

TRANSILVANIA

REVISTA

ASOCIAȚIEI PENTRU LITERATURA ROMÂNĂ ȘI CULTURA POPORULUI ROMÂN.

Nr. 4.

Iulie — August

1910.

DESVOLTAREA BISERICII ROMÂNEȘTI.¹

N'am de gând să vorbesc numai despre biserica Românilor din țara aceasta a noastră, ci vă voi vorbi despre viața bisericească a tuturor Românilor. Căci îmi dau bine seamă, că îndatăce nu fac o operă de știință specială, ci *reproduc numai* într'o formă mai ușoară aceea ce alții ne-au comunicat în opere de o mare valoare științifică, numai atunci voi rămâneă totuș la nivelul științei, dacă vă voi putea arăta, cum din acest izvor de cultură, care e biserica, a putut crește sufletul *întregului* neam al nostru.

Piedeca cea mai serioasă în a arăta *astfel* desvoltarea bisericii românești o formează biserica greco-catolică, întemeiată în Ardeal cu peste 200 de ani în urmă. Trebuie să găsim deci un punct de vedere mai înalt, pentruca Unirea, acest important moment în desvoltarea vieții religioase a Românilor din țara noastră, să nu poată fi interpretată ca un fapt, care ar fi stricat *unitatea* bisericii noastre. Căutarea acestui punct de vedere se impune și din alte considerațiuni; astăzi toate motivele cari au prilejit Unirea au dispărut din viața politică a noastră și niciodată nu ne-am simțit mai uniți, toți Românii de amândouă confesiunile, ca în zilele acestea. O cercetare a trecutului bisericii românești va ști să întărească și mai mult aceste vederi și să șteargă din conștiința tuturor, că ar există o deosebire între noi, care ar fi în stare să ne spargă Unitatea.

Punctul *meu* de vedere este următorul: Poporul român a fost încreștinat în spiritul confesiunii ortodoxe. Forma aceasta a vieții sale religioase atunci, la început, primise — admițind chiar înrăuirile eretice — caracterul de *stabilitate*. Așa a fost în cele dintâi secole după Hristos și în forma *aceasta* biserica românească eră menită să se desvolte. Dar întocmai cum poporul nostru a avut să întâmpine lovituri dușmane în viața sa politică, a trebuit să primească și atacuri îndreptate în contra credinții sale, mai ales în timpuri, când afară de poezia și povestea populară, cre-

¹ Conferință — lucrată în cea mai mare parte după frumoasa operă a dlui N. Iorga «Istoria bisericii românești» — ținută în iarna anului 1910 în Sibiiu și Făgăraș.

dința sa, legea sa îi eră singura hrană intelectuală mai înaltă, prin abstracțiunile și valorile morale, spre care îi îndreptă sufletul. În ochii tuturor noi treceam drept o pradă, locuri și oameni fără stăpân. Și dela începutul vieții noastre religioase a trebuit să respingem opintirile arianismului și ale bogomilismului, și chiar după organizarea Românilor în state independente încercară cucerirea noastră, supț raportul credinții: catolicii, huseiții, luteranii, calvinii, unii în mai multe rânduri și din felurite părți: *Fiecare din aceste atacuri ale unor biserici militante a fost respins, adeseori mai mult prin credința nestrămutată a poporului de rând decât prin energia conducătorilor lui.* Atacurile în contra independenței bisericii noastre au fost deci respinse, de câteori ele veniau din partea străinilor de peste hotare ori dinăuntru hotarelor noastre. Numai de două ori biserica rom. a căzut în lupta, ce-a purtat-o: când cei, cari voiră să-i schimbe mersul, *se ridicară dintre noi, când ei fură români.* Atunci românii rămași pe lângă biserica veche nu putură să dovedească atâtea puteri față de frați de-ai lor, câtă rezistență au dovedit față de străini. Invingerile acestea nu le vom putea numi rușinoase, tocmai fiindcă ele s'au câștigat față de frați, cari *s'au regăsit în curând după lupta dată fără mult rost.*

Din acest punct de vedere «Unirea» întâmplată la 1700 întră *organic* în desvoltarea bisericii românești unitare, dupăcum faza ultimă a acestei desvoltări se caracterizează printr'o strălucită organizare independentă a bisericilor aici în Ardeal și Ungaria, dar prin punerea bisericii sub tutela statului dincolo în România. Și după aceste schimbări însă starea de azi a bisericii noastre mi se pare că arată iarăș caracterul de stabilitate, căci ultimul conflict din România nu poate fi privit ca *începutul* unei epoci noi, ci ca o măsură de organizare în spiritul schimbărilor introduse acolo de zeci de ani.

În expunerea desvoltării bisericii noastre voiu stăruî numai pe lângă ce este mai important, mai caracteristic și deci demn de a fi ținut minte.

E neîndoelnic că *încreștinarea* poporului român, care se formă în întâiele secole după Hristos s'a făcut prin Romani, ori măcar prin mijlocirea limbei latine. Bulgarii, cari s'au așezat în țara lor cu 600 de ani după noi, erau pe la 900 asemenea încreștinați. Ei aveau o țară mai apropiată de centrul bisericii ortodoxe, de Constantinopol. Deschisă influențelor culturale de acolo, Bulgarii și-au avut *înaintea* noastră caligrafii și cărturarilor lor precum și o organizație bisericească. Ei aveau o arhiepiscopie la Ohrida într'o vreme, când la noi se amintesc numai egumeni, cari locuiau în schituri de lemn, și cari își însușiau drepturi de *episcop*. Dacă deci Românii creștini au putut respinge încercările de înfrurire ale arianismului, *influența Bulgarilor a trebuit s'o primim:* prin ea o atârnare în cele bisericești de episcopii din Silistra și Șiștov (la Dunăre) și foarte multe cuvinte slave pentru numirea unor lucruri în legătură cu biserica, cu organismul ei, întocmai cum a trebuit să primim o influință slavă și în organizația de stat. În momentele aceste de organizație bisericească slabă este firesc să vedem pe cavalerii teutoni, precum mai târziu și pe dominicani, franciscani și minoriți, încercând să răspândească aici credința lor *catolică*, dar cu toate că voevodul Lațcu, în Moldova, ceru Papei un episcop catolic la Siret, cu toate că și Vlaicu Vodă, în Muntenia, îl recunoscu pe episcopul catolic dela Curtea-de-Argeș, — mai eră unul la Severin, — încercările lor n'au fost încoronate de succes.

Biserica românească capătă, în curând, un sprijin puternic prin întemeierea statelor independente: Muntenia și Moldova. În a doua jumătate a secolului XIV-lea domnitorii celor două țări cer patriarhului din Con-

stantinopol să le dea un metropolit: în Muntenia e recunoscut ca metropolit *Iachint de Vicina* (la 1359), iar în Moldova (la 1401) *Iosif*, fost episcop al Cetății-Albe. Cu aceștia doi se pun bazele organizației noastre bisericesti. Trebuie să se știe, că întemeierea mitropoliilor au *cerut-o domnitorii* țarilor, cari voră acest lucru și fiindcă în timpurile acelea recunoașterea unei mitropolii într'o țară însemnă totodată un mijloc de a consolida țara. *Alte fapte* în legătură cu cultura și dezvoltarea bisericii noastre le avem dela *străini*, direct ori imitându-i: astfel zidirea de mănăstiri și biserici de piatră precum și tipăriturile și manuscriptele cele dintâi.

Bisericile până pe la anul 1300, au fost toate făcute din *lemn*. Numai de atunci înainte zidesc biserici de *piatră* mai întâi domnitorii, după ei și boerii și în sfârșit satele. «Cel dintâi lăcaș de zid în toată Româניה» a fost mănăstirea din Câmpulung, zidită de cavalerii teutoni nemți, pe la 1230. Va fi sămănat cu biserica neagră din Brașov. Prin meșterii din Sibiu și tot după model din Ardeal a fost zidită și cea dintâi biserică de zid din Argeș. Zidirea celor dintâi *mănăstiri* românești se făcu între împrejurările următoare: Un călugăr *Nicodim*, a cărui mamă fu o sârboaică iar tatăl grec, și care-și făcu anii de călugărie la mănăstirile grecești din Atos, veni, în a doua jumătate a sec. XIV., și întemeie aproape de Ver-ciorova mănăstirea *Vodița*, pe care domnitorul de atunci al Munteniei, Vlaicu-Vodă, o dăruie cu un sat și cu bani, ceară etc., fiind deci această danie cea dintâi, pe care o făcu un domnitor român unei mănăstiri. Același Nicodim zidi mănăstirea *Tismana*, dăruită asemeni cu sate și țigani: El, care știă și slavonește, copie o evanghelie și lăsă câțiva cărturari după moartea sa, cari continuă lucrul. Ucenici de-ai lui zidiră în Moldova (1390) Mănăstirea-Neamțului, apoi a Bistriței și Sf. Nicolae din Poiană lângă Pobrata.

Intre cei dintâi ctitori de lăcașuri bisericesti vom număra pe Voevozii Mircea (1386—1418), care zidește mănăstirile Călimănești, Cozia, Cotmeana, iar în Moldova pe Alexandru cel Bun (1400—1432), care ridică Moldovița, biserica din Rădăuți, căreia îi făcu danii ca și mănăstirii Neamțului. Dela ei înainte se zidesc mănăstiri și biserici pe întrecute timp de un veac și jumătate. Mari ctitori au fost Ștefan-cel-Mare († 1504), fiu-său Petru Rareș (1527—1546), apoi Neagoe Basarab (1512—1521) și urmând pilda lor și mulți boieri. Astfel începută la 1466 se sfințește la 1469 vestita mănăstire Putna, unde zac osămintele lui Ștefan. El a ridicat mănăstiri și biserici la Voroneț, Pătrăuți, Reuseni, Bădăuți, Vaslui, Iași, Hârlău, Huși, Borzești, Păpăuți, Peatra, Bacău, Dobrovăț, Răsboieni, și la *Vad*, pe Someș, în Ardeal încă zidi o biserică de peatră, unde se amintesc episcopi, cari nu aveau însă o reședință stabilă. Petru Rareș zidi Pobrata și mai zidi la Suceava, Baia, Târgu-Frumos, Hârlău, Botoșani, iar boieri de-ai lor la Dolhești, Bălinești, Iași, Horodniceni, Râșca. Alexandru Lăpușeanu zidi mănăstirea Slatina.

Rezultatul politiceii religioase a lui Ștefan fù: 1. organizarea definitivă a bisericii Moldovei, având un metropolit (Suceava) și doi episcopi unul la Rădăuți (Bucovina), altul la Roman (Țara de jos), 2. liberarea de supt patriarhia din Constantinopol 3. clădiri de artă originală și potrivită împrejurărilor și 4. în Ardeal un început de organizare bisericască. Aici aveam în sec. al 15-lea episcopi la Feleac (Cluj), la Vad (Someș) și egumeni cu drepturi episcopesti la Peri (Sighet), precum și protopopii, cu drepturi episcopale, ai Crișurilor, Inedoarei și Hațegului. Organizația aceasta însă n'a fost trainică, nefiind rânduie și strânsă.

În legătură cu mănăstirile voevozilor vom aminti că învățații călugări din mănăstirile domnești obicinuiu să scrie cronică, întâi a mănăstirii apoi a domniei și a țării. Astfel începute în Rădăuți însemnările aceste istorice se continuară la Bistrița, Putna, Pobrata, Slatina, datorind astfel culturii bisericești cele dintâi începuturi ale istoriografiei rom. deși călugării scriseră în limba slavonă. Cronicile lor însă le întrebuiță apoi Urechê în cronică sa românească.

În Muntenia, după mișcarea de regenerare a bisericii prin venirea unor clerici sârbi, cari nu mai putură rămâne în statul sârbesc sfărâmat de Turci, găsim pe Vlad Călugărul zidind 2 mănăstiri, Radu cel Frumos alte 3, iar boerii Craiovești mănăstirea Bistrița. Radu cel Mare (1495—1508), clădi deasupra Târgoviștii una din cele mai frumoase mănăstiri românești, mănăstirea *Dealului*, unde se păstrează capul lui Mihai Viteazul. Și tot Radu cel Mare, chemând în țară pe patriarhul Nifon din Constantinopol, cu sprijinul lui organizează, pe lângă metropolie, episcopiile de Severin și Buzău dând astfel și țării sale — cum făcù Ștefan cel mare în Moldova — o organizație bisericească trainică. Însă gloria de a fi zidit cea mai frumoasă clădire de biserică în tot cuprinsul României îi rămâne lui Neagoe Basarab. «Prin mândria culorilor, armonia proporțiilor și scumpetea trainică a materialului» mănăstirea dela *Curtea de Argeș* rămâne una dintre cele mai desăvârșite întrupări arhitectonice ale gândului omenesc. Neagoe mai zidi și metropolia din Târgoviște, și înoi și înfrumuseță altele. El este cel dintâi domnitor român, care în mare măsură a sprijinit biserica ortodoxă și *peste* granițele țării sale. Darurile începute de Radu cel Mare pentru mănăstirile din Atos, le continuă Neagoe, și mila lui o simțesc bisericile și mănăstirile Constantinopolului, Tesaliei, Macedoniei și Ierusalimului; și după ocuparea Constantinopolului prin Turci (1453) patriarhii orientului n'aveau alți domnitori, la cari să se poată îndrepta pentru ajutor și milă decât pe domnitorii țărilor românești, cari într'un rând se încoronau prin patriarh în Constantinopol cu pompa și după obiceiurile de încoronare ale împăraților bizantini. Și în Ardeal a zidit Neagoe o biserică: Biserica Sft. Nicolae din Brașov, (pe care o adăugi și Petru Cercel 1583—1585), unde *el* numiă pe preoți, dupăcum Zamfira, fica lui Moise Vodă zidi în ruinile cetății Sarmisegetuzei ciudata biserică din Dânsușul românesc (în cerul Hațegului), dovedindu-se și prin clădirea de lăcașuri de închinare legătura strânsă, ce există, în aceste timpuri, între Ardeal și principatele românești de aceeaș lege precum și prin egumeni ori călugări din principate, cari trec în Ardeal și ajung aici episcopi (ca Eftimie, care scrise vieța lui Alex. Lăpușneanu și ajunge la 1566 episcop al Românilor din Ardeal). Zidirea de biserici și mănăstiri o continuară și domnitorii viitori și boerii lor.

Mănăstirile din vremea aceasta erau împrejmuite de ziduri tari, încât puteau servi ca cetăți de apărare, aveau tătari și țigani ca supuși, moșii și lacuri, poieni și mori și luau dijmă din satele dăruite: vin, ceară, miere, grâu, orz etc. Erau scutite de dările cătră stat; ba primiau câteodată și venitele unor vămi. Supușii lor erau scoși de supt judecătoria civilă. Călugării însă nu-și petreceau timpul lenevind, ci copiau manuscripte. Astfel în mănăstirea Bistriței s'au scris 72 manuscripte *slavone*, 4 grecești și 44 românești. Iar călugărul și totodată tipograful *sârb Macarie*, venit din Veneția Italiei, *tipărește* la Dealul ori la Bistrița cele dintâi cărți slavonești: un liturgher 1507, un octoih 1510, iar la 1512 pentru Neagoe Basarab o Evanghelie foarte frumoasă. Așadară prin organizația ierarhică, prin zidirea de mănăstiri, prin cărturari și tipografi slavi aceste două veacuri dela începutul vieții noastre bisericești formează epoca slavonă. E destul

să spunem de ex. că în tot timpul acesta slujba bisericească nu se făcea românește ci în limba veche slavonă, și că nu exista o singură carte bisericească scrisă românește. În deosebi din această cauză numim epoca descrisă, epoca *slavonă*. Eram prea puțini și prea slabi, iar înrăuirile prea puternice, pentru ca să fi putut da vieții bisericești un caracter românesc.

Dar cele două veacuri cari urmează au schimbat fața bisericii noastre, schimbându-i scopurile. Dându-se acum cărțile bisericești în *românește*, scopul principal al bisericii nu mai era venerația fără rezerve a celor sfinte ci *înțelegerea* cuvântului lui Dumnezeu. Lupta cea mare ce se dădea în Apus între reformațiune și biserica catolică s'a transpus și în țările noastre; în Ardeal au încercat să ne cucerească bisericește luteranii și calvinii, în Moldova catolicii sub Petru Șchiopul iar Grecii din Constantinopol nu voiau să ne lase pradă altora. Vieța bisericească din această epocă se caracterizează, deci, prin propaganda străină, prin dezvoltarea rezultatelor pe cari ea le-a dat, prin respingerea atacurilor și prin nizuința bisericii noastre de a-și câștiga independența sufletească, de a se preface în biserică adevărat românească.

În Ardeal luteranii (Sașii) și îndată după ei calvinii, — și calvini erau domnitorii independenți ai Ardealului — au pus să se traducă și au tipărit în consonanță cu învățăturile bisericii lor cărțile bisericești în românește, strecurând în ele învățături luterane ori calvine. Astfel s'a tipărit, la Sibiu, un catehism luteran în 1544; apoi prin diaconul Coresi, venit la noi din Țeara-românească, s'au tipărit, între 1560—81: *Evangelia*, *Apostolul*, *Psaltirea* și *Tâlcul Evangheliilor*. Cele trei dintâi se traduseseră cu vre-o 100 de ani în urmă, în secolul XV, de un preot din Maramurăș, unde pătrunsese pe atunci husitismul, o mișcare religioasă pregătitoare a reformațiunii, care, întocmai ca reformațiunea, puneă preț pe cetirea cuvintelor lui Dumnezeu în limba fiecărui creștin. *Un preot român ardelean are deci meritul de a fi dat gândului românesc cea dintâi formă literară, de a fi pus temelie limbii literare românești.*

Rezultatul propagandei calvine a fost: numirea de cârmuire a unor episcopi calvini români, îndeosebi amintim pe *Pavel* din Turdaș (lângă Orăștie) care ținut mai multe sinoade cu preoți, cari veneau la ele de frica cârmuirii. Câteva ținuturi trecură la calvini: Caransebeșul, Lugojul, Hunedoara. Dar Românii greco-orientali încă își aveau episcopul lor, la 1571 pe Eftimie, *venit din Moldova*, și recunoscut de Ștefan Báthory; la 1578 Ghenadie, *sfântit în Țara-românească*, și care rezidă la Sas-Sebeș, apoi pe *Ioan din Prislop*, hirotonit și el dincolo în Muntenia, pe care Mihai Viteazul îl făcu, la 1600, mitropolit al Ardealului.

Asemănată cu acțiunea luteranilor și calvinilor propaganda catolică în Moldova pe la sfârșitul veacului XVI a fost numai o încercare, cu toate că a luptat cu felurite și multe mijloace. Petru Vodă Șchiopul (1582—91) nu le puneă piedeci, dupăcum nici Ieremia Movilă, contimporanul lui M. Viteazul, 1595—1606) încă nu era dușmanul lor. Astfel persoane sus puse, episcopul catolic de Bacău, franciscanii și iezuiții, cari veniseră în țară puteau cu toții să ajute pătrunderea legii catolice. Se proiectă chiar ridicarea unui seminar catolic. Ieremia Movilă își mărită fetele după nobili poloni și toate se catoliciră și se pierdură pentru români. Insuș Papa crezută într'un rând că întreagă țara e catolică. Dar preoții catolici erau fără pregătire și plini de păcate. Și astfel cu fuga lui Petru Șchiopul din țară, catolicismul își pierdută orice sprijin și rămase fără efecte.

Dacă Ardealul și Moldova suferiră influințe străine, Muntenia, ceaaltă provincie românească, găsi în Mihai Viteazul un apărător al ortodoxis-

mului. Politica bisericească a lui a fost: 1) să strângă relațiile cu Constantinopolul, 2) să reformeze viața mănăstirească, 3) să întemeieze o ierarhie canonică în Ardeal, care fu și în programul lui Ștefan cel mare și deci să 4) unească bisericile între sine țările românești.

Pe lângă el se și adăpostiră arhieriei ai bisericei orientale așteptând mântuirea dela *armele* lui. Și Mihaiu a fost cel dintâi domn român, care trecând peste obiceiul *darurilor*, *închină cu totul* biserica din București «Mihaiu Vodă» mănăstirii Simopetra din Atos (1599). Cu el începe deci șirul lung de închinări ale bisericilor și mănăstirilor din țară către mănăstiri ori patriarhii din Orient, din care s'a dezvoltat chestia mănăstirilor închinată, rezolvată bărbătește de Cuza abia cu vre-o 50 de ani în urmă. Se închinară, mai târziu, trebuind să se trimită toate venitele acolo, patriarhiei din Constantinopol mănăstirile Galata și Călușul, celei din Alexandria mănăstirea Stăneștii; și boierii lui Matei Basarab închinară multe mănăstiri și biserici. De aceea înțelegem pe mitropolitul Crimca, care-și apăra ctitoria sa, mănăstirea Dragomirna (1620) hotărînd următoarele:

«Mărturisim cu această scrisoare a noastră, când se va întâmplă vreodată sfinții mănăstiri după moartea noastră vre-o nevoie, care-l va alege Dumnezeu să fie Domn în țara Moldovei, să nu cuteze cineva din Domnii ctitori sau boieri sau din rodul nostru a închină Sfântului Munte sau Ierusalimului, ori dă mănăstirea noastră sub puterea vreunui Patriarh ori vreunui Mitropolit, ori a scoate pe călugării din țara Moldovei, ori a orându-i egumen din mănăstire străină, ci să aibă a lăsa mai sus zisa sfântă mănăstire în toată pacea și neclintită în veci».

Urmări mari, de cari nici Mihaiu nu-și dăduse seama, avu politica bisericească a lui în Ardeal. La 1595 principele Ardealului Sig. Báthory supune, la stăruințele lui Mihaiu, toate bisericile românești mitropoliei din Târgoviște, din Țara Românească. Mihaiu putu deci zidi biserici la Buia, (Târnava-mare), în Ocna-Sibiului și apoi una în preajma cetății Bălgradului. Dar cea mai însemnată faptă a sa a săvârșit-o la 1600, când intrând învingător în Bălgrad, pe atunci capitala Ardealului, el făcu pe *Ioan din Prislop mitropolit român al țării* și cu acesta se începe șirul mitropoliilor canonice din țara noastră. Aceasta eră Mitropolia, a cărei reînființare o ceru Șaguna la timpul său. Titlul (de mai târziu) eră: «Arhiepiscopia și mitropolia Bălgradului, Vadului, Silvașului, Făgărașului, Maramurășului și Țării Ungurești». Pe la 1622 mitropolitul de Bălgrad, Dosoftei, hotărî slujba românească. Iar la 1628 *Ghenadie Brad* se sfinți în Țara Românească, în *Târgoviște*, împlinindu-se deci prin el *unitatea bisericească* a Românilor, pregătită de Mihaiu.

Urmasul lui Mihaiu Viteazul în politica bisericească fu Radu Mihnea (1623—26). El intenționa «comunitatea tuturor ortodocșilor din imperiul turcesc pe baza religiei lor, a culturii comune grecești și a autorităților bisericești». Influența grecească se întări într-o măsură mare și prin trecerea în țară a multor patriarhi din Orient (Ohrida, Ierusalim, Antiohia, Alexandria), cari veniau și pentru întărirea ortodoxismului, dar mai mult pentru *pomeni*. Vasile Vodă Lupu le plătea chiar datoriile.

Ca să avem o idee despre *viața călugărească* din timpurile aceste, este suficient să amintim unele din hotărârile soborului, chemat de Vodă Barnowski (1626—29, 33), ca să aducă o reformă. Se hotărî următoarele: călugării să nu poată avea avere personală, să nu negustorească; nici maice, nici țigani ori țigance să nu locuiască în mănăstirile călugărilor și să nu se primească ardeleni, aceștia fiindcă veniau din ținuturi cucerite de

catolicism și luteranism. Toate aceste hotărâri rămaseră pe hârtie. Preoții de sate plugăriau și negustoreau în dragă voie mai departe. Puteau fi cât de mulți. Și mulți din ei erau numai cu numele preoți, fiindcă nu știau face nici un fel de slujbă. Iată cum sunt descriși de un *episcop* din acele vremuri, Mateiu al Mirelor:

«Preoții nu știu să boteze pe copii, nici să liturghisească rugăciunile lui Dumnezeu; de cununie și maslu când aud se minunează, și pe celelalte taine mai nu le știu nici din nume; strașnic s'au sălbătăcit, nu mai știu nimic, ci mănă doar la colivă ca dobitoacele. Și așa cum se găsec buni ori răi, cum vor fi, dar, dacă se vor trece și ei, nu se vor găsi alții, și, de nu se va face școală, ca să-i călăuzească, nu se va mai afla popă să boteze pe oameni».

Și la noi în Ardeal va fi fost tot așa, căci se întâmplă odată că un protopop din Maramurăș își făcù pe fiul său întâi popă, și numai după ce-l făcù popă, îi luă dascăl în casă, să-l învețe ale popiei. Nimeni nu se interesă de popimea de rând.

Dincolo în principate: cu toată răscoala (dela 1618), în contra Grecilor, cari ajunseseră prea tari în biserica românească, pe urma cărei răscoale se aduseră totuș unele hotărâri menite să apere caracterul *românesc* al bisericii, deci și după răscoală urmară doi domnitori vestiți în istoria țării, Mateiu Basarab în Muntenia și Vasile Vodă Lupul în Moldova, cari însă au fost mai mult ortodocși decât români. Mateiu, urmând exemplul lui Neagoe Basarab, zidește ori înoiește și preface nenumărate biserici și mănăstiri (vre-o 25—30) în toate părțile țării sale; primia și găzduia la sine arhieriei și egumeni greci, plătiă pentru scrierea de manuscripte grecești și nu opriă pe boieri să dăruiască patriarhiei din Ierusalim mănăstiri. Tot la îndemnul unui *grec*, călugăr, făcù tipografie la Govora, unde se tipări *cea dintâi Pravilă românească* (1641), care se vândù și la noi în Ardeal, și *Cazania* (1642). În timpul acesta se traduceau și în Ardeal, la îndemnul calvin, *Psalmii* de un Făgărășan (Fogarasi St.) și un catehism calvin. Vasile Lupu, în Moldova, zidi frumoasa biserică a Trei Ierarhilor din Iași, pe care însă o dăruì, împreună cu alte vre-o 5, mănăstirilor *grecești* din Atos și altora, dupăcum și el ajută pe patriarhi și alți arhieriei *greci*. Întemeiă la 1644 episcopia Brailei și avù o influință atât de mare în biserica orientală, încât prin intermediul său fù ales și sfințit la Iași (1645) patriarhul Constantin Paisie. Dacă cei doi domni sprijineau astfel curentul grecesc, spirit *românesc* eră însă în mitropolitul lui Vasile Lupu, marele Varlaam, care întemeiă școala dela Trei Ierarhi, o tipografie și tipări în ea «Cartea românească de învățătură», o *Cazanie* și «Răspunsurile» sale la catehismul calvin, precum și cărți traduse de alții.

La 1640 eră mitropolit al Ardealului un fost călugăr din Putna Moldovei «Iorest», sfințit în *Târgoviște*, în Țara Românească. El primì să facă propagandă calvină între Români, dar fiindcă nu arată succese, fù judecat de un sinod compus din protopopi și preoți români, calvini, bătut și ținut închis 9 luni de zile. Urmașul lui, Simion (Stefan) (1643), de frică nici nu se mai hirotonisește la Târgoviște. Protopopii Crișurilor, Bihorului, Beiușului, Făgărașului, Iliei, Hațegului, Hunedoarei, Lugoșului și Caransebeșului erau în serviciul guvernului calvin. Și episcopul Vadului, Tarasovici (1642) fù ținut în temniță 1 an. Dar propaganda calvină ne-a adus *nouă* un mai mare folos decât a adus prigonitorilor. Căci dacă Varlaam în Moldova *îndreptăția* numai limba românească în cărțile bisericești, Simion (Stefan) eră *îndemnat* ori silit de calvini să o *folosească* și

astfel în Testamentul nou (1648) tipărit de el, găsim o limbă, menită să fie înțeleasă de *toți* Români, *cea dintâi formă definitivă a limbei noastre literare*. Simeon (Stefan) era conștiu de aceasta. Și în Muntenia se tipăreau cărți bisericești românești și astfel *limba națională pătrundeă tot mai energic în vieața bisericească*.

Episcopulul ardelean Sava Brancovici (1656), care mersese la Moscova (1668) după bani, i se impusese de calvini întemeierea de școli românești și numirea de preoți, cari să știe scrisul românesc. Poate și fiindcă era sârb, nu împlini condițiile și un timp oarecare el putu să se apere având puternice legături politice, dar la 1680 o comisie de judecată, aleasă de craiul Ardealului, îl scoase și pe el din vlădicie. Urmașul lui, Iosif Buday de Piskints, fu sfințit tot la Târgoviște. Ba după ce la 1681 Constantin Brâncoveanu se învoi cu pribegi unguri, că dacă vor ajunge la tron, să lase biserica noastră în vechile ei drepturi și datini, în anul următor chiar *alegerea* episcopului din Ardeal se făcea într'un sinod în *Muntenia* și acest episcop duse o aprigă luptă contra calvinilor destituind protopopi și preoți români calvinizați, până când și lui îi luă Principele mitra. Viitorul episcop, Varlaam, fu hirotonit iarăș în Muntenia, după cum și Atanasie Anghel, care a făcut Unirea, a fost sfințit în București.

Românizarea bisericei noastre se desăvârșea prin ideea unui mitropolit din Moldova, Dosoftei, ajuns în scaunul mitropolitan la 1671. Psaltirea în versuri a lui (tip. 1673) îi păstrează un nume neperitor în *literatura* rom., dar însemnătatea lui în dezvoltarea *bisericeii* noastre constă în faptul, că el cel dintâi a dat preoților în românește *cartea de slujbă*.

Un acftisteriu se vându atât de bine, încât trebui repede tipărit în a doua ediție. Urmă la 1679, dată vrednică de ținut minte, cea dintâi *liturghie* în românește, tradusă din *grecește*; peste 4 ani și aceasta trebui din nou tipărită. Apoi se tipări molitvelnicul și octoihul. În *Muntenia*, sub principele Șerban Cantacuzino și la indemnul îndeosebi al fratelui acestuia, Constantin Cantacuzino, istoric învățat, se tipări în sfârșit și cea dintâi *Biblie românească la 1688* în cea mai frumoasă limbă românească ce se scrisese până atunci. De aceea însă să nu ne închipuim că biserica noastră scăpase de înrăuirile străine. Tocmai la sfârșitul epocii acesteia influința grecească fû foarte mare: în ierarhie, prin canoane, prin închinări de mănăstiri și prin cartea și slujba bisericească. Patriarhul Ierusalimului, Dosofteiu, care stătû mult timp în țările românești înființă o tipografie grecească în București și tipări în mai multe rânduri cărți grecești de polemică religioasă contra catolicilor. Lupta energică a lui o putem înțelege, dacă ne gândim că foarte mulți călugări *catolici* cutreierau satele, că se înființau parohii catolice, și că mai mulți domnitori făcură cătră Papa profesiuni de credință unită, ba Grigorie Vodă Ghica (1667) își *botezase chiar un fiu catolic*.

Catolicii putură înregistra în curând un mare succes la noi în Ardeal. La 1692, Ardealul trecuse în stăpânirea împăratului, acesta vesteă preoților ortodocși să treacă la biserica Apusului, dacă voiau să scape de îndatoririle iobagilor cătră domnii de pământ și dacă vreau să-și aibă în schimb dijma dela credincioșii lor. Episcopul Teofil, după ce discută chestiunea cu iezuitul Baranyi, chemă la 1697 un sinod la Bălgrad. Din partea catolicilor li se cereă să recunoască numai atât: 1, primatul Papei, 2, întrebuițarea la cuminecătură a pâinii nedospite, 3, purgatorul și 4, purcederea Duhului Sfânt și dela Fiul. Iată cum descrie un istoric al nostru starea sufletească a celor chemați să aprobe Unirea.

«Ce se cerea eră puțin pe lângă ce se impusese până atunci. Românii, țărani, mireni din orașe, preoți, protopopi și vlădici, țineau mai mult la icoane, decât la patriarhul din Țarigrad, pe care nu-l văzuseră niciodată și nici n'avuseră prilej să audă măcar de dânsul; păstrarea posturilor eră pentru dânșii mai mare lucru decât judecata asupra puterii Papei sau soarta sufletelor până ajung în Raiu ori în Iad; unde e tot te-meul și tipicul de slujbă, obiceiurile la înmormântări, la botezuri, la nunți, aveau mai mult preț, pentru ei, decât felul de purcedere al celui de al treilea ipostas al Treimii de o ființă și nedespărțite și cine făgăduia să le păstreze ritul întreg, să-i osebească oriunde de latini, în cari vedeau și acuma niște papistași primejdioși, să lase în putere tot pravila și canoanele, și nu cine știe ce drept nou latin, putea cere multe, mai ales când făgăduia să înlătore crudul regim din «Compactate» și «Aprobate», care făcea din Români un «neam tolerat», și nu «adevărați fii ai patriei». Siguri, că în sfârșit vor putea trăi și ei ca oamenii, preoții mari și mici din adunare iscălire și pecetluire deci cu cea mai mare bucurie, făcând Impăratului pentru atâta bine un mic hatâr, fie și în patru puncte; dar, fiind oameni pășiți, ei însemnară deslușit, că Măria Sa le va da scutiri și venituri pentru clerici, slujbe pentru mireni, primirea în școli pentru copiii Românilor». (Iorga: Istoria bisericii românești, I, 419).

La 23 August 1697 se hătără în Viena, că preoților români li se vor da drepturile cerute și în schimb ei vor trece la religia catolică. Această învoială se făcù fără să fi auzit nimic nici Domnul din Țara Românească nici mitropolitul său. Dar în curând lupta între Unire și dușmanii ei începea în întreaga întindere a României «căci, zice acelaș istoric, hotărîrea soborului lui Teofil a fost cel dintâi semn al sfâșierii unității românești în forma bisericească, singură pe atunci cu puțință, prin care se statornicea ca urmare firească *unitatea culturii* strânse încă în jurul bisericii naționale». Unirea se desăvârși prin urmașul lui Teofil, Atanasie Anghel, ales și hirotonit la București în 1698. Din hotărîrile sinodului convocat de el se vede și mai mult, că numai interesul *material* îi îndemnă pe preoți să facă «Unirea». Atât în acest sinod, cât și în cel din 1700 se găsiră preoți, cari să protesteze. Îndeosebi Brașovenii și Sibienii erau contra Unirii. Lui Const. Brâncoveanu, Domnul Țării, cu care stă în legătură ierarhică, Atanasie, un dibaciu diplomat, îi prezentă Unirea ca un lucru numai *formal*, iar pe agentul acestuia la Sibiu îl încredință, că el, Atanasie, nu este unit. Ca să se știe asigurat, Atanasie merge la 1701 la Viena și acolo subscrie un act, prin care trebuia să ajungă o păpușe în mâinile iezuitului, care i se puneă în coaste, «cel mai înjositor act public săvârșit până atunci de un Vlădică român», îl numește Dl Iorga, fiindcă, zice acelaș scriitor, Atanasie nu putù prevedea *atunci*, ce foloase mari va aduce Unirea. Dar ea fù acum desăvârșită.

Protestări în contra ei se auziră imediat la instalare, la ușa bisericii; protestară și Grecii negustori, apoi Brașovul, Sibiuul, Făgărașul, Hunedoara, Hategul. Episcopul ortodox din Maramurăș *Iosif Stoica*, chemat la Viena să-și dea învoirea, nu iscăli nimic. Mitropolitul Țării Românești Teodosie, îi scrie acum lui Atanasie făcându-i aspre imputări. Patriarhul din Constantinopol îi trimise scrisori de afurisenie. Și mișcarea contra Unirii, care aduse în timpul revoluției lui Francisc Rákoczy (1707) numai pentru un an iarăș un episcop ortodox, pe Ioan Țircă, avù rezultatul, că la sinoadele următoare convocate de Atanasie erau de față numai câte 30—34 de protopopi, iar la un sinod convocat la 1728 după moartea urmașului lui Atanasie, Ioan Giurgiu Patachi, «episcop al Făgărașului» iscăleau din 30

numai 16 inși. Mișcarea spre ortodoxia veche cuprinse și pe uniți, în-
datăce se convingeau tot mai mult, că nu se împlineau promisiunile date.
O luminoasă figură este episcopul unit Inocenție Micu-Klein, numit la
1729. Și el merse la Viena, dar nu ca Atanasie să îngenunche, ci să ceară
dreptate pentru *clerul* său unit și pentru *neamul* său, și când nu i se dete
și când o ceru zadarnic și în dietele Ardealului, unde glasul lui se perdeă
în sbieretele privilegiaților, Inocenție începù să se îndoiască, că Unirea ar
fi de vreun oarecare folos pentru Români. Fu pârît la Viena și învinuit
că ar ajuta mișcarea cătră ortodoxie. El se duse să se desvinovățească,
dar merse și la Roma, unde rămase până la moartea sa (1768) dupăce la
1751 își dădù abdicerea.

Mișcarea îndreptată până acum *contra* Unirii luă caracterul unei miș-
cări *pentru organizarea* celor rămași la ortodoxie: Un călugăr sârb Vi-
sariion Sarai propagă predicând din sat în sat credința ortodoxă; înlocui-
torul lui Inocenție, vicarul Nicolae din Balomiri, nu puneă piedeci miș-
cării. Împărăteasa Rusiei Elisabeta interveni pe lângă Maria Terezia să
nu prigonească pe ortodocși. Oamenii din sate pribegeau la svonul că
trebuie să se facă uniți și nu mergeau nici în ruptul capului la biserica
unită; preoți, între ei îndeosebi Sofronie din Zlatna, agitau direct pentru
alungarea preoților uniți. Toate acestea hotărîră curtea din Viena să le
dea și Românilor ortodocși un episcop. Cel dintâi, în grija căruia au fost
dați Români ortodocși din Ardeal, a fost episcopul sârb de Buda *Dio-
nisiu Novacovici* (1759), care la 1761 eră instalat în Brașov în biserica Sf.
Nicolae și printr'un act guvernial i-se hotărâ ca reședință Brașovul. Acum
se făcù liniște. Guvernul se răsbună, cum putù: prin dărâmarea unor
mănăstiri și prin oprirea cărților din România. În schimb se făcù la Blaj,
care ajunsese la 1735 a fi reședința episcopului unit, o tipografie, care
dădù abia în răstimpul dela 1747—70 (23 de ani) cărțile trebuincioase
preoților uniți. De aceea tot se mai cumpărau cărți din Muntenia.

Și acolo, în principate, biserica românească trebui să se apere de
influența străinilor, de prea marea influință *grecească* și *rusească*. Se tipă-
resc cărți *grecești*, ba Brâncoveanu se credeă merit a apăra ortodoxia *în-
tregului* Orient, și dădù și o liturgie în limba *greco-arabă*, o psaltire *arabă*,
și o liturgie și evanghelie *georgiană*. Patriarhi din Orient se adăpostesc
în țările românești și sunt primiți cu mari onoruri. Vre-o 20 de ani dea-
rândul *scaunul mitropolitan* al Munteniei fù ocupat de arhieri greci ca
și în alte rânduri. Câteodată toți episcopii țării erau greci, încât se făcù
din nou o mișcare contra lor, iar în Moldova un sobor al episcopilor și
egumenilor de mănăstiri trebui să hotărască (1752) că mitropolitul poate
fi ales *numai dintre Români*.

În ce privește *Rusia*, să ne gândim numai, că de acolo veneau ne-
gustori ruși, iar din țările românești mergeau în Rusia călugări pentru milă.
Dela noi din Ardeal chiar merseră Iorest, mitropolitul închis de calvinii,
Sava Brancovici și Nicolae din Balomiri, înlocuitorul lui Inocenție Klein.
Răsboiul din 1711 (între Ruși și Turci) făcù pe mitropolitul Antim Ivi-
reanul din Muntenia să se declare pe partea Rușilor, alți mitropolit al Mol-
dovei ieși înainte Țarului Petru ca înaintea domnului său. Unii aduceau
cărți rusești, ori făcându-și acolo anii de călugărie aduseră cu sine miș-
carea spre ascetism a lui Dimitrie de Rostov. Pe la sfârșitul veacului un
rus Strilbițchi, sprijinit de politica rusească, ajunsese protopopol Moldovei
și tipări la Iași *cărți rusești* ori ruso-românești. Cu începuturile literaturii
teologice — cele dintâi cărți apar pe la 1729, 1747 — limba grecească că-

știgă din nou teren, căci ea se învâță acum, pentruca teologii să se poată adânci în studii teologice.

Obiceiul închinării mănăstirilor, început de Mihai Viteazul, aduse următoarea stare de lucruri: 60 de mănăstiri cu schiturile lor erau închinete locurilor sfinte și străine de noi din Orient. Singure mănăstirile din muntele Atos aveau în țările românești 22 de mănăstiri și biserici. Numai mănăstirile domnești (Tismana, Cozia, Govora, Dealul etc.) rămaseră independente. În Moldova eră și mai rău, căci pe urma războaielor cu Polonia și Tătarii mănăstirile fură pustiite. Și în amândouă țările mitropolitul și episcopii erau în totală dependență de domn, care prin patriarhul Constantinopolului îi putea scoate oricând voia din scaun. E interesant cazul lui Antim Ivireanul pentru a da o icoană despre spiritul acestor timpuri: Când mitropolitul fu acuzat cătră Brâncoveanu de neorânduie și că ar fi străin, el, mitropolitul, se apăra zicând între altele, că au mai fost în țara românească și alți mitropoliți străini și nu numai mitropoliți ci și domni; atât de slăbită eră legătura între neam și conducerea bisericească. Voevodul Nicolae Mavrocordat știu să se scape de Antim, făcând pe patriarh să-l caterisească și dându-l în grija unor Turci, cari să-l petreacă la locul de surghiun. Aceștia — se pare că la porunca domnului — îl petrecură până la un râu în Bulgaria de azi, și de acolo îi pieri urma. Îl omorîră.

Curentul *românesc* se afirmă în veacul acesta al 18-lea ca și în cel următor prin tipărirea de cărți bisericești și prin literatura teologică tot mai independentă, tot mai bogată, tot mai de valoare. Inițiatorii și conducătorii, — cu excepția celor doi călugări paisieni Gherontie și Grigorie, cari lucrează în tovărășie — erau tot arhierii, dar arhierii români, înțelegători ai rosturilor noastre. În Muntenia la Râmnic ieste Damaschin, care traduce și tipărește aproape toate cărțile bisericești și cele de slujbă, cari începură cu tipărirea unui Octoih românesc la Târgoviște (1712); apoi Chesarie de Râmnic, ajuns și mitropolit, mort 1788. Atât Chesarie cât și mitropolitul Moldovei Gheuca și Iacob Stamat, ardelean de origine, știau franțuzește și Gheuca voia să tipărească și «Pățaniile lui Telemaque» scrise de Fénelon, pe cari le-a tradus și Petru Maior. Că influența franceză pătrundeă, se vede și din încercarea unui călugăr din Iași, care traduse o operă istorică a lui Voltaire. În istoria bisericii moldovene va rămâneă asemenea numele lui Măzăreanu care înseamnă și o vădită tradiție democratică. Iosif de Argeș, originar din Ardeal, dupăce la 1794 se reînființă episcopia Argeșului, susțineă și legătura cu Ardealul, unde treceau cărțile de slujbă din Muntenia cu toată opreliștea Vlădiciei de Făgăraș Patachi. Dacă adăugăm, că în aceste cărți se spunea deslușit că ele sunt menite «să se cetească nu numai în școale și în casele oamenilor ci și în sfintele *biserici*», prin urmare se izgonia din slujba bisericii ori ce altă limbă străină și mai departe autorii lor mărturisiau, că ele «se tipăresc pentru *toate* ținuturile ce vorbesc în limba românească» ajungem la concluziunea următoare: prin *cartea românească* se redă neamului nostru unitatea culturală firească, dupăce o pierdurăm pentru o jumătate de secol prin ruperea legăturilor ierarhice în urma Unirii dela 1700.

O lovitură grea suferi biserica Moldovei prin răpirea Bucovinei și anexarea ei la Austria la 1776. Și Oltenia ajunsese scurt timp (1725—39), la începutul secolului, supt austrieci și episcopia Râmnicului fû supusă atunci mitropolitului sârbesc din Bălgrad, dar la 1739 Turcii alungară pe Austrieci. Pe pământul răpit al Bucovinei se găsiu vechi mănăstiri ca Dragomirna,

Putna, Voroneț, Humorul, Solca, Sucevița. Legăturile ierarhice cu Moldova se păstrară până la 1781. Atunci se împiedecară, și episcopul de Rădăuți fû declarat liber, independent de mitropolitul Moldovei. În curând i se schimbă reședința la Cernăuți și apoi fu supus patriarhului din Carlovăț, egumenii mănăstirilor fură prigoniiți, unele mănăstiri se închiseră.

Dragomirna de pildă din simplul motiv «fiindcă e la graniță». Averea mănăstirilor trecu în administrația guvernului. În urma acestor măsuri biserica a trebuit să-și piardă mult din prestigiul și valoarea ei culturală națională. — Doar cărțile de slujbă se aduceau tot din Moldova și astfel se susțineă și aici prin carte unitatea neamului. Călugării fugari din Bucovina se adăpostiră în mănăstirile din Moldova și printr'unul din ei, rusul Paisie Veliciovski se reorganiză viața din mănăstiri, în cari acum din nou se scrieau și se tălmăceau cărți.

Spiritul românesc în viața bisericească se găsiă astfel într'o incurcată luptă cu necontenitele înrîuriri străine. Cu marii scriitori ardeleni, Samuil Micu și Petru Maior, teologi uniți, el triumfă definitiv: și anume prin nesocotirea deosebirilor confesionale, prin lucrări mari săvârșite de o muncă uriașă și mai ales prin afirmarea în *știință* a unității bisericești a neamului nostru.

Acum, 80 de ani după Unire, ei puteau vedea cu ochiul clar și cu ochii omului de știință, care iubește adevărul. Ei bine în mintea lor, cari cercetară și trecutul politic al nostru și trecutul limbii noastre, interesul pentru confesiune eră subordonat iubirii de neam. Din scrierile lor ni se citează locuri, cari dovedesc că rămăneau cel puțin indiferenți, când eră vorba de o biserică românească unită ori neunită. Indeosebi Șincai, din neam de boieri făgărășeni, care ștudiase la Roma, nici nu alegea cuvintele cele mai elegante. Tocmai de aceea ajunseră cu toții în conflict cu episcopul *Ioan Bob* din Blaj (1782—1830), care avu o educație iezuită și care a fost, ce-i drept administrator bun, dar s'a făcut vinovat de crima de a fi lipsit pe istoricul Șincai, tovarășul lui Micu și Petru Maior, de hrana de toate zilele, făcând să fie scos din postul de director al școalelor românești unite din Ardeal și să fie chiar închis, cum bucuros ar fi văzut Bob și pe Micu închis în vre-o mănăstire. Cât de puțin preț se punea încă de atunci pe deosebirea între greco-orientali și greco-catolici vedem din planul lui Micu, care ar fi dorit să ajungă episcop ortodox la Sibiu după moartea lui Geraism Adamovici, și din cuvintele canonicului unit dela Oradea-Mare, Nichita Horvat, care zice despre Neuniți, că «nu-s nici eretici, nici schismatici» adăugând aceste frumoase cuvinte: «*pentru al neamului românesc folos și mângăiere*». Micu predică odată chiar în biserica neunită din Turda.

Micu și Maior au fost și cei dintâi mari scriitori de opere bisericești. Micu traduce Biblia întregă, care singură i-ar asigură un nume veșnic, traduce pe sf. părinți, istoria bisericească a francezului Fleury, scrie Propovedanii, Teologia morală, Carte de canoane și alte. Maior traduce și el din franțuzește, apoi scrie predici, propovedanii și în deosebi «Istoria bisericii Românilor atât a celor dincoace cât și a celor dincolo de Dunăre» făcută cu o îndrăzneată critică, dar fără să o fi isprăvit cum o concepuse. Concepția aceasta largă a istoriei bisericii noastre, deci având în vedere întreg neamul românesc, îl ridică în lumina timpurilor viitoare. Maior aveă dreptate să înțeleagă astfel istoria bisericești, căci legăturile bisericești între provinciile românești și între cele două confesiuni nu se rupseră. Ele se susțineau prin Micu, prin Ioan Molnar, care proiectă tipărirea

manuscriselor lui Micu și prin Iosif, episcopul de Argeș. Un bogat negustor din Sibiiu, Hagi Constantin Pop, voia să tipărească Mineiele lui Chesarie de Râmnic, iar cei din Argeș tipăriră la Sibiiu. Cărțile lui Bob ajungeau de altă parte la Iași, căci mitropolitul Veniamin atacă pe Bob, și deci le cunoștea.

La începutul secolului 19-lea (1812) biserica Moldovei suferi din nou o pierdere prin *luarea Basarabiei*, unde mitropolitul Gavriil Bănulescu, care înlocui câțiva ani pe Veniamin, retras la Neamț, tipări o liturghie, un ciasov și un molitvelnic și cu acestea se sfârși șirul tipăriturilor totodată guvernul rusesc, după rețeta bine cunoscută, opriă cărțile din Moldova, fără să fi putut nimici în România rămași acolo conștiința de Români.

În cele dintâi decenii ale sec. XIX-lea se poate semnală în toate provinciile românești o înflorire a *literaturii bisericești* și în deosebi a literaturii *teologice*. La Buda, la Sibiiu, la Blaj, Oradea-mare, în Bănat, la Râmnic, la Neamț, la Iași, pretutindenea se tipăresc cărți. În munca aceasta lângă numele lui Micu și Maior vom aminti îndeosebi pe al mitropolitului Moldovei, *Veniamin Costachi*, care întemeie și seminarul dela Socola, pentru a da fărji sale un cler învățat, cum singur mărturisește scopurile sale în următoarele cuvinte: «Nădejdea, care am hrănit și hrănesc în sufletul meu că înmulțindu-se cărțile și științele în limba nației, dacă nu eu, dar urmașii mei se vor învrednici a se folosi de cliros învățat și încuviințat și a câștigă norod luminat în știința hristianiceștilor învățături, m'au făcut neadormit și neobosit în talmăcirea fintelor cărți, din care multe stau netipărite, pentru neînlesnire». Viețile sfinților și culegerea întreagă a canoanelor sunt între cărțile lui cele mai însemnate.

Tot pe vremile acestea se trimet și stipendiști (bursieri). Veniamin are — ca să amintim numai pe cei mai însemnați — pe Gh. Săulescu, mitropolitul Munteniei Dionisie Lupu, pe care-l salută Gh. Lazăr într'o cuvântare, are pe Eufrosin Poteca. Și cum influința literaturii franceze se simte binișor în literatura românească, e firesc să o găsim și în literatură *bisericească*. Poteca traduce din scrierile celor doi mari predicatori francezi Bossuet și Masillon. Prin urmare literatura teologică românească găsiă legătura cu literatura teologică a popoarelor apusene, legătura necesară pentru a grăbi dezvoltarea alei noastre spre stadiul de literatură teologică cu adevărat științifică.

Din Ardeal se găsiă ca bursier la Viena Gh. Lazăr, care studiiă cu ajutorul baronului Bruckenthal. Se știe cum Gh. Lazăr turbură prin predicile sale ținute în catedrala din Sibiiu viața liniștită a lui Vasile Moga, episcop ales la 1810, care, întocmai ca Bob, nu putu suferi lumina în preajma întunerecului, ce stăpâneă sufletul său. Se știe asemena că Gh. Lazăr ar fi voit să ajungă episcop la Arad, unde nu fu numit de patriarhul din Caroviș, fiindcă eră prea învățat și Românilor nu le trebuie un episcop atât de învățat. Dar să lăsăm totuș pentru o clipă fantaziei noastre zbor liber și să ne gândim: oare cum s'ar fi dezvoltat biserica noastră din Ardeal, dacă am fi avut marele noroc să stea în scaunul de episcop al Sibiiului nepotul lui Inocenție Micu, învățatul Samuil Micu, iar în al Aradului apostolul deșteptării naționale, care a fost Gh. Lazăr? N'ar fi venit cu o jumătate de secol mai înainte timpurile lui Șaguna?

Dezvoltarea bisericii mergeă astfel mai departe. După ce avurăm teologi, învățați după ce se simția lipsa unui cler cult și învățat, deceniile următoare aduc în mod firesc cu sine organizarea *învățământului teologic* prin înființarea de seminarii. Afară de școala dela Trei

Ierarhi din Iași, înființată de Asachi și Săulescu, de unde mergeau tinerii la Chiev să-și continue studiile, toate seminarile sunt conduse de profesori din Ardeal. Deci pe lângă învățământul universitar, căruia îi dădă ființă Gh. Lazăr, și acest ram al învățământului mai înalt — teologiile, fu întemeiat de Ardeleni. Observați și de data asta, cum la crearea și dezvoltarea instituțiilor românești conlucrează Românii din toate părțile! La Seminarul Veniamin din Iași găsim ca director pe bănățeanul Bojinca; și alți profesori ardeleni seminarul din București începe la 1836 cu directorul Nic. Bălășescu din Hașag, (Târnava-mică), cel din Râmnic la 1837 cu Radu Tempea din Brașov, cel din Buzău tot la 1836 cu directorul de mai târziu al gimnaziului din Brașov Gavriil Muntean născut în Vingard (com. Albei-inferioare) și tovarășul lui, Dionisie Romano, care eră din Săliște și-a ajuns mai târziu episcop.

În Bucovina se înființează institutul teologic din Cernăuți, în Arad asemenea și în curând se reorganizează prin Șaguna și cel din Sibiu. La inițiativa lui Gavriil Muntean apare și cea dintâi *foaie bisericească* în românește «Vestitorul bisericesc», iar Romano scoase a doua revistă bisericească «Ecolul eclesiastic». Romano a tradus și din franțuzește «Geniul creștinismului» frumoasa operă a lui Chateaubriand. Seminarul din Iași avu profesori renumiți, pe cei doi Scribani, scriitorii însemnați, numiți de Vodă Cuza pentru meritele lor episcopii, dar amândoi refuzară cârja, fiindcă nu li se dădău pe cale canonică. Un alt fost profesor la seminarul din Iași, Melchisedec, asemenea studia la Chiev și ajunsese la 1860 ministru de culte, dar rămase numai 3 zile, căci parlamentul nu voia ca ministru un călugăr.

Seminarele din Muntenia cu 4 clase numai nu putură da clerici învățați cum dădău cel din Iași, între școlarii căruia amintim pe Const. Erbicean, ajuns profesor de teologie și membru al Academiei. Melchisedec, fiu de preot din Gârcina în părțile Neamțului, născut în 15 Febr. 1823 mort la 1892 (născut Mihail Ștefănescu) reprezintă știința teologică românească, ajunsă acum la un înalt grad de dezvoltare. Melchisedec prelucrează o liturgică (1853), un tipic, teologia dogmatică, introducere în științele teologice, introducere în Biblie, Teologia pastorală; edă documente istorice în operele sale «Cronica Hușilor» și «Cronica Romanului», scrie istoria mitropoliei Moldovei, tipărește inscripții și compune biografiile arhierilor: Anții, Filaret, Dionisie Romano, și polemizează în scrierea sa «Papismul și biserica ortodoxă din România». O activitate științifică atât de prețioasă îi aduse cu dreptate alegerea sa de membru al Academiei. Lângă Melchisedec se pot numi cu cinste Dionisie Romano, frații Scriban, Erbicean, iar dintre ardeleni Șaguna, Cipariu, Popea, Bunea precum și scriitorii încă în viață, al căror nume este cunoscut tuturor. Ei cu toții au ajutat dezvoltarea la noi a unei științe teologice originale.

Vieța *întregă* bisericească a timpurilor moderne din istoria noastră însă nu se poate caracteriza numai prin numele scriitorilor. La explicarea acesteia trecem acum:

În jumătatea a doua a veacului trecut (19-lea) biserica noastră ia o curioasă dezvoltare. Veniamin Costachi fusese ca mitropolit al Moldovei un adevărat stăpânitor în biserica sa: da legi, numia egumeni și știa să-și apere biserica și față de Ruși și față de Domnul său român. Dar greutățile financiare, cu care luptau principatele românești, deschiseră ochii guvernelor, cari în vremuri de lipsă mare luară o parte din venitele bisericii folosindu-le pentru scopurile statului, iar mai târziu se dădă în grija ministerului administrația moșilor mănăstirești fără să fi protestat nimeni. Cu aceste măsuri începe dincolo în România *amestecul statului în viața*

bisericii. Iar biserica românească din Ardeal și Ungaria arată în dezvoltarea ei în întâia jumătate a sec. 19-lea față de secolul al 17-lea următoarea situație: se pierduse mitropolia și atât pentru uniți cât și pentru ortodocși se *numiau* episcopii, deci *statul* avea o hotărîtoare influență. Prin urmare noi aici în Ardeal n'am avut prilej să ne afirmăm *politicește*, iar Români de dincolo duseră în *biserica* lor o vieață cu totul independentă: noi *nu* aveam o autonomie politică, ei *aveau* o autonomie bisericească. Vieața politică a întregului neam românesc îndeosebi sub înrîurirea Apusului, se desvoaltă acum conștiu; tot mai cu insistență ceream cu toții un rol *și* pentru noi, voiam să ne afirmăm cu puterile, cari ne tot creșteau. Și acum apucă biserica noastră de aici pe o altă cale.

Pe urma dezvoltării puterilor politice Români din România își desvoaltă *statul* într'o astfel de măsură; încât pierd din ochi întreg trecutul independent al *bisericii* și din autonomă cum eră o subjugă *statului*, ceea ce n'ar fi fost neapărat de lipsă; iar la noi, după ce nu ni-se dădă posibilitatea valorării puterilor noastre în stat, în politică, noi, cari *n'am* avut o biserică autonomă, am *fost în stare să ne-o câștigăm*. Paralel cu Șaguna deci nu merge dincolo un arhieru ci un ministru. Prin urmare în vieața bisericească a Românilor de dincolo puterea *statului* crește, în *biserica* celor de dincoaci ea scade, și se pare că biserica românească întregă nu va mai merge paralel în dezvoltarea ei unitară: căci azi de ex. biserica de dincolo începe să câștige iarăș teren căutând să înlătore jugul *statului*, iar la noi dezvoltarea merge în direcție contrară: biserica noastră își apără numai cu greu autonomia, iar *statul* încearcă să exercite o tot mai mare înrîurire asupra ei.

Să vedem și în amănunte cum s'a dezvoltat biserica românească în faza aceasta din urmă. Întâi în România: Am amintit amestecul *statului* în administrarea averilor *bisericii*. Dela o vreme (1842) se dădea mitropoliilor numai jumătate din venitele *bisericii* și pentru a *putea* aduce această hotărîre și în Moldova, fu silit Veniamin Costachi să dimisioneze. Altă chestiune importantă, care fû deslegată de stat, fû *secularizarea mănăstirilor închinat*e. Vre-o 60 de mănăstiri cu toate moșiile lor erau închinat altor mănăstiri și patriarhiilor din Orient. Toate venitele se duceau acolo. A 5-a parte din pământul țării eră înstrăinat: o stare insuportabilă pentru un stat ajuns la conștiința de stat național. La secularizarea mănăstirilor, la luarea averilor de cătră stat, se gândiră și alți domnitori încă de pe la 1835, dar împrejurările politice nu îngădură o lovitură ca aceasta; Cuza, nou alesul domn al principatelor, — el își făcuse studiile în Franca și sta deci supt înrîurirea organizației de stat de acolo — o dădă însă. Întâi se luă pentru stat 10% din venitele lor, apoi 1/4, la 1862 se interzice slujba în limba grecească, după aceea fură alungați egumenii nesupuși și în sfârșit la 13 Decembrie 1863 camerele votau secularizarea mănăstirilor închinat. Se oferî Grecilor câteva milioane în schimb, dar ei în credința, că va veni o schimbare, nu le primiră. Și atunci printr'un nou vot al camerelor se ștergeă și despăgubirea aceasta.

La noi în Ardeal până la Șaguna stăteam rău de tot. În Sibiiu eră episcop Moga, la Blaj Ioan Lemény, sub care biserica unită eră amenințată să fie absorbită cu totul de biserica catolică, ba se fixase chiar un termen pentru introducerea limbei ungurești. La Oradea baronul Vasile Erdélyi eră ca și Lemény. Aceștia trei nu au însemnătate în dezvoltarea *bisericii* noastre, decât poate contribuind prin păstorirea lor incoloră la potențarea energiei, la urmărirea răbdătoare a idealurilor, cari conduseră pe urmașii lor, pe Șuluțu și Șaguna. Paznicii sufletului românesc ursit să

se deştepte erau profesorii din Blaj: Bărnuț și Cipariu. Și fiindcă de-acum înainte neamul nostru voiă să împrumute și vieții sale bisericești sufletul care-l pornise și-l ducea înainte, vedem că Cipariu, *Românul* unit, salută cu entuziasm alegerea de episcop a lui Șaguna, episcopul gr.-oriental, fiindcă știă, că Șaguna a fost ursit să dea întregii biserici românești din patria noastră suflet *românesc*. Și totdeauna vedem de aci înainte la faptele mari istorice săvârșite de neamul nostru din această țeară pe amândoi capii bisericești la olaltă: la 1848 când se cere pentru toți Români deopotrivă restabilirea Mitropoliei: «Națiunea română pretinde ca biserica română fără distincțiune să fie și să rămână de confesiune liberă, independentă de oricare altă biserică, egală în drepturi și foloase cu celelalte biserici ale Transilvaniei. Ea cere restabilirea mitropoliei române și a sinodului general anual după vechiul drept, în care sinod să fie deputați bisericești și mirenești. In acelaș rând să se aleagă și episcopii români liber, prin majoritatea voturilor, fără candidațiune. La aducerea aminte despre vechiul drept al Românilor de a avea mitropolie și sinod general anual, s'a proclamat de popor mitropolia română transilvană cu aplauze unanim», la 1861 când se înființează «Asociațiunea», astăzi, când se apără învățământul religios și se creiază fondurile culturale, cari ar fi trebuit create de mult. Neamul nostru nu mai e condus de mitropolitul gr.-cat și gr.-or. ci sufletul românesc îl conduce. La 1853 se restabilește mitropolia de Bălgrad cu titlul: Mitropolia de Făgăraș și Alba-Iulia, la 1864 mitropolia Românilor ortodocși din Transilvania și Ungaria, și la 1873 mitropolia Românilor din Bucovina. Munca arhierilor, cari au stat în fruntea lor, a fost îndreptată îndeosebi asupra *organizării* bisericești și școlare a eparhiilor.

Dincolo în Principatele românești, acum unite, în acelaș an, când se reînființă mitropolia Românilor ortodocși din Transilvania și Ungaria se întemeiă și episcopia nouă a Dunării de jos, căreia i se încorporează Dobrogea, dupăce Românier i se răpi pentru a douaoară Basarabia. In acelaș an trecu prin cameră și noua lege de organizație bisericească, făcută supt influința franceză, în sensul căreia între altele Domnitorul *numiă* — anticanonic — pe episcopi. Cu excepția mitropolitului Nifon și a episcopului de Râmnic, Calinic, ceilalți arhieriei au fost numiți acum prin decret. Erau deci necanonici. Atunci în sfârșit se stârni o furtună de protestare cu frații Scriban în frunte, cari știm, că respinseră mitra episcopală. In tr'aceea anul 1866 aduce detronarea lui Cuza, iar Constituția din acest an lasă alegerea episcopilor în grija viitorului. După vizita regelui Carol făcută patriarhului din Constantinopol, acesta recunoscă pe episcopii numiți rămânând ca pe viitor să fie aleși de corpurile legiuitoare laolaltă cu Sinodul bisericei. In sfârșit dupăce la 1882 se făcu sfințirea mirului în țeară, ministrul de culte Dim. Sturdza primește la 1885 tomosul patriarhiei din Constantinopol, prin care se recunoște autocefalia bisericii românești din România.

Cu înființarea unei tipografii a cărților bisericești (1882), a facultății de teologie (1884) și a Casei Bisericii (1892) se desăvârși organizația bisericească de dincolo.

Organizația bisericeii românești greco-orientale din Ungaria se găsește în «Statutul organic», care reprezintă deci cea din urmă fază în desvoltarea bisericeii noastre, și pe care trebuie să-l privim, cum am amintit și altădată, de cea mai mare faptă a lui Șaguna. In desvoltarea viitoare a acestei bisericeii ar trebui să avem grije de sufletul ei, să fie biserica noastră o biserică vie, nu o simplă mașinărie administrativă ori financiară.

Și pentruca biserica românească din țeara aceasta să se desvoalte în spirit românesc și mai departe cred, că este neapărat de lipsă, ca viitorii noștri arhieriei — permiteți-mi aici a varia poetica caracterizare a dlui Iorga, — să fie «personalități răspicate, cari prin marea lor înălțime să atragă fulgerile asupra lor».

Iar ce privește viitorul bisericii din România Vă rog să ascultați încheierea ce-o face dl Iorga operei sale «Istoria bisericii românești» (II, 317—18):

Actuala organizație a bisericii din România suferă de mai multe rele esențiale, a căror constatare e o datorie a autorului acestei cărți, deși n'are a face cu caracterul ei patronat de ministeriu.

Felul de *alegere al episcopilor* îi supune fluctuațiilor și intereselor *politice*, uneori chiar intereselor personale. Episcopii nu mai pot veni din *mănăstiri*, dintre care cele mai multe sunt astăzi închisori, spitale, aziluri, uneori și școli sau ruine, iar celelalte sunt lăsate în seama unor egumeni ignoranți și fără demnitate, cari se impun alegerii episcopului pentru un motiv sau pentru un altul. Acolo nu mai e *nici cărturărie*, nici gospodărie, nici râvnă pentru biserică și simț al chemării ei: *cu două-trei mănăstiri model*, dintre cele cu nume mai glorioase, bine organizate și cuprinzând în ele seminariile, apoi Facultatea de teologie, condusă în spirit bisericesc de arhieriei și Tipografia cărților bisericesti, cărora le trebuie formă practică, material trainic, text curat și limbă adevărat românească — în locul limbii modernizate care a fost așa de mult și cu dreptate criticată,¹ — adevărate pepiniere de episcopi și arhieriei, am folosi mai mult decât cu toate paraginele de astăzi. *O singură mănăstire de femei*, — având ateliere de arte, pe care actul de fundație al lui Veniamin le prevede pentru Văratec și Agapia, unde doar de se mai lucrează, în vâlmășagul oaspeților mireni din fiecare vară, printre cari eterodocși, șaiac, mohair și dulcetuuri de speculă, — *ar ajunge*.

Preoții — scăpați de tutela epitropiilor de enoriași — ar putea fi consultați în tot ce privește părți din gospodăria bisericii, rezervând *Sinodului* dogma și administrația bisericască superioară, *scotându-l de supt tutela ministrului de culte*. Nici într'un caz dintre preoții trăiți în mediul laic, materialist și sceptic, amestecați în vieața politică, legați prin interesele familiei lor din preoție, nu s'ar ridică episcopii, prin voturi date potrivit cu interesele unui partid astăzi, ale altui partid mâne, în folosul unor preoți văduvi, foști profesori și elemente cunoscute în luptele politice. S'ar înlătură astfel de «afaceri» ca aceea din 1896 a mitropolitului Ghenadie Petrescu, fost episcop de Argeș, a cărui ambiție jignî pe unii și servi pe alții, aducând caterisirea sa de sinod, care apoi, supt alt ministeriu, îi restituî, la distanță de câteva luni (20 Maiu — 4 Decemvrie), situația de mitropolit, luându-i făgăduiala că va demisiona. — «afacere» care, unită cu «cazul» mitropolitului Moldovei Partenie (1909), a săpat esențial prestigiul clerului înalt în România.

Un *fond al bisericii*, cu izvoare mult mai bogate decât ale Casei bisericii de astăzi. cu o conducere care să facă a se simți *voința arhieriei*, — impuindu-li-se oricâtă răspundere pentru aceasta față de înalta instituție a Curții conturilor, — *ar avea să supoarte toate cheltuelile clerului*. Iar *grija monumentelor bisericesti*, care sunt cea mai curată fală a noastră,

¹ V. Ghibu, *Limba cărților bisericesti*.

nu poate fi împărțită cu nimeni de o comisiune a lor, cu caracter permanent, cu competență deplină și cu puteri executive.

Credința tare a celuice scrie aceste rânduri, e că numai astfel biserica românească, în care au intrat, de o vreme, atâția tineri cu sentimente curate, s'ar putea ridică din sdrențele umilinții și din praful ruinelor sale. Și aceasta trebuie să se facă, pentru că *în starea bisericii unui popor se oglindește mai strălucitor moralitatea lui, condiție esențială a vieții lui de stat și naționale».*

Dr. A. B.

CRESTĂTURI ÎN LEMN.

— Albumul dlui prof. D. Comșa. —

Vieța țărănească pentru noi, conducătorii din pătura cărturărească, e încă o carte închisă cu multe peceți. Nici unul dintre noi nu se poate lăuda că o cunoaște în toată bogăția ei de comori. Nu o cunoaștem, fiindcă până acum a fost prea puțin studiată. Abia în vremea din urmă am început să ne apropiem de popor cu gândul de a pătrunde în tainele

vieții lui sufletești, cu gândul de a-i studia mai de aproape aptitudinile lui artistice. Și începuturile răslețe cari s'au făcut până acum ne-au și deschis orizonturi noi; ne-au relevat o lume nouă. Simțim cu toții că apropierea de popor înseamnă o premenire a întregii noastre ființe naționale; simțim că arta populară e chemată să inaugureze o epocă de renaștere în cultura noastră națională.

Un început serios de descoperire a artei populare e și *Albumul de crestături în lemn*, întocmit de dl profesor Dimitrie Comșa din Sibiiu. Prin această publicație dsa și-a câștigat meritul de a fi arătat pentru prima oară iscusința țaranului nostru de a-și împodobi cu crestături lucrurile ce le întrebuițează. Albumul de crestături, ca și cel de cusături și țesături, înseamnă o adevărată revelație pentru arta noastră decorativă. Motivele de ornamentație țărănească se îmbogățesc cu forme nouă și până acum cu totul necunoscute, cari vor putea servi ca substrat artei decorative românești.

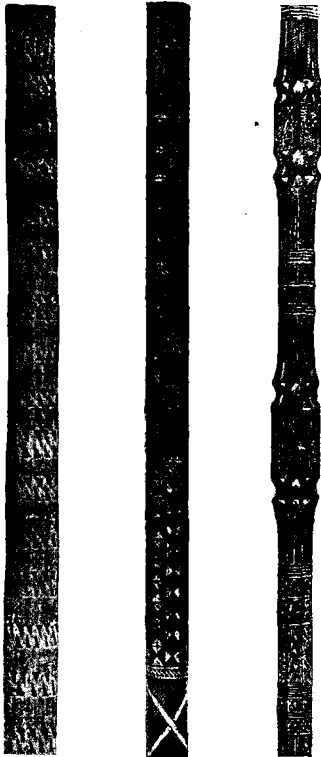

Fig. 1.

Fig. 2.

Fig. 3.

Din formele naive și primitive ale artei țărănești se va putea naște arta națională superioară, care e chemată să cucerească neamului nostru un loc de cinste în arta omenirii. Se așteaptă numai artiștii năs-

cuți din sânul poporului nostru, cu simț pentru arta populară și înzestrați cu talente mari, pentru a creă opere de artă, cari să poarte pecetea sufletului românesc și a însușirilor lui artistice.

Albumul de creștături al dlui Comșa, cuprinde 243 de obiecte cromolitografiate, cele mai multe în mărime naturală, după originalele țărănești. Dintre cele 41 de foi, câte are albumul, pe 27 se reproduc 113 furci de tors; pe 2 foi, 48 de cruciulițe și pristene, pe 4 foi, 29 de băte și măciuci; pe 1 foaie, 7 linguri; pe 1 foaie, 2 păpușare; pe 1 foaie, 7 cruci; pe 2 foi, 16 căpele (de beut apă) și alte vase; iar pe cele 3 foi din urmă 20 de obiecte diverse și anume: codoriști de biciu fluere, undiți de cusut, zimți, fus pentru depănat, cutie pentru briciu, maiu de bătut haine, țevă de pipă, teacă de cuțit, cărăbița cimpoiului, un blidar, o poartă și un fruntar de moară cu piscoaie. Aceste obiecte sunt adunate din 139 de comune, aflătoare pe teritoriul alor 17 comitate: Sibiiu, Alba-inferioară, Bistrița, Brașov, Caraș-Severin, Cojocna, Făgăraș, Hunedoara, Murăș-Turda, Odorheiu, Solnoc-Dobâca, Târnava-mare, Târnava-mică, Timiș, Torontal, Treiscaune și Turda-Arieș. Obiectele sunt adunate deci aproape de pe întreg teri-

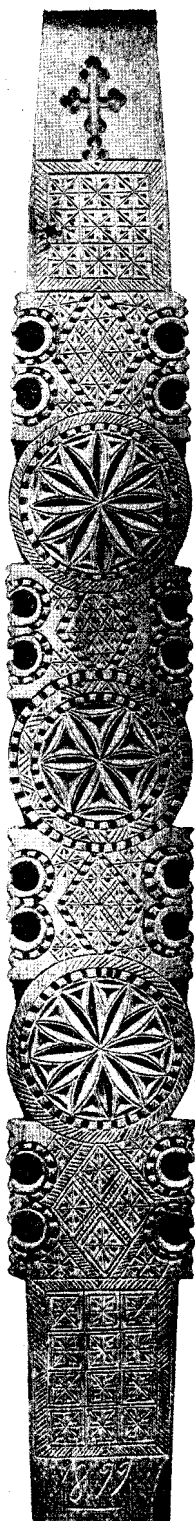

Fig. 4.

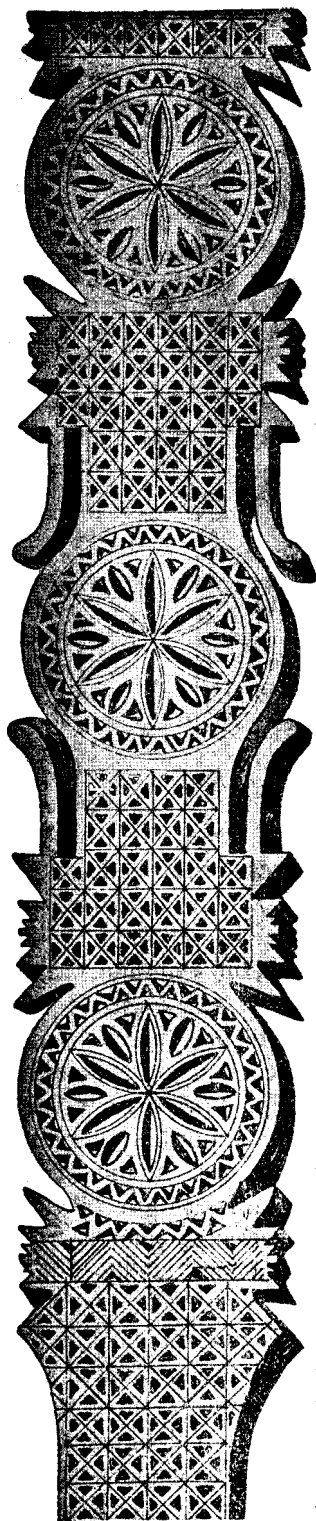

Fig. 5.

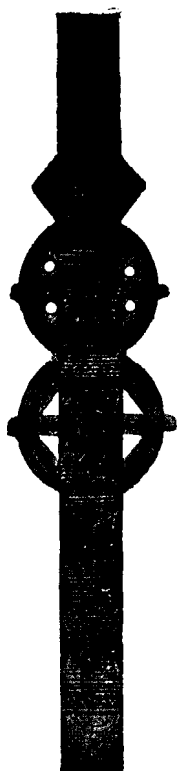

Fig. 6.

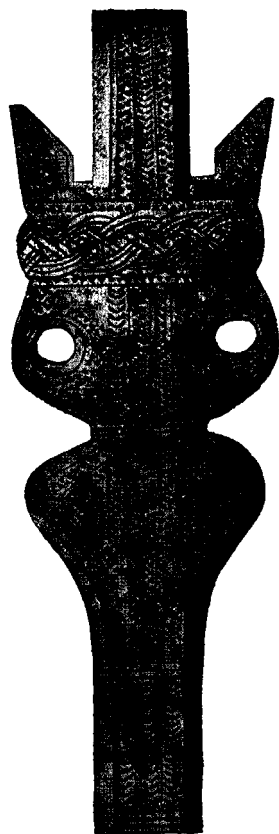

Fig. 7.

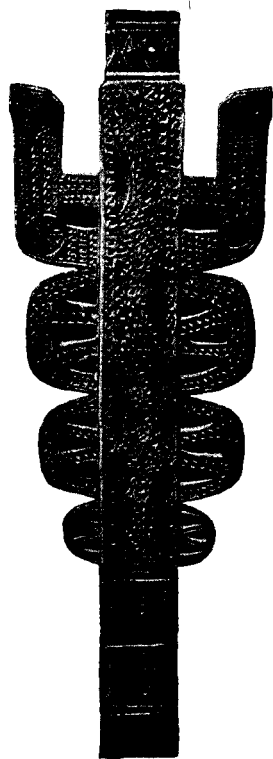

Fig. 8.

torul locuit de Românii din Ungaria și ele reprezintă, «în mic, lamura încrestăturilor», după cum ne spune dl Comșa. Cele 243 de obiecte din Album sunt, fără îndoială, dintre cele mai frumoase. Ele pot să ne deie o idee destul de lămurită despre arta țaranului nostru în cioplitul și crestatul lemnului. Materialul adunat și publicat de dl Comșa e foarte prețios, dar e încă foarte departe de a ne înfățișa bogăția de forme și de decorații ale obiectelor pe cari le lucrează țaranul în lemn. Așa de pildă lipsesc cu desăvârșire din Album mobilele, ornamentațiile dela casele (stâlpi, pridvoare etc.) și dela bisericile de lemn. Sunt foarte sărac reprezentate porțile, sculpturile dela mori și crucile (mai ales cele dela morminte, cari în unele părți au forma unor stâlpi foarte frumos încrestați). De altfel singur dl Comșa ne spune că ar fi reprodus «multe alte piese interesante, mândre și cu totul osebite», dacă l-ar fi îngăduit spațiul. Cu mijloacele ce le-a avut la îndemână nici nu se putea cere să facă mai mult. Chiar și timpul, în care a adunat obiectele, a fost prea scurt, abia cinci ani. Având toate acestea în vedere trebuie să recunoaștem că dl Comșa a săvârșit totuș o muncă uriașă, pentru care nu-i putem fi decât mulțămitori. Începutul splendid făcut de dsa trebuie să ne îndemne pe noi, cei mai tineri, să continuăm munca pornită, adunând pe seama «Muzeului Asociației» cât mai multe obiecte, pentru a putea cunoaște în în-

tregime bogăția artistică a poporului nostru și pentru a ne putea apuca de studii temeinice și științifice, cari nu se pot face în lipsa unui material cât se poate de complet.

Aceste creștături, ca și alte produse ale artei țărănești, sunt create în anumite împrejurări. Ele presupun forma patriarhală a vieții economice și a industriei de casă, când toate produsele din casă sunt făcute numai pentru trebuințele casei și din materialul brut produs tot de țăran. Aceste produse destinate pentru trebuințele proprii ale producătorului nici nu se fac într'un timp limitat. La câte un obiect țăranul lucrează luni și ani întregi, până îi dă forma desăvârșită dorită de dânsul. În aceste produse se încorporează deci toată iscusința tehnică și întreg simțul artistic al țăranului. Tocmai de aceea aceste articole ale industriei de casă au o mare însemnătate pentru arta noastră națională.¹ În special creștăturile, dictate întotdeauna numai de simțul artistic al țăranului și făcute pe 'ndelete, sunt de o deosebită valoare pentru arta noastră decorativă.

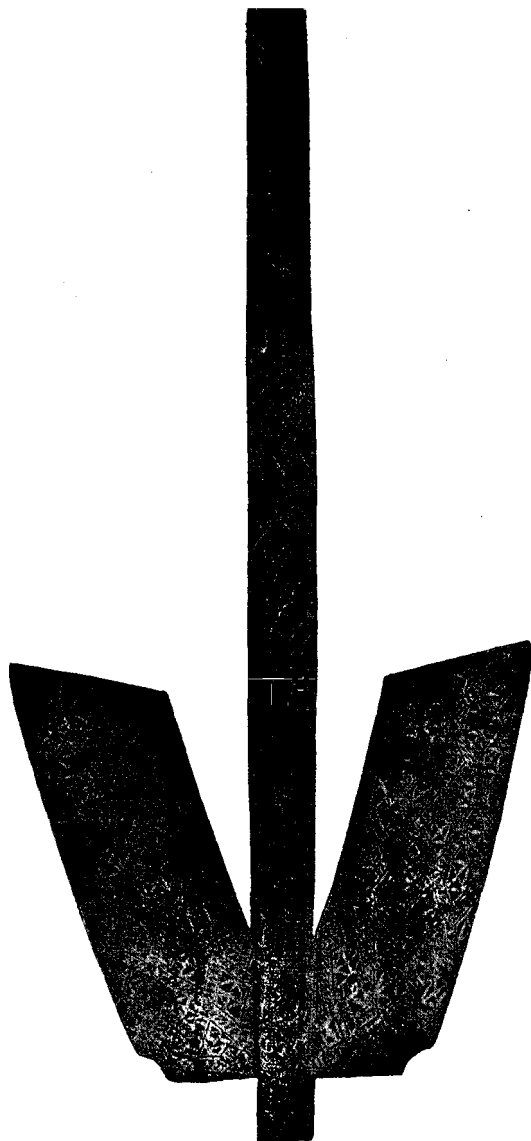

Fig. 9.

Cele mai prețioase obiecte din Albumul de creștături al dlui Comșa sunt furcile de tors, adunate aproape din toate ținuturile. Deși dl Comșa publică 113 de bucăți, totuș nu sunt îndestulitoare pentru a scrie un studiu asupra lor, în care să poți urmări formele de furci din diferite regiuni și să poți stabili o legătură organică între ele.

¹ cf. Dr. Karl Bücher, *Die Entstehung der Volkswirtschaft*. VII-te Aufl. Tübingen, 1910, p. 159 și întreg capitolul: «Die gewerbliche Betriebsysteme in ihrer geschichtlichen Entwicklung», în care se vorbește și de industria de casă la Români,

Din materialul ce ne stă la dispoziție, putem constata că furcile de tors s'au dezvoltat din forma primitivă a unui băț simplu. În multe părți se mai păstrează această formă. Cu timpul bățul a fost împodobit cu câteva creștături (fig. 1) sau a fost vopsit cu cărbune ori afumat și pe urmă

Fig. 10.

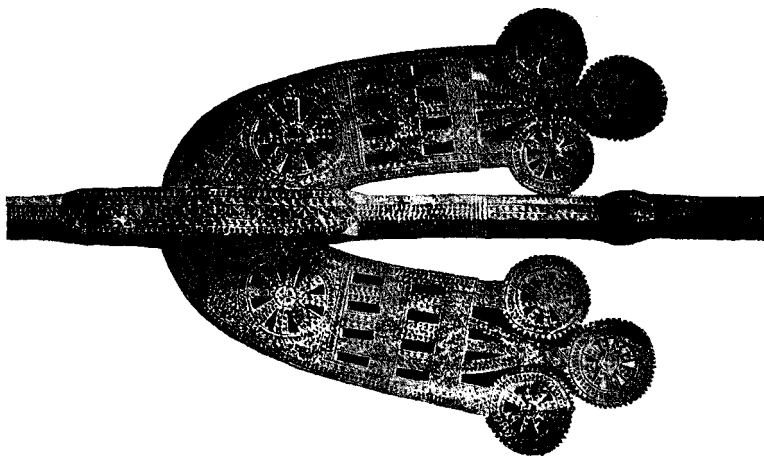

Fig. 11.

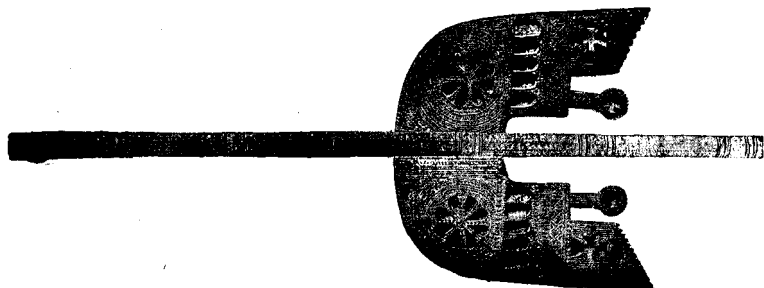
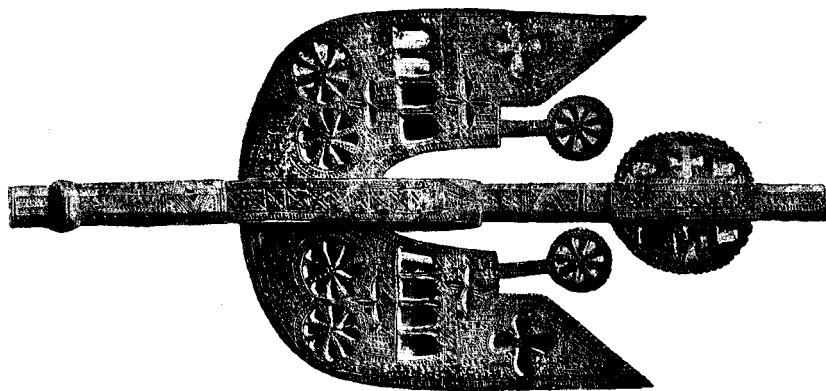

Fig. 12.

încrestat (fig. 2) iar mai târziu lemnul a fost cioplit în patru dungi și creștat (fig. 3). În unele părți pe valea Murășului, dela Aiud până la Hunedoara, apoi în Munții Apuseni, întâlnim forme lătărețe, în loc de rotunde sau pătrate, dintre cari cele mai desăvârșite sunt Țioplite cu mare

măiestrie și crestate numai pe o față (fig. 4 și 5). Furcile cele mai frumoase, la mijlocul furcii, au cercuri, coarne sau elipse și alte figuri geometrice (fig. 6. 7 și 8). Uneori la câte-o singură furcă, găsim toate figurile combinate, ceea ce dovedește simțul de compoziție și de invenție al țaranului nostru (vezi foaia X, XI, XII și XIII din Album).

Din formele rotunde, mai ales în părțile Sibiiului, s'au născut furcile cu coarne (fig.9). Coarnele au un scop practic, de ele se razimă caierul. Acelaș scop îl au și poeminențele și cercurile dela furcile lătărețe. Aplicarea acestor coarne și figuri la mijlocul furcii pare a fi o particularitate românească. Furcile de tors sârbești, cu cari se aseamănă întru câțva cele românești, sunt late și încrestate dela mijloc în sus, spre vârf. Furcile de tors săsești și ungurești, după cât știu, atât ca formă cât și ca decorație n'au aproape nici o înrudire cu cele românești.

Furcile cu coarne sunt încrestate pe toate fețele. Uneori sunt făcute dintr'o singură bucată de lemn.

Cele mai desăvârșite forme se găsesc în Poiana-Sibiiului (fig. 10, 11 și 12), unde uneori se vopsesc (fig. 13, reproducă într'o singură culoare).

Furcile de tors pe alocurea se împodobesc și cu fășii sau nasturi de metal, cu zurgalăi și cu oglingioare.

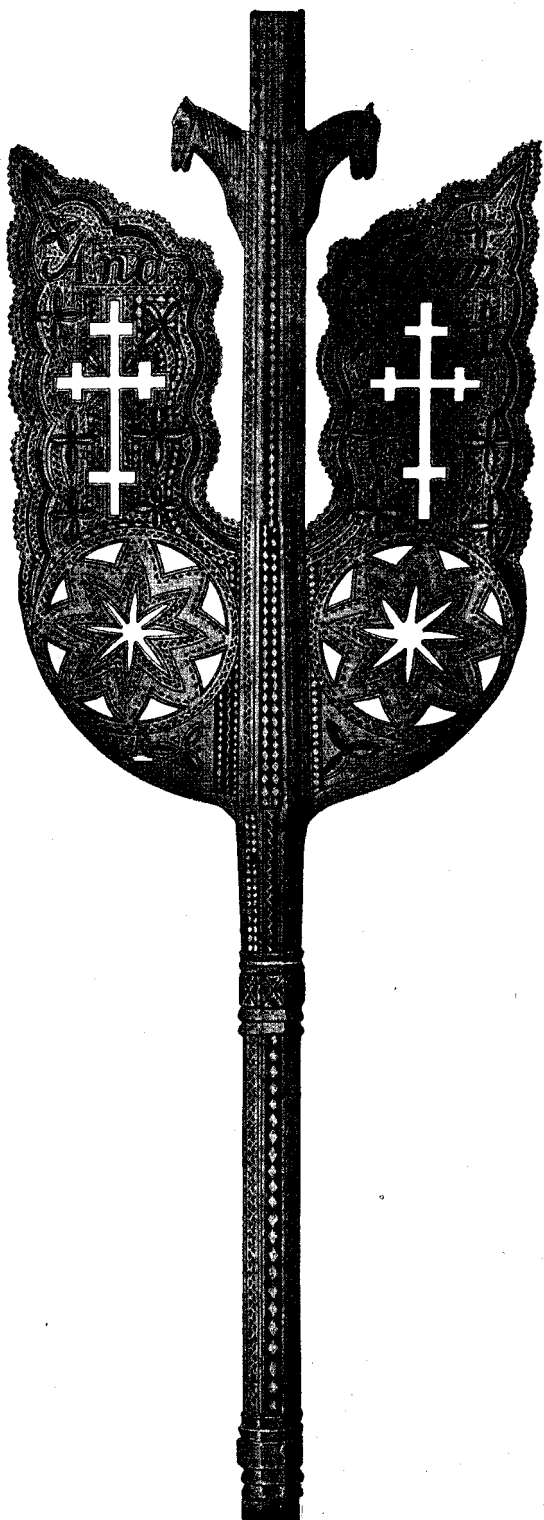

Fig. 13,

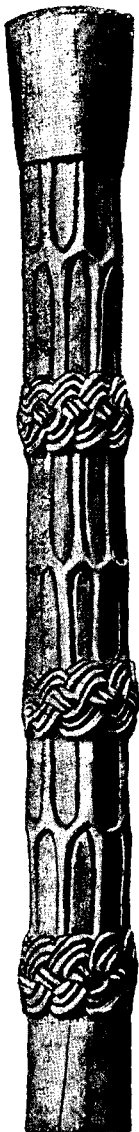

Fig. 14.

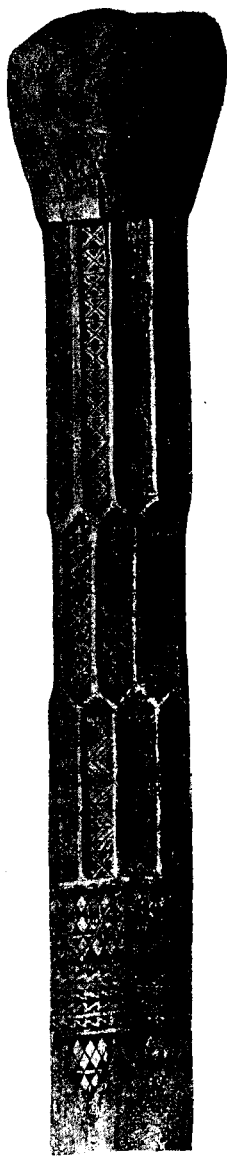

Fig. 15.

Fig. 16.

În Albumul dlui Comșa nu se reproduc decât părțile încrestate din furci, ceace de multeori nu e de ajuns. Adeseori interesează și extremitățile, pentru a se constată cum se ține furca la tors. E important să se știe, dacă se pune la brâu, ca femeea să poată umblă cu ea în vremea torsului sau se fixează pe un stativ, cum e, de obicei, la Sași și la Unguri, în care caz torsul nu se poate face decât stând pe loc. Purtatul la brâu al furcii de tors e, probabil, în strânsă legătură cu vieața noastră de păstori, care pretinde umblet mult. Câte o ilustrație de acest fel, din diferite ținuturi și pentru fiecare gen de furcă, ar fi completat lucrarea dlui Comșa.

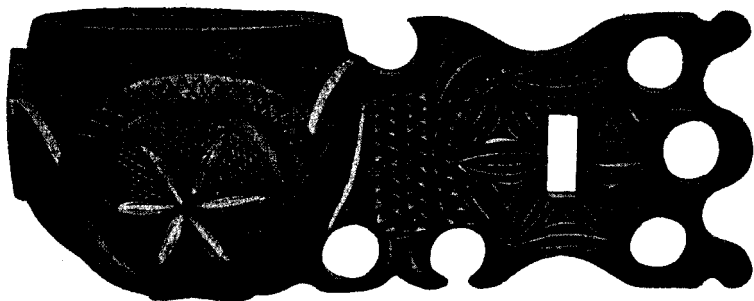

Fig. 17.

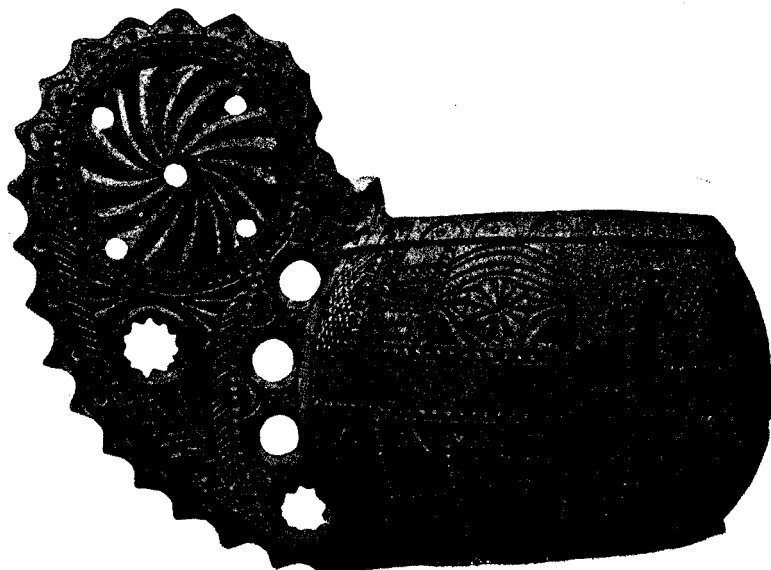

Fig. 18.

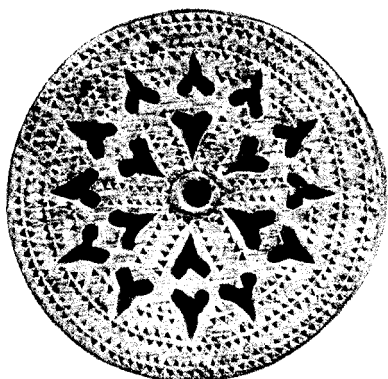

Fig. 19.

Fig. 20.

În Album, pe lângă furci, cele mai bine reprezentate sunt bâtele și măciucile, dintre cari reproducem trei mai frumoase și mai interesante (fig. 14, 15 și 16). Bâta din Orlat (fig. 15) e una dintre cele mai desăvârșite, iar măciuca din Presmăr (fig. 16), ferecată în aramă, e o raritate.

Căpcelele de beut apă (fig. 17 și 18), pe cari țărani le poartă cu dâșii, legate mai cu seamă de traistă, deasemenea sunt niște rarități ca formă și ca ornamentație.

Pristenele (fig. 19) sunt bogat reprezentate în Album. Ele se întrebuițează ca greutate la fusul de tors. O colecție din toate ținuturile ne-ar înlesni poate stabilirea originii lor. Ele nu se întrebuițează pretutindeni.

În sfârșit zurgalăii sau cruciulițele (fig. 20 și 21) sunt niște scule, pe cari țărani le poartă la curea și probabil au însemnătatea amuletelor.

Restul obiectelor din Album sunt prea necomplete, ca să ne ocupăm de ele.

Albumul dlui Comșa prezintă și un interes filologic, întrucât se spune și numirea populară a fiecărui obiect. Această numire de multeori e cea mai bună călăuză pentru a află originea obiectului și pentru a reconstrui câte-o pagină din vieța culturală și economică a poporului.

Motivele de ornamentație de pe obiecte sunt figurile geometrice, cari sunt cele mai vechi forme de decorație ale omenirii. Mai des întâlnim triunghiul (linia zig-zag), pătratul, cercul și crucea. Obișnuite sunt și liniile curbe, împletiturile. Rar de tot întâlnim și figuri de animale.

Dacă Albumul ar cuprinde și detalierea acestor motive ar fi o lucrare de o valoare și mai mare. În acest caz multe obiecte în cari se repetă aceleași motive erau de prisos să se mai reproducă. Erau de ajuns să se reproducă numai obiectele, pe cari variază motivele și combinația lor. O asemenea lucrare cerea însă cunoștințe artistice și științifice din partea autorului. Suntem informați că o asemenea lucrare prepară dl Al. Tzigara-Samurcaș, un destoinic cunoscător al artei noastre populare.

A stabili precis, cari sunt caracterele naționale ale motivelor de creștături e un lucru foarte greu. Aceleași motive le întâlnim și la alte neamuri, chiar și la popoarele primitive. Imi aduc aminte cât am rămas de surprins, când am văzut în «Deutsches Museum» din München două furci de tors dela indigenii din Africa, foarte asemănătoare cu ale noastre. Studiind arta poporului norvegian, finlandez¹ și german,² am constatat că multe din motivele întrebuițate de poporul nostru se găsesc și la aceste popoare. Mai ales asemănarea artei populare norvegiene și fin-

¹ Th. Schwindt, *Finische Ornamente*. Helsingassa 1895.

² Albrecht Haupt, *Die älteste Kunst, insbesondere die Baukunst der Germanen von der Völkerwanderung bis zu Karl dem Grossen*, Leipzig, 1909.

landeze cu cea românească e izbitoare. Bineînțeles că de o strânsă înrudire a motivelor de ornamentație a popoarelor, cari n'au venit niciodată în atingere, nu poate fi vorba. Înrudirea se explică mai curând prin aceleași condiții de viață și prin aceleași predispoziții ale sufletului omenesc. De o înrudire și de o influință reciprocă nu putem vorbi decât la popoarele conlocuitoare a căror rassă s'a încrucișat chiar în cursul veacurilor. E mai presus de orice îndoială, de pildă, că arta noastră populară e adânc influințată și strâns înrudită cu arta slavă, căci Slavii au lăsat urme în întreaga noastră ființă etnică.

De altfel motivele de ornamentație nu sunt singurele hotăritoare la stabilirea caracterului specific al artei naționale populare. Nu numai ele alcătuiesc caracterul național al unei arte populare, ci *felul* lor de prelucrare și *modul* lor de combinare. Figurile geometrice le întâlnim aproape la toate popoarele și totuș e o mare deosebire între arta decorativă dela popor la popor. Combinația motivelor, aplicarea lor, alegerea colorilor prezintă o variație nesfârșită chiar și în sânul aceluiaș popor.

Noi Românii ne putem mândri cu arta ce am descoperit-o adăpostită, din moși strămoși, la sate.

Datoria noastră a cărturarilor e să o studiem cu sârguință, să adunăm cât mai repede obiectele vechi de artă țărănească în cari trăesc cele mai alese însușiri ale poporului nostru și să ne străduim a creă pe această temelie arta națională a viitorului.

Oct. C. Tâslăuanu.

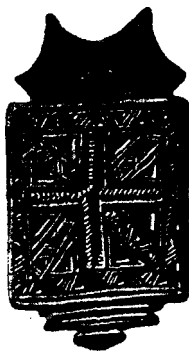

Fig. 21.

ASPERITĂȚI SINTACTICE.

(Continuare).

Să nu credem însă, că atunci, când ne oprim puțin asupra acestor *lapsus linguae* și *calami*, «discordanțe dintre membrele psihologice și cele gramaticale ale propozițiilor», asperități sintactice mai mult ori mai puțin intenționate, ne ocupăm cu ceva nestudiat până acum. Le observăm încă vechii gramatici elini și romani, numai cât ei nu știau să explice cauzele, cari le-au provocat. Nume ca *σολοικισμός*, *ἀνακόλονον*, *ἀνακόλουθία*, *τραχύ τῆς ἁρμονίας*, *ἀύστηρά ἁρμονία*, imparilitas, salebrae, asperitates și inconcinnitates nu însămuă decât asperități sintactice în înțelesul de mai sus. Se vede aceasta și din definiția solecismului sau imparilității dată de *A. Gellius* în *Noctes Atticae*, V. 20: «Soloecismus Latino vocabulo a Sinnio (după unii, poate mai bine, *ab Asinio*) Capitone eiusdemque aetatis aliis imparilitas appellatus, vetustioribus Latinis sribiligo dicebatur, a versura videlicet et pravitate tortuosae orationis, tanquam strobiligo quaedam. Quod vitium Sinnius (ori *Asinius*) Capito in literis, quas ad Clodium Tuscum dedit, hisce verbis definit: Soloecismus est, inquit, impar et inconveniens compositura partium orationis». *Donatus* ne spune, că: «Soloecismus est vitium in contextu partium orationis contra regulam artis grammaticae factum». ¹ Despre *Theophrastos* știm din *Diogenes Laërtius* (5, 48), că a scris o lucrare *Περὶ σολοικισμῶν*, iar *Suidas* ne definește solecismul astfel: *λόγος ἀκαταλήλως τεταγμένος, ὡς τὸ ἐγὼ περιπαιῶν ὁ τοῖχος ἔπεσεν*, ² adică «graiuri așezate nearmonic, nepotrivit, ca «eu preumblându-mă păretelele căzui», traducere, în care asperitatea sau solecismul nu se poate redă destul de bine: în limba elină în loc de participiul relativ *περιπαιῶν* ar trebui să fie genetiv absolut, construcțiunii, pe cari noi nu le avem. După *Hesychius*: *Σολοικισμός, ὅτε τις ἀτέχνως διαλέγεται*, ³ adică «solecism, când cineva vorbește nearti tic».

Unii îl deosebesc de barbarism — *βαρβαρισμός* —, care *μᾶς λέξεως κακία ἐστίν, ἐπιλοκῆς δὲ λέξεων ἀκαταλήλων ὁ σολοικισμός*, ⁴ va să zică «barbarismul este greșală de o singură vorbă, iar solecismul este greșală în țesătura de cuvinte, cari nu se potrivesc laolaltă sau nu sunt în armonie»; alții îl deosebesc de *σχῆμα*: *σχῆμα ἀμάρτημά ἐστιν ἐκούσιον διὰ τέχνην ἢ ξενοφωνίαν ἢ καλλωπισμοῦ σολοικισμός δὲ, ἀμάρτημα ἀκούσιον ἔξ ἀματίας λαλήν παρὰ ὄνομα ἢ ῥῆμα ἢ ἄλλο τι ὧν λέγουσιν οἱ τεχνικοί*, ⁵ adică «*σχῆμα* este o greșală făcută cu voia pentru a da graiului o formă ori artistică ori străină ori frumoasă; iar solecismul o greșală spusă fără să vrem din neștiință în privința numelui ori verbului ori alta din cele ce zic gramaticii». Deaceea zice gramaticul *Seneca* (*Ep.* 94), că nu roșește când intenționat face câte un solecism, ci când i-se întâmplă involuntar. ⁶

¹ *Donati* grammatici urbis Romae *Ars grammatica* p. 1768 în ediția *Probi Donati Servii* qui feruntur *De arte grammatica* libri ex recensione *Henrici Keilii* notarum laetuli ex recensione *Theodori Mommsen*. Lipsiae MDCCCLXIV.

² v. *Henricus Stephanus—Dindorfius, Thesaurus linguae Graecae* la cuvântul *Σολοικισμός*.

³ *Stephanus—Dindorfius, ibid.*

⁴ *Stephanus—Dindorfius, ibid.*

⁵ *Eustathius, Παρεκβολαὶ εἰς τὴν Ὀμήρου Ὀδύσειαν καὶ Ἰλιάδα*, Od. p. 1673, v. *Stephanus—Dindorfius, ibid.*

⁶ *Stephanus—Dindorfius, ibid.*

Quintilianus (*Inst. or.* I. 5) ne spune, că: «Schemata igitur nominabuntur, frequentiora quidem apud poetas sed oratoribus quoque permessa. Verum schema fere habebit aliquam rationem, ut docebimus eo, quem paulo ante promisimus, loco. Sed hoc quoque, quod schema vocatur, si ab aliquo per imprudentiam factum erit, soloecismi vitio non carebit». După *Donatus* «soloecismus in prosa oratione, in poëmate schema nominatur». Ba cei vechi au mers și mai departe, au deosebit solecismi chiar și în gesticulație; așa, ni-se spune, că cineva văzând, că un actor a făcut un gest rău, ar fi zis: οὗτος τῆ χειρὶ ἑσολοίκισε («acesta a făcut solecism cu mâna»),¹ etc.

Gramaticii elini și latini au încercat chiar și clasificarea din anumite puncte de vedere a asperităților sintactice. Astfel la *Ammonios* (p. 197) sunt clasificați solecismii în modul următor: Σολοικίζουσι κατὰ τροποῦς ἢ ἐπεὶ γέννη, ἐπεὶ ἀριθμοῦς, ἐπεὶ τὰς πτώσεις, ἐπεὶ τὰ εἶδη, ἐπεὶ γενικὰ καὶ εἰδικὰ, ἐπεὶ τὰ πάθη, ἐπεὶ τὰ ἐνεργήματα, ἐπεὶ τοὺς χρόνους, ἐπεὶ τὰ πρόσωπα, ἐπεὶ τὰς ἀντωνυμίας, ἐπεὶ τοὺς συνδέσμους² («Fac solecismi în 15 chipuri: în privința genurilor, numerilor, cazurilor, speciilor, în ce privește generalul și specialul, în privința schimbărilor de flexiune (= sufixelor), a acțiunilor (= formelor de acțiune), persoanelor, a modurilor verbelor, a articolului, pronomelor, prepozițiilor, adverbilor, conjuncțiilor»). Alții îi împart în mai multe ori mai puține grupe. *Marius Servius Honoratus* în comentariul său la *Ars grammatica* lui *Donatus*³ în capitolul intitulat «De soloecismorum generibus» zice: «Soloecismorum genera centum esse dicit Lucilius. Plane constat brevius et melius posuisse Donatum, qui dixit duo esse genera principalia, reliqua specialia. Principalia autem genera soloecismorum sunt, cum fiunt aut per partes orationis aut per accidentia partibus orationis». Urmează exemple, pe cari le dă după *Donatus*.

La *Donatus* (ibid. p. 1768—69) sunt înșirate exemplele — ca să le amintim numai în trăsături generale — în modul următor: «Per partes orationis fiunt soloecismi, cum alia pro alia ponitur, ut, torvumque repente clamat,⁴ pro torve: nomen pro adverbio positum est... Per accidentia partibus orationis tot modis fiunt soloecismi, quot sunt accidentia partibus orationis... per qualitates nominum (proprium nomen pro appellativo),... per genera,... per numeros,... per comparisonem,... per modos verborum,... per significationes,... per tempora,... per personas,... per adverbia,... per praepositiones,... per conjunctiones. Fiunt praeterea soloecismi pluribus modis, quos reprehendendo potius quam imitando possumus notare».

Această împărțire arată anumită cugetare mai adâncă și în parte o putem primi chiar și astăzi. Cu toate acestea punctul ei de plecare este greșit, nu este adecă cel psihologic. Asperitățile se nasc, cum am mai amintit, din expresiunea necompletă ori greșită a ideii complexe în forma externă a limbii. Ideea complexă desfăcută în elementele sale constitutive și exprimată în forma externă a limbii ne dă propozițiunea. Prin urmare punctul de plecare la clasificarea asperităților sintactice va fi propozițiunea. Vom constata așadară mai întâi asperități între părțile propozi-

¹ *Stephanus-Dindorfius*, ibid.

² *Stephanus-Dindorfius*, ibid.

³ În ediția *Grammatici Latini* ex recensione *H. Keilii*: *Marii Servii Honorati commentarius in Artem Donati*. Lipsiae MDCCCLXIV, p. 446.

⁴ *Vergilii Aen.* VII, 399.

țiunii, fie ele exprimate prin părți de vorbire ori propozițiuni secundare, după aceea între accidentele părților de vorbire ca părți de propozițiune, adecă între formele, cari exprimă rapoartele în propozițiune: gen, număr, caz, mod, timp, persoană, ș. a. și în sfârșit anacoliutii sau asperități de altă natură în țesătura propozițiunii.

În împărțirea ce urmează, după ce ne este peste puțină să studiem autorii și scrierile amintite în întregime reproducând toate nenumăratele asperități, pe cari le-am întâlni, ne vom mărgini să relevăm numai felurile asperităților citând câte un exemplu, cel mult două, luate în cea mai mare parte dela scriitorii mai noi și din textele poporane, deoarece se pot înțelege mai ușor.

Toate acestea le facem numai din motivul ca să nu ne întindem prea mult și să nu facem prin înșirarea de exemple multe și grele prea plictisitoare citirea acestei lucrări, căreia prin însuș felul său îi este dat să nu fie cetită de mulți și cu plăcere. Acelaș motiv, apoi piedeci tehnice, precum și împrejurarea, că sunt foarte puțini cei cari știu bine latinește și mai ales grecește ne îndeamnă să renunțăm la planul conceput mai întâi — și notăm, executat în cea mai mare parte — de a compară felurile asperităților întâlnite la scriitorii români cu cele cari se pot afla la scriitorii elini și romani luați de tipuri în această privință. Lucrarea, ce e drept, astfel nu se va părea destul de completă, dar motivele invocate sunt de ajuns pentru ca să ne poată dispensa de a o face cum am fi vrut.

I.

A. a) Asperități între părțile propozițiunii ca părți de vorbire sau clase de vorbe sunt cele născute din coordinarea de cuvinte aparținătoare la clase deosebite.

α) Se coordinează un substantiv cu un adjectiv sau participiu: «Iubiții mei fii, tâmplându-mi-se estimpu a fi în părțile Țerei Românești cu trebă *domnești* și a *norodului* în Târgoviște...» («Așa cuvântă Mitropolitul Varlaam în predoslovia cărței ce s'a tipărit în Suceava la anul 1645, în carea răstoarnă toată învățătura Kalvinească din mai sus zisul Katechism». *Sincai*, Cronica Românilor, tom. III. Iași, 1854, p. 45). «...Așa de noianul și prea adanca înțelepciune a lui Dumnezeu mai nainte de veci orânduit fiindu, care nouă oamenilor, acelea, cum sunt și cum vinu; foarte *ascunse* și *întunerică* ne sunt». (*Stolnicul Constantin Cantacuzino*)¹. «La mulți Domni mare smentele am văzut *den șoapte*, sau *nesfătuiți* amu în vacul nostru...» (*Miron Costin*)².

β) Un substantiv cu un gerundiu: «Și dacă dete peste dânșii *dormind* și peste dihania spurcată *fără suflare*, el se aruncă cu satărul dela bucătărie și-i taie capetele» (*P. Ispirescu*, o. c. I. p. 227, *Balaurul cel cu șapte capete*).

γ) Un substantiv cu un verb: «Și puindu-se la pândă, trase o săgeată, trase două, când fû la a treia, unde *ieși*, măre, Scorpia din smârc, și *năvală* la Ercule ca să-l umple de balele sale cele veninoase, și să-l prăpădească pe el». (*P. Ispirescu*, o. c. II. 36, *Ercule*).

δ) Un verb finit cu un participiu: «Ei poi, înainte d'a fi împărat *vedea*, *auzia*, *muncia*, *cumpăta* (= era cumpătat) la mâncare și la beutură» (*Delavrancea*, *Între vis și viață*, Buc. 1903. p. 55, *Neghiniță*).

ε) Un participiu cu un gerundiu: «Și numai *gândindu-se* ca să deschidă tronul ce-i fusese lăsat în păstrare, și *rugat* cu poftărire ca să nu se atingă de dânsul, se îngrozea și se înfricoșa» (*P. Ispirescu*, o. c. II. p. 82,

¹ M. Kogălniceanu, o. c. I. p. 131.

² V. A. Ureche, o. c. I. p. 562.

Prometeu). «Închipuițivă un copil *înfomat și tremurând* în ziua de Crăciun...» (*Delavrancea, Intre vis și viață*, Buc. 1903, p. 268, *De azi și de demult*).

q) Un adjectiv cu un participiu și un gerundiu: «Fetița *murdară, ghiemuită, mestecând repede*» (*Delavrancea, Hagi-Tudose*, Buc. 1903, pag. 266, *De azi și de demult*), ș. a.

b) Un cuvânt sau o parte de vorbire se variază cu alta, care are acelaș înțeles și aparține aceleiaș clase de vorbe, de pildă: a) un nume cu alt nume: «Și deacă s'au strâns boiarii la sfat, și arătând *Călugărului* și munca, Vasiliie Vodă, ca pentru un lucru ca acela ce se atingea de Domnie și de atâtea case, deci, luându-și *Egumenul* și dela Vlădica Varlaam, care era Mitropolit pe atunci, deslegare, au spus *Călugărul* anume cine i-au dat răvașul» (*Miron Costin*)¹. «Ce văzându ai noștri mulțimea de a *lorū*, au trimisū la Domnul său, Petru Vodă, să le vie într'agiutorū, că au nevoie de oastea Leșească» (*Grigore Ureche*)².

Acelaș lucru îl aflăm și în propozițiunea următoare, citată dejă, a aceluiaș cronicar: «... că toată albina își apără căștioara și hrana *lorū* cu acele și cu veninul său»³). Într'un loc *Odobescu* ne descrie pe Doamna Chiajna, «pe al cărui (sic!) chip în veci încrunțat, nimeni nu putea dovedi păsurile inimei sale (sic!) așa: «părul *ei* începuse a cărunți, dar trupul său era înalt, portul *ei* drept și falnic, ochirea-*i* strașnică și hotărîită; capu-*i* căta mândru în sus, fără grijă și sfială» (o. c. I. p. 52, *Doamna Chiajna*).

β) O prepozițiune cu alta: «răspunzând lui Șahin Agga solului Turcesc Craiul, cu scârbă pentru stricarea și călcătura păcei, care cu atâta giurământuri s'au făcut la Hotin, cu Sultan Osman, și între dânsul» (*Miron Costin*).¹ «Ochii înțeleptului în capul lui, iară ai nebunului întru întunericū umblă» (*Stolnicul Constantin Cantacuzino*).⁴ «In toate țările ce se bucură de legiuri înțelepte și prevăzătoare, pe care le și pune în lucrare o sistemă de administrațiune regulată ca ceasornicul, prin toate acele țări, vine un moment al anului când d'odată vânătoarea se închide» (*Al. Odobescu*, o. c. I. p. 121, *ψευδοζωνηγετιζός*). «In răspântia din care se desface calea care coboară și s'afundă spre streaja Vergului, calea care sue și cotește spre Vitau și șoseaua care duce drept la crucea de peatră, lângă această răspântie se pitulește căsuța Hagiului, înecată în mijlocul unei grădini mari și stufoase» (*Delavrancea, Hagi-Tudose* în *Revista nouă*, I. p. 11). În ediția nouă propozițiunea aceasta e schimbată în modul următor: «La răspântia din care se desface drumul în spre calea Vergului, se pitulește căsuța Hagiului, în mijlocul unei grădini stufoase» (*Hagi-Tudose*, Buc. 1903, p. 22—23).

γ) o conjuncțiune cu alta: «nici nimic nu se poate domiri de nici un lucru, ce numai carile *au* (au) văzut *sau* au auzit *au* au citit...» (*Stolnicul Constantin Cantacuzino*)⁵. «Oamenii casei începură să șoptească și să-și dea coate, zicând: *ori* că este piea fudul acest Mătăhuz împărat, *sau* că este prost (*P. Ispirescu*, o. c. I. p. 322, *Cotoșmanul năsdărăvan*).

Întru cât conjuncțiunile leagă și propozițiuni, variarea conjuncțiunilor poate produce schimbare și în forma propozițiunilor coordonate. Astfel

¹ V. A. Ureche, o. c. I. p. 586.

² M. Kogălniceanu, o. c. I. p. 192.

³ M. Kogălniceanu, o. c. I. p. 221.

⁴ V. A. Ureche, o. c. I. p. 539—540.

⁵ M. Kogălniceanu, o. c. I. p. 118.

afilm propozițiunii coordinate cu formă cu totul diferită, cum vom vedea la rândul său.

c) Părțile coordinate ale propozițiunii își schimbă forma variându-se un cuvânt respective o expresiune prepozițională cu o propozițiune secundară ori chiar principală, ori două propozițiuni secundare alcătuite în mod diferit.

α) Unui cuvânt respective unei expresiuni prepoziționale i-se coordonează o propozițiune secundară: «Solul pre care-l trimisese Vasilie Vodă la Hmil Hătmanul, precum s'au pomenit, pre Hadâmbul Postelnicul, ori *că l-au împiedecat* Logofătul Stefan, Pârcălabul de Soroca pre acele vremi, ori *den blestemata și lipsită hirea Hodâmbului, s'au întors înapoi*» (*Miron Costin*)¹. «... Pentru că pusease oamenii lui *de pază și*, când vor vedea oștile că au intrat în țară, *să-i facă știre* (*Constantin Căpitanul Filipescu*)² «Se apucă din nou și în șase săptămâni abia putu face ceva care să mai semene a grădină, iar argatului îi făgădui *o sfântă de bătae*, soră cu moartea de s'o mai întâmplă una ca asta, *și să fie gonit*» (*P. Ispirescu*, o. c. I. p. 173, *Făt-frumos cu părul de aur*). «Din bună prietenie ajungi *să te uiți chiondorâși, și zavistie, și chiloman, (și pizmă, și venin)* tocmai când crezi că lumea (toată) este a ta» (*Delavrancea, Hagi-Tudose*, Buc. 1903, p. 130, și *Trubadurul*, p. 132, *Văduvele*), unde pe «zavistie» și «chiloman» le putem considera și de coordinate lui «ajungi», în care caz încă avem asperitate, dar de altă natură (I, A, a, γ).

β) Unui cuvânt respective unei expresiuni prepoziționale i-se coordonează o propozițiune principală: «Într'acea vreme înțelegându Impăratul Turcescū, *de atâte amestecături* ce se facū în țeară, *și se scoală unii pre alții*, nu suferi» (*Grigore Ureche*).³ «*Pentru venirea* Cazacilor cu Timuș asupra lui Stefan Vodă Gheorghie și *l-au scos din țeară* (*Miron Costin*).⁴ «Iară Dimitrașco Vodă... aū vrutū să le stee împotrivă *cu Sîtmenii* cei ce-i giurase, *și mai avea și vr'o șezezeci de oamenī* aduși cu dânsul din Țari-gradū, și aū răpezitū și la Lefecii să incalece să vie» (*Ioan Neculce*).⁵

γ) Participiul și gerundiul, cari reprezintă altcum o propozițiune secundară scurtată, se variază cu o propozițiune secundară: «Mateiașū, craiul Ungurescū, *bizuindu-se* puterei sale și meșterșugului său... *carele* de multe ori răsboaie *făcea cu* Turcii, și cu norocū *izbândia, neavândū* nice o pricină direaptă asupra lui Stefan Vodă... *și vrândū* de ce se lăudare... aū trimisū solī la Stefan Vodă...» (*Grigore Ureche*).⁶ «De care lucru *dacă s'aū adunatū* la Seim la Petricov, cu Dumitrașco Vișnovețki, și acela era om cu putere mare, și *sfātuindu-se* amândoi aū tocmitū Laski ca să-l ducă la domnie, și să scoată pre Despot» (*Grigore Ureche*).⁷ «Acel răspuns al Turcilor *deacă aū agtuns* la Craiul, în țeara Moschi-cească, că era tot în țeara Moscului cu oști, și *dându-i* știre dela margine iară de gătirea Turcilor, decī, numai ce i-aū căutat a sta la tocmeală cu Moscul, și îndată lăsând toate într'o parte, au legat cu Moscalii pace» (*Miron Costin*).⁸ «Nicī se socotească oarécine că este puținū lucru a scrie

¹ V. A. Ureche, o. c. I. p. 591.

² *Ov. Densușianu, Povestiri din cronicari*, p. 45 (după N. Iorga).

³ M. Kogălniceanu, o. c. I. p. 219.

⁴ V. A. Ureche, o. c. I. p. 597.

⁵ M. Kogălniceanu, o. c. II. p. 309.

⁶ M. Kogălniceanu, o. c. I. p. 153.

⁷ M. Kogălniceanu, o. c. I. p. 213.

⁸ V. A. Ureche, o. c. I. p. 538.

și a lăsa în veci scrisoarea cu faptele stăpâniilor; și *de vei ceti* letopiseșele altora, și *uitându-te* și la acesta... vei cunoaște pre largu osteneala noastră... (Nicolae Costin, *Predoslovie «Cărții pentru descălecatul dentău»*).¹ «Mai pomenește și aceasta Bonfin, că Ladislav, după ce au agluns în urmă pe Unni, și văzind atâta mulțime ce era, întâi să fie stătut la rugă»... (D. Cantemir).² «Cecă Dumnezău a pus cărciumar pe iepure, și puindu-l cărciumar, iel a băut vinu cu mindrele lui, ș-așa bîndu-l și cîn a venit să i dea socoteala, iel fugi și fugi ca un iepure»... (*Grăiul nostru* I. pag. 84). «Atunci să duse Craiovisin acolo și pã când zmeul venia dela vînătoare și ajungînd la pod să oprește calul cu iel»... (*Grăiul nostru*, I. pag. 374).

Asperitățile de acest fel la scriitorii elini și latini, despre cari am vorbit, sunt mult mai variate, deoarece în limbile, în care au scris ei, pe lângă scurtările participiale și gerundivale ale propozițiilor, mai erau și cele ale nominativelor și acuzativelor cu infinitiv, ale ablativului și genitivului absolut și ale gerundivului.

δ) Un participiu ori un gerundiu cu înțelesul de participiu prezent se coordonează unei propozițiuni principale și întors. Acest fenomen încă este urmarea discordanței între membrele psihologice și cele gramaticale ale propozițiunei, care face ca în loc de un cuvânt sau formă să nimeriști alt cuvânt sau formă. Cauza mai de-aproape este uneori lipsa copulei, a formei predicatului.³ «August 29 și 30, Turcii au șezut pe odihnă, iară Hodkievicî Hetmanul, mahnit (= era sau a fost mahnit), pentru steagul său, care lucru, la oșteanii acestei părți, și în loc de necinste și în loc de piezi reî se socotește» (*Miron Costin*).⁴

Exemplele, în cari gerundiul este coordonat unei propozițiuni principale și întors, sunt foarte multe mai ales în cronicari. Cauza este după D-l *Philippide*, că acest «participiu prezent», cum numește el gerundiul, și a cărui origine o derivă din ablativul gerundiului, a «ajuns mai întâi în limba veche românească să se întrebuințeze pentru timpurile trecute ale indicativului», iar «din întrebuințarea ἀπό χρονου̇ a rezultat pentru participiul prezent înțelesul unei propozițiuni subordonate temporale și cauzale».⁵ Din mulțimea de exemple întâlnite aproape pe fiecare pagină de-a cronicarilor ne vom mărgini la citarea câtorva mai tipice: «și pre scurtu scriindū (= a scris) și însemnândū (= a însemnat), de la începutu până la Domnia lui Petru Vodă Rareșu, și s'au stânsu» (*Grigore Ureche*).⁶

«Și de acolo luândū multe, și lipindu-le (= am luat și am lipit) cu ale noastre vremi potrivindū, și amū scrisū acestū letopiseșū» (*Grigore Ureche*).¹ «Stefan Vodă, fiindū ca un leu gata de apucatū, ce nu-lū poate nime îmblânzi, și luū odihna altuța îi pãrea cu pagubă, au intratū cu oaste în țeara Leșească...» (*Grigore Ureche*).⁷ «Și mergândū cu toții asupra lui Mailat, Voevodul Ardealului, și încă n'au ajunsū la Făgăraș, acolo i-au tãmpinatū Mailat Voevodul cu oaste ungureasă» (*Grigore Ureche*).⁸ «Și amu

¹ M. Kogălniceanu, o. c. I. p. 37.

² Gr. G. Tocilescu, o. c. p. 148.

³ Al. Philippide, *Istoria limbii române, I. Principii*, p. 129,

⁴ V. A. Ureche, o. c. I. p. 443.

⁵ Al. Philippide, *Istoria limbii române, I. Principii*, p. 130 și 131.

⁶ M. Kogălniceanu o. c. I. p. 129.

⁷ M. Kogălniceanu, o. c. I. p. 177.

⁸ M. Kogălniceanu, o. c. I. p. 204.

până în Trotuș coboriți Ungurii, și oștile Muntenesi până la Milcov sosiți au schimbat Racoți sfatul cu Matei Vodă: *ori temându-se de Împărăție, înțelegând patima Vizirului, ori altă socoteală le-au venit*, au întors și pre Ioan Vodă cu oștile înapoi, și s'au întors și Muntenii» (*Miron Costin*).¹ «Velicico Hatmanul era un om de fire, și de treabă la toate socotelile lui, și îndrăznețu bun; numai, *neavându* nici cu cine, *au doară* nici norocul la război n'avea să-i slujească, că pe unde mergea îl totu bătea» (*Ioan Neculce*).² «Deci, *Dimitrașco Vodă, trimițându* pe Capegi-bașa înainte cu Mazilia lui Nicolai Vodă, și d'impreună cu omul său, anume Dimitrul Saraciu; *iară Nicolai Vodă nimică nu știa* de mazilie și șede la Divanul de gîudeca țeara» (*Ioan Neculce*).³ «Deci, *fiind* un Bulucbaș, de neamul său sârb, turcitu, de la Bosna, anume Colceag, și-lu trimisese să meargă să vadă, și cum s'au dusu au și luat limbă că fuge obuzul» (*Ioan Neculce*).⁴ Deci, *agiușându* Moldovenii în fruntea obuzului, *iară Moskali n'au vrutu să le deschidă* pârcalele ca să între în lăuntru în obuz...» (*Ioan Neculce*).⁵

Am citat deja un exemplu din *Ispirescu*: «O văzură *coborându-se* și se *înfipse* într'un copaciu înalt...» (o. c. I. p. 237). De aceeaș natură e și cel următor: «Pe când stau ei acolo, auziră o guițatură de porc și totodată văzură un porc mistreț mare, *fugind*, și un vânător *alergând* după dânsul călare, iar după vânător *se luase* un alt porc mai năpraznic» (*P. Ispirescu*, o. c. I. p. 160, *George cel viteaz*).

e) Se coordonează două propozițiuni secundare formate în chip diferit: «Iară a treia noapte visă Împăratul că *dacă va aduce* cineva pasărea măiastră și să-i așeze cuibul în turn, se va putea face mănăstirea desăvârșit» (*P. Ispirescu*, o. c. I. p. 328, *Pasărea măiastră*), unde — ce e drept — «să» are înțelesul original de «dacă» (= lat. *si*), dar nu e conjuncțiune, deci forma propozițiunii secundare se schimbă și mai mult. De acelaș soi e exemplul următor: «Că de ne-om cântări cuvântul cu cântarul și ne-om măsura privirea cu cotul, *ori să numeri* (în ediția mai veche aflăm indicativul «*înnumeri*» legat prin conjuncțiunea «și» de «dacă ne cântărim... și ne măsurăm») câte pahare de vin a băut omul la masa ta ca să nu-l înșeli la a lui, s'a dus prietenia pe copcă...» (*Delavrancea, Hagi-Tudose*, Buc. 1903, p. 130 și *Văduvele*). «Dar *fiindcă te întorci, și dacă voești* să ajungi înaintea nunții, lasă-ți butea să vie pe urmă, și tu aideți (sic!) cu noi» (*P. Ispirescu* o. c. I. p. 127, *Trubadurul*, p. 132, *Voinicul cel cu cartea în mână născut*).

ζ) Uneori se coordonează unei propozițiuni secundare o propozițiune principală. Acest soi de asperități se naște din brachilogie, din «o satisfacere cu puțin a minții noastre», «acel spirit sobru care o face să nu alege după mult când poate înțelege și cu mai puțin», căci nu putem vorbi de elipsă, de oarece «*ori toată* vorbirea omenească este o elipsă ori nu există elipsă de fel» și lucru firesc să ne hotărâm «pentru alternativa cea din urmă»: «Întru aceea vreme, cându se băteau, venit-au unu nourașu camu micu și stropia de ploaie, și aveam grije *să nu dee atunce năvală călărima Turcească, și oru perde atunce Moskaliu focul*» (*Ioan Neculce*)⁷. «Și dupăce am venitū mai încoace, încă și Șeremetū în

¹ V. A. Ureche, o. c. p. I. 553.

² M. Kogălniceanu, o. c. II. p. 231.

³ M. Kogălniceanu, o. c. II. p. 301.

⁴ M. I. Kogălniceanu, o. c. II. p. 321.

⁵ M. Kogălniceanu, o. c. II. p. 323.

⁶ Al. Philippide, *Istoria limbii române, I. Principii de istoria limbii*, p. 219.

⁷ M. Kogălniceanu, o. c. II. p. 326.

câteva rânduri mi-au zisă să mă așeză acolo și va scrie la Impărată să-mi dea jalovanie și sate» (Ioan Neculce)¹.

) Una dintre părțile coordinate ale propozițiunii este un infinitiv: «...și ei arău fi silită nu numai a surpa tot împărăția romană, ci și numele romană să-l stingă și să-l piarză după fața pământului, cum și alții au silită multă a face, ci n'au nemerită» (*Stolnicul Constantin Cantacuzino*).² «Ci până a se stringe oaste lui Ștefan Vodă, și până i-a veni agiutoră, că și Craiul Ungurescă i-au trimisă 12,000 de oaste cu Birtoc, Voevodul Ardealului, ce era cuscu lui Ștefan Vodă, și dela Radul Vodă încă i-au venit agiutoră oaste Muntenească; și până a se stringere oastea toată la ună loci, iară Albertă au purcesă cu oastea dela Coțmani și au lovită la Șipinți» (*Grigore Ureche*).³ «Incepu să-i placă a privi pe Drăgan și abia a-i răspunde la orice cercetare (*Delavrancea, Sultânica* p. 26).

B. Cele mai dese sunt asperitățile dintre accidentețele părților de propozițiune. Anume mai adeseori «cuvântul îl ai la dispoziție, dar forma trebuitoare n'o nimeresti cum se cade, adecă pentru lucruri ai scheletele trebuitoare, dar pentru raporturile dintre lucruri ele-ți lipsesc. Dacă vrei într'o asemenea împrejurare să întrebuițezi un predicat, nimeresti forma subiectului, dacă ai trebuință de un atribut, nimeresti forma obiectului drept, etc.»⁴.

Asperitățile sintactice dintre accidentețele părților de propozițiune sunt de atâtea feluri, de câte feluri sunt însăși accidentețele, subt cari înțelegem formele, cari exprimă în propozițiune raporturile dintre singuraticiele cuvinte.

a) *Număr*. Schimbul de număr este una dintre cele mai dese asperități sintactice și este provocat de deosebite motive.

Trecerea dela singular la plural se întâmplă:

a) Pe bază de construcțiune la înțeles (constructio ad synesim, *κατὰ σύνθεσιν*, σχήμα πρὸς τὸ συνθεσιν sau *σημαινομενον* după un nume colectiv ori partitiv: «Dat-au Ștefan Vodă voie oștii sale să prade în trei zile câtă voră putea în țeara Românească; și prădându oște n'ii adus-au multă dobândă» (*Grigore Ureche*),⁵ unde trecerea dela singular la plural se explică prin împrejurarea, că cronicarul se gândește la «oștenii» din cari este compusă «oastea», dupăcum se vede foarte bine din continuarea propozițiunii. Am mai amintit exemplul: «Da cine nu știe că neam de neamul meu aici am calicic cu toții, și pot zice că chiar întreg neamul meu a ținut și ține încă pe umerii lor zidurile acestei biserici?» (*Ioan Creangă*, o. c. p. 383, *Calicul dela Talpalari*). Tot așa e următorul luat dela *Ispirescu*: «După ce lăpădă și a doua pereche de opinci care se spârsese și acelea, luă legătura cu oștioarele, copilul în brațe și toiagul în mână și porni spre Vânt (o. c. I. p. 71. *Porcul cel fermecat*).

Tot un fel de construcție la înțeles, dar puțin de altă natură aflăm în exemplele de soiul amintitului: «... că toată albina își apără căștioara și hrana loră cu acele și cu veninul său» (*Grigore Ureche*). Așa sunt: «... și mântuește, fiul lui Dumnezeu, totă trupul câtă subtă tiranică jugul loră greă pățimescă...» (*Stolnicul Constantin Cantacuzino*). «Ș'acolo a bătut Turcii pă *Muscal*, că-î vânduse ghegeneralii lor: Cărčarov și Lider»

¹ M. Kogălniceanu, o. c. II. p. 338.

² M. Kogălniceanu, o. c. II. p. 91.

³ M. Kogălniceanu, o. c. I. p. 170.

⁴ Al. Philippide, *Istoria limbii române, I. Principii de limbă*, p. 121.

⁵ M. Kogălniceanu, o. c. p. 162.

(*Grăul nostru*, I. p. 222). «În fața prăpăstiei, în închisoarea dela Șapte Turnuri sau în exil la Lemnos ori Rodos, *Fanariotul continua* a râvni și a spera la tronul Valachiei sau la tronul Moldovei, și a nu avea nici pace nici liniște până când ori se suia pe treptele acestei adânc dorite măriri, ori ștreangul, decapitarea sau moartea precesă de chinuri puneau capăt mult vânturatei lor vieți» (*G. Ionescu-Gion, Din istoria Fanarioților*, Buc. 1891, p. 62). «Ei neputând, tatăl a deslegat mănunchiul și a dat *fiecăruia* din ei câte o nua, pe care fără multă greutate le-au frânt (*Ioan Creangă*, o. c. p. 113, *Moș Ion Roată*). «Atâta numai că trebuie să *țină fiecare ce a apucat* dela moși, dela strămoșii lor, ca la orice vreme de trebuință să se cunoască fiecare cine sunt ei și de unde se trag» (*P. Ispirescu*, o. c. II. p. 118, *Despre pomul Crăciunului*). «Ceeace însă putem face... este de a primi *darul* operilor sale tipărite și al celor încă inedite, pe care familia lui este dispusă a ni le face» (*Al. Odobescu*, o. c. II. p. 258, *Petre Ispirescu*).

β) Foarte adeseori scriitorul vorbește despre o persoană în singular, mai apoi îi vin în minte și soții aceleia și trece la plural; tot așa face uneori și vorbind despre sine. În cele mai multe din aceste cazuri sfera subiectului se lărgeste: «Și într'aceeaș Duminecă *trecându Craiul* Prutul la Cernăuți, *î-au lovit* o samă de oaste a lui Stefan Vodă, de *î-au răsipit* și *î-au tăiat*, câtu abia au scăpatu însuși Craiul cu puținea oaste de a sa» (*Grigore Ureche*).¹

«*Iară Despot*, pre ascuns, *cu protivnicii sei se gătau*, și între Căzaci *șî-au făcutu* prietenie» (*Grigore Ureche*).² «.. S'au sculat Ghiula, hanul Unilor și cu mare pradă au intrat în țara ungurească, în potriua a *căruia* Solomon Craful împreună cu frații săi (carii și Hatmanii oștilor era) cu Gheiza și cu Ladislav... și cu toată oastea... mărăgând *li* au eșit înainte...» (*Dimitrie Cantemir*).³ «Iar când fusese într'o zi tocmai când copilul împlinea cincisprezece ani, și împăratul *se afla* la masă cu toți boierii și slujbașii împărăției și *se cheșutau*, se sculă Făt-frumos și zise...» (*P. Ispirescu* o. c. I. p. 14, *Tinerețe fără bătrânețe*). «Când îl văzură al de gloate venind teafăr, alături cu o soțioară de-i radeau și stelele de frumoasă, îl primiră cu mare bucurie; și urcându-se din nou în scaunul împărăției, *domni și trăi* în fericire până *se istoviră*» (*P. Ispirescu*, o. c. I. p. 61, *Aleodor Impărat*). «...Iară după moartea tătâne-său *se sui el* în scaunul împărăției și *impărăți* în pace de atunci și până în ziua de astăzi, *de-or fi trăind* (*P. Ispirescu*, o. c. I. p. 109, *Prâslea cel voinic și merele de aur*). «Dar fiindcă te întorci, și dacă voești să ajungi înaintea nunții, *lasă-ți* butea să vie pe urmă, și *tu aideți* cu noi» (*P. Ispirescu*, o. c. I. p. 127, *Voinicul cel cu cartea în mână născut*), unde o interjecțiune primește sufixul persoanei a doua din plural. «Dupăce *ospătă* ca un împărat, a doua zi *plecară vânătorii cei rătăciți* (*P. Ispirescu*, o. c. I. p. 428, *Băiatul cel bubos și Ghigorțul*), unde lărgirea sferei subiectului e exprimată și în limbă. «Însă abia *întrase ginerile* în odaia făgăduinții, cumpărând cu cai și cu arme această dorită plăcere dela frații și dela rudele miresei, ce stau la ușă și-l opreau d'a intra, abia *avuse* vreme, în dulcea lor grăbire, să stingă candela când niște tâlhari, pătrunzând pe furis într'acel cuib de fericire, sugrumară în pat pe Ilie și liuară cu sine trupul mortului, pe mireasa leșinată și toate sculele ce erau risipite prin odae» (*Al. Odobescu*, o. c. I. p. 32, *Mihnea Vodă cel Rău*). «Ori ce ar fi, nici *însuși Zeus nu poate* face alta decât ceea ce este ursit de cătră unul și

¹ *M. Kogălniceanu*, o. c. I. p. 172.

² *M. Kogălniceanu*, o. c. I. p. 211.

³ *Gr. G. Tocilescu*, o. c. p. 145—146.

mai mare decât dânsul, și pe care *ei*, vrând nevrând, *trebuie* să-l asculte» (Al. Odobescu, o. c. I. p. 270, *zece basme mitologice*). «Știi, îmi zise bătrâna, că aici *nimic nu se mișcă*, ci *stă* așa cum *au apucat* să stea» (*Delavrancea, Intre vis și viață*, Buc. 1903, p. 86, *Dăparte, dăparte...*).

γ) Pe bază de atracție sau asimilație: «Numai aceștia, poate fi, au fost oameni neînvățați, de n'au cetit bine la istorii, că au defăimat pre Moldoveni, scriind că sunt din talhari; pentru aceasta, dară, *nimeni* din scrisorile lor, nici cele ce ar fi fost adevărate, auzite, sau văzute, a lor *nu le pot oamenii* a crede» (Ioan Neculce)¹ «*Toți vracii și toți filozofii* cari citeau pe stele *fură aduși* și *nimeni* nu *putură* să-i dea nici un ajutor» (P. Ispirescu, o. c. I. p. 177, *Făt-frumos cu părul de aur*).

Trecerea dela plural la singular încă este destul de deasă și se întâmplă:

α) Pe bază de construcție la înțeles: «... până ce i-s'au tâmplat de au murit acolo la Mosku, și pe urmă i-au adus *oasele lui* în Moldova în mănăstirea lui, la Cașin, de *l-au îngropat*» (Ioan Neculce)².

β) Pe bază de asociație de idei; vorbind despre mai multe persoane ori lucruri scriitorul trece la singular și vorbește numai despre una respective unul, care-l interesează în deosebi. Pe lângă un exemplu de acest fel luat dela *Stolnicul Constantin Cantacuzino* am mai fost citat: «D'aghia atunci a băgat iel dă samă că *părinții* lui i-a gândit ghine pântru iel și-i părea rău că n'a ascultat dă cuvîntu *lui* dăla 'nceput (*Graiul nostru*, I. p. 254). «Eu sunt, mai zise, celce V'am scăpat în războiu din mâna nelegiuitorilor ce se sculaseră să *te răpue*» (P. Ispirescu, o. c. I. p. 134, *Făt-Frumos cel rătăcit*). Mai cităm încă un singur exemplu: «Apoi *el, împreună cu fata, se puseră* în carâta smeoaiței, care era numai și numai de sticlă, cu cai cu tot de sticlă, și *se întoarse* la împăratul cu alai mare». (P. Ispirescu, o. c. I. p. 221, *Făt-Frumos cu carâta de sticlă*).

γ) Tot pe baza unui fel de construcție la înțeles se trece dela pluralul numelor proprii la singularul colectiv al acelora: «*Bulgarii n'au* ciocoii; *iel pleacă*, al dracului, dă gras d'acolo și vine la noi și muncește». (*Graiul nostru*, I. p. 162). «Dă citi-orî vinia liftele astea, *Rumîni* o duca greu dă tot. N'avea nici o ticnă 'n casa *lui*». (*Graiul nostru*, I. p. 224). «Și d'acolo a 'nceput ieii a da dă după copaci în *Ruș* și *Rusu s'a întors ș'a prins* v'o zece doozeci dă spioni d'ai Ungurului». (*Graiul nostru*, II. p. 87).

δ) Atracția sau asimilația încă o întâlnim adeseori: «să știe *legile* lui Dumnezeu, *care iaste* sfânta scriptură (*Biblia lui Șerban*, prefața a II-a a Patriarhului)³. «Acésté cuprindă poruncile și légé lui Dumnezeu, *care porunci iaste* înțelepciune... (*Biblia lui Șerban*, prefața I-e, a lui Șerban)⁴. «Fata mea, *cuvintele și purtarea* cea înțeleaptă a acestui porc, *nu este* de dobitoc». (P. Ispirescu o. c. I. p. 66, *Porcul cel fermecat*). Probabil cu un fel de atracție avem de lucru și în propozițiunea următoare, unde întâlnim cu un «*cu*» mai mult în ediția lui *Kogălniceanu*, dar acest «*cu*» ivit pe bază de atracție ne explică alcătuirea frazei și credem că V. A. Ureche a făcut rău că l-a lăsat din ediția sa: «Deci, ce ai gândit [sototit] că este bine, dacă se mai tocimesc cu gândul tău ce ai gândit

¹ M. Kogălniceanu, o. c. II. p. 178.

² M. Kogălniceanu, o. c. II. p. 188.

³ I. Bianu și Nerva Hodoș, o. c. Tom. I. fasc. III. p. 289.

⁴ I. Bianu și Nerva Hodoș, o. c. Tom. I. fasc. III. p. 286.

că este cu cale, încă [cu] a doi sau a trei socoteala [socoteală], fără greș pre acela lucru să stai, că nu te va înșela» (*Miron Costin*)¹. La *Delavrancea* aflăm în ediția întâie a lui *Sentino* (*Revista nouă*, I. p. 270) următoarea propozițiune: «Și când tovarășilor le cad capetele în jos, și li-se închid ochii, și le răgușesc glasul și le scapă păharele din mâni, și cad ghiemuții la pământ, Sentino închină mereu, și vorbește aprins». În ediția dela 1903 în loc de «tovarășilor» aflăm «celorlalți», iar «și le răgușesc glasul» a fost lăsat cu totul.

ε) De multeori schimbul de număr se face inconștient variându-se două forme, cari se întrebunțează în graiul de toate zilele în aceeaș măsură. Un exemplu de acest fel este amintitul: «Noi măcar că am fi datorii cu pomenire lăudată mai mult lui Stefan Vodă, dela carele multă urgie părinții noștri au petrecut; iară direptatea socotind, nu pociu scrie într'alt chip» (*Miron Costin*).²

«Ion al mare așa zîca:

Nu vă temeț, speria,

N'am băgat satu 'n belea»

(*Graiul nostru*, I. p. 64.)

Aici trebuie să întregim lângă «speria» pe «nu te» și avem singularul imperativului negativ. «Să trăiți coane Mateiu și cu dinoazelile *D-Tale*» (*Delavrancea, Hagi-Tudose*, Buc. 1903, p. 279, *De azi și de demult*).

În unele părți se întrebunțează forma singularului și pentru plural; așa de pildă *Ispirescu* zice: «Pe acest copil, când va fi el de doisprezece ani, are să-l răpească duhurile rele (o. c. I. p. 114, *Voinicul cel cu cartea în mână născut*). De aici vine, că uneori se variază forma singularului cu a pluralului fără nici un motiv deosebit: «Se lăsă și cel mai mic din frați, și de ce mișca frânghia, d'aia îl lăsa mai jos, și-l lăsară, și-l lăsară până ce văzură că frânghia nu mai sta întinsă, cum este când are ceva atârnat de capătul ei» (*P. Ispirescu*, o. c. I. p. 100. *Prâslea cel voinic și merele de aur*). «Într'astfel de felurite aplecări se afla tabăra frățească a fiilor lui Mircea, când sosî știrea cumcă boierii moldoveni, temători a se vedeă pe viitor înstrăinați de mila noului Domn, ar fi hotărît să părăsască relei sale soarte pe vechiul lor stăpânitor și are să vină, mânați de Dumbravă vornicul, ca să se închine lui Petru Voevod» (*Al. Odobescu*, o. c. I. p. 94, *Doamna Chiajna*). «Ba unora le iew orbotele, or spilca, or năframa, și Dumînica la horă, până să li se dea, le znopestc o toană prin șira de pae din spatele hanului». (*Delavrancea Sultânica*, p. 11.) «... Păliră la pământ pe toți cei de față, și peste trupurile lor chinuite întinse danțul patimelor» (*Delavrancea, Sultânica*, p. 102, *Palatul de cleștar*). În ediția mai nouă (*Între vis și viață*, București 1903, pag. 223—224) aflăm «aruncară» și «întinseră». La șezători vin mult copii, fete, flăcăi, fâmei; să strînge, joacă, cântă or povestesc» (*Graiul nostru*, I. pag. 150). Așa trebuie să ne explicăm și următoarea propozițiune a *Stolnicului Constantin Cantacuzino*: «că aceia o facū așa, adevcă de cele ce nu știu și cele ce nu cunoscū zicū că cunoscū, a trufașilorū și a deșertilor este, părându-le că mai cu rușine le este a zice că nu știu și nu cunoscū cele ce nu știu și nu este adevărū, decăt a minți și a zice că cunoaște și știe cele ce nu știe; și nu se domirescū că cu multū mai multă și mai mare este rușina a zice minciuna că știe de cât a zice adevărul că nu știe; care apoi, și una și alta se dovedescū, se vede că și celce știe a zice că nu știe este răutate». Tot așa și a lui *Nicolae Costin*: «De are stinge

¹ V. A. Urche, o. c. p. 562; M. Kogălniceanu, o. c. I. p. 313.

² M. Kogălniceanu, o. c. I. p. 113.

³ M. Kogălniceanu, o. c. I. p. 34—35.

cineva numai istoria a lucrurilor făcute și faptele cele arătate la toți, cei muritori oamenii abia de s'ar cunoaște viața oamenilor din dobitoace»....

De multeori întâlnim atât trecerea dela singular la plural, cât și pe cea dela plural la singular în aceeași propozițiune: «Însă după acestea, iată *nici un lucru câte sunt* subțu lună, *stătătoru și neschimbatu* nu pot fi, nici în nenumărași ani *potu* totu într'acelaș chipu sta» (*Stolnicul Constantin Cantacuzino*).¹ «A doua zi se *pregătiră* ca și când *ajunsese* la Gheonoae, și *porniră* (P. Ispirescu, o. c. I. pag. 18, *Tinereță fără bătrâneță*). Atunci «*porni* cu ceata lui cea aleasă și se *hotărîră* ca nici în ruptul capului să nu se întoarcă acasă fără mă-sa, pentru care se *bucură*, auzind că încă trăește (P. Ispirescu, o. c. I, p. 163, *George cel viteaz*).

b) *Gen*. Schimbul de gen se întâmplă de obicei pe bază de construcție la înțeles și asociație de idei, mai rar pe bază de atracție și în urma variării numărului. Vom da câteva exemple fără a le specifica. «Io Vasile Voevod cu darul lui Dumnedzău țitoriu și biruitoriu și domnu a toată țara Moldovei, dar și milă și spăsenie a *toată seminția românească* pretutindenea ce se află *pravoslavnici* într'acîsta liimbă cu toată inima cerem dela domnul Dumnedzău și izbovitoriul nostru Is. Hs.» (*Cazania lui Varlaam, Cuvânt împreună cătră toată seminția românească*)². «Și amu până în Trotuș coboriți Ungurii, și *oștile Muntenești* până la Milcov *sosiți*, au schimbat Racoți sfatul cu Matei Vodă» (*Miron Costin*)³. «Găsi și iel o *gadină* mare c'o arpă frântă. *Il* luă și-l adusă să-l puie 'n car, și-l pusă 'n car». (*Graiu nostru*, I. p. 85.) E vorba despre un vultur, după cum se vede din cele ce urmează. «Dacă dobitoacele n'ar fi fost înfrânate, de demult ar fi sfâșiet pe om și trebuie să știți că și între oameni, cea mai mare parte sunt *dobitoace*, care trebuesc *ținuți* din frâu, dacă ți-i voea să faci treabă cu dânșii». (*I. Creangă*, o. c. p. 297, *Harap Alb*). «De aceea fuge lumea de dânsul de-și scoate ochii; și nu numai atâta, dar chiar când se uită la *cineva*, fie om sau orice dihanie a fi, pe loc rămâne *moartă*». (*I. Creangă*, o. c. p. 303, *Harap Alb*). «*Nimeni* în cer și pre pământ nu este *destoinică* a primi mărul fără decăt numai (sic!) zeița Vinerea adecă Afrodita». (P. Ispirescu, o. c. p. 17, *Mărul discordiei*). «Sus în casele domnești, al căror lat acoperiș de șindrilă se 'ntindea jur împrejur cu streșine largi și revărsate *stau adunați*, cu o cucernică smerenie, împrejurul trupului împodobit al răposatului, *toate căpeteniile țării*». (*Al. Odobescu* o. c. I. p. 52, *Doamna Chiajna*). «Acum dar mă 'nchin la poalele tale cu jeluiri, cu rugăminte, cu lăcrimări, nu doară ca să-mi ceiu vre-o cerească răsplată, — căci ce va fi *partea mea* dincolo de sburdaceasta lume e în sânul tău ș'al Domnului și cu voioasă bucurie *il* voiu primi». (*Al. Odobescu*, o. c. I. p. 92, *Doamna Chiajna*). «Văz cât iubiți pe nevasta mea, pe acest *inger* care cu toții o știți» (*Delavrancea, Hagi-Tudose*, Buc. 1903, p. 236—237, *Inainte de alegeri*). «Ce nefericire... să-ți vezi *fericirea* în prag și să știi că nu-l va trece, că va rămânea acolo, așa de aproape, și totuș infinit *depărtat* de tine!» (*Delavrancea, Hagi-Tudose*, Buc. 1903, p. 74, *Irinel*). «Nu era același *drac* zvăpăeat care își arunca cartea în pridvor, când se întorcea dela școală, și mă prindea de gât, cu amândouă mâinile, ca să o duc în cărcă? (*Delavrancea, Hagi-Tudose*, Buc. 1903, p. 58, *Irinel*).

Dr. Nicolae Drăganu.

(Va urmă).

¹ M. Kogălniceanu, o. c. I. p. 113.

² I. Bianu și Nerva Hodoș, o. c. Tom. I. fasc. II. p. 139.

³ V. A. Ureche, o. c. p. 553.

DOCUMENTE ISTORICE.

Acte privitoare la lupta Anastasiei Șaguna pentru apărarea copiilor săi și a credinței strămoșești.¹

I.

1573

1814.

Serenissime Caesareo Regie [Princeps, Archidux et Palatine!]²

Antonius Saguna, Gr. n. u. Ritus Incola Oppidi Miskolcz, susceptis ex uxore, aequae gr. n. u. ritui addicta, tribus prolibus, Francisco nunc 10 annorum, Catharina 7, et Anastasius 5 annorum, ab eadem uxore, se una cum tribus memoratis prolibus ad Patrem suum, et respective Avum prolium maternum Miskolczyensem recipiente, ante biennium derelictus, mense Martio a. c. 1814-ti ad fidem Catholicam conversus, mox post conversionem suam Agriam comparuit, filiumque natu maximum Franciscum causa educationis a me recipi petierat.

Desiderio ipsius delaturus Vice Archi-Diacono, et Parocho Miskolczyensi in commissis dedi, ut filium quidem Franciscum fine institutionis in Doctrina Religionis Catholicae, et ulterioris educationis a Patre, prout ipse petierat, receptum, Agriam adferat, reliquarum autem duarum prolium Catholicam educationem in sensu Benignarum Normalium Resolutionum procuret. Verum ex ejusdem Vice Archi Diaconi Miskolczyensis recentiori relatione mihi innotuit, neque matrem, neque avum maternum, qui omnes proles Antonii Sagona (ipso ob paupertatem suppediandae intertentioni impare) in Domo sua intertenet, in resignationem saepius memorati Francisci, decimum aetatis annum agentis consentire, aut Catholicam tum hujus, tum reliquarum prolium institutionem, et educationem admittere velle.

Eapropter humillime oro Celsitudinem Vestram Caesareo Regiam, et Excelsum Consilium Lottle Regium dignetur eos ad Comitatum Borsodiensem Benigno-gratiosos ordines dimittere, ut tam natu maximum Franciscum, conformiter etiam desiderio Patris, quam etiam secundo genitam Catharinam septem annorum, atque ideo recipiendae institutionis capacem, ab Avo, et matre avellendos, fine Catholicae educationis (quae, si penes Avum a fide Catolica alienum, et ideo suae Religionis Principia ipsis instillaturum relinquerentur, ne sperari quidem posset) Vice Archi Diacono Miskolczyensi resignari curet, per hunc Agriam, ubi ob notam parentum paupertatem sumptus educationis ultro ipse offero, promovendas. de natu mimimo autem Anastasio disponat, ut hic quoque, ubi per aetatem recipiendae educationis, et institutionis Catholicae capax fuerit, eidem vice archidiacono Miskolczyensi resignetur, aequae sumptibus meis Agriae educandus.

Agriae die 7-ma Octobrio 1814.

Serenitatis Vestrae Cae[sare]o Regiae Excelsi Consilii Lottlis Regii
humillimus obligatissimus
B. Steph. Fischer m. p.,
A. Episc[opus].

II.

1814 f. 28.

27238

Ex Consilio dat-o 18-a Octobris 1814.

Archieppus Agriensis factam isthuc Remonstratione Antonii Sagona Miskóltzensis, e Graeco non unito Ritu ad Catholicam Fidem conversi, Filium Franciscum 10 Annorum,

¹ Toate aceste acte au fost copiate după originalele aflătoare în arhiva din Buda, de studentul în filoz. Eugen Todoran, care le-a trimis d-lui Dr. I. Lupaș spre revizuire și utilizare. Copiile sunt pe unele locuri indescifrabile și cam defectuoase, dar nu atât de tare, încât să nu le înțelegem cuprinsul. Dl Lupaș a mai îndreptat câteva erori de transcriere și de gramatică latinească și le-a aranjat în 3 grupe, cari se vor publica sucesiv în această revistă.

² Publicat de Gh. Alexici în „Foaia Diecezană”, 1903, Nr. 7.

per ipsum Patrem oblatum, et Filiam Catharinam 7 Annorum nunc statim; Filium vero Athanasium 5 Annorum, dum per Aetatem obtinendae Religionariae Institutionis capax redditus fuerit, a Matre, et Avo Materno, memorato Graeco non unito Ritui addicto, quorum posterior antelatas Proles ob Egestatem Parentum intertenet, uterque vero Catholicae earundem Educationi reluctatur, avelli, et fine recipiendae Catholicae Institutionis Vice Archidiacono Miskóltziensi resignari, petiit per hunc Agriam promovendas, secutius ad id requisitos sua ex parte offerendo.

Cum praerecensitae Annos Discretionis nondum emensae Proles Patris, Catholicam Fidem amplectentis, Religionem sequi obligatae sint, hinc committitur Pttis DVris, ut ad Effectum praedeclarati remonstrantis Archieppi Petiti indilatas quo celerius Dispositiones faciant.

Archiepp. Agriensi: Circa Proles Miskóltzensis Antonii Sagona ad Fidem Catholicam conversi, desideratam per Excellentiam Vestram sub 7-a r. m. No. 1573 modalitate pro Catholica Institutione statuendas, necessariis apud Cottum Borsodiensem sub hodierno dispositis, id ipsum Evcellentiae Vestrae pro requisito Notitia Statu hisce re-
intimatur.

dimisit 9-a Nov.

Comitatui Borsodiensi.

End m. p.

Nitray m. p.

Bisztriczey m. p.

10 vidi

11 expedit

III.

Sacratissime. Rumpitur Cor prae dolore, dum deplorandum Nepotum e Genere Antonio Sagona et filia mea susceptorum Statum, Clement[issi]mo Mattis Vrae Stmae obtutui sistere necessitor.

Ego sum Clement[issi]me Domine infelix ille Avus, cuius filiam fatus Antonius Sagona desponsando postquam ex eadem duos filios et filiam suscepisset, ac per disordinatam vitae rationem, non modo notabile patrimonium proprium abligurivisset, sed et res paraphernales, aliaque vitae adiumenta, per me filiae data simpliciter et de plano absorpsisset, non destitit, inter horrendas Execrationes filiam meam tam saeviter ac duriter tractare ut eadem se ad Lares meos una cum tenellis prolibus conferre debuit. Ut autem paterna harum provisio, me multa millia constitisset, eo interim non obstante, non peperci Sumptibus, ut fatas tenellas proles, statui earum conformiter et alere et educare possim, prout et hucdum alui et educavi, Antonius vero Sagona, omnibus vitae mediis destitutus, ne ultimum jurandi Remedium e manibus evolari sinat, sacra mutavit, fidemque Catholicam amplexus est, utque virus suum contra me et Consortem suam totaliter exorat, Rem apud Archieppum Agriensem eo perduxit, ut idem se intuitu alimendarum et sine institutionis in fide Catholica concernenti Parocho resignandarum prolium penes Excelsum Cons: Little R. Hgcum interponat, quod et factum est. Vigore namque Intimati praelaudati Excelsi Concilii ad Cottum Borsodiensem dimissi, hicque in paribus adlaterati, proles hae mihi adimi et Catholicae Educationis causa locali Parocho resignari, demandatur.

Clementine Domine! Curavi ego solerter excuti Leges in re Religionis et Transitus editas, ast in nulla harum deprehensum est, ut proles ante Transiitum patris in lucem editae, patris transientis Religionem sequi teneantur. Et si res naturaliter solum sumatur, naturae Ordini contrarium esse viderur, ut proles ideo solum. quod transienti patri hanc vel illam Religionem sequi perplacuit, ad sequendam eiusdem religionis principia vi etiam adigantur. Si lex futura solum non autem praeredita ligat, suapte sequitur: quod si hoc in merito Lex etiam quaequam exstaret, ea, ad proles solum post transiitum nasciturus extendibilis foret. per consequens ad proles ante transiitum progenitas applicari haud quiret.

Obliterata sunt ex Dei et Clementina Mattis Vrae Stmae gloriosissimaeque memoriae praedecessorum Dispositione critica illa tempora, quibus in re Religionis cogi-

tandi libertas restricta et quasi vineta, in exilium missa fuit. Exorta est ctra dissolutis nubibus, libera Deum colendi et de eodem cogitandi facultas, cum Experientia, ac praeteritorum temporum historiae testatum reddiderint, in negotio Religionis cogitandi libertatem ad instar palmae sub pondere crevisse, ac in multis Europae Regnis, vim conscientia illatam funesta post se traxisse et reliquisse consecraria.

Possibile quidem est, praelaudatum Excelsum Consilium Gratiiosa sua Dispositione in id intentum fuisse, ne Nepotes mei (cum crebrofatus Şagona omnibus prorsus facultatibus, ad rectam prolium Educationem requisitis simpliciter destituatur) post transitum ejus ad sacra Catholica improvisi maneant, ast salutaris haec Intentio, tum solum locum obtinere posset, si ego earum Educationem et Intertentionem difficultarem, postquam interim earum debitam Educationem sponte in me assumpsissem, ac hanc ultro continuare velim provisio talis supervacanea est. Siquidem autem propter Institutionem in litteris et moribus, amictus quoque et puritici, prout et objectorum ad futuram earum vitae promotionem necessariorum pr... habenda esset, ratio, haec omnia nullus melius p[rae]standi in statu est.

Si mater vel ad auditum ejus, quod proles suae, eidem adimi intendantur, ex uno animi deliquio in alium incidit, quid sequitur ad casum violentae et potentiosae ademptionis? non aliud profecto, quam apoplexia et subitanea mors, quam praepedire opus conscientiae et Christianitatis est.

Cuncta equidem haec, nonnisi patres realiter praefigurare et sentire poterunt, ast Mattas Vra Ssma pater est et quidem omnium Populorum Gloriosissimo Mattis Vrae Ssma Regimini divinitus subjectorum optimus Pater. Spes me proinde certissima alit: Mattem Vram Ssmam preces Patris justissimas paterne exaudituram, nonque admissuram. ut ego in senili qua constitutor aetate cum Consorte ac filia, ex attendanda violenta crebrofatarum Prolium Ereptione enascituro moerore contabescamus. Qua fiducia fretus me nepotesque meos, Clementmae Mattis Vrae Ssmae protectioni de genu commendo, ac flexis poplitibus, in altum elevatis manibus oro et obtestor Mattem Vram Ssmam, dignetur apud Cottum Borsodiensem clementissime disponere: ut cum p[rae]fatae Proles, debita eaeque paternae subsint Provisioni, usque superationem Discretionis annorum, sub cura et provisione mea relinquatur, cum ad casum superationis praeinsinuatorum annorum difficultaturus non sim, ut eae fidem Catholicam, si videlicet iisdem tunc ita libitum fuerit, sequi possint. — In reliquo me totamque Domum meam, specialiter autem Desperationi proximam Matrem toties mentionatarum minorennium prolium, Clementmae Mattis Vrae Ssmae Resolutionem iterum iterumque demissi meque expetendo, homagiali cum subiectione emorior Mattis Vrae Ssmae humillimus perpetuoque fidelis subditus Michael Mutsu Graecus quaestor Miskolczyensis. Viena 27-a Febr. 1815.

2788.

IV.

Sacrae etc. intimandum: Ex isthic in copia advoluta Instantia Michaelis Mutsu, graeci quaestoris Miskolczyensis, idem consilium L. R. uberius perspecturum est, quod hic nepotes suos, quos Archiepiscopus Agriensis fine recipiendae Catholicae Institutionis Agriam transponendos petiit, usque superationem Discretionis annorum in religione g. n. a. R. sub cura et Provisione sua clementer relinqui supplicuerit. Cum autem vigore b. Resolutionum Re[g]iarum Proles 12 aetatis annum hand attingentes, Patre ad aliam Religionem transeunte, ejusdem Religionem sequendam habeant, hocque a fortiori Patre prout praesens casus est, Religionem Mutans, Proles Religioni Catholicae quam ipse secutus est addicere posit, hinc recurrens avus Indorsata mediante sub hodierna ad educandos nepotes in Catholica Religione *stringendus est*: quod ipsum consilio L. R. pro notitia, suique directione, eo addito significatur; Recurrenti insuper declaratum haheri quod nepotes sub cura, et educatione ejusdem eousque relinquuntur quousque b[enigna] hui Ordinationi satisfecerit, secus autem A. Eppo resignandi sint. Datum Viena die 3-ii Martii anno 1815. Comes *Franciscus Kohári* m. p. Comes *Antonins Cziráki* m. p. Ad benignum mandatum b. *Franciscus de Nadásd* m. p.

9310.

V.

Ex consilio de 28-a Martit 1815.

Cottui Borsodiensi et A. Eppo Agriensi.

E incidenti sumpti per Michaellem Mutsu g. n. u. r. quaestorem Miskolcziensem in eo altmmo Loco Recursus, ut Nepotes sui ex Antonio Sagona R. Catholicam fidem amplexo progeniti, quos Agriensis A. Eppus fine recipiendae catholicae Institutionis Agriam transponi petiit, usque superatos discretionis annos in Religione g. n. u. R. sub cura et provisione sua clementer relinquuntur suam Matrem Ssmmam clementer demandare dignatam esse; cum vigore BResolutionum R[egiarum] Proles 12-m annum haud⁴attin-gentes, Patre ad aliam Religionem transeunte ejusdem Religionem sequendam habeant, hocque a fortiori Pater prout praesens casus est, Religionem mutans Proles Religioni catholicae, quam ipse secutus est addicere possit, Recurrentem Avum Indorsata mediante ad educandos nepotes in catholica Religione stringendum, insuper ei declarandum esse, quod nepotes sub cura et educatione ejusdem eousque solum relinquuntur, quousque benigne huic ordinationi satisfecerit, secus autem A. Eppo resignandi sint.

Cottui.

Quae b[enigna] Resolutio R. Praetis DVestris in nexu Intimari sub 18-a Octobris 814 Nr. 27238 dimissi, fine procurandi ejus effectus eo subjuncto perscribitur ut, siquidem M. Eppus Agriensis sub 16-a Martii a. c. isthuc retulisset, huncce Recurentem Mutsu quaestionatas Antonii Sagona Proles Pestinum ad sui Ritus Hominem causa eludendae alti[ssimae] Intentionis R. sicque procurandae in Religionem g. n. u. r. educationis asportari fecisse eundem sub incurenda secus fiscali actione ad reducendas et catholice educandas hasce Proles stringant, deque effectu isthuc referant. Dat etc.

AEppo.

Quae b. Resolutio Re[g]ia Excellentiae Vestrae pro sui Directione statuque notitiae eò subjunctò perscribitur, ut sibi periodicas medio concernentis Parochi Miskolcziensis Relationes de *natraliter pertractata* per avum horum puerorum catholica Educatione submittendas disponat. — De reducendis Pestino Miskolczinum et catholica educandis his Prolibus, penes Cottum Borsodiensem erga Relatione Excellentiae Vstrae sub 16 Martii a. c. praestitae aequae sub hodierno necessariis dispositis. Dat etc. app *Szeif* m. p., concip. Vidi *Birups*. 5 Oph. vidi. 7-a exped.

532

1815.

VI.

Serenissime Caesareo Regie Haereditarie Princeps, Archidux Austriae et Regni Palatine! Excelsum Consilium Regium Locumtenentiale Hungaricum Domine Domine. Domini, Benignissimi, Gratosissimi Colendissimi!

Districtus Miskolcziensis in Comitatu Borsodiensi Vice Archi-Diaconus, et oppidi ejusdem Nominis Parochus retulerat mihi: prolium Antonii Sagona e Graeco-nonunito-ritu ad Catholicam Fidem anno priori 1814 conversi ddo 18-a 8-bris c. a. Nr. 27,238 benigne gratiosa demandatam a Matre, et Avo Materno eidem Graeco non unito Ritui addictis avulsionem, et pro accipienda Catholica ad sumptus meos educatione resignationem per Comitatum Borsodiensem in Generali Congregatione die 17-a Februarii a. c. celebrata determinatam quidem, et Processuali *Iudlium*¹ commissam fuisse per hunc tamen praedictarum prolium resignationem procurari non potuisse propterea; quod eadem proles praeve jam per Matrem, et avum Maternum occultatae, et prout tardius innotuit, Pestinum ad Mercatorem eidem ritui Graeco non unito addictum Graboszky asportatae fuerint.

Addit idem Vice Archi-Diaconus, Matrem harum prolium recursu in Particulari ejusdem Comitatus Congregatione die 8-a currentis Mensis celebrata exhibito, resignationem p[ro]lium suarum. eousque, donec erga supplicem Altissimo Loco substratum be-

¹ Iudicium nobilem.

nigne Resolutio emanaverit, suspendi petiſe: aſt quamvis petito ipſius delatum non fuerit, proles tamen per ipſam ſtatutas haud fuiſſe.

Quod Celsitudini Veſtrae Ceſareo-Regiae, et Excelſo Conſilio Locumtenentiali Regio pro uberiori benigna-gratiosa Diſpoſitione, et medela humillime detego. Budae die 10-a Martii anno 1815. Serenitatis Veſtrae Ceſareo-Regiae et Excelſi Conſilii Lottis Regii humillimus obligatiſſimus *B. Steph. Fiſcher* m. p., AEpp.

9313

Ps. 23 Mart. 1815.

Agrieniſis Archi Epiſcopus ddo 16-a Martii 1815 ſuo 532 pro medela refert: proles Antonii Sagona Miſkolczieniſis e Graeco non unito ritu ad Catholicam Fidem anno priore conſervi, quarum a Matre et Avo materno eidem ritui addictis avulſionem, et cauſa educationis Catholicae reſignationem Comitatus Borsodieniſis in obsequium Intimati ddo 18-a Octobris 1814 Nr. 27238 emanati e Congregatione Generali die 17-a Februarii a. c. celebrata Proceſuali *Iudlium*¹ commiſit, praevie Peſtinum ad Mercatorem Grabovszky eidem ritui addictum aſportatas fuiſſe.

8675

VII.

Sacrae Ac: intimandum. Anaſtaſia Mutsu G. n. u. R. Religionem profitente, Antonii Sagona, aequae antea graeci, ſubin tamen ad Romano Catholica ſacra tranſeuntis conſorte in eo recurrente, ut proles ejus juxta etiam voluntatem patris, et avi uſque ſuperandos diſcretionis annos in Religione G. R. n. u. in qua natae, et hactenus educatae ſunt, ultro quoque educandae, penes ſe relinquuntur; — ſuam Matrem Semam Cl[emen]ter praecipere dignatam eſſe: proles dictae Anaſtaſiae Mutsu, in Religione patris catholici educandas eſſe. Quae proinde altiſſima Reſolutio Regia Eidem conſilio Lottli Regio fine faciendarum conformium diſpoſitionum eo addito hiſce ſignificatur ſupplicantem quoque de eadem congrue abhinc una edoceri. Datum Viennae die 1-a Iuly 1815. Comes *Franciſcus Koháry* m. p. *Ludovicus Petroviſ* m. p. ad benignum etc. mandatum *Ioſephus Stettner* m. p.

VIII.

E conſilio de 25 Iuly 1815.

20735.

Cottui Borsodiensi et Eppo Agrieni.

Ex incidenti Reſcurſus Anaſtaſiae Mutsu g. n. u. r. Religionem profitentis Antonii Sagona aequae antea ejus graeci Ritus. ſubin tamen ad RCatholica ſacra tranſeuntis, conſortis in eo alitmo Loco ſumpti, ut proles ejus juxta etiam voluntatem Patris et Avi uſque ſuperandos diſcretionis annos in Religione g. n. u. r. in qua haec et hactenus educatae ſunt, ultro quoque educandae penes ſe relinquuntur, ſuam Majetatem Sanctiſſimam clementer praecipere dignatam eſſe, Proles dictae Anaſtaſiae Mutsu in Religione Patris catholici educandas eſſe. Quae BReſolutio R. Praettis Dveſtris Excellenſiae Veſtrae in ſequelam alterius 28-a Marty a. c. Nr. 9310 elargitae cum eo ſignificatur ſupplicantem quoque de eadem congrue una edoctam haberi. app. *Szeiſt* m. p., concep. Vidi: *Boros* m. p. 25 exped. 28 Aug. *Altmayer* m. p.

IX.

A Fő M[é]ltóſá]gú Magyar királyi Helytartó Tanátsnak á 9310 ſz. a. költ azon kegyelmes Parantſolatjánál fogva, melly ſzerént Sagona Antal Gyermekének, á Catholica Hitben leendő neveltetések, és Mucsuh Mihály nagy Atyok által Unokaiknak Peſtről Miſkoltzra leendő Haza hozattatások veendő Fiscalis Actio Terhe alatt nékie meg hagyattatik, mi az említett Mutsu Mihályt két izben- is elönkben hivatván, nekie ezen felsőbb Parantſolatott megmagyaráztuk, s Gyermekének leendő vissza hozattatását, meghagytuk, de azon említett Gyermekeknek nagy Atyoktól azon választ vettük, hogy Unokáj Peſten ſzintén nagy anyoknál ugyan azon helyen lévén á hová előbben alkalmatossággal el-

¹ Iudicium; nobilium.

vitettek, onnant vissza nem hozhatya, hanem hogy a felsőbb Rendelés erántok telyesítetthessen, a Gyermekék Pesten lévén, ottan taníttathatnak, mellyrül is tészük ezen alázatos Tudósításunkat. Sig. Miskolcz 19 Decem. 1815. Főszolga Biró *Sebe József* m. p. Od. Eskütt *Tatár József* m. p.

X.

Felséges Császári királyi örökös FőHerczeg, Nádor Ispán Ur kegyelmes Urunk! Nagy Méltóságú Magyar Királyi Helytartó Tanács, Kegyes és Fő Uraink.

Szolga Biránknak, a hozánk közelébb múlt Böjtmás Hava 18-ik napján 9310 szám alatt érkezett Felső Rendelés, 's annak folytában tett határozásunk hagyomásához képest, mai napon be adott tudósítása felküldése mellett, mély tisztelettel jelentyük; Hogy volt Miskoltzi Lakos Sagona Antalnak két gyermekei, nagy Attyoknak Mucus Mihály Miskoltzi Lakosnak jelentése, szerént, Pesthen, Nagy Annyoknak gondviselése alatt lévén; a Romai Catholica Hit Ágazataiban leendő oktatások, nem Megyénkben, hanem Pesthen vétetődhetik munkában.

A kik egyébaránt kegyelmében s kegyességükben alázatosan ajánlottak, mély tisztelettel maradnak. Kőlt az Ezer nyóltz száz tizenötödik Esztendőben Karátsony Hava 20-ik napján Miskoltzon tartatott köz-Gyülésünkéből.

Felséges Császári királyi Fő Herczégsegeknek és a Nagy Méltóságú Magyar királyi Helytartó Tanácsnak alázatos engedelmes szolgálái.

Borsod Vármegye Közönsége.

XI.

2738.

Ex Consilio ddo 30 Ianuarii 1816.

Civico mgtui (magistratui) Pestiensí.

Cum e Relatione Cottus Borsodiensis, isthic erga futuram remissionem advoluta eveniat, quod Antonii Sagona e Graeco non Unito Ritu ad Fidem RCatholicam conversi relictæ proles, Franciscus quippe 10, Catharina 7, et Athanasius 5 annorum, non obstante ea Altissima dispositione R[eg]ia ut eadem per avum earundem Michaëlem Mutsu Graeci non Uniti Ritus quaestorem Miskolcziensem in Catholica Religione educetur, secus autem AEppo Agriensi fine ejusdem catholicae Institutionis resignentur, jam inde a mense Martio a[nn]i praeteriti, in praesentiarum etiam, in civitate Pestiensí penes aviam suam g. r. n. u. addictam commorentur, et cum sperari non possit, ut úsdem sub inspectione cognatorum suorum g. n. u. r. addictorum catholica educatio paestetur, idcirco Regium hoc L. Consilium Eidem Civico Magistratui committit: ut instituta praeve Rei Investigatione, ac capta in concursu locali Parochi Romano Catholici super ratione actualis prolium harum Educationis cognitione, circumstantiali Relationem signanter super eo, an proles hae scholas, et Ecclesias Catholicorum, vel vero Graeco Catholicorum frequentent, ac in cujus Religionis principiis instituantur. isthuc quantocius praestet. Dat etc. app. *Berzeviczij* 7 Febr. Vidi *Boros* m. p.

XII.

Amplissie Magistratus!

Ad b[eni]gno gra[t]iosum Ex Consilii R. L. H. Instimatum dto 30-ae Ianuar 1816 Nr. 2738 Ampla Mägtui submissum sequentem ús cum precibus exhibendam habeo Declarationem, ut haec praestandæ Relationi gra[t]iose accludatur.

Pater meus Michael Mucus, prolium Francisci, Catharinae et Anastasii Sagona Avus, Miskolczini degens, candide declaraverat, has proles mecum Pesthinum profectas esse, quod factum fuisset minime si aut Altma lussa eludere, aut secus his proterve resistere unquam intendisset, intime enim convictus erat: has proles me, matrem proxime respicere adesseque sanguine junctos, quorum adjutoris eadem uti possent, ut adeo merito superflua censeri debeat harum suae Excellentiae D. Archi Eppiscopo Agriensi instituenda Resignatio. Eandem et ego pro more consveto persequare, ingenuitatem, qua declaro: hasce proles Scholas et Ecclesias Catholicorum Pesthini hucdum

haud frequentavisse, neque has adhuc principiis Religionis R. Catholicae imbutas fuisse. Cum interim hujusce agendi rationis fundatam, eamque pondere haud destitutam assignare possim rationem; non immerito sperare audeo, me Facti Veniam consecuturam. Nam cum memet naturaliter obligatam esse crederem, nihil liciti intentatum relinquere, quo mearum prolium, in ea, qua natae sunt, Religione, perseverantiam, sicque harum aqud me, veluti matrem, retentionem firmare possim, constitui personaliter suam Matrem Ssmam una cum prolibus adire, de genu flexo preces propositura, ut quod rigor Legis vetat, Clementia Principis concederet, et cum Suae Mattis adventus, qui nunc nobis jam imminet, ultra expectationem dilatus exstiterit, non meae culpa adscribi potest, quod maternae hujusce intentionis effectuatione impedita eadem proles principiis Religionis RCatholicae imbui nequiverint. Et nunc nihil avidius expecto, quam ut, ubi suam Matrem Ssmam Viennam pertigisse comperero, incunctanter horsum proficiscar, ultimum tentantura remedium. Si humillimo meo petito Clementia Regis deferre nequiret, paratam me esse declaro ad id, ut eadem proles sub materna sollicitudine constitutae scholam et Ecclesiam R. Catholicam frequentent, principiisque praedictae Religionis imbuantur. Proles hae praeter Institutionem Religionariam et aliis, cum primis physica educatione egent, vel maxime, quam amor maternus prae caeteris illis dare potest, quin in ullo alio instituto, quaecumque illud fuerit, eadem commode exspectari possint: e sinu enim matris proles avellere, dum id spectata Religionaria institutione necessarium non est, adeo acerbum foret, ut prolium sollicita mater, omnibus alioquin orbata solatiis sola prolium consolatione relicta, hisce calamitatibus merito succumbere debeam atque adeo, cum frustra tentato ultimo remedio iis, quae praescripta sunt, acquiescere velim, promptitudinemque his parendi incunctater testatura sim, sperare audeo: mihi gratiam hanc collatum iri, cum amor maternus et veritas cuique subditorum, cum primis matri, quae in personali cum Sua Matte Ssima colloquio unicum et ultimum invenit refugium, ad summum H[ung]ariae Principem confugere licitum esse debere, ac una declaratio: me superato hocce citra petiti annutum, a Principe elargiendum, periculo, editis ratione earundem prolium ordinibus incunctater, ad praecavendam quamvis ulteriorem subsumptionem plene satisfacturam me merito excuset. Nunc. Ampli[ssimi] Mag[istrat]us favoribus devota persevero.

Ampli Mgrus. Pesth. 24-a Martii 1816

humillima ancilla

Anastasia Saguna nata Mucusu.

XIII.

Amplissime Magistratus!

Sub ddo 30-ae Ianuarii Nr. 2738 Exc. Consilium Bgno Gra[tio]se intimavit Cottum Borsodiensem repraesentasse, quod Antonii Sagona e Graeco n. Unito Ritu ad fidem RCatholicam converti, relictae proles, Franciscus utpote 10, Catharina 7 et Anastasius 5 annorum, non obstante ea Altma Dispositione Regia, ut eadem per avum earundem Michaellem Mucusu graeci non uniti Ritus quaestorem Miskolciensem in Catholica Religione educerent, secus autem AEppiscopi Agriensi fine ejusdem catholicae Institutionis resignentur jam inde a mense Martio a. p. in praesentiarum etiam in hac C[ivita]t[is] penes Aviam suam Gr. R. N. U. addictam commorentur, et cum sperari non possit, ut iisdem sub Inspectione cognatorum N. U. Ritui addictorum, Catholica educatio praestetur, id circo bgno gr[ati]ose p[rae]cepit, ut instituta p[rae]p[ar]atione rei investigatione ac capta in concursu localis Parochi R.Catholici super Ratione factualis prolium harum educationis cognitione, circumstantialis Relatio, signanter super eo, an proles hae. Scholas et Ecclesias Catholicorum, vel Graeco Catholicorum, frequentent. ac in cujus Religionis prin cipiis instituantur, quoocys praeparetur.

Praemissum in finem die 12-a Mensis Martii Habilitationem Reverendissimi Dn Abbatis et Parochi Michaelis Pfingstel petendo, ea Anastasiam natam Mutsu, nuptam Antonio Sagona, cum prolibus constitui, quae etiam ut pote Franciscus 14 et Anastasius Sagona 9 annorum aderant, comparuerunt, ad hanc Investigationem Anna vidua Grabovszky, praeallatarum prolium Avia. filius illius D. Athanasius Grabovszky et Ge

orgius Mucsu praedictarum prolium matris Frater germanus; qua occasione sua ex parte declaratum extitit nominatos pueros, quinque mensibus effective hic esse, cum binis vicibus Miskolczini, semel Viennae fuerint, pueri hi scholas frequentant Graecas, Devotioni perinde in Graeco Valachica Ecclesia celebrari solitae intersunt educantur una in G. R. N. U. Religione, in qua natae sunt, siquidem Pater prolium nonnisi ante biennium RCatholicam Religionem amplexus esset; rogat una mater et omnes p(rae)-nominati amici, quatenus objectum hocce tantisper quoad finalem Decisionem supersederetur, siquidem cum felicissimo suae Mattis Ssmae Viennam reditu personaliter humillime de genu supplicare velint, ut proles hae in illa, in qua natae sunt Religione Clementer relinquerentur, quod petitum suum si non asequerentur, quod bgne decisum fuerit, illi se adamussim mox accomodabunt. In hunc sensum Mater prolium scriptam quoque exhibuit Declarationem sub %/. rogando ut eadem transmittendae Informationi accluderetur.

Super qua in p[rae]sentia et concursu praelati D. Abbatis et Parochi Pfingstel modo p[rae]miso peracta Investigatione p[rae]sentem exhibeo Relationem. Pesth. 17-a April 1816. *Michael Pfingstel* m. p. qua exmissus Parochus. *Ioannes Boráros* m. p., senator qua exmissus

3561.

XIV.

Serenissime Caesareo Regie Heereditarie Princeps Archidux Austriae et Regni Palatine! Excelsum Consilium Regium Lttle Hgcum Domine, Domine. Domini Benignissimi Gratosissimi, Colendissimi!

Erga isthic in Origine readnexam Comitatus Borsodiensis Relationem, dignabatur Celsitudo Vestra, Caesareo Regia, et Excelsum Consilium Regium sub 30-a Ianuarii a. c. Nr. 2738-o bgno-grat[i]ose praecipere, ut cum ex eadem eveniat: quod Antonii Ságona, e Graeco Nonunito Ritu ad Fidem Romano-Catholicam conversi relictae proles, non obstante illa altissima dispositione Regia, ut eadem per Avum eorundem Michaellem Musu, Quaestorem Miskolczensem in Religione RCatholica educetur, secus Archiepiscopo Agriensi fine ejusdem catholicae Institutionis consignentur, a mense Martio a. p. 1815 hic Pesthini apud aviam G. n. u. Rittui addictam commorentur in concursu Parochi localis Rcatholici Investigatio, an in Religione Rcatholica, vel vero Graeci Non Uniti Ritu educentur, instituat, et Informatio eatenus praestetur.

Bgno-gratiosis his lussis obsequentes pro Investigatione unum e gremio nostri consenatorem exmisimus, qui in sua isthic sub adnexa Relatione id deducit: quod demandat Investigationem in praesentia Abbatis et Parochi localis Michaelis Pfingstel, signanter in Aedibus Parochialibus praesusciperi, ac ad hunc actum, Filii Franciscus 14, et Anastasius Sagona 9 annorum, non secus Anna Vidua Grabovszky, p[rae]allatarum prolium Avia ejusque Filius Athanasius Grabovszky et Georgius Mucsu, praedictarum prolium Matris Frater Germanus comparuerint, ex parteque horum posteriorum declaratum extiterit: nominatos pueros quinque mensibus effective Pesthini esse, binis autem vicibus Miskolczini, et semel Viennae abfuisse, eosque pueros Scholas Graecas frequentantes, Devotioni in Ecclesia Graeco Valachica celebrari solitae interesse, ac denique in Religione Graeci N. U. Ritus, in qua nati sunt, educari, siquidem Pater harum prolium, nonnisi ante biennium sacra RCatholica amplexus esset. Rogarunt praeterea Cognati harum prolium, ut objectum hocce, quoad finalem Decisionem tantisper supersederetur, siquidem Recursum directe ad suam Majestatem Sacratissimam summere, et interventurae eatenus Clementissime Resolutioni semet adamussim conformare velint, caeterum Mater dictarum prolium Anastasia Sagona nata Mutsu scriptam quoque exhibuit Declarationem, p[rae]provocatae sub Relationi sub %/. adlateratam.

Penes quorum demissam Remonstrationem Benignitati, altisque gratis commendati, omni cum Veneratione et submissione manemus. E sessione magistratuali Pesthini die 24-a Iunii 1816 celebrata. — Celsitudinis Vestrae Caesareo Regiae et Excelsi Consilii Regii Ltllis Hgci — humillimi servi: *Ioannes Veidinger* m. p., consul. — *Ant. Hoffmann* m. p. *Franciscus Stimbac* m. p. *Ioannes N. Koller* m. p. *Franciscus Goszleth* m. p. *Antonius Makk* m. p. *Georgius Pintér* m. p., senatores.

Suae Majestati S[acratissi]mae!

Instantia Michaelis Mutsu G. n. u. Ritus quaestoris Miskolcziensis in eo Majestati Vestrae Stmae exhibita, ut nepotes sui ex Antonio Sagona RCatholicam Fidem amplexo progeniti, quos Agriensis AEppus fine recipiendo Catholicae Institutionis Agriam transponi petiit, usque superatos discretionis annos in Religione G. n. u. R. sub cura et custodia sua relinquuntur, in obsequium B. Decreti Aulici dde 3 Martii anni 1815 Nr. 2788 concernenti quidem Cottui Borsodiensi, eadem altissima cum Inviatione transposita fuit, verum cum is medio hic sub Nr. 2738 a. c. adjacentis Repraesentationis, id retulerit, quod memorati Antonii Saguna relictæ proles Franciscus quippe 10. Catharina 7 et Athanasius 5 annorum jam inde a mense Martio anni praeteriti, in praesentiarum etiam in civitate Pesthiensi penes aviam suam Graeco Ritui nvn Unito addictam commorentur, mox in conformitate praecitati B. Decreti Aulici, apud Civicum Magistratum Pesthinensem dispositum unaque eidem commissum fuit, ut, cum sperari non possit, ut prolibus hiss sub inspectione cognatorum suorum G. n. U. Ritui addictorum Catholica educatio praestetur capta in concursu localis Parochi RCatholici superatione actualis Relatio signanter super eo, an proles hae scholas et Ecclesias catholicorum frequentent, ac in cujus Religionis principis instituantur isthuc praestetur.

Erga dispositionem hanc idem civicus Mgtus Pestiensis ope hic aequè in origine sub Nr. 21707 a. c. adjacentis Relationes isthuc retulit, ex parte Cognatorum praealitarum prolium declaratum existitisse, proles has quinque mensibus effective Pesthini esse, binis autem vicibus Miskolczini, et semel Viennae abuisse, puerosque scholas Graecas frequentantes, Devotioni in Ecclesia Graeco Valachica celebrari solitæ interesse, ac denique in Religione G. n. U. Ritus, in qua nati sunt, educari, rogasse praeterea cognatos harum prolium, ut ab objecto hocce, quoad finalem decisionem tantisper supersederetur, siquidem Recursum directe Altmo Loco summere et interventuræ eatenus Clementissimæ Resolutioni semet ad ammusim conformare velle, denique matrem quoque dictarum prolium Anastasiam Saguna notam scriptam Declarationem provocatae Relationi sub .i. adlateratam in eo exhibuisse, ut proles hae usque superventuram erga sumptum per se personalem recursum, Altissimam Resolutionem R. in Statu quo relinquuntur, neque Agriam transponantur.

Quae Civici Mgtri Pesthiensis Relatio una cum suis Provocatis Majestati Vestrae Sacratissimæ cum eo demissa transponitur: Regium hoc L. Consilium, statim ad effectum praecitati B. Decreti Aulici, ut nempe proles hae captæ contraria B. hac Resolutione Regia disposita Institutione mox Pestino Agriam transeferendæ, et AEppo resignandæ disponantur processurum fuisse, si circumstantia facti per Matrem prolium harum, ad Majestatem Vestram Stmam Recursus Argumentum non praebuisset, ut ulteriorem eatenus Altissimam Resolutionem praestoletur. Cum interim ex tota Matris procedura conjicere liceat, eandem in id esse intentam, ut prolibus his Pestini magis, et magis in principis Ritus istins imbuendis, demandata et Legibus contentanea eandem Catholica Educatio difficilius reddatur; hinc ne B. Resolutionis Regiæ effectus per ulteriores Avi et matris prolium Technas irritus reddatur, Idem hoc R. Little Consilium Majestatem Vram Stmam demisse exorat, ut, quo ad effectum B. Resolutionis R. procedi possit, recurrente Matre a petito suo remota, proles hae petenti Archi Eppo Agriensi pro Institutione, et pastoralis cura consignando benigne disponantur. app. *Berzevizy* m. p. Vidi: *Boros* m. p. 15 Aug. Exped. . . . (nedescifrabil).

XVI.

Alábbirt ezen Levelem által, mivel Eö Felsége leg-föbbs rendelése szerint (a Romai-katholika hitre által-lépett Sagona Antal Attyok miatt) Gyermekeim Ferencz mostanság 13. Katharina 10 's Anastasius 8. Esztendősek; ugyan ebben tanítások, 's nevedések meg-határozott lenne, részemről, Pestről Miskolczra, volt lakásom helyére vissza térvén, magamat lekötelezem, hogy az ott lévő katholikusk Esperes, 's Plebánus

Úr, 's T. Nemes Borsod Vármegye 'szoros vigyázása alatt, ebben a tárgyban kegyesen kiadott Rendelésekhez magamat mindenekben szorosan tartani kész leszek, tsak fenn nevezett Gyermekeim, á kikben egyedül élek, anyai gondviselésem alatt maradhassanak, ezzel a hozzá tétellel, hogy ha ezen Gyermekek á katholika hit' oktatásában általam meg-gátoltatnának ezek tüstént Eö Excellencziájának, Egri Érsek Úrnak által adattasauak. Ezen elől-adott kérésemnek. 's tett ígéretemnek nagyobb erősítésére saját kezem-írását hozzá toldom, hites Tanátsbéli Uraknak jelenlétökben.

Pesthen, Szent Mihály havának 12-dikén 1816 *ἀναστασία, σαργβνα, γεννητρῆ μστρῆ* m. p. idest: Anastasia Sagona gebohren Mutso.

Hogy mi alólirt Pesten lakozó Atyafiak Eö Felsége' kegyes rendelkezéstől meg-győzöttetvén, valamint szinte szerentsétlen Sagona Anastasia Aszonymnak tehetségönk sze-rént a' Gyermekei 'költészes nevelkedése végett segedelmére lenni fogunk; úgy szinte ezeknek Romai katholika hitben léendő oktatásokban semmi gántsot sem fogunk vetni, 's a' leg-főbb Rendelések végrehajtását semmi képpen sem fogjuk akadályoztatni, ezzel bizonyítjuk, magunkat ennek szoros figyelmére le-kötelezvé. — Pesten Szent Mihály havának 13-dikán 1816 *Georg Mucso* m. p. Auch in nahmen meines abwesenden *Bruders: Naum Mucso*.

Quod Domina Anastasia Sagona nata Mutso, et Frater ejus Dominus Georgius Mucso gremialis domicilialiter Inhabitaor praevious respectivus Declarationes suas, iisdem de verbo ad verbum perlectas, vivae vocis ministerio confirmaverint et coram nobis manibus propriis subscripserint, — hisce testatum reddimus. Pesthini die 14-te Septembris 1816. (L. S.) *Georgius Pintér* m. p. (L. S.) *Georgius Damianovits* m. p. qua jud-liter exmissi senatores.

XVII.

Serenissime Caesareo-Regie Her-Princeps ADux Austriae et R. Palatine! Excelsum Consilium Reg. Loc. Hmg. Dne Dni Dni benignis[simi] gra[uiosissimi] co[lendissimi]!

Infrascripta, jurium ignota, prolium amans Mater, postquam Antonius Saguna Maritus, fidem RCatholicam amplexus fuisset, in eadem, in qua proles natae sunt, Reli-gione, Gr. R. N. U. conservare intendi, et cum quod rigore juris concedi haud posse intellexerim, clementia Regis me obtenturam speraverim, Miskolczino, Pestimum ad consanguineos veni, ut, ubi Suam Mattem SSram redituram audirem, me una cum pro-libus incunctanter Viennam conferrem, in privata Clementissimi nostri Regis audientia Ultimum tentatum remedium, cum praesertim ipse Maritus, prolium Pater binis Decla-rationibus studia mea secundaverit. Me, cunctosque caeteros de sangvine viam planam consveta ingenuitate secutam esse, evincunt sequentia: Avi Michaelis Mutso Quaestoris Miskolczensis Declaratio I[nclito] Cottui Borsodiensi exhibita supereo: proles cum matre Pestinum ad consanguineos secessisse; non secus misso ad Civicum Magistratum Pesti-nensem Intimato ddo 30 Ian. 1816 Nr. 2738. Declaratio mea ex parte incunctanter exhi-bita hic sub %/ adjacens, quae a quibusvis subterfugiis remota parendi promptitudinem luculentissime comprobat, iter Viennam Mense Iunio a. c. susceptum. utprimum Suae Mitis reditus mihi innouit; tentamen, utut frustra institutum, obtinendae privatae au-dientiae, et hinc profluens firmissimum propositum: Altissimis Ordinationibus, quoad pro-lium in Religione RCatholica suscipiendam institutionem ad amussim parendi, modo eadem maternae curae, vigilantiae, ac sollicitudini subsint. Omnis igitur exulatur rentientia, quae prolium e sinu matris avulsionem necessariam redderent, aut Patri militi, qui proles intertenere nequit, aut AEppo Agriensi, qui sumptus ad institutionem, educa-tionemque prolium necessarios prompte offert, resignandarum, cum praesertim testibus sub %/. perdemisse acclusis Reversalibus ipsame strictae Parochi ex Cottui vigilantiae subjiciam, parata ad easdem proles, si altioribus jussis obsequi nollem, incunctanter re-signandas, et Consanguinei promptum ad succurrendum animum declarent seque nullos hac in parte obices ponere velle designent. Maternus amor cunctis postulatis subscribet, modo retentionem prolium consolidet, ne secus, si easdem resignare cogerer, ad des-perationem conciar, mortemque obeam funestissimam orбата prolibus materna sol-

licitudine egentibus. Solatur me summa serenitatis Vestrae CRae, ac Exc. Consilii R. L. H. benignitas, quae media duriora, praeeistentibus ad consequendum finem lenioribus, rejicit, nec rigori legis convenientia, nec a humanitate probata, jure naturali amoris materni respectu damnata, quod matris existentiam prolium praesentia requirat. Benignitati, altis gratis et gratiosis favoribus devota emorior. — Serenitatis Vestrae ac Exc. Consilii R. L. H. Pestini die 13 Sept. 1816. Humillima Ancilla *Anastasia Saguna* nata *Mutsu*.

10425

XVIII.

Sacrae Gaeae H. intimandum: Erga factam ejusdem in merito Religionario prolium Antonii Sagona horsum 23-ae Iulii a. c. Nr. 21707 repraesentationem Consilio huicce Lottli Regio, penes remissionem actorum rescribi: Proles has, quae vi bgnne Resolutionis R. 1-a Iulii 1815 Nr. 8675 editae in Patris religione Catholica quippe educanda sunt, ad archi Eppum Agriensem fine Institutionis transponendas, et eatenus recurrentes educendas venire. Datum Viennae die 30 Aug. 1816. Princeps *Franciscus Koháry* m. p. Comes *Iosephus Eszterházy* m. p. Ad bgnum fr. mandatum Comes *Franciscus Forgács* m. p.

27097

XIX.

27644

Ex Consilio dde 17 Septemb. 1816.

Suae Majestati Ssmae!

Occasione illa, dum sub 23 Iulii a. c. Nr. 21707 Consilium hoc L. Regium in Negotio Religionario prolium Antonii Sagona, benigne demandatam Relationem Majestati Vtrae Stmae substravisset, idquoque demisse repraesentatum fuit, quod cum proles hae Pestini apud cognatos aequae g. n. u. Ritui addictos constitutae, Ecclesiam ejusdem Ritus valachicam adire compertae sint, spesque sic haud supersit, ut eae catholice educentur, petenti AEppo Agriensi pro Institutione pro pastorali cura resignandae censeantur.

Erga Repraesentationem hanc ea quidem Benigna Majestatis Vestrae Stmae ddo 30 Augusti a. c. Nr. 19425 edita Resolutio intervenit: ut memoratae proles, quae vi B. Resolutionis R. edo 1 Iulii ai 1815 Nr. 8675, in patris Religione Catholica quippe educandae sunt, ad Archiepp[um] Agriensem fine Institutionis, transponantur, et eatenus recurrentes edoceantur.

Cum interim eodem tempore, ac B. hae Resolutio Regia sub pertractationem sumpta fuisset, mater memoratarum prolium Anastasia Sagona, ope hic demisse advoluti Recursus sui scriptas Reversales, vigore quarum, et mater, et Consanguinei harum prolium Georgius quippe Mutso, et Naum Mutso se, Altissimas Ordinationes Regias, quae intuitu educationis harum prolium interventurae sunt, quam exactissime observaturos, et expleturos pollicentur [s'au şters următoarele rânduri: seque una strictae Parochi Miskolcziensis et Cottus Borsodiensis vigilatio subijcitur, exhibendo, ultro pro ea supplicet, ut proles hae materna sollicitudine egentes sibi relinquuntur, et a se non evellantur;] — exhibuisset, e quibus et Matris ad Lares Patrios reditus colligeretur, et illa cum Cognatos Pestini nexus sufferretur, sed et Institutio educatioque Catholica earundem prolium in ipsa Dioecesi Agriensi omnino expleretur, etiamsi sub cura Matris, prolibus utique hoc cumprimis tempore facilius provisurae, relinquerentur,

Hinc R. hoc Little Consilium a Matte Vra Stma ulteriorem edendam B. Resolutionem demisse expetit, an videlicet hae proles simpliciter, uti tales tantum quarum Parentes alt[issimis] mandatis renituntur, AEppo Agriensi ita resignandae intelligendae sint, ut eas ad quemvis, qui sibi appportunissimus visus fuerit, Catholicae educationis Locum transponat, vel juxta Reversales luculentas (alioquin in casum contraventionis id ipsum post se tracturas) non quidem Pestini, sed Miskolczini sub cura localis sacerdotii, et vigilantia AEppali Catholice quidem omnino educandae, at sub Matris domestica alimentatione et provisione relinqui valeant? Dat. app. *Berzeviczy* m. p. 27-ma. Vidi: *Nyitray* m. p. 30 rev. *Brun* m. p. 1 8bris

(Va urmà).

Din „Silister Stuhlsbuch“ 1585—1709.

(copie) *Litterae Principis Valachiae.*

Milostivul Constantin Mihail Csehan Rakovitze Woivod Ikdin de Varskiff. De vreme cse mam înștiintzatt Domnia a me, kumke Pitarul Rudu Bindseskul nau urmat Porintsi Domniei mele tsie szau dat, ka sze je dela Ungureni csei cesz verează vitele în Pomuntul Czeri, de vite de vats si de kai kete patru bănyi si de oeije mare kete doi bănyi, dupe kum sze lua sii mai nainte, sii szau tinsz de au loatt sii de Miel la kare nau fost obitsei a sza lua, volynitsind pe szluga Domnie mele kapitan de Rou-száva Fottu (vátav) de Play, sza aputse pe Pitarul Radul Bindseszkul ka sze de totz bănyi tse au loátt pentru miei, sii Fottu (vátavu) de Play sze de Ungurenyilor de kare jau loatt en napoi, jare nedend bănyi pittarul Radul attuntsa pe lok sze ne fake Fottul en stire tremetzend sii Foje anume dela tseatse au loatt ketz bănyi sii ketz Miei au loatt. Sii atuntse sze va trimite Uom Domneszk del va apuka sii va plinii totz bănyi fore de voje Entre alt tyip nu fáke. Aszta jeszte Porunka Domnie Mele. Iissam Réts Milostiv d. 31 Aug. A. 1755. Noi Costandin Rakovitsanul Woivod. (L. S.)

(Ein Brief des Plajases Capitains Kraisanul aus der Wallachey.)

Titulus. La ai nonstri de binevoitori Dumnealui Judele den Szeliste și la Dumnealui Truku Kindje den Szeliste sii Avrămuș den Galyes luon Floss, Kinde den Szeliste, Thoma Kriszte sii Patru Hertze ku buna sii feretsitte szenetate sze sze de

La Ardály

Szenetate ve poffeszk dela milostivul Dumnezeu ka sze ve derueaszke. Alte vetz sti ke au tremesz kártye la Maria sza Voda pentru Miei, káre vau loatt Vamesul sau venitt kártye Domnyaszke sii ku un om Domnyeszk sze ve întoerke vamesi totz bănyi tse vau loatt pe Miei tsi Dumna-Voastre sze fatsetz Foitza de la tsine tse au loatt sii pe kitz Miei sii dela tsine kette suma de Miei au pletitt sii sze venitz Dumna Voestzre sze ve loatz bănyi ke sedje uom Domnyesk aitsa, sze vase pune vetz loa bănyi, sze szpújé Maria szalye Vodă, k'atz loatt bănyi totz de pe Miei, ke nu jeste Porunka Marieszale sze ve je pe Miei. Sii dake atzi venit aitsa en Tzare sze jernatz sii sze ve dátz oiritul derept sii bănyi depe oile tsele mare unke atsei sze o untoarke Vamesii sii sze nu fatsetzi entre alt kipp sze venitz ke bănyi szent gâta, ke jo dupe cum am greitt, jatte ke vam iszprevitt, sii jatte ke am tremes pe ateszt Plajas umpreune ku Plajasul sze venitz la mine la Nováts ke si vamesul v'astapte aitsa sze ve de bănyi dupe porunka Maria szale Voda. tsi Dumna-Voastre sze loatz in szkrisz, dela fieste kare uom cu turma á lui tsine ketz Miei a pletitt sze ve loatz bănyi. Atsaszte sze fiți Dumna-Voastre szenetos al Dumne-Voasztre bun voitor, Kraisanul Capitan de Plai.

Dumna Vostre dake vetz tsefi kártya atsaszte sze tremetetzii sze vie Avramus den Galyes, ke stie mai bine rendul, kum am greitt am sii iszprevit, ke sze ve loatz bănyi, sii vetzi sti Dumna-Voastřă sii atsaszte k'au fokut Mariasza Vodă Milye ku Dumna-Voastřă sii tsei kare va vre sze vie ku oile aitsa en Czare sze jerneze, sii atse sze li sze entoertse Váme pene l'a un ban tse au datt sii pe oile tsele mare.

(Din arhiva universității săsești din Sibiiu).

Partea oficială.

Nr. 846—1910.

Raportul general

al comitetului central al «Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român» către adunarea generală convocată în Dej, la 18 și 19 Septembrie n. 1910.

Onorată adunare generală!

Activitatea Asociațiunii în cursul anului trecut înseamnă un pas înainte spre ținta ce o urmărește: răspândirea culturii și literaturii în sânul poporului românesc din această țară. Munca ce a putut-o desfășura în cursul anului 1909 reiese limpede din informațiile amănunțite, pe cari avem onoarea a le înșiră mai la vale.

Membri. Înainte de a începe cu înșirarea acestor informații, comitetul central își îndeplinește o tristă datorie raportând că dela adunarea generală din anul trecut până astăzi au încetat din viață mai mulți membri fondatori, pe viață și activi ai «Asociațiunii». Numele membrilor decedați

Anexa I. sunt înșirate în anexa I. a acestui raport și invităm on. adunare generală să deie, expresie durerii sale pentru aceste pierderi, îndeosebi pentru pierderea lui Dr. Augustin Bunea, fost membru al comitetului central, fost membru al secțiilor științifice-literare și membru fondator al Asociațiunii și pentru pierderea lui Constantin Stejaru, fost cassier al Asociațiunii și fost membru fondator, la înmormântarea cărora comitetul central a dispus să se facă onorurile cuvenite.

În ce privește numărul membrilor «Asociațiunii», avem onoarea a vă raportă că până la 1 August a. c. a avut următorii membri: onorari 8, secțiile: 25 activi și 23 corespondenți; fondatori 112 ; pe viață: 289; activi (ordinari) 1579; în total 2036 membri. Numărul membrilor s'a sporit deci cu 127 în curs de un an.

Anexa II. și III. Lista membrilor se găsește în anexa a II-a și a III-a a acestui raport. Informațiile despre activitatea Asociațiunii în cursul anului trecut le vom începe cu activitatea despărțămintelor, cari sunt cele mai importante organe ale instituției noastre.

Dintre 56 de despărțăminte, câte a avut «Asociațiunea» la sfârșitul anului 1909, abia 29 au desfășurat o activitate multumitoare și anume: 1. Abrud-Câmpeni, 2. Alba-Iulia, 3. Becicherecul-mare, 4. Beiuș, 5. Bistrița, 6. Blaj, 7. Bocșa, 8. Brad, 9. Brașov, 10. Cluj, 11. Dej, 12. Dobra, 13. Gherla, 14. Hațeg, 15. Hida-Huedin, 16. Mediaș, 17. Mercurea, 18. Mociu, 19. Murăș-Ludoș, 20. Murăș-Oșorheiu, 21. Lăpușul-unguresc, 22. Năsăud, 23. Nocrichiu, 24. Panciova, 25. Săliște, 26. Sebeș, 27. Sibiu, 28. Șimleu și 29. Tășnad.

Celelalte despărțăminte au lucrat prea puțin pentru răspândirea culturii în popor, ba unele nici n'au funcționat. Numărul despărțămintelor active în cursul anului 1909 au crescut totuș cu 7 față de anul 1908, așa că putem constata un progres mulțamitor, care ne îndreptățește să sperăm că în viitorul apropiat cele mai multe despărțăminte se vor strădui a-și îndeplini datoria față de cultura noastră națională.

Activitatea cea mai însemnată a despărțămintelor a fost răspândirea culturii între țărani și cărturari, prin ținerea de prelegeri, de conferințe, prin reprezentajii, șezători culturale, cursuri de analfabeți, împărțirea de cărți și prin înființarea de agenturi și biblioteci populare la sate.

Comitetul central, pentru a înlesni ținerea prelegerilor populare la *Prelegeri populare.* sate, în cursul anului 1909, a împărțit ajutoare de câte 100 cor. următoarelor despărțăminte: 1. Abrud-Câmpeni, 2. Alba-Iulia, 3. Bistrița, 4. Blaj, 5. Brad, 6. Brașov, 7. Dobra, 8. Hațeg, 9. Lăpușul-unguresc, 10. Săliște, 11. Sebeș, 12. Sibiiu și 13 Șimleu.

Aceste 13 despărțăminte, cari au primit, în total, 1300 cor. au ținut 235 de prelegeri populare.

Din suma de 2000 cor., votată pentru prelegerile populare pe anul 1909, a mai rămas, deci, la dispoziția comitetului central suma de 700 cor. din care a dat 200 cor. dlui Aurel Nistor, preot în Arpătac, care a ținut o serie de 20 de prelegeri economice în diferite comune din Țara Oltului, iar 100 cor. a dat dlui învățător Ioan Bembea din Sibiel, care a ascultat cursul de agricultură al statului din Geoagiu, care s'a obligat a ține prelegeri economice în cadrele «Asociațiunii».

Numărul total al prelegerilor populare ținute în cursul anului 1909, dupăcum se poate vedea din anexa IV, e de 389, prinurmăre arată un spor de 34 de prelegeri față de anul 1908. După informațiile primite *Anexa IV.* dela domniilor directori ai despărțămintelor, aceste prelegeri au fost ascultate aproximativ de 30,000 de țărani.

Credem că e de interes să se știe și ce chestiuni s'au tratat în aceste prelegeri. De aceea am întocmit următorul tablou:

1. Despre chestiuni culturale, sociale, morale și religioase s'a vorbit în	106	de	prelegeri
2. Despre Asociațiune și scopurile ei în	40	„	„
3. Despre economie și ramurile ei în	95	„	„
4. Despre igienă în	45	„	„
5. Despre istorie și geografie în	16	„	„
6. Despre chestiuni practice de drept în	17	„	„
7. Despre chestiuni financiare (asigurări, însoțiri etc.) în	17	„	„
8. Despre limbă și literatură în	8	„	„
9. Despre industrie și comerț în	8	„	„
10. Nu e indicat subiectul la	37	„	„

Total 389 de prelegeri

Cum vedem cele mai multe prelegeri au tratat chestiuni economice și chestiuni culturale-sociale. E de regretat că despre însoțiri și alte che-

stiuni financiare practice, cari au deosebită importanță pentru consolidarea economică a vieții țărănești, s'a vorbit așa de puțin. De aceea în circulara pe care a adresat-o comitetul central despărțămintelor, la sfârșitul anului 1909, pentru ținerea prelegerilor populare (v. Transilvania, 1909 p. 449 și urm.) a atras atențiunea conferențiarilor asupra tovarășiiilor satești, îndemnându-i să studieze amănunțit organizația tovarășiiilor din alte țări și să arete țăranilor foloasele practice ale acestora. Sperăm că în viitor la propaganda pentru organizația economică a țăranimii noastre prin tovarășii va contribui mult și hotărîrea băncilor asociate «Solidaritatea», care în adunarea generală din acest an a luat în programul său sprijinirea acțiunii pentru înființarea însoțirilor.

Ca să știm, cari profesii din pătura noastră cărturărească arată mai mare interes pentru răspândirea culturii la sate, am făcut un tablou al conferențiarilor populari, împărțindu-i după profesii. Am obținut următoarele date:

62 de preoți	au ținut 140 prelegeri
43 „ învățători	„ „ 65 „
22 „ profesori	„ „ 52 „
27 „ advocați	„ „ 51 „
8 funcționari de bancă	„ „ 20 „
6 agronomi	„ „ 9 „
6 medici	„ „ 6 „
2 publiciști	„ „ 6 „
2 funcționari adm.	„ „ 2 „
1 negustor	„ „ 1 „
1 proprietar	„ „ 1 „
1 inginer	„ „ 1 „
4 studenți	„ „ 4 „
la 31 de prelegeri neindicată profesia conferențiarului	31 „

Total: 216 conferențiarilor au ținut 389 prelegeri

Din acest tablou rezultă că preoțimea și dascălimea au ținut și în anul trecut cele mai multe prelegeri, adică $\frac{2}{3}$ (205 prelegeri), iar restul profesiunilor numai $\frac{1}{3}$ (112 prelegeri). Nădăjduim că în viitor și studențimea universitară va lua parte mai activă la răspândirea culturii în popor. La alte neamuri ea stă în fruntea mișcărilor de redeșteptare a țăranimii.

Însoțiri

Prelegerile populare au avut și rezultate practice. Cele mai frumoase rezultate le-au obținut despărțămintele cari au reușit să înființeze însoțiri și anume: Banca «Economul» din Cluj a oferit un premiu de 200 cor. pentru încurajarea însoțirilor existente pentru asigurarea vitelor; despărțământul Murăs-Ludoș a înființat 2 tovarășii pentru asigurarea vitelor; desp. Năsăud a înființat în Salva, Rodna-veche și Rebrisoara câte o însoțire de consum, asemenea însoțiri sunt pe cale a se mai înființa în Năsăud și în Telciu; în desp. Năsăud s'a făcut o propagandă întinsă pentru înființarea

însoțirilor, trimițându-se apeluri tuturor comunelor și ținându-se mai multe prelegeri; desp. Șimleu a înființat o bancă Raiffeisen în comuna Sig. Pe lângă aceste fapte, în desp. Becicherecul-mare țărani din comunele Toracul-mic și mare se ocupă cu ideea de a înființa însoțiri pentru valorizarea cerealelor, iar în desp. Lăpușul-unguresc, ținându-se mai multe prelegeri împotriva alcoolismului, s'au înființat reuniuni de temperanță în 3 comune.

În despărțămintele cari au avut conferențieri specialiști în agronomie, țărani au început să cultive pământul mai rațional.

În legătură cu prelegerile populare mai amintim că în multe despărțăminte s'au ținut șezători literare și sărbări populare.

În ce privește angajarea unui conferențiar agronomic, avem onoarea a vă raporta că comitetul central a publicat două concursuri pentru ocuparea acestui post și anume unul cu termenul de 1 Noemvrie 1909, care n'a avut nici un rezultat, deoarece concurenții n'au întrunit condițiile prevăzute în concurs, și al doilea cu termenul de 31 Maiu 1910, în urma căruia comitetul central a angajat provizor, pe un an, cu începere dela 1 Septemvrie a. c., pe dl Aurel Cosciuc, în condițiile fixate în concursul publicat în «Transilvania» 1909 p. 452. Dl Cosciuc va avea să lucreze conform îndrumărilor stabilite de comitetul central și nădăjduim că prin organizarea și ținerea prelegerilor populare și prin broșurile ce le va scrie, va reuși să aducă servicii reale educației economice a țărănimii noastre. La sfârșitul anului trecut biroul central a făcut din nou o adresă către On. Direcțiune a băncilor asociate «Solidaritatea», solicitând un ajutor material pentru această propagandă economică. De astădată a răspuns numai «Albina» din Sibiiu, trimițând suma de 200 cor. și «Grănițerul» din Dobra, trimițând 40 cor. În total s'au încasat deci 240 cor. față de 1066·30 cor. din anul trecut.

Conferențiarul agronomic

În cursul anului 1909, în 17 despărțăminte, s'au ținut și conferințe. Biroul central a trimis în toamna anului trecut o adresă către 58 de cărturari, invitându-i să țină conferințe în diferite centre românești. O parte (12 inși) dintre cei invitați au și ținut câteva conferințe în cursul anului 1910, despre cari vom vorbi în raportul general viitor. Lista conferințelor ținute în cursul anului 1909 se găsește în anexa V. În total s'au ținut 63 de conferințe, în cari s'a vorbit mai ales despre trecutul românesc și despre limba și literatura românească. Zece dintre despărțăminte (Becicherecul-mare, Beiuș, Bistrița, Brad, Brașov, Mediaș, Panciova, Reghin, Șimleu și Sibiiu) au aranjat și reprezentații teatrale, serate artistice, cu cântece, declamațiuni și cetiri. Mai ales cele din Sibiiu, Brașov, Bistrița și Brad au fost bine reușite și bine cercetate de public.

Conferințe

Anexa V.

Pe lângă această activitate, despărțămintele în cursul iernii 1908/9 s'au ocupat și cu instrucția analfabeților. Cursuri cu rezultat s'au ținut în următoarele despărțăminte:

Instrucția analfabeților

<i>Nrul crt</i>	<i>Despărțământul</i>	<i>Câte cursuri?</i>	<i>Nrul analfabeților cari au învățat a scrie și ceti</i>	<i>Premii împărțite instructorilor.</i>	
1.	Abrud—Câmpeni	2	25	2 à 30 K	Total 60 K
2.	Aiud—Teiuș	10	53	1 „ 50 „	„ 50 „
3.	Alba-Iulia	2	7	—	—
4.	Blaj	4	66	{3 à 30 K 1 „ 50 „}	Total 140 K
5.	Brad	4	41	—	—
6.	Cluj	1	27	1 à 50 K	Total 50 K
7.	Gherla	1	25	—	—
8.	Hida-Huedin	4	181	{4 à 40 K 2 „ 50 „ 1 „ 30 „}	Total 290 K
9.	Lăpușul-unguresc	2	13	—	—
10.	Mercurea	2	37	—	—
11.	Sătmar—Ugocia	1	30	—	—
12.	Șimleu	2	50	1 à 50 K	Total 50 K
Total		35	555		640 K

În 12 despărțăminte s'au ținut deci 35 de cursuri în cari au învățat a scrie și ceti 555 de analfabeți. Pentru aceste cursuri s'a cheltuit, în formă de premii, suma de K 640.

S'au mai ținut cursuri de analfabeți în despărțămintele Bistrița, Brașov, Lugoj, Săliște, Sibiiu, Șimleu, Turda, și Zărnești. Unele n'au ajuns la nici un rezultat, fiind sau oprite de organele administrative sau necercetate de țărani. În unele [Sibiiu Șimleu (6 cursuri) și Turda (2 cursuri)] nu cunoaștem rezultatul.

Trebue să amintim că aceste cursuri au fost sprijinite materialicește de bănci și de particulari. În câteva despărțăminte (Beiuș, Blaj, Bocșa, Brașov, Lăpușul-unguresc, Orăștie, Murăș-Oșorheiu, și Șimleu) sumele destinate pentru premii au rămas neîmpărțite, deoarece sau nu s'au putut ține cursuri sau nu le-a cerut nimeni, deși au fost date la concurs.

Instrucția analfabeților, care s'a început cu multă însuflețire în cursul iernii 1908/9, a încetat aproape cu totul în iarna anului 1909/10. Deși comitetul central a invitat despărțămintele să continue cursurile de analfabeți și în iarna trecută, intervenind și pe lângă consistoarele bisericilor noastre să trimită preoților și învățătorilor un cercular, prin care să-i îndrume și să-i oblige a se pune în serviciul acestei cauze culturale, — după informațiile ce le avem, în iarna trecută nu s'au ținut asemenea cursuri.

Abecedarul p. analfab. Comitetul central, în fața acestei lipse de interes și a lipsei mijloacelor materiale, a decis să amâne tipărirea Abecedarului pentru analfabeți de dl N. Iosif, învățător, pe care l-a premiat cu 100 K. S'a tipărit însă al doilea Abecedar pentru analfabeți, lucrat de dl învățător I. Bota, căruia i-s'a dat un ajutor de 100 K pentru acoperirea cheltuelilor de tipar. Acest

abecedar se va recomandă despărțămintelor spre întrebuintare până se va putea tipări al domnului N. Iosif, premiat de Asociațiune.

O parte dintre despărțăminte, în urma îndemnului primit dela comitetul central, au aranjat, cu ocazia adunărilor cercuale, mai multe expoziții. *Expoziții* Despărțământul Alba-Iulia a aranjat o expoziție de industrie de casă în Zlatna; despărțământul Blaj a aranjat o expoziție de țesături și cusături în comuna Șoroștin, împărțind țărancelor premii în valoare de 100 K; despărțământul Bran a aranjat o expoziție etnografică, dela care 133 de obiecte s'au reținut pentru Muzeu; despărțământul Cluj a aranjat o expoziție de vite, premiindu-se 32 de expozanți cu premii în sumă de 131 cor. și o expoziție de lucruri de mână femeiești premiindu-se 20 de femei și 18 fetițe cu premii în sumă de 75 K; despărțămintele Năsăud și Sebeș au aranjat câte o reușită expoziție etnografică în comunele Ilva-mare și Cut, dela cari s'au reținut pentru Muzeu mai multe obiecte prețioase, mai ales dela expoziția despărțământului Năsăud.

Pe lângă premiile amintite mai sus, despărțămintele au mai împărțit și alte premii și ajutoare pentru scopuri economice sau social-culturale, și anume: despărțământul Abrud-Câmpeni a dat un premiu de 300 K scriitorului I. Agârbiceanu, pentru activitatea sa literară, un premiu de 40 K dlui învățător I. Simulescu, pentru producerea de altoi și un ajutor de 50 K școlii «Reuniunii femeilor române din Abrud»; despărțământul Brașov a dat un premiu de 50 K domnului A. Nistor, preot în Arpătac, pentru activitatea sa culturală; despărțământul M.-Oșorhei un premiu de 25 K domnului I. Banciu, care a ținut prelegeri; despărțământul Sătmar-Ugocia a dăruit bisericii din Seini suma de 178'60 K.

Despărțămintele, în cursul anului 1909, au continuat și cu înființarea *Agenturi și Biblioteci* agenturilor și bibliotecilor populare la sate. Cu sfârșitul anului 1909 Asociațiunea a avut 206 de agenturi și 337 de biblioteci populare. Cele mai multe dintre agenturi, însă, n'au funcționat și n'au desfășurat nici o activitate. Existența lor în cele mai multe cazuri e numai nominală.

Bibliotecile populare, în schimb, îndeplinesc o trebuință simțită de țărănimea știutoare de carte dela țară. Comitetul central, conformându-se îndrumării primite în ultima adunare generală, a încercat să adune date privitoare la circulația cărților din Bibliotecile populare. S'au putut aduna date dela 19 despărțăminte și anume: Bistrița, Blaj, Bocșa, Brad, Dobra, Gherla, Hașeg, Lăpușul-ungur., Mercurea, M. Ludoș, Năsăud, Panciova, Reghin, Săliște, Sebeș, Sibiiu, Șimleu, Tășnad și Turda. În aceste 19 despărțăminte, 184 de biblioteci populare, în cursul anului 1909, au avut aproximativ 5000 de cetitori. Această circulație a cărților din bibliotecile populare e destul de mulțumitoare.

Unele dintre despărțăminte (Beiuș, Bistrița, Bocșa, Brașov, Lăpușul-ung., M. Ludoș, Nocrich, Panciova, Reghin, Sibiiu, Șimleu și Timișoara) au împărțit între țărani mai multe mii de broșuri cu ocazia adunărilor cercuale și prelegerilor populare. Spre acest scop și pentru înființarea de

bibliotecii comitetul central a împărțit, în cursul anului 1909, 6240 de broșuri din publicațiunile cumpărate sau tipărite de «Asociațiune». Asemenea publicațiuni s'au dăruit și pentru bibliotecile parohiale și școlare.

Comitetul central voind să afle ce fel de biblioteci mai sunt pe teritoriul despărțămintelor, a cerut informații amănunțite dela domnii directori ai despărțămintelor. Din răspunsurile vagi ale domnilor directori, am constatat că sunt foarte puțin orientați în această privință. Din răspunsurile primite rezultă că în 23 de despărțăminte sunt 54 de biblioteci parohiale, 40 școlare și 7 alte biblioteci. Aceste informații le vom cere și la sfârșitul anului curent și sperăm că vom reuși a obține date tot mai complete.

Cele despărțăminte nouă s'au înființat în cursul anului 1909, am raportat în anul trecut on. adunări generale. În cursul anului 1910 s'au mai înființat două și anume desp. *Ceica* (din desp. Beiuș) și desp. *Teaca* (din desp. Reghin). Despărțămintele cari au un număr prea mare de comune au rămas cele din anul trecut, adică, Beiuș, Caransebeș, Deva, Hațeg, Hida-Huedin, Dej, Orade, Orăștie, Sătmar-Ugocia, Sighișoara și Șimleu.

De încheiere mai amintim că informațiuni mai amănunțite despre activitatea despărțămintelor se găsesc în anexa VI și VII a acestui raport.

Anexa
VI. și VII.
Publicațiunile
«Asociațiunii»

Pe lângă această activitate desfășurată în afară, prin despărțăminte, Asociațiunea a continuat cu tipărirea revistei «Transilvania», redactată de secretarul Octavian C. Tăslăuanu. Această revistă apare acum regulat tot la două luni, publicând un material științific-literar prețios. În vremea din urmă această revistă dă o deosebită atențiune etnografiei românești, care până acum a fost așa de puțin studiată. În legătură cu studiile etnografice se publică și ilustrațiuni, cari sunt o inovație la «Transilvania» și cari desigur contribuie la ridicarea valorii ei. Comitetul central, ca să grupeze în jurul revistei «Asociațiunii» pe toți cei ce se ocupă la noi cu cercetări științifice-literare, a decis ca în viitor studiile cele mai importante să fie retribuite. Spre acest scop în budgetul anului viitor a luat 5500 cor. pentru tipărirea revistei.

«Biblioteca populară a Asociațiunii» s'a sporit cu următoarele broșuri, Nr. 35. N. Petra-Petrescu: *Din puterea proprie*, exemple de gândire nobilă, de putere de muncă și ajutorare proprie, traducere din limba germană; Nr. 36. Ștefan Cacoveanu: *Floarea soarelui*, legendă în versuri; Nr. 37. Octavian Goga: *Poezii alese*.

În cursul anului trecut s'a înființat sub îngrijirea secției școlare, *Biblioteca tineretului*, care se vinde cu 6 bani exemplarul. Din această Bibliotecă au apărut următoarele broșuri: 1. I. Al. Brătescu-Voinești. *Puiul*; 2. M. Sadoveanu: *Vestitorii*; 3. Negruzzi: *Meșterul Orb, Luminărica*; 4. I. Popovici-Bănățeanul: *Darul lui Hristos. La fereastră*. Biblioteca tineretului e menită a da o lectură potrivită tinerimii. Dovada cea mai bună că această bibliotecă a răspuns unei trebuințe adânci simțite e că, în câteva luni, s'au desfăcut peste 6000 de exemplare.

Comitetul central a continuat și cu tipărirea manualelor de învățământ pentru școala civilă de fete a Asociațiunii. În cursul anului curent a apărut: *Arte de cetire și gramatică maghiară* pentru școalele de fete (cl. I și II), lucrată de dșoara M. A. Ferentiu. Manualul s'a aprobat de ministerul de culte și instrucție publică.

Tot la acest loc amintim că comitetul central a luat dispoziții pentru reorganizarea «Bibliotecii Poporale a Asociațiunii», care va apărea, dela 1 Ianuarie 1911, în fiecare lună și care se va da membrilor ajutători în schimbul taxei de 2 cor. Un număr din această Bibliotecă, cel din Oc-tombrie va cuprinde «Calendarul Asociațiunii».

Despre activitatea și starea celorlalte organe și instituțiuni ale Asociațiunii avem onoarea a Vă raporta în cele următoare.

Despre activitatea secțiilor științifice-literare se găsesc informațiuni amănunțite în raportul d-lui secretar literar și în rapoartele singuraticilor secții către ședința lor plenară, ținută la 1/14 Iulie a. c., anexată la procesul verbal al acestei ședințe. Aici amintim numai câteva momente mai importante din activitatea lor: S'a întregit secția istorică, alegându-se membru corespondent dl Dr. Elie Dăian, protopop în Cluj, și secția științifică, alegându-se membru corespondent dl Aurel Bratu, profesor în Sibiu. S'a decis să se facă o lucrare comemorativă din prilejul jubileului de 50 de ani al «Asociațiunii», conform programului cuprins în raportul secretarului literar. Premiul Andreiu Murășanu pe anul 1909 s'a votat dșoarei Ecaterina Pitiș pentru volumul «Poezii». In revista «Transilvania» Nr. III 1910 s'a tipărit «Bibliografia publicațiunilor românești apărute în Ungaria în cursul anului 1909». Ședința plenară s'a ocupat și de reorganizarea secțiilor științifice-literare, dând proiectul secretarului literar (vezi raportul acestuia către ședința plenară) spre studiere diferitelor secții.

*Secțiile
științ.-lit.*

Biblioteca Asociațiunii în cursul anului 1909 s'a înmulțit cu biblioteca regretatului Dr. I. Mera, fost medic în Karlsbad, care a testat bibliotecii Asociațiunii 545 opere în 604 volume.

*Biblioteca
«Asoc.»*

Prin donațiuni, mai ales din partea d lui Atanasie Marienescu și a Academiei Române, și prin cumpărări s'a mai sporit cu 281 opere. La sfârșitul anului trecut a avut deci în total 6159 opere în 7402 vol., 6607 broșuri și 24 de hărți.

Depozitul de cărți destinat pentru vânzare și pentru a se împărți gratuit s'a sporit cu cele trei numere (35–37) din «Biblioteca poporală a Asociațiunii», tipărite în cursul anului 1909 și cu 685 de volume și broșuri cumpărate dela 7 autori dela noi cu suma de 410 cor.

Totodată avem onoarea a Vă raporta că s'au luat dispoziții ca Biblioteca centrală a «Asociațiunii» să fie aranjată și catalogată după cerințele moderne.

Muzeul istoric și etnografic, dupăcum v'am raportat în adunarea generală trecută, s'a încredințat, dela 1 Ianuarie 1909, secretarului Octavian C. Tăslăuanu, care în ședința comitetului central din 10 Martie a. c. a

*Muzeul
«Asoc.»*

prezentat un raport amănunțit despre lucrările de înzestrare și aranjare, săvârșite în cursul anului trecut. Acest raport s'a publicat în întregime în «Transilvania» Nr. I—II/1910 p. 38 și urm. La acest loc amintim că în cursul anului 1909 colecțiile Muzeului s'au înmulțit cu peste 1100 de obiecte, pentru cari «Asociațiunea» a cheltuit neînsemnata sumă de 28640 coroane.

În cursul anului 1909 s'a făcut și catalogarea obiectelor pe fișe, afară de colecțiile numismatice, de minerale și de fotografii și afară de cărțile vechi și de manuscrise, cari s'au anexat, ca o secție specială, la Biblioteca «Asociațiunii». Cu sfârșitul anului 1909 au fost catalogate 1821 de obiecte. Numărul obiectelor aflătoare în Muzeu, împreună cu colecțiile numismatice, cu fotografiile și cu colecția de minerale se urcă cam la 4000. Mai amintim că aceste obiecte sunt bine și curat păstrate în Muzeu.

Lucrările de inventariare și catalogare se urmează și nădăjduim că în cursul anului viitor, având personalul ajutător necesar, se vor putea termina.

În ce privește hotărîrea adunării generale din anul trecut de a se redacta și tipări un catalog al Muzeului, avem onoarea a Vă raporta că înainte de a se completa și mai ales studiă sistematic colecțiile din Muzeu, nu se poate face un asemenea catalog, care, de altfel, nici nu e de lipsă, fiindcă obiectele sunt așa de puține, încât publicul vizitator se poate orienta ușor. Comitetul central a încredințat, însă, pe custodele Muzeului să fotografieze obiectele mai prețioase și mai rare aflătoare în Muzeu și împreună cu descrierea lor să le publice, rând pe rând, în revista «Transilvania». Obiectele de o deosebită importanță se vor reproduce, pe anexe, chiar în colorile originale. Aceste lucrări vor servi de bază la catalogul ilustrat al Muzeului, care se va face mai târziu.

Problema de competență a Muzeului «Asociațiunii» e, însă, înzestrarea lui sistematică. Și Vă raportăm cu o deosebită bucurie că în cursul anului curent Muzeul s'a îmbogățit cu obiecte foarte prețioase, despre cari se găsesc informații în procesele verbale ale comitetului central, publicate în «Transilvania». Amintim, în deosebi, obiectele de interes etnografic adunate în comunele Bilbor și Bran, apoi cele 50 de tablouri ale pictorului Mihail Pop din Brașov și fotografiile de porturi în colorii de prin anii 1870.

Ca să se poată face înzestrarea sistematică a Muzeului «Asociațiunii», comitetul central a încredințat pe secr. Oct. C. Tăslăuanu să facă mai multe călătorii în diferite ținuturi locuite de Români pentru a aduna și cumpără tot felul de obiecte. Deși suma de 1000 cor., pe care comitetul central a putut-o lua în buget pentru înzestrarea Muzeului, e foarte neînsemnată, totuși nădăjduim că în câțiva ani, lucrându-se cu stăruință, se vor putea completa colecțiile Muzeului nostru. Așteptăm ca atât membri «Asociațiunii» cât și despărțămintele să dea tot sprijinul comitetului central pentru a realiza cât mai curând idealul poporului nostru de a avea

un Muzeu național, în care să fie adăpostite toate dovezile trecutului și prezentului privitoare la ființa noastră etnică. Îndeosebi despărțămintele, prin aranjarea expozițiilor etnografice, pot aduna cu ușurință obiecte foarte prețioase pe seama instituției noastre.

În sfârșit avem onoarea a Vă da câteva informațiuni și asupra altei instituțiuni importante susținută de «Asociațiune» și anume asupra «Școalei civile de fete». În cursul anului școlar 1909/10 a funcționat normal și cu rezultate pe deplin mulțumitoare. Din anuarul școalei, anexat la acest raport, amintim următoarele date: în anul școlar 1909/10 în cele patru clase civile au fost înscrise 127 eleve, iar în cursul complementar 12 eleve. Dintre elevele înscrise s'au prezentat și promovat 123 eleve, iar în cursul complementar 11 eleve. Cursurile s'au început la 1 Septemvrie n. 1909, iar examenele dela sfârșitul anului școlar s'au ținut dela 22—28 Iunie n. 1910, sub conducerea dlui Dr. V. Bologa, directorul școalei.

Corpul didactic se compune din directorul școalei, 2 profesori definitivi, 2 profesoare definitive, 1 profesoară suplitoare, 2 cateheți și din 9 instructori și instructoare.

În internat au fost adăpostite 106 eleve, față de 105 din anul școlar 1908/9. Internatul a fost condus și îngrijit de o directoare, două guvernante și trei bone.

Veniturile școalei au fost de 70.250 cor. iar cheltuielile de 65.676, cor. prin urmare bilanțul școalei s'a încheiat cu un excedent de venit în sumă de 4.574, cor. din care 2.324 cor. sunt pretensiuni de incasat dela eleve. Din întreg venitul acestui an se va pune bază fondului școalei, proiectat de comitetul central în ședința sa din 16 Octomvrie 1908.

În ce privește averea «Asociațiunii», avem onoarea a vă raporta că anul 1909 a fost un an mulțămitor, după cum se vede din socotelile anexate sub VIII, întrucât veniturile normale arată un plus de 3466 cor. față de venitul anului 1908. Creșterea întreagă provine din taxele dela membri, cari taxe au dat 4.016 cor. peste preliminar.

Averea totală administrată de «Asociațiune», la sfârșitul anului 1909, a fost de 941.347,37 cor. din cari sunt a se scădea datoriile de 49.634,73 cor. rămânând avere curată 891.712,64 cor. Averea se prezintă, deci, cu o creștere de 12531,13 cor. față de anul 1908.

Proiectul de budget pe anul 1911 se poate vedea în anexa VIII.

În ce privește fondurile și fundațiunile din anii trecuți, date destinațiunii, s'au împărțit burse și ajutoare conform literilor fundaționale. Lista bursierilor se poate vedea în anexa IX. Restul fundațiilor se găsesc în cursul lor normal.

Fundațiunea Teodor Sandul, primită în 1908, a intrat definitiv în proprietatea «Asociațiunii», trecând prin toate formalitățile legale. Rămâne să se mai facă în cursul acestui an literile fundaționale și să se dea destinațiunii.

*Ședințele
comite-
tului cen-
tral*

După aceste informațiuni ne mai rămâne să amintim că comitetul central, dela ultima adunare generală, a ținut 10 ședințe, în cari a rezolvat chestiunile curente, cari în înțelesul statutelor și regulamentelor, cad în sarcina sa. A executat, în marginile posibilității, hotărârile ultimei adunări generale. În ce privește propunerea dlui Virgil Cioban, preot militar în Viena, ca «Asociațiunea» să intervină pe lângă Ministerul de războiu să permită gradelor dela regimentele românești instruirea feciorilor în scris și cetit, nu s'a putut luă nici o hotărâre, neprimindu-se motivarea propunerii. Comitetul central s'a ocupat și cu propunerea domnului Dr. Dionisie Stoica, de a se înființa posturi de secretari retribuți în despărțăminte, dar n'a aflat-o de realizabilă. Și după cum se poate vedea din răspunsul despărțămintelor din anexa VI, nici aceste nu găsesc că se pot înființa asemenea posturi de secretari retribuți. Propunerea dlui Traian A. Mihalca, de a se publica în fiecare an un Căalendar al «Asociațiunii», se va execută în cadrele «Bibliotecii populare», cu a cărei reorganizare, după cum am amintit, s'a ocupat comitetul central. Propunerea d-lui Ilarie Pahone de a se tipări lista membrilor fondatori și pe viață decedați se va execută în scrierea comemorativă, care se va publica în 1911, din prilejul jubileului de 50 de ani al «Asociațiunii».

Comitetul central, având în vedere nepieritoarele merite ale d-lui Vasile Stroescu pentru sprijinirea culturii noastre naționale, cunoscute de toată obștea românească, în una din ședințele sale a decis să propună adunării generale să-l aleagă membru onorar al »Asociațiunii».

De încheiere Vă raportăm că în ziua prezentării acestui raport expiră mandatul prezidiului și al comitetului central ales în 1907. Mulțumindu-Vă pentru încrederea ce ne-ați arătat-o, Vă asigurăm că, în marginile mijloacelor «Asociațiunii» și a puterilor noastre, ne-am dat toată siliința să servim cu devotament interesele primei noastre instituțiuni culturale și prin aceasta înaintarea culturală a poporului românesc.

Propuneri

Amăsurat dispozițiilor statutelor, comitetul central roagă on. adunare generală să ia act cu aprobare de cuprinsul raportului general al comitetului central și să aducă hotărâri în ce privește propunerile cuprinse în programul adunării generale.

Sibiu, din ședința comitetului central al «Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român», ținută la 17 August 1910.

Iosif Sterca Șuluțu,
prezident.

Oct. C. Tăslăuanu,
secretar.

Anexele raportului general.

Anexa: I.

CONSEMNAREA

membrilor decedați ai «Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român», în anul de gestiune 1909/10.

I. Membri fondatori.

1. Bunea, Dr. Augustin, canonic, Blaj.
2. Stejar Constantin, căpitan i. penz., Jina.

II. Membri pe viață.

1. Avesalon George, funcționar din Viștea-de-jos.
2. Bene Alexandru, prepozit capit., Gherla.
3. Deac Ciril, vicar gr. cat., Năsăud.
4. Iosif Ioan, paroh, Draos.
5. Negruțiu, Dr. Emil, medic, Blaj.
6. Popovici Nicolae, paroh, Joseni.

III. Membri ordinari.

1. Anca, Dr. George, avocat, Oravița-montană.
2. Avram George, Deva.
3. Babi Vasile, oficial de bancă, Oradea-mare.
4. Bolfa Silviu, oficial în penz., Năsăud.
5. Brebenar George, penzionist, Bocșa-montană.
6. Budișan Ioan, avocat, Bocșa-montană.
7. Domide Gerasim, protopop gr.-cat., Bistrița.
8. Dumbravă Teodor, proprietar, Budateleac.
9. Fodor, Dr. Vasile, avocat, Abrud.
10. Genie Ioan, paroh, Rod.
11. Grama Gerasim, căpitan în penz., Riușor.
12. Iancu Paul, paroh, Obad.
13. Lupșa George, paroh, Toracul-mic.
14. Onișiu Alexiu, jude reg. în penz., Sibiiu.
15. Pinciu Ioan, protopop, Ciacova.
16. Platoș Dumitru, croitor militar, Brașov.
17. Pop Petru, prepozit capitular, Lugoj.
18. Szabo Ioan, notar penz., Ardihat.
19. Turcu, Dr. Ioan, avocat, Făgăraș.
20. Verzea Alexiu, paroh, Satulung.
21. Voina Vasile, protopop, Brașov.

CONSEMNAREA

membrilor »Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român».

Starea dela 10 August n. 1910.*)

Membri ordinari ai secțiilor științifice literare.

Bârseanu Andreiu, prof., Brașov, (Secț. lit.).
Barzu Traian, ases. ref., Caransebeș. (Secț. economică).
Blașa, Dr. Iosif, prof., Brașov. (Secț. lit.).
Bologa, Dr. Vasilie, dir. școalei de fete a Asociațiunii, Sibiu. (Sec. școl.).
Borcia, Dr. Ioan, prof., Sibiu. (Sec. școl.).
Chețianu, Dr. Ambrosiu, profesor, Blaj. (Secț. științifică).
Ciorteza Aurel, prof., Brașov. (Secț. științ.).
Cosma Parteni, dir. executiv, Sibiu. (Prezidentul secț. econ.).
Diaconovich, Dr. Cornel, fost prim-secretar al Asociațiunii. (Sec. econ.).
Goldiș Vasile, secr. cons., Arad. (Secț. ist.).
Hodoș Enea, prof. în p., Sibiu. (Secț. lit.).
Lupaș Dr. Ioan, protopresbiter, Săliște. (Secț. istorică).
Negruțiu, Ioan F., prof., Blaj. (Secț. școl.).
Onițiu Virgil, dir. gimn., Brașov. (Secț. lit.).
Păcățian, T. V., publicist Sibiu. (Secț. ist.).
Pletosu Gregor, prof., Năsăud. (Prezid. secț. școlare).
Preda Ioan, avocat, Sibiu. (Secț. econ.).
Radu, Dr. Ioan, prof., Brad. (Secț. științ.).
Rațiu, Dr. Ioan, prof., Blaj. (Secț. lit.).
Simu Romul, inv. pens., Sibiu. (Secț. econ.).
Stoica Simeon, medic în pens., Abrud. (Prez. secț. științ.).
Stroia Dr. Ioan, protopop, Sibiu. (Secț. școlară).
Șuluțu, Iosif St., jude de tribunal în pens., Sibiu. (Prez. secț. istor.).
Togan Nicolau, protopop, Sibiu. (Secț. ist.).
Vlaicu Arseniu, dir. școalei super. comer., Brașov. (Secț. științ.).

Membri corespondenți ai secțiilor științifice-literare.

Beu, Dr. Ilie, medic, Sibiu. (Secț. științ.).
Balan, Dr. Nicolau, prof., Sibiu. (Secț. școl.).
Bogdan, Dr. Alexandru, profesor, Brașov. (Secț. lit.).
Branște, Dr. Valer, publicist, Lugoj. (Secț. literară).
Bratu Aurel, prof. semin., Sibiu. (Secț. științ.).
Chirca Ioan, notar I. Săliște. (Secț. econ.).
Ciura Alexandru, prof., Blaj. (Secț. școl.).
Dăianu, Dr. Elie, protopop, Cluj. (Secț. ist.).
Erdély, Dr. Stefan, medic, Orăștie. (Secț. școl.).
Lăpădatu Dumitru, dir. școl., Săliște. (Secț. școl.).
Lăpădatu, Ioan I., dir. al institutului «Ardeleana» în Orăștie. (Secț. econ.).
Mihályi, Dr. Ioan, fiscal comit., Sighetul-Marmației. (Secț. ist.).
Moldovan Silvestru, publicist, Brașov. (Secț. istor.).
Păcală Victor, prof., Sibiu. (Secț. istor.).
Petra-Petrescu, Nicolae, dir. inst. «Cordiana», Fofeldea. (Secț. econ.).
Popovici, Dr. George, protopop, Lugoj. (Secț. școl.).
Popovici, Dr. Iosif, docent univ., Budapesta. (Secț. lit.).
Precup Gavriil, profesor, Blaj. (Secț. școl.).
Pușcariu, Dr. Sextil, prof. univ., Cernăuți. (Secț. lit.).
Secula Sever, profesor, Arad. (Secț. istor.).
Sulică Nicolae, prof., Brașov. (Secț. lit.).
Todică Gavriil, funcț. de bancă, Geoagiu. (Secț. științ.).
Vecerde, Dr. Nicolae, avocat, dir. fil. «Albina» Brașov. (Secț. econ.).

*) On. direcțiuni ale despărțămintelor, resp. P. T. Membri ai Asociațiunii sunt rugați a controla, dacă li s'a scris exact *numele, locuința și posta ultimă* și eventuale greșeli să binevoiască a le rectifica, — fie și numai pe o carte poștală, — pentruca să se rectifice și la centru.

Despărțământul Abrud-Câmpeni.

Membri fondator.

Chirtop, Dr. Zosim, avocat, Câmpeni.

Membri pe viață.

Adamovici Nicolae, preot, Bucium-Poeni, p. u. Bucium.

Achim Petru, propr., Bucium-Sat, p. u. Bucium.
«Auraria», institut de credit și econ., Abrud.
Biserica gr.-or. română, Vidra-de-sus, p. u. Câmpeni.

Cotișel Constantin, preot, Certege, p. u. Câmpeni.

Cotișel Nicolae, proprietar, primar comunal, Certege, p. u. Câmpeni.

Danciu Aureliu, proprietar, Abrud.

David Candin, director de mine, Bucium-Șasa, p. u. Bucium.

«Detunata», institut de credit și economii, Buciumșasa, p. u. Bucium.

«Doina», societate pe acții, Câmpeni.

Filip Ana, văduvă de avocat, Abrud.

Gomboș Iosif, preot, Abrudsat, p. u. Abrud.

Henzel Simeon, proprietar Roșia.

Lobonțiu Nicolae, proprietar, Abrud.

«Munteana», institut de credit și de economii, Ofenbaia.

Pop, Dr. Laurențiu, avocat, Abrud.

Stoica Simeon, medic i. p., Abrud.

Todescu Ioan, preot, Filipești, prin gara Făurei.

Vlasa Ana, văduvă de protopretor, Câmpeni.

«Zlăgneana», inst. de credit și econ., Zlatna.

Membri ordinari.

Andreica Traian, Câmpeni.

Balea George, vicenotar, Sălciua-de-jos.

Banfi, Dr. Stefan, medic, Buciumșasa, p. u. Bucium.

Bocaniciu George, comerciant, Roșia.

Bogdan Alex. jun., Buciumșasa, p. u. Bucium.

Bogdan n. Tomaș, Laura, Buciumșasa, p. u. Bucium.

Bordia, Dr. Alexandru, medic, Abrud.

Chirtop Vasile, cassar de bancă, Câmpeni.

Chirtop n. Coțișel, Sofia, soție de avocat, Câmpeni.

Cioaba Ionuț, Nicolae, Buciumșasa, p. u. Bucium.

Ciura, Dr. Vasile, cand. de adv., Abrud.

Danciu Alexandru, preot, Buciumsat, p. u. Bucium.

David, Dr. Candin, cand. de adv., Abrud.
David, Dr. George, avocat, Abrud.

David Nicolae, dir. de bancă, Buciumșasa, p. u. Bucium.

Furdui Romul, protopresb., Câmpeni. (*Dir. despărț.*).

Gan Vasile, protopresbiter, Ofenbaia.

Ghidrai George, notar, Sălciua-de-jos.

Goia Demetriu, preot, Peles-Sohodol, p. u. Câmpeni.

Goia Ioan, Ofenbaia.

Gomboș Aurel, proprietar, Vidra-de-sus, p. u. Câmpeni.

Gomboș Ana, soție de preot, Abrudsat, p. u. Abrud.

Joanette Aurel, comerciant, Câmpeni.

Jurca Cucu, Ioan, Buciumșasa, p. u. Bucium.

Jurca Ioan, Bucium.

Jurca n. Faur, Paraschiva, Bucium.

Lazar Silviu, contabil de bancă, Abrud.

Macaveiu Petru, contabil, Abrud.

Macaveiu Alex., proprietar, Bucium-Șasa, p. u. Bucium.

Macaveiu Alex. I. Alex., Buciumșasa, p. u. Bucium.

Macaveiu, Dr. Iosif, cand. de adv., Abrud.
Macaveiu Ioan, Bucium.

Marcu Romul, preot, Bistra, p. u. Câmpeni.

Montani Iuliu, protopop, Zlatna.

Morcan, Dr. Traian, avocat, Câmpeni.

Morcan Elena, soție de avocat, Câmpeni.

Muntean Andreiu, Ofenbaia.

Muntean Dionisiu, notar, Abrudsat, p. u. Abrud.

Pașca Simion, Sălciua-de-jos.

Pop, Dr. Stefan, adv., deputat dietal, Arad.

Pop, Eugenia Stefan C., soție de adv., Arad.

Pop Elvira, soție de adv., Abrud.

Popa Ioan, Bucium-șasa, p. u. Bucium.

Popovici Petru, protopop, Abrud.

Porea n. Chirtop, Domnica, Câmpeni.

Poruțiu Iuliu, protop. titular și paroh, Câmpeni.

Sasu Marian, învăț. gr.-cat., Bucium-șasa, p. u. Bucium.

Simu Ioan, preot, Abrud.

Simulescu Ioan, învăț., Abrudsat, p. u. Abrud.

Sârb Avram, învăț., Câmpeni.

Șpan Vasile, preot, Lupșa, p. u. Ofenbaia.

Țândrău n. David, Maria, Bucium.

Despărțământul Agnita.

Membri ordinari.

- Bendorfean I., notar, Ghijasa de sus, p. u. Metișdorf.
 Borzea George, paroh, Coveș, p. u. Agnita.
 Chețian, Dr. Simion, avocat, Agnita.
 Cosma Valeriu, paroh, Iacobenii, p. u. Netuș.
 Fleșariu Nicolae, proprietar, Toarcla, p. u. Cincu-mare.
 Moldovan Simion, paroh, Noul-săseșc, p. u. Daia-săsească.
 Muntean Eugen, paroh, Vărd, p. u. Agnita.
 Muntean Ioachim, protopresbiter, Agnita.
 (*Dir. desp.*)
 Olariu Ioan, econom, Vărd, p. u. Agnita.
 Păcală Mihail, preot, Șulumberg, p. u. Agnita.
 Părau Ioachim, preot, Agnita.
 Răduleț Ioan, paroh, Seliștat, p. u. Cincul-mare.
 Savu Ioan, paroh, Veseud, p. u. Agnita.
 Vecerzan jun., Simion, econom, Coveș, p. u. Agnita.

Despărțământul Aiud-Teiuș.

Membri fondatori.

- Societatea foștilor husari nobili de graniță, Teiuș.

Membri ordinari.

- Aron Aurel, preot, Mirislău, p. u. Aiud.
 Barb Isidor, preot, Păgida, p. u. Aiud.
 Bîtea, Tit Liviu, contabil, Teiuș.
 Brânzeu Ioan, preot, Ciuguzel, p. u. Lopadea-ungurească.
 Crișan Cornel, învățător, Teiuș.
 Domșa Cornel, învăț., Poiana, p. u. Aiud.
 Domșa Isidor, ferar, Aiud.
 Frâncu Amos, paroh, Benic, p. u. Teiuș.
 Groza Basil, învăț., Cacova, p. u. Aiud.
 Hagia Basiliu, proprietar, Măgina, p. u. Aiud.
 Iosof Daniil, Lopadea-rom., p. u. Aiud.
 Iosof Ilarie, comerciant, Cacova, p. u. Aiud.
 Lazar Emil, învăț., Gâmbaș, p. u. Aiud.
 Maior Ioan, protopop, Aiud. (*Dir. desp.*)
 Man Ieronim, paroh, Băgău, p. u. Lopadia-ungurească.
 Marcu Augustin, paroh, Ciumbrud, p. u. Aiud.
 Marian Ieronim, învățător, Gârbova-de-jos, p. u. Aiud.
 Marcu Nicolau, preot, Aiudul-de-sus, p. u. Aiud.

- Marcu Simion, paroh, Gârbova-de-jos, p. u. Aiud.
 Moldovan Vasile, paroh, Tâmpăhaza, p. u. Aiud.
 Morar Basil, preot, Poiana, p. u. Aiud.
 Ognean Augustin, învăț., Cacova, p. u. Aiud.
 Pop Aurel, învățător, Aiud.
 Popa Toma, preot, Lopadea-română, p. u. Aiud.
 Radu Nicolae, proprietar, Uifaalău, p. u. Aiud.
 Radu Teodor, preot, Meșcreac, p. u. Aiud.
 Rațiu Gavrilă, proprietar, Teiuș.
 Rațiu Traian, Cacova, p. u. Aiud.
 Sântimbrean Ioan, preot, Asinip, p. u. Lopadea ungrească.
 Simon, Dr. George, avocat, Aiud.
 Suciu Candin, preot, Măgina, p. u. Aiud.
 Suciu Petru, preot, Teiuș.

Despărțământul Alba-Iulia.

Membri pe viață.

- Florescu Nicolae, proprietar, Ighiu.
 Nicola, Dr. Enea, medic, Carlsbad.
 Patiția Rubin, avocat, Alba-Iulia.

Membri ordinari.

- Albini Iuliu, notar cerc., Zlatna.
 Almășan George, Zlatna.
 Baic Traian, comerciant, Zlatna.
 Beșa Emanuel, preot gr.-or., Zlatna.
 Borza Ignat, cantinar, Alba-Iulia.
 Bran Sever, paroh, Drâmbar, p. u. Oarda-de-jos.
 Cado Nicolae, paroh, Pâclișa, p. u. Alba-Iulia.
 Cristea Nicolae, paroh gr.-or., Valea-Bulzului, p. u. Zlatna.
 Damian Victor, hotelier, Zlatna.
 Domșa Tiț, exec. com., Zlatna.
 Dumitrean Ioan, inv. în penz., Șard.
 Dușa Teodor, preot gr.-cat., Petrângeni, p. u. Zlatna.
 Fodor, Dr. Alexandru, medic, Alba-Iulia.
 Fodorean Ioan, preot gr.-cat. Galați, p. u. Zlatna.
 Giurca Ludovic, preot, gr.-or., Trimpoele, p. u. Zlatna.
 Magda Iosif, preot gr.-or., Feneș, p. u. Zlatna.
 Magde Ioan, paroh, Drâmbar, p. u. Oarda-de-jos.
 Marciac, Dr. Ioan, adv., Alba-Iulia.

Mihălțan Zaharie, paroh, Limba, p. u. Oarda-de-jos.

Micu Simion, protopop, Alba-Iulia.

Moldovan M., hotelier, Zlatna.

Păsculeț Stefan, Zlatna.

Pațiția, Dr. Rubin, avocat, Alba-Iulia.

Pop Antoniu, proprietar, Bucerdea-vinoasă, p. u. Ighiu.

Pop-Bota, Enea, paroh, Șard.

Pop Iuliu, Zlatna.

Radu Traian, notar cerc., Feneș, p. u. Zlatna.

Scrobote Emanuel, Trimpoele, p. u. Zlatna.

Teculescu Ioan, protopresbiter, Alba-Iulia.

(*Dir. desp.*).

Despărțământul Becicherecul-mare.

Membru pe viață.

Obădean Pavel, avocat, Becicherecul-mare.

Membri ordinari.

Chiroi, Dr. Dumitru, avocat, Becicherecul-mare.

Ghilăzan, Dr. Liviu, avocat, Mодоș.

Ghilăzan Hortenzia, soție de avocat, Mодоș.

Magdu Valeriu, paroh, Ecica-română, p. u. Ecica.

Petrovițiu Vichentie, paroh, Toracul-mic, p. u. Toracul-mare. (*Dir. desp.*).

Popescu Ioan, paroh, Toracul-mare.

Todanu Atanasie, paroh, Toracul-mare.

Despărțământul Beiuș.

Membru pe viață.

Waltner n. Cosma, Maria, proprietară, Beiuș.

Membri ordinari

Andru Teodor, preot, Chișcou, p. u. Dumbrăveni.

Antal jun., Augustin, preot, Petrani, p. u. Beiuș.

Antal Irina, văduvă de arhidiacon, Beiuș.

Ardelean Alexiu, proprietar, Beiuș.

Ardelean Coriolan, protopop gr.-cat., Beiuș.

Ardelean George, proprietar, Beiuș.

Ardelean Ioan, comerciant, Beiuș.

Boțișel Miron, preot, Stej, p. u. Rieni.

Bușița Ioan, profesor, Beiuș.

Ciuhandu Petru, preot, Roșia, p. u. Beiuș.

Ciumpe Teodor, notar, Răbăgani.

Ciordaș, Dr. Ioan, avocat, Beiuș.

Ciordaș n. Ignat, Viora, soție de avocat, Beiuș.

Corbu Vasiliu, paroh gr.-or., Poeni, p. u. Dumbrăveni.

Cosma Livia, soție de avocat, Beiuș.

Cosma, Dr. Gavriil, avocat, Beiuș.

Cosma Ioan, pădurar domen., Beiuș.

Crișan Ilarie, cive, Beiuș.

Cristian Nic., cive, Beiuș.

Dan Ioan, pădurar, Budurasa.

Dumbrava Vasiliu, dir. gimnazial, Beiuș.

Erdélyi Vasiliu, apotecar, Beiuș.

Gera Alexandru, diriginte domenal, Beiuș.

Glița Ioan, notar, Hidișelnan, p. u. Dobrești.

Goina Florian, preot, Mezieș, p. u. Beiuș.

Iepure Ioan, profesor, Beiuș.

Kis George, preot gr.-cat., Delani, p. u.

Remetea.

Kövény Ioan, preot, Ioăniș, p. u. Beiuș.

Moga Demetriu, notar în penz., Beiuș.

Moga Elie, protopop, Răbăgani.

Murășan, Dr. George, medic, Beiuș.

Nyeș, Dr. Cornel, medic, Beiuș.

Papp Miron, preot, Pocioveliște, p. u. Beiuș.

Petra Ioan, contabil la «Drăganul», Beiuș.

Pavel, Dr. Const., profesor, Beiuș.

Popovici, Dr. Constantin, avocat, Beiuș.

Popovici Moise, preot, Segiște, p. u. Rieni.

Popovici Terențiu, notar i. p., Beiuș.

Rednic, Dr. Ioan, medic, Vășcău.

Selăgian Camil, profesor, Beiuș.

Stefanica Vasiliu, profesor, Beiuș.

Despărțământul Bistrița.

Membri fondatori.

«Bistrițana», institut de credit, Bistrița.

Borgo-Bistrița, comuna, p. u. Borgo-Prund.

Borgo-Prund, comuna, p. u. Borgo-Prund.

Borgo-Rus, comuna, p. u. Borgo-Prund.

Borgo-Tiha, comuna, p. u. Borgo-Prund.

«Coroana», institut de credit și econ., Bistrița.

Pahone Ilarion, consilier militar, Bistrița.

Pahone, Dr. Vasile, avocat, Bistrița.

Poruțiu Samuil, consilier minist., în pens., Bistrița.

Tripon, Dr. Gavriil, avocat, Bistrița. (*Dir. desp.*),

Vârtic Gavriil, jude de tribunal în pensiune, Bistrița.

Membri pe viață.

Baciu Ioan, preot Șoimuș, p. u. Șieul-mare.

Borgo-Joseni, comuna, p. u. Borgo-Prund.

Borgo-Mijloceni, comuna, p. u. Borgo-Prund.

Borgo-Murășeni, comuna, p. u. Borgo-Prund.

Borgo-Suseni, comuna, p. u. Borgo-Prund.
 Ciuta, Dr. Demetriu, avocat, Bistrița.
 Login, Dr. Dionisiu, avocat, Bistrița.
 «Șoimușana», institut de credit, Șoimuș, p.
 u. Șieul-mare.

Membri ordinari.

Bălan Vasile, preot, Blajfalăul-superior, p.
 u. Șintereag.
 Beșa Paul, preot, Borgo-Prund.
 Chiffa Emil, contabil, Bistrița.
 Cionca Nicolau, supravigil silvanal, în penz.,
 Borgo-Tiha, p. u. Borgo-Prund.
 Constantin, Ioan I., contabil, Bistrița.
 Corbu Ioan, notar la sedria orfanală, Bis-
 trița.
 Dan Eliseu, preot, Borgo-Suseni, p. u. Borgo-
 Prund.
 Dologa Ioan, preot, Borgo-Tiha, p. u. Borgo-
 Prund.
 Flămând Constantin, preot gr.-or., Borgo-
 Rus, p. u. Borgo-Prund.
 German, Dr. Alexandru, medic, Bistrița.
 Groza Ioanichiu, paroh, Sebis, Șieul-mare.
 Groze Sever, paroh, Herina, p. u. Serețel.
 Hângănuș, Dr. Nicolae, medic, Borgo-Prund.
 Hordovan Gavril, învățător, Bileag.
 Langa Ioan, preot gr.-or., Căila, p. u. Șin-
 tereag.
 Linul, Dr. George, adv., Bistrița.
 Mihailaș I., preot, Șieul-mare.
 Onigaș V., director, Monariu, p. u. Bistrița.
 Onișor, Dr. Victor, avocat, Bistrița.
 Pop, Dr. Iulian, avocat, Bistrița.
 Pop, Dr. Alexandru, medic, Bistrița.
 Poruțiu Valer, dir. de bancă, Bistrița.
 Scridon, Dr. Leon, proto-notar comitatens,
 Bistrița.
 Șerban Ioan, asesor la sedria orf., Bistrița.
 Suceava Iuliu, preot, Borgo-Prund.
 Varna Victor, notar, Borgo-Prund.
 Vârtic Valeriu, preot gr.-cat., Mocod, p. u.
 Nemigea-maghiară.
 Zagrai Pantilimon, preot, Bistrița.

Despărțământul Blaj.

Membri fondatori.

Capitulul mitropolitan gr.-cat. rom. din Blaj.
 Mihályi, Dr. Victor, mitropolit, Blaj.
 Moldovan, Ioan M., preposit capitular, Blaj.
 Pop Gavril, canonic mitropolitan, Blaj.

Membri pe viață.

Negruțiu, Ioan F., prof., Blaj. (*Dir. desp.*)
 Onișor Teodor, proprietar, Blaj.
 Sabo, Dr. Dănilă, avocat, Blaj.

Membri ordinari.

Belan, Dr. Ioan, paroh gr. cat., București.
 Bărbat George, protopop, Blaj.
 Bian Eugen, notar, Făget, p. u. Micăsasa.
 Blășianu Artimon, paroh, Obreja, p. u. Teiuș.
 Caliani Augustin, prof., Blaj.
 Cheșianu, Dr. Ambrosiu, dir. gimn., Blaj.
 Ciura Alexandru, profesor, Blaj.
 Daian Valer, notar com., Mihalț, p. u. Teiuș.
 Dănilă Valeria, învățătoare, Mihalț, p. u. Teiuș.
 Domșa, Aurel C., redactor și preot, Blaj.
 Fodor Ioan, profesor, Blaj.
 Ganga Efrem, agricultor, Crăciunel.
 German Traian, prof., Blaj.
 Harșan Aurel, paroh, Cenade.
 Hodoș, Iuniu Brut, dir. de bancă, Blaj.
 Lita Iosif, protopop, Iclod, p. u. Blaj.
 Lita Stefan, preot, Lunca, p. u. Hususău.
 Maior Ioan, inspector domeniial, Blaj.
 Maior, Ioan Cornel, Blaj.
 Maior, dșoara Mărioara Olga, Blaj.
 Maior Valeriu, preot, Șoroștin, p. u. Cenade.
 Maniu, Dr. Iuliu, avocat, Blaj.
 Marcu, Dr. Isidor, canonic mitrop., Blaj.
 Mateiu, Simeon P., canonic mitrop., Blaj.
 Muntean Victor, funcționar de bancă, Blaj.
 Negruțiu, Ioan F., inginer, Blaj.
 Negruțiu Emil, administrator domeniial, Petri-
 sat, p. u. Blaj.
 Nestor Silvestru, dir. la școala de fete, Blaj.
 Oltean Ștefan, măsar, Blaj.
 Oarga Gavrilă, agr., Bucerdea, p. u. Crăciunel.
 Pop, Dr. Alexandru, medic, Blaj.
 Pop George, dir. de finanțe, Zombor.
 Pop Stefan, canonic mitropolitan, Blaj.
 Pop Virgil, admin. de moșie, Blaj.
 Popa Iacob, protonotar consistorial, Blaj.
 Precup Gavriil, profesor, Blaj.
 Rațiu, Dr. Ioan, profesor, Blaj.
 Roșian Stefan, profesor, Blaj.
 Rusu Izidor, preot, Broșteni, p. u. Cenade.
 Solomon, Dr. Eugen, medic, Blaj.
 Suciu Valeriu, profesor, Blaj.
 Suciu Vasile, prefect de tipografie, Blaj.
 Smigelschi Vasile, preot, Sâncel, p. u. Blaj.
 Trif Ioan, paroh, Tăuni, p. u. Hususău.
 Vancea George, proprietar, Blaj.
 Viciu Emil, profesor, Blaj.
 Vlad Ilarie, oficial, Hususău.

Despărțământul Bocșa.

Membri fondatori.

Mladen, Dr. Petru, medic, Prebul, p. u. Zorlențul-mare.

Membri ordinari.

Antal Nicolau, jude de tablă, Bocșa-montană.

Baias Traian, notar, Călnic.

Bălan Mateiu, preot, Reșița-română, p. u. Reșița.

Balean Constantin, forestier, Bocșa-montană.

Berdac Mihai, supraveghetor, Bocșa-montană.

Bojin Petru, jude com., Bocșa-română.

Cătană George, inv., Valeadeni, p. u. Delinești.

Cornean Nicolae, preot, Apadia, p. u. Delinești.

Costescu George, preot, Moniom, p. u. Călnic.

Crăciunescu Alexandru, notar, Socian, p. u. Reșița.

Crenian Alexandru, dir. de bancă, Reșița.

Crina Iuliu, comerciant, Bocșa-română.

Ieremia Petru, adm. protopop., Călnic.

Jivoinoviciu Simion, contabil, Bocșa-mont.

Jurca Ioachim, preot, Ezeriș, p. u. Bocșa-montană.

Marcu Ioan, primar, inv. în penziune, Bocșa-montană. (*Dir. desp.*)

Nicolaevici George, comerciant, Reșița-rom. p. u. Reșița.

Oprea, Dr. Aurel, avocat, Bocșa-montană.

Parneu, Dr. Iacob, avocat, Bocșa-montană.

Perian Ioachim, învățător, Bocșa-montană.

Petric, Dr. Cornel, notar public, Bocșa-mont.

Pistricean George, oficiant, Bocșa-montană.

Pocrean Iosif, proprietar, Reșița.

Poenar George, întreprinzător, Bocșa-mont.

Secoșan Coriolan, oficiant, Bocșa-montană.

Teimer, Dr. Fedor, avocat, Bocșa-montană.

Tismonar Ecaterina, proprietară, Dognecea.

Despărțământul Brad.

Membri fondatori.

Papp, Dr. Ioan, avocat, Brad.

Papp născ. Bontescu, Veturia, soție de adv., Brad.

Membri pe viață.

Albu Stefan, dir. gimn. subst., Brad.

Băcilă Simeon, preot, Ormindea, p. u. Băița (lângă Deva).

Boneu Vasile, prof. gimn., Brad.

Comșa Emanuil, dir. la «Crișana», Brad.

Cosma, Iuliu Elia, preot, Crăciunești, p. u.

Băița (lângă Deva).

Damian Silviu, proprietar, Brad.

Damian Vasile, protopop, dep. diet., Brad.

Oprișa, Dr. Pavel, dir. gimn., Brad.

Radu, Dr. Ioan, prof. gimn., Brad. (*Dir. desp.*)

Stoia Mihail, preot, Brad.

Membri ordinari.

Balașiu Artemiu, comerc., Băița (lângă Deva).

Bedeia Nicolae, vicenotar, Mihăleni, p. u. Criscior.

Bogdan Andron, paroh, Țărățel, p. u. Brad.

Coșoiu Romul, comerciant, Baia-de-Criș.

Cutean Ioan, comerciant, Brad.

German Ioan, preot-catehet, Brad.

Ghișa Ioan, contabil la «Crișana», Brad.

Glava, Dr. Cornel, cand. de adv., Brad.

Kéri Ioan, profesor, Brad.

Moldovan, Dr. Corneliu, medic, Băița (lângă Deva).

Moldovan George, notar i. p., Băița (lângă Deva).

Nemeș, Dr. Victor, avocat, Baia-de-Criș.

Obădău Nicolae, comerciant, Brad.

Oncu, Dr. Nerva, avocat, Baia-de-Criș.

Papp Iuliu, casier, Brad.

Părău George, dir. gimn. în penz., Brad.

Perian Petru, paroh, Trestia, p. u. Băița (lângă Deva).

Plăștea Pamfilie, notar cercual, Mihăleni, p. u. Criscior.

Plăștea născ. Bișa, Iulia, soție de notar, Mihăleni, p. u. Criscior.

Pop Constantin, protopop, Baia-de-Criș.

Rimbaș Petru, paroh și contabil, Brad.

Roman Aron, paroh, Luncoiul-de-sus, p. u. Brad.

Robu, Dr. Nicolae, medic, Baia-de-Criș.

Șerban de Voila, Constantin, proprietar, Baia-de-Criș.

Suciu, Dr. Traian, profesor, Brad.

Tisu, Dr. Tiberiu, medic, Brad.

Despărțământul Bran.

Membri fondatori.

Pușcariu, Dr. Iuliu, jude de curie în penz., Bran.

Membri pe viață.

Clinciu Ioan, Bran.

Enescu George, paroh, Moeciul-infer., p. u. Bran.

Membri ordinari.

Aldea Ioan, comerciant, Bran.
 Babeş George, paroh, Sohodol, p. u. Bran.
 (*Dir. desp.*)
 Cenţu Ioan, paroh, Şirnea-Bran, p. u. Bran.
 Chiţu, Alexe, Bran-Poarta, p. u. Bran.
 Enescu Isaia, paroh, Cheia, p. u. Bran.
 Guiman George, comerciant, Poiana-Mărului
 p. u. Tohanul-vechiu.
 Moşoiu Axente, notar, Bran-Poarta, p. u. Bran.
 «Parsimonia», institut de credit, Bran.
 Popa Iacob, notar, Bran.
 Popovici Nicolae, comerciant, Bran.
 Puşcariu, Ioan cav. de, septemvir în penz.,
 Bran.
 Puşcariu Victor, paroh, Bran-Sohodol, p. u.
 Bran.
 Reit Ilariu, paroh, Poarta-Bran, p. u. Bran.
 Sturza Ioan, medicinist, Bran.

Despărţământul Braşov.**Membri fondatori.**

Muresianu, Dr. Iulius, c. şi reg. colonel în
 retragere, Braşov.
 Pop Petru, jude de trib. în penz., Braşov.
 Popovici Mihail, Braşov.

Membri pe vieaţă.

Bârseanu Andreiu, prof., Braşov.
 Chelariu George, profesor, Braşov.
 Oncioiu Iosif, contabil la fil. «Albina», Braşov.
 Popa Majorul tunarul din Dombrău, Braşov.
 Popovici, Costi C., avocat, Braşov.
 Popovici, Elena A., Braşov.
 Popovici Petru, privatier, Braşov.
 Popp, G. B., Braşov.
 Săbădean Elena, soţie de comerciant, Braşov.
 Săbădean Ioan, comerciant, Braşov.
 Săbădean Romul, comerciant, Braşov.
 Socaciu Ioan, profesor, Braşov.
 Steriu Diamandi, proprietar, Braşov.
 Vecerdea, Dr. Nicolau, avocat, dirig. filialei
 «Albina», Braşov.

Membri ordinari.

Axente George, Arpătac.
 Aiser Cornel, cassar de bancă, Braşov.
 Aron Ioan, dir. şi inv. în p., Braşov.
 Bădiţoiu jun., Ioan, comerciant, Braşov.
 Băulescu, Dr. George, medic, Braşov.
 Balea Nicolae, pantofar, Braşov.
 Banciu Axente, profesor, Braşov.
 Bănuşiu, Aurel P., Braşov.

Blaga, Dr. Iosif, prof. Braşov.
 Blaga, Tit Liviu, profesor, Braşov.
 Bogdan, Dr. Alexandru, profesor, Braşov.
 Bogdan Nicolae, profesor, Braşov. (*Dir.
 despărţ.*)

Bunea, Dr. Ioan, profesor, Braşov.
 Butu Ioan, proprietar, Satulung.
 Camera comercială, Braşov.
 Cârlan George, notar, Vlădeni.
 Casina română, Braşov.
 Cherciu George, inv., Bod.
 Ciortea Aurel, profesor, Braşov.
 Ciurcu Ioan, librar, Braşov.
 Ciurcu Teodor, funcţ. de bancă în retragere,
 Braşov.

Comanescu Corneliu, inginer, Braşov.
 Comanescu Iosif, paroh, Codlea.
 Comanescu Iosif, paroh, Ghimbav.
 Dan, Dr. Emil, avocat, Braşov.
 Debu Ioan, paroh, Vulcan, p. u. Cristian.
 Dima George, profesor, Braşov.
 Dima Nicolae, proprietar, Braşov.
 Direcţiunea şcoalelor medii rom., Braşov.
 Duşoiu George, arhitect, Braşov.
 Eremia Tiberiu, inginer Braşov.
 Florian Traian, arhivar la filiala «Albina»,
 Braşov.

Furnică George, măcelar, Braşov.
 Furnică Nicolae, învăţător, Braşov.
 Gavrilescu Ioan, paroh, Ţinţari, p. u. Vlădeni.
 Gonţia Ilarie, paroh, Ţinţari, p. u. Vlădeni.
 Grădinar Nicolae, comerciant, Braşov.
 Lacea, Dr. Constantin, prof., Braşov.
 Lacea Vasile, funcţ. la fil. «Albina», Braşov.
 Lemény, Dr. Eugen, avocat, Braşov.
 Lengeru Ioan, avocat, Braşov.
 Literat Vasile, major, Braşov.
 Ludu George, preot, Prejmer.
 Lupan Dumitru, episcop, Braşov.
 Lupan, Ioan Andreiu, măcelar, Braşov.
 Lupan sen., Andreiu, măcelar, Braşov.
 Măeruşan Alexandru, preot, Măgheruş.
 Maximilian Ioan, capelan, Stupini, p. u.
 Braşov.

Maximilian, Iosif I., paroh, Braşov-vechiu.
 Moga, Dr. Constantin, avocat, Braşov.
 Nan Ioan, paroh, Săn-Petru, p. u. Bod.
 Neguţ Vasile, prof., Braşov.
 Nistor Aurel, paroh, Arpătac.
 Nica, G. I., comerciant, Braşov.
 Ţana Ilie, notar cercual, Ţinţari, p. u. Vlă-
 deni.
 Oniţiu Virgil, dir. gimn., Braşov.

Păltinean, Grigorie D., învățător penz., Țințari, p. u. Vlădeni.

Pălța George, econom, Feldioara.

Panțu, Ioan C., profesor, Brașov.

Părvu Ioan, proprietar, Satulung.

Percea Pavel, prof., Brașov.

Perța Basil, farmacist, Feldioara.

Petrovici Ioan, prof., Brașov.

Pop Virgil, paroh, Cristian.

Popea Victor, paroh, Satulung.

Popovici Zenovie, paroh, Satulung.

Precup Eugen, lăcătuș artistic, Brașov.

Proca Constantin, paroh, Râșnov.

Pricu Ioan, profesor, Brașov.

Pușcariu Iosif, avocat, Brașov.

Pușcariu, Dr. Sextil, prof. univ., Cernăuți.

Rusu Mihail, notar de trib. î. p., Brașov.

Savu Ilie, comerciant, Brașov.

Saffu, Dr. Vasile, paroh, Brașov.

Schiopu Ioan, paroh, Crisbav, p. u. Hălchiu.

Șerban George, morar și proprietar, Brașov.

Sotir, Dr. Const., avocat, Brașov.

Străvoiu, Dr. Alexandru, avocat, Brașov.

Stinghe Dumitru, măcelar, Brașov.

Stinghe, Dr. Nicolae, preot-catehet, Brașov.

Todor Simion, comerc., Brașov.

Urdea George, paroh, Cernat, p. u. Satulung.

Vătășan George, prof., Brașov.

Vecerdea Eugenia, soția dir. filialei «Albina» în Brașov.

Venter, Dr. Gustav, avocat, Brașov.

Verzea Romul, paroh, Satulung.

Vlădărean Ioan, croitor, Feldioara.

Vlaicu Arsenie, director și prof., Brașov.

Despărțământul Bucium.

Membru pe viață.

Districtul protopopesc gr.-cat. al Almașului, M.-Sân-Georgiu, p. u. Bucium.

Membri ordinari.

Ġhiurișan Joil, paroh, Unguraș.

Pop Octavian, paroh, Unguraș.

Pop, Vasile L., protopop, Bucium (*Dir. desp.*).

Despărțământul Buziaș.

Membru pe viață.

Buibaș Alexandru, conducător al Băncii «Timișana», Buziaș.

Membri ordinari.

Maier, Dr. Ioan, medic, Jebel.

Pepa Ioan, protopresbiter, Buziaș. (*Dir. desp.*).

Pop Vicențiu, proprietar, Jebel.

Despărțământul Caransebeș.

Membru fondator.

Burdia Constantin, prezid. comun. de avere, deputat dietal, Caransebeș.

Crisciu Samson, profesor preparandial, Caransebeș.

Membri pe viață.

Cristea, Dr. Miron E., episcop, Caransebeș.

Peptea Iacob, oficianț, Orșova.

Reuniunea funcționarilor, Caransebeș.

Membri ordinari.

Băcilă Iosif, colonel în penz., Mehadia.

Bădescu, Dr. Iosif Traian, secret. consist., Caransebeș.

Balaș Alexandru, inginer silv., Caransebeș.

Barzu Traian, ases. referent, Caransebeș.

Bogoevici Ghenadie, protosințel, Budapesta.

Bozgan Florea, avocat, Caransebeș.

Calțun jun., Constantin, contabil la «Sebeșana», Caransebeș.

Comuna bisericească din Iablanița, p. u. Iablanița.

Costescu Mihai, paroh, Eșelnița, p. u. Orșova.

Ġhidu Andreiu, protopop, Caransebeș. (*Dir. desp.*)

Ionescu, Dr. Nicolae, avocat, Caransebeș.

Musta Filaret, arhimandrit, Caransebeș.

«Nera», casă de păstrare, Bozovicu.

Novac Iuliu, avocat, Bozovicu.

Olariu, Dr. Iosif, dir. semin., Caransebeș.

Popasu, Dr. Constantin, medic, Caransebeș.

Popovici, Dr. Ioan, avocat, Orșova.

Popovici Mihail, protopop, Orșova.

«Sebeșana», casă de păstrare, Caransebeș.

Tatucu George, paroh, Iablanița.

Trica George, major în penzie, Caransebeș.

Vior Stefan, contabil, Orșova.

Despărțământul Ceica.

Membru fondator.

Cartiș Vasiliu, Rogoz, p. u. Vintiri.

Membri pe viață.

Papp Ioan, preot militar, Budapesta.

Sălăgean Sever, director domeniial, Holod, p. u. Vintiri.

Membri ordinari.

Bica Vasiliu, Tăsad, p. u. Drăgești.

Comșa, Dr. I., Sâmbășag.

Lăpuștean Vasile, Ceica.

Papp Vasile, preot, Topa-de-sus, p. u. Dobrești. (*Dir. desp.*).
 Pataky Iuliu, preot gr.-cat., Drăgești.
 Paul George, inv., Lazuri, p. u. Drăgești.
 Pop George, Cârpeștii-mari, p. u. Dobrești.

Despărțământul Ciacova.

Membri fondator.

Breban George, proprietar, Ghilad.

Membri pe vieață.

Albu Timoteu, econom, Ghilad.
 Bona Sidonia, soție de profesor, Segedin.
 Diminescu Constantin, proprietar, Ciacova.
 «Lighezana», institut de credit, Lighet, p. u. Jebeliu.
 Nicolaevici Gligore, proprietar, Lighet, p. u. Jebeliu.

Membri ordinari.

«Ciacovana» institut de credit, Ciacova.
 Coste, Dr. Iuliu, avocat, Ciacova.
 Diminescu Nica, econom, Ciacova.
 Procopiu Simian, inv., Foeni.

Despărțământul Cluj.

Membri fondatori.

Almășan Vasile, avocat, Cluj.
 Coroian Iuliu, avocat, Cluj.

Membri pe vieață.

«Economul», inst. de cred. și econ., Cluj.
 Tractul protopopesc gr.-cat. român, Cluj.

Membri ordinari.

Barișu Petru, tipograf, Cluj.
 Butnariu Ioan, preot, Boș, p. u. Ied.
 Căciulă Nicolae, contabil prim la «Economul», Cluj.
 Ceortea Teodor, paroh, Cojocna.
 Dăian, Dr. Elie, protopop, Cluj.
 «Dreptatea», însoțire econ., Feneșul-săsesc.
 Frâncu, Dr. Amos, adv., Cluj.
 Hațieganu Ioan, protopop, Cojocna.
 Hodârână Mihail, paroh, Pata, p. u. Cojocna.
 Hosszu Vasile, jude de tablă reg., Cluj.
 Ilieș Mihail, preot, Aiton.
 Isac, Dr. Aurel, avocat, Cluj.
 Kecskés Petru, preot, Apahida.
 Mandea A., secretar la «Transilvania», Cluj.
 Moga Eliseu, preot, Apahida.
 Morariu, Dr. Stefan, adv., Cluj.
 Orga Iosif, secretar la inst. «Economul», Cluj.

Petean Ioan, preot, Corpade, p. u. Apahida.
 Pop Aurel, paroh, Jucul-sup., p. u. Apahida.
 Pop Ioachim, inv., Feneșul-săsesc.
 Pop Ioan, paroh, Jucul-de-jos.
 Pop, Ladislau de, asesor la sedria orfanală a comit. î. p., Cluj.
 Pordea, Dr. Iuliu, avocat, Cluj.
 Porușiu, Dr. Valentin, cand. de adv., Cluj.
 Porușiu, Dr. Victor, avocat, Cluj.
 Porușiu Aurel, paroh și protopop onorar, Dezmir, p. u. Apahida.
 Ranta Vasile, dir. de bancă, jude reg. în penz., Cluj.
 Roșescu Tului, protopresbiter, Cluj.

Despărțământul Cohalm.

Membri pe vieață.

Mircea George, proprietar, Cața.

Membri ordinari.

Bercan Ioan, preot, Cohalm (*Dir. Desp.*)
 Brotea Ioan, paroh, Mateiaș p. u. Racoșul de jos.
 Buzea Ieronim, paroh, Stena, p. u. Cohalm.
 Buzea Ioan, cassar la «Economia», Cohalm.
 Gurta Ioan, preot, Bundorf, p. u. Crișu.
 Drâmba, Dr. George, avocat, Cohalm.
 «Economia», cassă de împrumut și păstrare Cohalm.
 Fuciu George, contabil, Cohalm.
 Repede George, preot, Homorod.

Despărțământul Dej.

Membri fondatori.

Mihali, Dr. Teodor, adv., deputat dietal, Dej. (*Dir. Desp.*).
 Mihali Eleftera, soție de deputat dietal, Dej.
 Vaida Dr. Ioan, adv., Dej.

Membri pe vieață.

Tractul protopopesc gr.-cat. al Dârgei, Dârgea, p. u. Panteicu.
 Welle Ioan, protopop, gr.-cat., Dej.

Membri ordinari.

Barbul, Dr. Clemente, adv., Dej.
 Barbul Eugenia, soție de avocat, Dej.
 Boca Ioan, dir. de bancă, cand. de adv., Caianul-mic, p. u. Ilșiua.
 Boca, Dr. Iosif, avocat, Dej.
 Cherebeș Mihail, preot, Bogata-Română, p. u. Dej.

Cherestes Petru, preot, Buza.
 Chitul, Dr. Iuliu, medic, Beclean.
 Chirc Ioan, învățător, Beclean
 Cosma Nic., preot gr.-cat., Ileanda-mare.
 Cotuțiu Teodor, protopop gr.-or., Diug, p. u. Ilișua.
 Gradovici George, avocat, Dej.
 Herman Teodor, protopop, Dej.
 Kereses, Dr. Alexandru, avocat, Dej.
 Kerekes, Dr. Ioan, avocat, Dej.
 Maxim Ioan, inginer de comasație, Dej
 Micșa, Dr. Liviu, avocat, Dej.
 Micșa n. David, Lucreția, soție de avocat, Dej.
 Moldovan Ioan, cand. de adv., Dej.
 Moldovan Mariți, soție de adv., Dej.
 Moldovan Simion, înv. în penz., Beclean.
 Pinteza Mărioara, Dej.
 Pinteza Augustin, contabil la „Someșana“ Dej.
 Pocol Ioan, paroh, Buziaș, p. u. Ileanda-mare.
 Pop Pahomie, preot, Lozna-mare, p. u. Cuculata.
 Pop, Dr. Victor, avocat Ileanda-mare.
 Rus Simeon, dir. exec. la „Banca-poporală“, Dej.
 Sighiarteu, Alexandru, paroh, Ciceu-Poieni, p. u. Reteag.
 Tarniția, Ioan D., proprietar, Ciceu-Corabie, p. u. Reteag.

Despărțământul Deva.

Membri fundator.

Dima Nicolae, proprietar, Hunedoara.

Membri pe viață.

Moțiu, Dr. Nicolae, medic, Deva.
 Olariu, Ioan Ioanichie, funcționar, Deva.
 Pop, Dr. Iustin, avocat, Deva.
 Popovici George, paroh, Leșnic, p. u. Branicica.

Membri ordinari.

«Agricola», institut de credit, Hunedoara.
 Antal Ioan, învățător, Deva.
 Ardelean Dionisiu, inginer și propr., Deva.
 Chirca Simeon, Hunedoara.
 «Corvineana», inst. de credit, Hunedoara.
 Dobre, Dr. Ioan, protopresbiter, Deva.
 Drăghiciu, Dr. August, medic, Hunedoara.
 Dubleş, Dr. George, avocat, Hunedoara.
 Fulea Teofil, notar, Hunedoara.

Herbay, August de, notar, Vețel, p. u. Branicica.
 «Hondoleana», institut de credit, Hondol, p. u. Certejul-de-sus.
 Hossu-Longin n. Petco, Aurelia, soție de adv., Deva.
 Hossu-Longin n. Pop, Elena, soție de adv., Deva.
 Hossu-Longin, Dr. Alexandru, adv., Deva.
 Hossu-Longin, Francisc, adv., Deva.
 «Hunedoara», însoțire, Deva.
 Macrea Nicolae, contabil, Hunedoara.
 Mihuțiu, Petru A., preot, Hondol, p. u. Certejul-de-sus.
 Moldovan jun., Alexandru, secretar de bancă, Deva.
 Moldovan sen., Alexandru, dir. de bancă Deva.
 Mușca Daniil, Hunedoara.
 Nicoară Petru, Hunedoara.
 Olariu, Dr. Virgil, adv., Deva. (*Dir. desp*)
 Osvadă, Vasile C., dir. la «Agricola», Hunedoara.
 Păcurariu, Avram P., protopop, Hunedoara.
 Pop Ioan, protopop, Hunedoara.
 Șinca Petru, paroh, Batiz, p. u. Călan.
 Ungur Leontin, paroh, Zlaști, p. u. Hunedoara.

Despărțământul Dicio-Sân-Mărtin.

Membri pe viață.

Anca Ioan, preot, Subpădure, p. u. D.-Sân-Mărtin.
 Birtolon Moise, notar în penz., Lăscud, p. u. Ogra.

Membri ordinari.

Anca Iuliu, comerciant, D.-S.-Mărtin.
 Bâdea Ioan, notar cercual, Cerghidul-mare, p. u. Nirașteu.
 Boilă, Dr. Romul, adv., Dicio-Sân-Mărtin.
 Căluțiu Simeon, adv., Dicio-Sân-Mărtin. (*Dir. desp.*)
 Ciuchina Simeon, cancelist, D.-S.-Mărtin.
 Crișan Iosif, preot, Boian, p. u. Basna.
 Costea Nicolau, înv. penzionat, Boziaș, p. u. Dicio.-S.-Mărtin.
 Ivan Pantilie, funcționar de bancă în penz., Boian, p. u. Basna.
 Maior Victor, paroh, Dicio-Sân-Mărtin.
 Pascu Laurențiu, protopop, Dicio-S.-Mărtin.
 Pop Emiliu, proprietar, Bobohalma, p. u. Dicio-Sân-Mărtin.
 Badeș Ioan, oficial la agentura «Albinei», Dicio-Sân-Mărtin.
 Zehan Aneta, vād. de adv., D.-S.-Mărtin.

Despărțământul Dobra.

Membri ordinari.

- Anca Nicolau, paroh, Cerbia, p. u. Zam.
Chirilovici, Dr. Stefan, adv., Iliia-murășană.
Fulea Octavian, contabil, Dobra.
Gostae Nicolae, proprietar, Lăpușnic, p. u. Dobra.
Leșnican Adam, dir. de bancă, Dobra.
Morariu Ioan, paroh, Lăpușniul-de-sus, p. u. Dobra.
Morariu Iosif, protopop, Dobra. (*Dir. desp.*).
Muntean Aron, proprietar, Dobra.
Murășianu Zevedeu, protop., Iliia-murășană.
Odor Alexe, contabil, Dobra.
Oprea George, protopresb., Iliia-Murășană.
Petric, Dr. Laurențiu, medic, Dobra.
Petrovits Iosif, comerciant, Dobra.
Rozvány Felicia, soție de adv., Iliia-murășană.
Rozvány, Dr. Stefan, adv., Iliia-murășană.
Roșu Toma, dir. școl., Dobra.
Șuiaga Emanuil, preot, Lăpușnic, p. u. Dobra.

Despărțământul Făgăraș.

Membri fondatori.

- Popa, Nicolae Samoilă, proprietar, Șinca-veche.
Popița Ioan, preot, Comăna-inferioară.

Membri pe vieață.

- Bărsăn Mateiu, căpitan în penz., Beclean, p. u. Făgăraș.
Copăcel, comuna, p. u. Făgăraș.
«Furnica», cassă de economii, soc. pe acții, Făgăraș.
«Olteana», cassă de econ., Viștea-inferioară.
Pop Emiliu, notar, Șinca-veche.
Suciu, Dr. Vasile, canonic mitropolitan, Blaj.
«Șercaiana», inst. de credit, Șercaia.
«Voileana», cassă de econ., soc. pe acțiuni, Voila, p. u. Sâmbăta-inf.

Membri ordinari.

- Aron Nicolau, paroh, Galați, p. u. Făgăraș.
Banciu Ioan, preot, Viștea-superioară, p. u. Sâmbăta-inferioară.
Bărsan Chiril, învățător, Corb, p. u. Viștea-inferioară.
Belle Alexandru, vicecomite, Făgăraș.
Biserica gr.-cat., Vaida-recea.
Borzea George, notar, Viștea-inferioară.
Borzea Nicolae, protopop, Făgăraș.
Borzea Aurel, contabil, Viștea-inferioară.

- Bunea Ioan, paroh, Vad, p. u. Șercaia.
Comaniciu George, notar în p., Veneția-inferioară.
Comșa, Valeriu P., preot, Copăcel, p. u. Făgăraș.
Dejenar Ioan, contabil, Făgăraș.
Făgărășan Solomon, preot, Drăguș, p. u. Sâmbăta-inferioară.
Fulicea Ioan, paroh, Șinca-veche.
Gabor Dănilă, inginer, Voila, p. u. Sâmbăta-inferioară.
Ganea Mihail, paroh, Veneția-inferioară.
Gherman, Dr. Pompeiu, medic, Șercaia.
Ghircoiaș Valeriu, contabil, Șercaia.
Gligorie Ioan, notar cerc., Veneția-inferioară.
Grama Clemente, notar cercual, Răușor, p. u. Făgăraș.
Insoțirea de credit, Viștea-superioară, p. u. Sâmbăta-inferioară.
Jiga Mateiu, dir. de bancă, Făgăraș.
Langa Simion, econom, Șercaia.
Macaveiu, Iacob P., vicar, Făgăraș. (*Direct. desp.*).
Marinescu Ioan, notar, Ucea-inferioară, p. u. Viștea-inferioară.
Micu, Dr. Andreiu, avocat, Făgăraș.
Mijea Rozalim, econom, Veneția-de-sus, p. u. Veneția-de-jos.
Modorcea George, paroh, Grid, p. u. Șercaia.
Nastea Pantilimon, paroh, Perșani.
Perția, Dr. Titu, medic cerc., Făgăraș.
Pop George, notar cerc., Părău, p. u. Șercaia.
Pop Zaharie, paroh, Beșimbac, p. u. Viștea-inferioară.
Popa George, comerciant, Pojorta, p. u. Făgăraș.
Popeneciu Iacob, prim-pretor în penz., Veneția-inferioară.
Popescu, Dr. Teodor, avocat, Făgăraș.
«Porumbăceana», institut de credit, Porumbacul-de-jos.
Pralea, Dr. Hariton, avocat, Șercaia.
Recean Maximilian, preot, Vaidarecea.
Sassebeși Valeriu, notar cerc., Perșani.
Șenchea, Dr. Ioan, avocat, Făgăraș.
Șerban Alex., paroh, Voila, p. u. Sâmbăta-inferioară.
Șerban Dănilă, notar cercual, Voila, p. u. Sâmbăta-inferioară.
Șerban, Dr. Nicolau, dep. dietal, Făgăraș.
Solomon Nicolau, preot, Porumbacul-superior, p. u. Porumbacul-inferior.
Turcu, Dr. Ioan, adv., Făgăraș.

«Unirea», inst. de credit si econ., Vad, p. u. Șercaia.
 Urdea, Dr. George, cand. de adv., Făgăraș.
 Vas, Dr. Octavian, avocat, Făgăraș.
 Vas George, proprietar, Voila, p. u. Sâmbăta-inferioară.
 Vas George, paroh, Voila, p. u. Sâmbăta-inferioară.
 Vlad Victor, econom, Șercaia.

Despărțământul Gherla.

Membri fondatori.

Ivașco Ioan, canonic, Gherla.
 Nemeș Alexandru, jude reg. în p., Gherla.

Membri pe viață.

Cheresteș Ioan, paroh, Sântioana.
 Fabian, Dr. Petru, canonic, Gherla. (*Dir. desp.*)
 Georgiu Ioan, canonic, Gherla.
 Hosszu Ioan, proprietar, Gherla.
 Popp n. Negruțiu, Silvia, soție de dirigent de bancă, Gherla.
 Tincu Nicolau, Girolt, p. u. Iclodul-mare.

Membri ordinari.

Bocca Paul, paroh, Sânmărtin, p. u. Chiochiș.
 Boeriu Ioan, profesor în penz., Gherla.
 Bojor, Dr. Victor, prof. de teologie, Gherla.
 Chezan Vasiliu, proprietar, Oșorhei, p. u. Chiochiș.
 Coroian Sabin, protop. gr. cat., Dăbâca.
 Cosma Vasiliu, cantor la mănăstirea din Nicula, p. u. Gherla.
 Cupșa Gavriil, primar, Nicula, p. u. Gherla.
 Deac David, paroh, Pigleșa, p. u. Panticeu.
 Deac Traian, paroh, Sic.
 Dragoș Iuliu, paroh, Bonț, p. u. Gherla.
 Gheție, Dr. Alexandru, Gherla.
 Hango Gavril, spiritual gr. or. la institut. de corecțiune, Gherla.
 Hodorean Ioan, spiritual gr.-cat. la institutul de corecțiune, Gherla.
 Iuga, Dr. Iustin Cl., cand. de adv., Gherla.
 Karsay Iuliu, profesor gimn., Gherla.
 Lemény, Alexandru P., protopop, Gherla.
 Lemény Iosif, paroh, Bonț, p. u. Gherla.
 Melian Ioan, paroh, Bonț, p. u. Gherla.
 Moldovan, Dr. Vasiliu, profesor de teologie, Gherla.
 Mureșan Alexandru, inv. penz., Teolțur. p. u. Iclodul-mare.
 Mureșianu Pompeiu, paroh, Teocul-de-jos, p. u. Stoiana.

Mureșianu Stefan, paroh, Petrihaza, p. u. Gherla.
 Oltean Andreiu, paroh, Sâmbou, p. u. Chiochiș.
 Oltean Dănila, paroh, Măhal, p. u. Țaga.
 Onciu Iosif, paroh, Iclodul-mare.
 Pascu Atanasiu, paroh, Minthiul-Gherlei, p. u. Gherla.
 Plăian Ambrosiu, preot, Silvas, p. u. Gherla.
 Pop Iuliu, conducătorul filialei «Economul», Gherla.
 Pop Virgil, învățător, Bârlea, p. u. Iclodul-mare.
 Romonczai, Dr. Vasiliu B., avocat, Gherla.
 Rus, Dr. Cornel, avocat, Gherla.
 Rus Ioan, paroh, Sânmărtin, p. u. Chiochiș.
 Rus Ioan, contabil la fil. «Economul», Gherla.
 Rusu Demetriu, preot, Sânnicoară p. u. Chiochiș.
 Sălvan Paul, paroh, Ciaba, p. u. Unguraș.
 Széles Eugen, profesor preparandial, Gherla.
 Todoran Andreiu, proprietarul tipografiei «Aurora», Gherla.
 Vescan Ioan, notar, Teolțur, p. u. Iclodul-mare.

Despărțământul Hălmagiu.

Membrii ordinari.

Joldea, Enea A., diacon, Hălmagiu.
 Lazar Cornel, protopop, Hălmagiu. (*Direct. desp.*)
 Pop, Dr. Teodor, avocat, Hălmagiu.
 Teahă Alex., paroh, Leasa, p. u. Hălmagiu.

Despărțământul Hațeg.

Membri pe viață.

Saturn Isidor, preot, Merișor, p. u. Petroșeni.
 Străițariu, Dr. Augustin, adv., Hațeg.

Membri ordinari.

Baciu Ioan, comerciant, Hațeg.
 Bologa, Atanasiu P., preot, Lupeni.
 Bora Ioan, preot, Petros, p. u. Baru-mare.
 Chețian Petru, paroh, Densuș.
 Ciachi Petru, preot, Ostrov, p. u. Cârnești.
 Clecan Petru, comerciant, Pui.
 Daju Atanasiu, paroh, Fizești, p. u. Pui.
 Doboș Teodor, proprietar, Hațeg.
 Făgăraș Teodor, măiestru tâlpar, proprietar, Hațeg.
 Fărcaș Ioan, preot, Băești, p. u. Pui.
 Hâca, Dr. Ioan, adv., Hațeg.

«Hațegana», inst. de credit, Hațeg.
 Ianza Vasile, protopretor, Petroșeni.
 Mihăescu Aron, paroh, Lunca-Cernii, p. u. Densuș.
 Muntean Ioan, contabil și proprietar, Hațeg.
 Muntean Nicolae, protopop, Grădiște.
 Nicolescu Iacob, preot, Clopotiva, p. u. Cârnești.
 Oltean Paul, inv. în penz, Hațeg.
 Oltean Sofroniu, preot, Rechițova, p. u. Hațeg.
 Opreș Ioan, inv., Baru-mare.
 Parasca, Dr. Leo, medic, Hațeg.
 Penciu Maria, vâd. de jude, Hațeg.
 Pop Dr. Victor, avocat, Pui.
 Pop Victor, contabil, Hațeg.
 Popescu, Dr. Cornel, protopop, Hațeg.
 Popescu Marcu, măcelar, Hațeg.
 Popovici Bucur, comerciant, Hațeg.
 Popovici Iuliu, Hațeg.
 Raca Romul, preot, Boufarii inf., p. u. Grădiște.
 Radic Stefan, protopop, Petroșeni.
 Radu, Dr. Iacob, vicar, Hațeg.
 Socaciu Emil, notar, Hațeg.
 Socol Vasile, preot, Livezeni.
 Suci, Dr. Gavril, adv., Hațeg. (*Dir. desp.*).
 Suci Hortensia, soție de avocat, Hațeg.
 Tîrea, Dr. Mihail, cand. de avocat, Pui.
 Vasinca, Dr. Toma, avocat, Pui.
 Zugrav Nicolae, preot, Uricani-Hobiceni, p. u. Lupeni.

Despărțământul Hida-Huedin.

Membru fondator.

Martin Ioan, notar, Fildul-sup., p. u. Huedin.

Membru pe viață.

Pop, Dr. Andreiu, avocat, Huedin.

Membri ordinari.

Biserica gr.-catolică, Fildul-de-mijloc, p. u. Huedin.
 Bodea, Dr. Alex., avocat, Hida.
 Căciulă Constantin, contabil la «Vlădeasa», p. u. Huedin.
 Domșa, Ioan Andreiu, paroh, Rachiș, p. u. Hida.
 Dumitraș Vasile, învățător, Sânmihaiul-deșert, p. u. Hida.
 Forna Petru, proprietar, Ascileul-mic.
 Măcelar Emil, preot, Totelec, p. u. Aghires.
 Moldovan Ioan, protopop, Ascileul-mic.
 Murășan Gavrilă, preot, Zomborul-mare.

Pop Ioan, protopop, Morlaca, p. u. Huedin.
 Pop Ioan, preot, Milvan, p. u. Hida.
 Pop Stefan, preot, Fildul-de-mijloc, p. u. Huedin.
 Porușiu Iuliu, notar, dir. de bancă, Almașul-mare.
 Pușcaș Georgiu, preot, Sta-Maria, p. u. Hida.
 Roșca, Dr. Pavel, Fizeș-Sânpetru, p. u. Hida.
 Roșca Pavel, protopop, Sânpetru, p. u. Hida.
 Șerban Ilie, preot, Fizeș, p. u. Hida.
 Tâmaș, Dr. Simeon, adv., Hida. (*Dir. desp.*)

Despărțământul Lăpușul-unguresc.

Membru fondator.

Nemeș Iosif, paroh, Lăpușul-român.

Membru pe viață.

Perhaița Ioan, paroh, Dobric, p. u. Lăpușul-unguresc.

Membri ordinari.

Anca Alexandru, notar în penz., Mănăstur.
 Anca Marietta, soție de medic, Mănăstur.
 Avram Nicolau, protopop, Mănăstur.
 Buzura, Dr. Gavril, avocat, Lăpușul-unguresc. (*Dir. desp.*).
 Cupșa Augustin, paroh, Cupșeni, p. u. Lăpușul-român.
 Dragomir Emil, paroh, Buteasa, p. u. Șomcuta-mare.
 Duma Vasile, protopop, Lăpușul-unguresc.
 German Nicolae, paroh, Rohia, p. u. Lăpușul-unguresc.
 Gheție Georgiu, paroh, Berința, p. u. Mănăstur.
 Gheție Stefan, paroh, Cărpinet, p. u. Vășcău.
 Herman Alexandru, preot, Rogoz, p. u. Lăpușul-unguresc.
 Marica Alexandru, paroh, Preluca, p. u. Mănăstur.
 Medan Teodor, contabil de bancă, Mănăstur.
 Mihalca Alexandru, paroh, Cernești, p. u. Mănăstur.
 Mihalca Vasiliu, proprietar, Mănăstur.
 Muste Gavril, paroh, Corueni, p. u. Gălgău.
 Musta Vasiliu, protopop, Lăpușul-unguresc.
 Nechita Petru, proprietar, Mănăstur.
 Oltean Ioan, paroh, Suciul-de-sus.
 Perhaița Alexandru, paroh, Libotin, p. u. Lăpușul-unguresc.
 Petrovan George, paroh, Rușor, p. u. Mănăstur.
 Pop Alexandru, paroh, Cernești, p. u. Mănăstur.

Pop Gavriil, proprietar, Mănăstur.
 Popescu Grigorie, paroh, Suciul-de-jos, p. u. Suciul-de-sus.
 Șanta Ioan, paroh, Dobric, p. u. Lăpușul-unguresc.
 Stupariu Alexiu, contabil, Mănăstur.
 Szabo Vasilie, cand. de preot, Mănăstur.

Despărțământul Lipova.

Membbru fondator.

Ionașiu Petru, secretar dominial, Bulciu, p. u. Birchiș.
 Mocsonyi Antoniu, Bulciu, p. u. Birchiș.

Membri pe vieață.

Saviciu Aurel, Lipova.
 Tuducescu Ioan, dir. de bancă, Lipova.

Membri ordinari.

Cimponeriu Ioan, preot, Lipova.
 Cioban, Dr. Aurel, avocat, Lipova.
 Givulescu Procopiu, protopop, M.-Radna.
 Halic, Dr. Aureliu, medic, Lipova.
 Hamea Voic, protop., Lipova. (*Dir. desp.*).
 Marienescu Grigoriu, Lipova.
 Marta, Dr. Alexandru, avocat, Lipova.
 Missits, Dr. Constantin, avocat, Lipova.
 Montia, Dr. Emil, avocat, Șiria.
 Saviciu George, notar comunal, Lipova.

Despărțământul Lugoj.

Membri fondatori.

Biserica română gr. or. din Lugoj.
 Hossu, Dr. Vasile, episcop, Lugoj.
 Lupu Alexandru, general în penz., Viena.
 Pop, Dr. Isidor, avocat, Lugoj.

Membri pe vieață.

Dobrin, Dr. George, avocat, Lugoj.
 «Făgețana», inst. de credit și econ., Făget.
 Hațeg Titu, avocat, Lugoj.
 Măiestrii cojocari din Lugoj.

Membri ordinari.

Baltescu, Dr. Ioan, Lugoj.
 Barbulescu Eutimiu, Lugoj.
 Boroș Ioan, canonic, Lugoj.
 Braniște, Dr. Valeriu, publicist, Lugoj.
 Brediceanu, Dr. Caius, avocat, Lugoj.
 Crăciun Ioan, Lugoj.
 Crăciun Todor, Lugoj.
 Densușianu Beniamin, canonic, Lugoj.

Florescu, Dr. Dimitrie, protonot. orăș., Lugoj.
 Gaița Axente, avocat, Făget.
 Gaița Sabina, soție de adv., Făget.
 Gaița, Dr. Ioan, adv., Făget.
 Galici, Dr. Dimitrie, avocat, Lugoj.
 Giurgiu Valeriu, Lugoj.
 Iancu Liviu, paroh, Zăbrani, p. u. Temes-Hidegkut.

Ignea, Dr. Const., medic, Lugoj.
 Ioanovici, Dr. Nicolae, Lugoj.
 Jucu Dimitrie, notar, Lugoj.
 Jurca, Dr. Cornel, avocat, Lugoj.
 Madincea Ioan, canonic, Lugoj.
 Maior n. Bogdan, Silvia, vād. de medic, Lugoj.
 Maier, Dr. Petru, Lugoj.
 Milcovici Miloș, proprietar, Lugoj.
 Milcovici Remus, Lugoj.
 Mohan David, casier la fil. «Albina», Lugoj.
 Nestor Nicolau, canonic, Lugoj.
 Olariu Sebastian, protopop, Făget.
 Olariu Ana, Făget.
 Petroviciu, Dr. Stefan, adv., Lugoj.
 Popescu Iacob, vice-prez. la sedria orfanală, Lugoj.
 Pop Virgil, contabil, Lugoj.
 Popovici, Dr. George, protopop, Lugoj. (*Dir. desp.*).
 Proștean Nicolae, avocat, Lugoj.
 Rațiu Dominic, dir. fil. «Albina», Lugoj.
 Stoian, Dr. Ioan, Lugoj.
 Vălean Alexandrina, soție de adv., Lugoj.
 Vălean, Dr. Aurel, avocat, Lugoj.

Despărțământul Mediaș.

Membbru fondator.

Roman, Dr. Dionisie, avocat Mediaș. (*Dir. desp.*)

Membri pe vieață.

Boiu Anastasiu, dir. filialei „Albina“, Mediaș.
 Racoța Ioana, soție de medic, Șeica-mare.
 Racoța Nicolau, medic, Șeica-mare.

Membri ordinari

Almășan Ioan, paroh, Alma, p. u. Ibașfalău.
 Avram Teodor, paroh, Biertan.
 Băltar Ioan, cand. de adv. Mediaș.
 Beșa Anăstasiu, contabil, Mediaș.
 Chendi Dionisie, paroh, Șaroșul-săsesc, p. u. Mediaș.
 Cucui Mihaiu, învățător, Ibișdorful-săsesc, p. u. Mediaș.
 Domșa Aron, preot gr.-cat., Șeica-mare.
 Fodorean Ioan, paroh, Moșna.

Harhoi Zaharie, înv., Așel, p. u. Mediaș.
Holerga Teofil, preot gr.-cat., Frâua, p. u.
Coșșa mică.

Ivan Pantelie, proprietar, Boian, p. u. Basna.
Iurca Iuliu, proprietar, Răvășel, p. u. Me-
tisdorf.

Langa Ioan, înv., Dârlos.

Langa Vasilie, înv., Dârlos.

Mircea Romul, protopresbiter, Mediaș.

Moldovan Ioan, protopop, Mediaș.

Moldovan Ioan, calfă, Biertan.

Moldovan, Dr. Mihail, cand. de adv., Ibaș-
falău.

Morariu, Dr. Alex., avocat, Ibașfalău.

Morușca Pompiliu, paroh, Șeica-mare.

Nistor Ioan, contabil, Șeica-mare.

Peculea Marius, contabil, Mediaș.

Pop Valeriu, notar, Boarta, p. u. Șeica-mare.

Popovici Atanasiu, comerciant, Mediaș.

Roman George, înv. în penz., Așel, p. u.
Mediaș.

Tatar Mihail, înv., Așel, p. u. Mediaș.

Tipurița Nicolae, contabil, Ibașfalău.

Toma Fabiu, dir. la însoțirea comercială
«Mugurul», Ibașfalău.

Despărțământul Mercurea.

Membru fondator.

Droc Ioan, protopresbiter, Mercurea.

Membri pe vieață.

Colbasi, Constantin de, proprietar, Șpring,
p. u. Cunța.

Crăciun Samuil, propr., Doștat, p. u. Cunța.

Membri ordinari.

Casa de păstrare în Mercurea.

Comuna bisericească Rod, p. u. Poiana.

Comuna Apoldul-mic.

Dăian Ioan, paroh, Sângătin, p. u. Mercurea.

Dobrota Ilie, preot, Poiana.

Iuga Dionisiu, notar, Rod, p. u. Poiana.

Măcelariu Alexandru, proprietar, Sângătin,
p. u. Mercurea.

Măcelariu n. Cristea, Agnes, soție de adv.,
Mercurea.

Măcelariu, Dr. George, avocat, Mercurea.

«Mielul», cassă de păstrare, Poiana.

Mihu, Dr. Victor, medic, Poiana.

Munthiu Dimitrie, notar, Reciu, p. u. Gâr-
bova.

Păcurariu, Avram S., protopop, Mercurea.
(*Dir. desp.*).

Pamfiloiu Dumitru, preot, Jina, p. u. Poiana.
Predovici Pompiliu, paroh, Vingard.

Sava Constantin, înv., Jina, p. u. Poiana.

Schiau, Dr. Nicolae, adv., Mercurea.

Șerb Ioan, preot, Poiana.

Străulea Ioan, notar, Jina, p. u. Poiana.

Despărțământul Mociu.

Membru fondator.

Simon Dionisiu, propriet., Sângeorgiul-de-
Câmpie, p. u. Sân-Petru.

Membri pe vieață.

Dan Ioan, medic, Mociu.

Leoca Ioan, proprietar, Sâmbotelec, p. u.
Mociu.

Membri ordinari.

Botezan Pompeiu, neguțator, Șermașu-mare.
Bozac Ieronim, proprietar, Budatelec.

Bozac Ioan, preot, Sâmbotelec, p. u. Mociu.

Ciuca Simeon, preot, Mociu.

Colceriu Stefan, vice-protopop emer., Dâmb,
p. u. Sân-Petru.

Florian Octavian, preot, Țăgșor, p. u. Șăr-
mășel

German Iuliu, înv., Sâmbotelec, p. u. Mociu.

Godolan Ioan, proprietar, Julatelec, p. u.
Bonțida.

Hopârțian Basiliu, preot, Gădălin, p. u. Apa-
hida. (*Dir. desp.*).

Pașca Ioan, preot, Geaca, p. u. Mociu.

Pop Emil, preot, Cistelec, p. u. Balda.

Pop Simeon, preot, Năoiu, p. u. Șermașu-
mare.

Vodă Andreiu, preot, Ormenișul de-Câmpie.

Despărțământul Murăș-Luduș.

Membru fondator.

Suciu Vasilie, preot, Căpușul-de-Câmpie.

Membri pe vieață.

Kormos Emil, mare proprietar, Grebeniș, p.
u. Căpușul-de-Câmpie.

Florian Georgiu, paroh gr.-cat., Sânger.

Muntean Dănilă, not. cerc. în penz., Murăș-
Luduș.

Membri ordinari.

Badiu Andreiu, paroh, M.-Luduș.

Balaș Petru, preot gr.-cat., Oarba, p. u. Ogra.

Barbulescu Alex., paroh gr.-cat., Așintiș, p.
u. Bichiș.

Boeriu Ioan, preot, Lechința-de-Murăș, p. u. Iernot. (*Dir. desp.*).

Boeriu Laura, Lechința-de-Murăș, p. u. Iernot.

Bozac Cregoriu, Velcher, p. u. Miheș.

Elecheș Marius, Velcher, p. u. Miheș.

Hârșian Teodor, preot, Chimitelnic, p. u. Sânger.

Hodoș Basiliu, preot, Iclandul-mare, p. u. Căpușul-de-Câmpie.

Maior Emil, proprietar, Chimitelnic, p. u. Sânger.

Morariu Vasiliu, înv., M.-Luduș.

Nagy Teodor, preot, Zau.

Oltean, Dr. Ioan, avocat, M.-Luduș.

Orăsan Vasile, preot, M.-S.-Iacob, p. u. Cuci. u.

Orbean Romul, preot, Iclânzul, p. u. Căpușul-de-Câmpie.

Rusu Ioan, agronom, Murăș-Luduș.

Rusu Vasile, preot, Șeulia, p. u. Miheș.

Solomon Nicolau, protopop, M.-Luduș.

Vodă Alexandru, preot, Vaidei, p. u. Ogra.

Despărțământul Murăș-Oșorheiu.

Membri fundatori.

Cergedi n. Ciato, Nina, M.-Oșorheiu.

Membri pe viață.

Draia, Dr. Enea, adv., M.-Oșorheiu.

Ladoșan Eremie, pretor i. p., M.-Oșorheiu.

Motora Nicolau, paroh, M.-Sângeorgiu, p. u. M.-Oșorheiu.

Vulc Nicolau, arândator, Pogăceaua, p. u. Râciul-de-Câmpie.

Membri ordinari.

Bârsan Ioan, preot, M.-St.-Craiu, p. u. M.-Oșorheiu.

Bogdan Iosif, preot, Lechințioara, p. u. Râciul-de-Câmpie.

German Nicolae (?)

Ijac, Dr. Aureliu, medic cercual, Râciul-de-Câmpie.

Man Aurel (?)

Oprea Zaharie, paroh, Bandul-de-Câmpie.

Pop Filip, preot, Bandul-de-Câmpie.

Porav Nicolau, paroh, Moșa, p. u. Șarombărc.

Precup Augustin (?)

Rusu Stefan, protopop, M.-Oșorheiu. (*Dir. desp.*).

Saltelechi Vasilie, preot, Bardoș, p. u. Murăș-Oșorheiu.

Tatar Vasile, paroh, Chibelia-Sântiuan, p. u. Iedd.

Tirnovean Alexandru, protopop, Pogăceaua-de-Câmpie, p. u. Râciul-de-Câmpie.

Valea Alexandru, paroh, Sânmărtinul-de-Câmpie, p. u. Râciul-de-Câmpie.

Vancea, Dr. Iosif, Murăș-Oșorheiu.

Despărțământul Murăș-Uioara.

Membri pe viață.

Elekesi Blasiu, învățător, Spálnaca, p. u. M.-Uioara.

Membri ordinari.

Baciu Ioan, paroh, Noșlac, p. u. M.-Uioara.

Bucur Iuliu, paroh, Gâmbuș, p. u. Bichiș.

Buzdugan Militon, paroh, Căptălanul-de-Murăș, p. u. Murăș-Uioara.

Căpâlneanu Iuliu, preot gr. cat., Sâni-Miclăuș.

Crîstea Petru, paroh, Găbud, p. u. Ciuci.

Deac Ioan, paroh, Gheja, p. u. M.-Luduș.

German Emil, iurist, Botez, p. u. Ciuci.

German Emil, paroh, Turdașul-Român, p. u. Lopadea-ungurească.

Gruia Vasile, paroh, Cisteiul-unguresc, p. u. M.-Uioara.

Juoraș Ambrosiu, înv., Uioara de sus, p. u. Murăș-Uioara.

Micu George, paroh, Alecuș, p. u. Sâmbenedic.

Moldovan Ioan, protopop onorar, Ciunga, p. u. M.-Uioara.

Morariu, Dr. Iuliu, avocat, M.-Uioara.

Ōprinca Arîton, econom, Găbud, p. u. Ciuci.

Oniș Teodor, paroh, Găbud, p. u. Ciuci.

Pop Emiliu, protopop M.-Uioara. (*Dir. desp.*).

Pop Iacob, locotenent i. p., Noșlac, p. u. M.-Uioara.

Pop Victor, preot gr. cat., Silvașul-român, p. u. Murăș-Uioara.

Rișca Ioan, iurist, M.-Uioara.

Șandru Valer, preot gr. cat., Copandul-de-Murăș, p. u. Ciuci.

Sas Teodor, paroh, Fărău, p. u. M.-Uioara.

Spinean George, paroh, Nandra, p. u. Bichiș.

Trif Augustin, paroh, Cecălaca, p. u. Bogata-de-Murăș.

Ungurean Emanoil, înv., proprietar, Căptălanul-de-Murăș, p. u. M.-Uioara.

Wlassa George, preot militar în penz., Inoc, p. u. Vinșul-de-sus.

Despărțământul Năsăud.

Membri fondatori.

«Aurora», institut de credit, Năsăud.
 Feldru, comuna, p. u. Năsăud.
 Ilva-mare, comuna Ilva-mare.
 Maier, comuna, p. u. Rodna-veche.
 Mititei, comuna, p. u. Năsăud.
 Monda, Dr. Andreiu, medic, Sângeorgiul-rom.
 Năsăud, comuna Năsăud.
 Rodna-nouă, comuna, p. u. Rodna-veche.
 Rodna-veche, comuna, p. u. Rodna-veche.
 Sângeorgiul-rom., comuna Sângeorgiul-rom.
 Telciu, comuna Telciu.

Membri pe viață.

Bichigiu, comuna p. u. Telciu.
 Cărlibaba, comuna Cărlibaba.
 Ciocan Ioan, prof. univ., deputat, Budapesta.
 Coșna, comuna Coșna.
 «Fortuna», inst. de credit, Rodna-veche.
 Găureni, comuna, p. u. Nemigea-maghiară.
 Hordău, comuna, p. u. Telciu.
 Ilva-mică, comuna, p. u. Sângeorgiul-român.
 Leșu, comuna, p. u. Sângeorgiul-român.
 Marțian Iulian, căpitan în penz., Năsăud.
 Măgura, comuna, p. u. Rodna-veche.
 Mocod, comuna, p. u. Nemigea-maghiară.
 «Mercur», societate acționară de împrumut
 și păstrare, Năsăud.
 Nepos, comuna, p. u. Năsăud.
 Parva, comuna, p. u. Năsăud.
 Poiana (Sft. Iosif), comuna, p. u. Sângeor-
 giul-român.
 Poeni, comuna, p. u. Nemigea-maghiară.
 Rebra-mare, comuna, p. u. Năsăud.
 Rebrîșoara, comuna, p. u. Năsăud.
 Romuli, comuna Romuli.
 Runc, comuna, p. u. Năsăud.
 Salva, comuna, p. u. Năsăud.
 Scridon Gavriil, profesor, Năsăud.
 Șotropa Virgil, profesor, Năsăud.
 Suplai, comuna, p. u. Nemigea-maghiară.
 Zagra, comuna, p. u. Nemigea-maghiară.
 Membri ordinari.
 Bal, d-șoara Virginia, învățătoare, Măgura,
 p. u. Rodna-veche.
 Bancu Grigorie, notar, Feldru, p. u. Năsăud.
 Bulbuc Zaharie, paroh, Măgura, p. u. Rodna-
 veche.
 Catul Traian, Năsăud.
 Ciorba Iulian, paroh, Maier, p. u. Rodna-
 veche.

Coruț Adeodat, proprietar, Maier, p. u. Rodna-
 veche.

Drăgan, Dr. Nicolae, profesor, Năsăud.
 Făgărășan Mihail, protopop, Tăure, p. u.
 Nemigea-maghiară.
 Ghețe Ioan, dir. gimnazial, Năsăud.
 Grivase Virginia, învățătoare, Nepos, p. u.
 Năsăud.
 Halița Alexandru, profesor, Năsăud.
 Ilieș Pavel, proprietar, Maier, p. u. Rodna-
 veche.
 Ilieș Petru, proprietar, Maier, Rodna-veche.
 Mălaiu, Dr. Ioan, avocat, Rodna-veche.
 Mihailaș Iosif, proprietar, Năsăud.
 Moisil, Dr. C., profesor, Năsăud.
 Nichiti Damian, inv., Ilva-mică, p. u. Sân-
 georgiul-român.
 Pălăgesiu Alexandru, notar, Năsăud.
 Partene Anhidim, proprietar, Maier, p. u.
 Rodna-veche.
 Precup Anton, paroh, Rebrîșoara, p. u. Nă-
 săud.
 Păcurariu Ioan, profesor, Năsăud.
 Popelea Simeon, perceptor reg. de dare în
 penz., Rodna-veche.
 Reuniunea de împr. și păstrare în Ilva-mare.
 Rus Ioan, comerciant, Maier, p. u. Rodna-
 veche.
 Sânjoan Corneliu, cand. de prof., Maier, p.
 u. Rodna-veche.
 Sânjoan Dănilă, notar comunal, Maier, p. u.
 Rodna-veche.
 Seni Ignat, învățător, Năsăud.
 Stoian, Dr. George, medic, Ilva-mare.
 Tanco, Dr. Paul, prof., Năsăud.
 Utelea, Dr. Octavian, avocat, Rodna-veche.
 Despărțământul Nocrichiu.
 Membri ordinari.
 Alexandru Ioan, paroh, Ilimbav, p. u. No-
 crichiu.
 Andrea, Dr. Enea, avocat, Nocrichiu.
 Bălăban Eliseu, comisar de drum, Alțina, p.
 u. Nocrichiu.
 Benchea Toma, proprietar, Cornățel.
 Bonea Ioan, paroh, Fofeldea, p. u. Nocrichiu.
 Dragoman Simeon, învățător, Cichindeal, p.
 u. Nocrichiu.
 Duca Demetriu, notar, Bendorf, p. u. No-
 crichiu.
 Fleșiariu George, ces. și reg. major, Aigen
 b. Salzburg.

Gavrea Nicolae, paroh, Bendorf, p. u. Nocrichiu.

Grecu George, paroh, Șelcău, p. u. Metișdorf.
Maniu Ioan, cassar de bancă, Fofeldea, p. u. Nocrichiu.

Marin Procopiu, notar, Ilimbav, p. u. Nocrichiu.

Millea Aurel, notar, Fofeldea, p. u. Nocrichiu.

Morariu Iosif, paroh, Hosman, p. u. Nocrichiu.

Olariu Ioan, înv., Nucet, p. u. Cornățel.

Opreat Toma, paroh, Țichindeal, p. u. Nocrichiu.

Pampu Ioan, înv., Hosman, p. u. Nocrichiu.

Petra-Petrescu, Nicolae, dir. de bancă, Fofeldea, p. u. Nocrichiu. (*Dir. desp.*)

Petrișor Ioan, paroh, Alțina, p. u. Nocrichiu.

Petru Ioan, proprietar, Țichindeal, p. u. Nocrichiu.

Simplăcean George, paroh, Cornățel.

Stoian Valeriu, paroh, Ghijasa-de-sus, p. u. Bărghiș.

Tatu Ioan, paroh, Țichindeal, p. u. Nocrichiu.

Vasilie Ioan, înv. în penz., Hosman, p. u. Nocrichiu.

Despărțământul Oradea-mare.

Membri fondator.

Radu, Dr. Demetriu, episcop, Oradea-mare.

Membri pe viață.

Moldovan Iosif, preot, Ortiteag, p. u. Aleșd.

Papp, Dr. Coriolan, avocat, dir. de bancă, Oradea-mare.

Membri ordinari.

Ardelean, Dr. Iustin, avocat, Oradea-mare.

«Bihoreana», institut de credit, Oradea-mare.

Bibescu Ioan, proprietar, Tileagd.

Blaga Eutim, paroh, Tulca, p. u. Salonta-mare.

Ciceronescu Samuil, preot, Oradea-mare.

Dudulescu Georgiu, preot, Miersig, p. u.

Gepiu.

Geuț Ioan, protopop, Oradea-mare.

Gherlan Ioan, notar, Fughiu-Oșorheiu.

Hetco, Dr. Valeriu, preot, Oradea-mare.

Horvat Andreiu, paroh, Velența, p. u. Oradea-mare.

Kiss, Dr. D., avocat, Oradea-mare.

Koos Moise, proprietar, Coașd, p. u. Tinca.

Lazar, Dr. Aurel, avocat, Oradea-mare. (*Dir. desp.*)

Mangra Vasilie, vicar, Oradea-mare.

Mihalca, A. Traian, preot, Ervașad, p. u. Galospetri.

Muntean Alexandru, protopop, Birtin, p. u. Vad.

Nagy Iosif, preot, Roit.

Nesu Moise, canonic, Oradea-mare.

Popa Mihaiu, notar, Tășad, p. u. Drăgești.

Pap Georgiu, preot, arhivar. consist. gr.-or., Oradea-mare.

Păcală Toma, protopresbiter, Oradea-mare.

Popescu, Dr. George, adv., Salonta-mare.

Porumb Nestor, paroh, Tulca, p. u. Salonta-mare.

Stanca Teodor, preot, Groși, p. u. Aleșd.

Székely jun., Ioan, paroh, Befia, p. u. Felix-fürdő.

Teuca Vasile, învăț., Tăut, p. u. Talpoș.

Tulbure Gh., asesor cons., Oradea-mare.

Zigre Nicolau, adv., Oradea-mare.

Despărțământul Orăștie.

Membri fondatori.

«Ardeleana», institut de credit, Orăștie.

Erdélyi n. Bardoși, Victoria, soție de medic, Orăștie.

Margita, Dr. Ioan, avocat, Geoagiu.

Margita Aurelia, soție de adv., Geoagiu.

Mihaiu Ioan, proprietar, Orăștie.

Mihu, Dr. Ioan, adv., Vinerea, p. u. Șibot.

Muntean, Dr. Aurel, avocat, Orăștie.

Vlad, Dr. Aurel, adv., Orăștie.

Vlad Anușa, soție de adv., Orăștie.

Membri pe viață.

Bistrițeanu L., Bințiși, p. u. Orăștie.

Corvin Simeon, comerciant, Orăștie.

Indrieș Iosif, proprietar, Băcăinți, p. u. Șibot.

Moldovan, Dr. Silviu, avocat, Orăștie.

Romos, comuna, p. u. Orăștie.

Romoșel, comuna, p. u. Orăștie.

Vlad Nicolau, farmacist, Orăștie.

Vulcu, Ioan I., proprietar, Orăștie.

Membri ordinari.

Andrei Ioan, preot, Bozeș, Geoagiul-de-jos.

Basaraba Adam, preot, Romos, p. u. Orăștie.

Botean Basiliu, preot, Ludești, p. u. Orăștie.

Botean Ioan, preot, Bințiși, p. u. Orăștie.

Braga Nicolae, funcționar de bancă, Orăștie.

Bude Octavian, preot, Vaidei, p. u. Orăștie.

David, Dr. Cornel, medic, Orăștie.

Dobo de Rusca, Dr. Romuț, medic, Orăștie.

Dubleș jun., Avram, învățător, Romoșel, p. u. Orăștie.

Erdélyi, Dr. Stefan, medic, Orăștie.
 Giula Vasile, proprietar, Baru-mare.
 Jantea Ioan, cand. de adv., Orăștie.
 Lăpădatu n. Pap, Veturia, soție de dir. de bancă, Orăștie.
 Lăpădatu, Ioan I., dir. instit. «Ardeleana» Orăștie. (*Dir. desp.*)
 Manole Petru, funcț. de bancă, Orăștie.
 Mihailă Nicolae, proprietar, Vinerea, p. u. Șibot.
 Moța Ioan, preot, Orăștie.
 Nicoară Porfirie, învățător, Vinerea, p. u. Șibot.
 Popovici Ilie, preot, Sebișel, p. u. Orăștie.
 Roman Nicolau, preot, Romoșel, p. u. Orăștie.
 Roșu Adam, Geoagiu.
 Stârc Nicolae, preot, Pricaz, p. u. Orăștie.
 Ștefănescu Petru, proprietar, Romoșel, p. u. Șibot.
 Todica S., soție de contabil, Geoagiul-de-jos.
 Vaidei, comuna bisericească gr.-or. Vaidei, p. u. Orăștie.

Despărțământul Oravița.

Membri fondatori.

Coca, Dr. Alexandru, avocat, Sasca-montană.
 Petrovici Ioan, preot, Ciclova-română. p. u. Oravița.
 Roșu Pavel, preot, Vrani.
 Méhes, Dr. Ludovic, medic, Oravița.

Membri pe viață.

Avramescu Sofronie, preot, Nicolinț, p. u. Răcășdia.
 Corcan Dumitru, propr., Iladia, p. u. Răcășdia.
 Cornean, Dr. Petru, avocat, Oravița.
 Gropșan, Dr. Mihaiu, avocat, Oravița.
 Nedelcu, Dr. Ioan, avocat, Oravița.
 Nemoian Mina, notar, Ciuchici, p. u. Răcășdia.
 Panciovan Teodor, preot, Iertof, p. u. Vrani.
 Popovici Alexandru P., protopop, Oravița.
 Roșiu Iuliu, proprietar, Vrani.
 Savu Ioan, notar în penz., Iertof, p. u. Vrani.
 Trăila Ilia, avocat, Oravița.
 Vișan Simeon, comerciant, Slatina, p. u. Sasca-montană.
 Vranianțu Iosif, notar, Vrani.

Membri ordinari

Bereș Nicolau, preot, Ciuchici, p. u. Răcășdia.
 Bernaz Petru, paroh, Secaș, p. u. Cacova.
 Birou Iuliu, inv., Ticvaniul-mare, p. u. Cacova.
 Bistrean Sinesie, preot, Jurjova, p. u. Dognecea.
 Bogdan Georgiu, comerc., Oravița-română, p. u. Oravița.
 Bogdan Ioan, inv., Oravița.
 Boițor Dumitru, arhitect, Oravița-română, p. u. Oravița.
 Bojinca, Eva Stanca, comerciantă, Ticvaniu-mare, p. u. Cacova.
 Caiman Georgiu, învățător, Ticvaniu-mare, p. u. Cacova.
 Cigărean, Dr. Liviu, avocat, Oravița.
 Corcan Petru, prim-preot, Iam.
 Epure Ioan, notar cercual, Greovaș, p. u. Cacova.
 Gropșan Ioan, paroh, Cărbunari, p. u. Sasca-montană.
 Hubian, văd. Ofelia, Cacova.
 Lăpădat Ioan, comerciant, Ciuchici, p. u. Răcășdia.
 Lăpădat Victor, Berliște, p. u. Iam.
 Lazar Carol, învățător, Oravița-română, p. u. Oravița.
 Leza Vasilie, comerciant, Ticvaniul-mare, p. u. Cacova.
 Manguca, Dr. Ioan, medic cercual, Oravița.
 Măran Ioan, preot, Ciclova-română, p. u. Oravița.
 Mărginean Vasile, funcț. de bancă, Oravița-montană. p. u. Oravița.
 Mila Pavel, funcționar particular, Oravița.
 Mioc Efreim, comerciant, Vărădia.
 Muntean, Dr. Baltazar, adv., Oravița.
 Murgu Vasile, paroh, Jertof, p. u. Vrani.
 Murgu Vasilie, paroh, Ciclova-montană, p. u. Oravița.
 Medici Iosif, comerciant, Oravița-română.
 Novacovici Emilian, inv., Răcășdia.
 Pavlovici Carol, oficial de bancă, Oravița-română, p. u. Oravița.
 Popa Simeon, comerciant, Ticvaniul-mare, p. u. Cacova.
 Popescu Simeon, contabil, Cacova.
 Poruțiu Victor, protopop, Oravița-română, p. u. Oravița. (*Dir. desp.*)
 Reuniunea română de cântări și lectură, Sasca-montană.

Rusu Dimitrie, protopop, Ticvanu-mare, p. u. Cacova.

«Săscana», societate pe acții, Sasca-montană. Strimbei Cornel, preot, Oravița-română, p. u. Oravița.

Țieran, Ioan E., librar, Oravița.

Vuia Nicolau, neguțator, Ticvanu-mare, p. u. Cacova.

Despărțământul Panciova.

Membriu fondator.

Neagoe Ioanichie, preot, Petrovasela.

Membri pe viață.

Borca, d-șoara Iconia, Petrovasela.

Comuna Petrovasela.

«Concordia», institut de credit, Uzdin.

Miclea, Dr. George, avocat, Alibunar.

Miclea Trifon, protopop, Satul-nou.

Popescu Damian, paroh, Ovcea, p. u. Panciova.

«Steaua», institut de credit, Petrovasela.

Membri ordinari

Andresi, Dr. Alexandru, medic, Petrovasela.

Birescu, Dr. Alexandru, adv., Panciova.

Biserica gr.-or. română, Ovcea, p. u. Panciova.

Biserica gr.-or., Uzdin.

Boldovina Marcu, cand. de preot, Dolova.

Burz Pompiliu, contabil, Sănmihai.

Marcu, Traian I., secretar de bancă, Satu-nou.

Mihailășiu, Dr. Victor, medic comunal, Satul-nou.

Milu Iancu, paroh, Uzdin.

Onciu Constantin, comerciant, Uzdin.

Onciu Iosif, contabil la fabrica Ganz, Buda-pesta.

Ortopan George, proprietar, Satul-nou.

Popa Iosif, învățător, Seleuș.

Pența, Dr. Petru, avocat, Panciova.

Popa Ștefan, paroh, Seleuș.

Popovici Nicolae, paroh, Alibunar.

«Sentinela», institut de credit, Satul-nou.

Stoica Petru, dir. exec., Satul-nou. (*Dir. desp.*)

Țarină Constantin, notar com., Satul-nou.

Vereș Corneliu, comerciant, Sănmihai.

Despărțământul Reghin.

Membriu fondator.

Șagău Galacteon, protopop, M.-Cueșd, p. u. Deda. (*Dir. desp.*)

Membri pe viață

Man Octavian, învățător, Milășel, p. u. Ormenișul-de-câmpie.

Niculescu Alexandru, preot, Meșterhaza.

Popescu, Dr. Ioan, adv., Reghin.

Popescu Iosif, dir. de bancă, Reghin.

Membri ordinari.

Barbu Eugenia, Reghin.

Barbu Sever, contabil, Reghin.

Brătean Mihail, paroh, Potoc, p. u. Reghin.

Bucur Alexandru, croitor, Toplița-română.

Bucur Ioan, Toplița română.

Bucur, Teodor I. Ioan I. Ilie, econom, Toplița-română.

Căzan George, paroh, Filea, p. u. Deda.

Chețan, Dr. Augustin, avocat, Reghin.

Cristea Alexandru, cassar comunal, Toplița-română.

Cristea Alexandru, Toplița-română.

Duma Ioan, paroh, Săcalul-de-munte, p. u. Ieciu.

Dumbravă Aurel, paroh, Habic, p. u. Gurghiu.

Glîga Nicolau, paroh, Râpa-de-sus, p. u. Disnăieu.

Grama Iuliu, paroh, Chiherul-de-sus, p. u. Nyárád-remete.

Graur Zahei, paroh, Dumbrava, p. u. Disnăieu.

Harșa, Dr. Ioan, adv., Reghin.

Harșa Vasile, paroh, Milășel, p. u. Ormenișul-de-Câmpie.

Lupu Zaharie, paroh, Hodac, p. u. Gurghiu.

Maier Gavrilă, paroh, Toplița-română.

Maier George, paroh, Toplița-română.

Mazere Ioan, măcelar, Toplița-română, p. u. Toplița.

Mazere Ioan, comerciant, Toplița-română.

Moldovan Nicolae, comerciant, Toplița-română.

Muntescu Vasile, paroh, Solovăstru, p. u. Gurghiu.

Nascu Nicolae, învățător, Poleți-Ilva.

Neagoș Petru, medic, Deda.

Nicoară Grigoriu, preot, Ibănești, p. u. Gurghiu.

Nistor Nicolau, învățător, Săcalul-de-munte, p. u. Ieciu.

Oltean Alexandru, paroh, Jabenița, p. u. Gurghiu.

Pantea, Dr. Ioan, avocat, M.-Oșorheiu.

Pop Ioan, învățător, Cașva, p. u. Gurghiu.

Popa Ariton, protopop, Reghin.
 Popescu, Dr. Ilie, avocat, Reghin.
 Popescu Ioan, primar, Toplița-română.
 Popescu Iosif, paroh, Dumbrava, p. u. Dis-năieu.
 Popescu Sabin, contabil, Reghin.
 Popescu, Dr. Teodor, cand. de adv., Reghin.
 Șipoș Iosif, Reghin.
 Silaghi Ioan, preot, Idicel, p. u. Ieciu.
 Suciș Ioan, inv., Căcuci, p. u. Gurghiu.
 Tămaș Ioan, econom, Toplița-română.
 Teglariu Stefan, cantor, Toplița-română.
 Teslovean Teodor, econom, Toplița-română.
 Tesloveanu, Nicolau I. Mihailă, econom, Toplița-română.
 Tilea, Dr. Liviu, medic, Toplița-română.
 Trif Olimpiu, inv., Toplița-română.
 Truța, Dr. Eugen, avocat, Reghin.
 Vodă Ioan, paroh, Deda.
 Vodă Pantelimon, comerciant, Toplița-română.
 Zehan Simeon, paroh, Cașva, p. u. Gurghiu.

Despărțământul Săliște.

Membri fondatori.

Ittu Mihail, silvicultor, Arad.

Membri pe vieță.

Cacova, comuna Cacova, p. u. Orlat.
 Cacova, comuna bisericească Cacova, p. u. Orlat.
 Comșia, Ionel P., comerciant, Săliște.
 Gurarâului, comuna Gurarâului, p. u. Orlat.
 Hențu Nicolau, notar în pens., Săliște.
 Popa al Opri, Nicolae, Săliște.
 Săliște, comuna, Săliște.
 Tilișca, comuna bisericească Tilișca, p. u. Săliște.
 Tilișca, comuna Tilișca, p. u. Săliște.

Membri ordinari.

Agârbiceanu Ioan, paroh, Orlat.
 Algya, Dionisie de, subcolonel pens., Săliște.
 Banciu Dumitru, farmacist, Săliște.
 Banciu Ioan, comerciant, Săliște.
 Batuca Ioan, notar, Galiș, p. u. Săliște.
 Biserica gr.-or. din Gurarâului, p. u. Orlat.
 Brătian Constanța, Săliște.
 Brătian George, șef de birou în pensiune, Săliște.
 Calefariu, Dr. Nicolae, medic, Săliște. (*Dir. desp.*)

Comșa, Dr. Nicolae, medic, Săliște.
 Comșa Petru, Săliște.
 Comaniciu Nicolae, notar, Gurarâului, p. u. Orlat.
 Dancu Gligor, proprietar, Săcel, p. u. Săliște.
 Decei Aurel, notar, Gurarâului, p. u. Orlat.
 Dragits Petru, prim-pretor, Săliște.
 Dobrota Ioan, învăț., Sibiel, p. u. Săliște.
 Doboiu Teodor, comerciant, Săliște.
 Galeș, comuna biser. Galeș, p. u. Săliște.
 Galeș, comuna Galeș, p. u. Săliște.
 Hanzu Ioan, preot, Cacova, p. u. Orlat.
 Hățăgan Aurel, notar, Sibiel, p. u. Săliște.
 Herța Constantin, contabil, Săliște.
 Iosif Ilie, preot, Galeș, p. u. Săliște.
 Ittu George, preot, Vale, p. u. Săliște.
 Ivan Ioan, notar în pens., Gurarâului, p. u. Orlat.
 Lupaș, Dr. Ioan, protopresbiter, Săliște.
 Măcelar Ilie, propr., Gurarâului, p. u. Orlat.
 Manta Ioan, preot, Gurarâului, p. u. Orlat.
 Manuil Iacob, notar, Topârcea, p. u. Apoldulmic.
 Orlat, comuna, p. u. Orlat.
 Oțoiu Ioan, preot, Aciliu, p. u. Săliște.
 Pesamosca Ludovic, contabil și propr., Orlat.
 Petra, Dr. Nicolae, avocat, Săliște.
 Pop Ioan, notar, Aciliu, p. u. Săliște.
 Pop Valeriu, notar, Săcel, p. u. Săliște.
 Popescu Ioan, primar, Sibiel, p. u. Săliște.
 Popovici Valeriu, paroh, Sibiel, p. u. Săliște.
 Prunaș, Dr. George, medic, Orlat.
 Roșca Capitan, lordache, comerciant, Săliște.
 Savu Sabin, notar, Vale, p. u. Săliște.
 Sibiel, comuna, p. u. Săliște:
 Sibiel, comuna bisericească, p. u. Săliște.
 Tămaș Nicolae, notar, Cacova, p. u. Orlat.
 Țintea Nicolae, comerciant, Săliște.
 Vale, comuna Vale, p. u. Săliște.

Despărțământul Săn-Miclăuș.

Membri fondatori.

Ardelean Mihai, proprietar, Pesac.
 Oprean, Dr. Nestor, adv., Săn-Miclăușul-mare.
 (*Dir. desp.*)

Membri pe vieță.

Bogdan Emil, dir. de bancă, Comloșul-mare.
 Fumor Pavel, proprietar, Nereu, p. u. Tirimia-mare.
 Mezin, Eremie jun., proprietar, Nereu, p. u. Tirimia-mare.

Mezin Pavel, proprietar, Nereu, p. u. Tiri-
mia-mare.

Pascu Iosif, proprietar, Comloșul-mare.

Membri ordinari.

Băilă Constantin, adm. domeniial, Sânpetru.

Cionca Gavrilă, agronom, Igrîș.

Dămian, Dr. Ioan, adv., Sân-Miclăușul-mare.

Deciu Victor, paroh gr.-cat., Cenadul-sârbesc,
p. u. Cenadul-german.

Deciu Vasiliu, paroh, Sân-Miclăușul-mare.

Miulescu Paul, protopop, Comloșul-mare.

Negru Virgil, paroh, Igrîș.

Păcățian Mihaiu, Comloșul-mare.

Popovici Ioan, paroh, Sân-Miclăușul-mare.

Despărțământul Sătmar-Ugocia.

Membri fondatori.

Dragoș, Dr. Teofil, avocat, Baia-mare.

Pocol Alexiu, proprietar de mine, Baia-mare.

«Sătmăreana», societate pe acții, Seini.

Membri pe viață.

Balea Simion, protopop, Sapintia.

Barbul Gavriil, proprietar, Mocira, p. u. Baia-
mare.

Dunca născ. Kiss, Antonia, Sătmar.

Dredean Eugeniu, preot, Târșolt.

Fanea Ioan, preot, Sarasău, p. u. M.-Siget.

Hotea Ioan, capelan, Turț.

Mihály, Dr. Ioan, protofiscal comit., M.-Siget.

Pop Alexandru de Kapolnoc-Monostor, jude
la tabla reg., Baia-mare.

«Perșeu», asoc. de credit, Chiuzbaia, p. u.
Baia-Sprie.

Pop Alexiu, paroh, Săsari, p. u. Tăuții-de-jos.

Pop Ioan, protopop, Turț.

Serbac Ioan, paroh, Vama, p. u. Negrești.

Membri ordinari.

Achim Vasile, econom, Seini.

Achim Georgiu, dir. de bancă, Seini.

Anderco Simeon, preot, Ilba.

Anderco Artur, preot, Cuhe, p. u. Dragomi-
rești.

Ardelean Vasilie, paroh, Vetîș, p. u. Sătmar.

Băban Alexandru, preot, Prilog, p. u. Vama.

Ban Vasiliu, econom, Seini.

Berinde Alexe, protopop, Seini.

Bogdan Andreiu, preot, gr.-cat., Portelec.

Bran Emil, preot, Dragomirești.

Brâncovean Alexandru, Bușa, p. u. Tăuții-
de-jos.

Breban jun., Alexandru, paroh, Baia-mare.

Breban Nicolau, preot, Cicărlău.

Bud Tit, vicar, Sighetul-Marmației.

Ceontea Dimitrie, paroh, Dumbrăvița, p. u.
Baia-mare.

Ciurdar Mihaiu, protopop, Dob.

Ciutoraș George, econom, Iosip.

Darabant Iuliu, protopop, Boinești, p. u.
Bicsad.

Doroș Nicolau, preot gr.-cat., Breb, p. u.
Ocna-Șugatag.

Farkas Alex., preot gr.-cat., Tâmaia, p. u.
Ardusat.

Kaba, Dr. Artemiu, avocat, Seini.

Kováts Antoniu, protopop, Tarna-mare.

Lucaciu Constantin, paroh, Craiu-Dorolț.

Lucaciu, Dr. Vasile, paroh, Șișești, p. u.
Baia-Sprie.

Lucaciu, d-na Dr. Vasile, soție de preot, Și-
șești, p. u. Baia-Sprie.

Lupan Nicolae, preot, Chiuzbaia, p. u. Tăuții-
de-sus.

Marcus Ludovic, protopop, Mădăraș, p. u.
Ardud.

Marinescu Aureliu, preot, Bozinta-mare, p.
u. Tăuții-de-jos.

Mihalca Ioan, paroh, Jidani.

Murășan Alexandru, proprietar, Bozinta-mare,
p. u. Tăuții-de-jos.

Murășan Georgiu, paroh, Moftinul-mic.

Murășan Aurel, preot gr.-cat., Érdengengeteg,
p. u. Andrid.

Murășan Mihai, preot gr. cat., Resighea, p.
u. Pișcolt.

Papp Demetriu, adv., Vezend, p. u. Portelec.

Papp Ioan, farmacist, Sătmar.

Pop Iacob, paroh, Bătarci, p. u. Comlăușa-
Sărlău.

Pop Andreiu, paroh, Mocira, p. u. Baia-mare.

Savanyu Ioan, avocat, Sătmar.

Selăgian Florian, preot gr.-cat., Pișcolt.

Selăgian Sever, cassar de bancă, Careii-mari.

Selăgian Georgiu, paroh, Ruși, p. u. Hirip.

Șipos Stefan, protopop, Pomi.

Stan Alexandru, mare proprietar, Lipău, p.
u. Cărășău.

Stan, Dna Alex., soție de mare proprietar,
Lipău, p. u. Cărășău.

Stanciu George, preot, Botiz, p. u. Oșvarău.

Șuta Georgiu, protopop, Borlești, p. u. Pomi.
(Dir. desp.).

Szabó Gavril, paroh, Bicsad.

Szilágyi Ioan, preot gr.-cat., Vezend, p. u.
Portelec.

Târnovean Coriolan, paroh, Borlești, p. u.
Pomi.

Târnovean Ioan, paroh, Culciul-mare, p. u. Cărășău.
 Vida Mihail, preot, Hodișa, p. u. Ardud.
 Zsiros Ioan, paroh, Hurez, p. u. Supurul-de-jos.

Despărțământul Sebeș.

Membri fondatori.

Pianul-superior, comuna Pianul-superior, p. u. Sebeșul-săsesc.
 Sebeșul-săsesc, comunitate scaunală, p. u. Sebeșul-săsesc.

Membri pe viață

Ispas Simeon, proprietar, Daia-română, p. u. Oarda-inferioară.
 Lancrăm, comuna Lancrăm, p. u. Sebeșul-săsesc.
 «Sebeșana», inst. de credit, Sebeșul-săsesc.
 Tacit Cornel, farmacist, Sebeșul-săsesc.
 Tacit Virgil, inginer de mine, Sebeșul-săsesc.

Membri ordinari.

Albini Liviu, proprietar, Cut, p. u. Cunța.
 Aldea Vasilie, senator orășenesc, Sebeșul-săsesc.
 Băilă Ioan, tutor orfanal, Sebeșul-săsesc.
 Barb Aurel, notar, Lancrăm, p. u. Sebeșul-săsesc.
 Bojița Aurel, cassar de bancă, Sebeșul-săsesc.
 Barb Ioan, negustor, Săsciori.
 Cărăban Augustin, cassar, Vințul-de-jos.
 Cărăban Ioan, proprietar, Vințul-de-jos.
 Cărpenișan Nicolae, paroh, Răhău, p. u. Sebeșul-săsesc.
 Cib Eustate, paroh, Daia-română, p. u. Oarda-inferioară.
 David Avram, preot, Sebeșul-săsesc.
 Dregan Ioan, notar public, Sebeșul-săsesc.
 Florian Ioan, notar, Laz, p. u. Săsciori.
 Floca Ioan, preot, Răhău, p. u. Sebeșul-săsesc.
 Goia Iosif, contabil, Sebeșul-săsesc.
 Hinția Nicolau, paroh, Sebeșul, p. u. Săsciori.
 Insoțirea de credit Raiffeisen, Loman, p. u. Săsciori.
 Loman, comuna, p. u. Săsciori.
 Loman, comuna bisericească, p. u. Săsciori.
 Laz, comuna, p. u. Săsciori.
 Lazar, Dr. Nicolae, adv., Sebeșul-săsesc.
 Ludu Andreiu, paroh, Lancrăm, p. u. Sebeșul-săsesc.
 Medean Sergiu, protopop, Sebeșul-săsesc.
 (Dir. desp.)

Moga, Dr. Atanasiu, medic, Săsciori.
 Moga Ilie, preot, Săsciori.
 Oncescu Ioan, notar penz., Răhău, p. u. Sebeșul-săsesc.
 Oancea Const., preot, Cioara, p. u. Vințul-de-jos.
 Paraschiv, Eugenia I., proprietară, Sebeșul-săsesc.
 Petrașcu, Dr. Traian, medic, Sebeșul-săsesc.
 Pianul-inferior, comuna bis., p. u. Sebeșul-săsesc.
 Pianul-inferior, comuna, p. u. Sebeșul-săsesc.
 Pop Păcurar, Eugen, protopop, Sebeșul-săsesc.
 Popa Nartea, Ioan, notar, Loman, p. u. Săsciori.
 Răhău, comuna Răhău, p. u. Sebeșul-săsesc.
 Rehovan Vasilie, inv., Călnic, p. u. Sebeșul-săsesc.
 Tătar George, contabil, Sebeșul-săsesc.
 Tipeiu, Sever I., farmacist, din Sebeșul-săsesc.
 Vasilca Vasilie, notar, Daia-română, p. u. Oarda-de-jos.
 Vulcu, Iulian I., proprietar, Tărtăria.

Despărțământul Sibiiu.

Membri fondatori.

Harșianu, Basiliu P. de, avocat, Sibiiu.
 Lebu Alexandru, proprietar, Sibiiu.
 Meșianu Ioan, mitropolit, Sibiiu.
 Prie Constantin, preot, Săcădate.
 Rășinari, comuna Rășinari.
 Șuluțu, Iosif St., consilier de trib. în penz., Sibiiu.
 Vișa Ioan, proprietar, Sibiiu.

Membri pe viață.

Bardoși Iuliu, inspector școl. în p., Sibiiu.
 Beu, Dr. Ilie, medic, Sibiiu.
 Boița, comuna, p. u. Tâlmaci.
 Bologa, Dr. Vasile, dir. și profesor, Sibiiu.
 Câmpean Demetriu, arhivar cons., Sibiiu.
 Cândea Ioan, protopresb., Avrig.
 Cosma Parteniu, dir. executiv, Sibiiu.
 Cutean Dumitru, protopop în penz., Vurpăr, p. u. Nocrichiu.
 Dancăș Bucur, econom, Rășinari.
 Hodoș Enea, prof. în penz., Sibiiu.
 Ivan Nicolau, asesor consist., Sibiiu.
 Lemény, Eleonora de, soție de avocat, Sibiiu.
 Mihaltianu Ioan, general auditor, Sibiiu.

Petrașcu Elena, directoara internatului Asociațiunii, Sibiiu.

Popp, Dr. Ioan, medic-colonel, Sibiiu.

Preda, Ioan de, avocat, Sibiiu.

Pușcariu, Dr. Ilarion, arhimandrit, Sibiiu.

Roșca, Dr. Eusebiu R., protosincol, dir. seminarial, Sibiiu.

Russu, Dr. Octavian, avocat, Sibiiu.

Sadu, comuna Sadu, p. u. Cislădie.

Stroia, Dr. Ioan, protopresbiter, Sibiiu.

Țincu, Dr. Avram, avocat, Sibiiu.

Vătășan Ioan, funcționar de bancă, Sibiiu.

Vulc Demetriu, cassar consistorial, Sibiiu.

Membri ordinari.

Albu Nicolae, senator magistrat., Ocna-Sibiului.

Aron Iosif, preot, Cislădia.

«Avrigeana», institut de credit, Avrig.

Bardoși Olivia, profesoară, Sibiiu.

Boiu, Dr. Romul, privatier, Sibiiu.

Boiu, Ioan Baptist, preot, Sibiiu.

Borcia, Dr. Ioan, profesor, Sibiiu.

Borcia, Dr. Lucian, avocat, Sibiiu.

Bratu Aurel, profesor, Sibiiu.

Breban Alexandru, jude cerc. reg., Sibiiu.

Bredicean, Dr. Tiberiu, secret. instit. «Albina», Sibiiu.

Bunea Arseniu, secret. comitet. grănițeresc, Sibiiu.

Căndrea Iancu, agent, Sibiiu.

Comșa George, notar, Poplaca, p. u. Sibiiu.

Cosciuc Aurel, agronomul Asociațiunii, Sibiiu.

Cosma Maria, soție de dir. de bancă, Sibiiu.

Crăciunescu, Dr. Aurel, profesor, Sibiiu.

Cristea, Dr. Nicolau, avocat, Ocna-Sibiului.

Decian George, executor reg., Sibiiu.

Fanea Ioan, notar, Tălmăcel, p. u. Tălmăci.

Fincu Victor, funcț. consist., Sibiiu.

Fruma, Dr. Ioan, adv., Sibiiu.

Gămulea Vasile, funcț. de bancă în penz., Sibiiu.

Goga Octavian, secret. lit. al Asoc., Sibiiu.

Hăger Mihail, hotelier, Sibiiu.

Henteș Ioan, asesor la sedria orfanală, Sibiiu.

Hentes Isaia, paroh, Ocna-Sibiului.

Iancu Dr. Ilie, medic, Tălmăci.

Isac, Dr. Pompiliu, avocat, Sibiiu.

Ivan, Dr. Ioan, avocat, Sibiiu.

Jantea Marcu, paroh, Ocna-Sibiului.

Jurca Mihail, notar, Rășinari.

Krafft, C. W., librar, Sibiiu.

Lazăr Victor, funcționar la Academie, București.

Lemény, Dr. Liviu, adv., Sibiiu.

Lemény, Dr. Eleonora, profesoară, Sibiiu.

Lemény, d-șoara Maria, Sibiiu.

Lucuța Pantaleon, căpitan în penz., Sibiiu.

Lungu Maniu, paroh, Rășinari.

Maniu Achim, ofic. super. de registr. milit. Budapesta.

Mariencescu, Dr. Atanasiu, jude de tablă în penz., Sibiiu.

Miclea, Dr. Ioan, primpretor, Cislădie.

Moga Ștefan, măestru covrigar, Sibiiu.

Muntean Iuliu, jude de trib., Sibiiu.

Muntean Paul, locot. colonel în penz., Sibiiu.

Onițiu Victor, comerciant, Sibiiu.

Opriș Ioan, Șura-mare, p. u. Sibiiu.

Opriș Nicolae, paroh, Șura-mare, p. u. Sibiiu.

Păcală Victor, prof., Sibiiu.

Păcățian, Teodor V., publicist, Sibiiu.

Pamfilie Ioan, arhitect-inginer, Sibiiu.

Pișoș Terezia, privatieră, Sibiiu.

Piso, Dr. Eugen, adv., Sibiiu.

Popa Candid, inv., Sibiiu.

Popa Ioan, paroh, Săliște.

Popa Isaia, paroh, Ocna-Sibiului.

Popescu Iuliu, cassar al «Albinei», Sibiiu.

Popescu Romul, funcționar de bancă, Sibiiu.

Poplaca, comuna, p. u. Sibiiu.

Popp Constantin, funcț. de bancă, Sibiiu.

Preda Victor, sculptor, Avrig.

Proca, Dr. George, secret. consist., Sibiiu.

Răduțiu Irimie, notar, Avrig.

Rebega Ioan, funcț. de bancă, Sibiiu.

Roman Ioan, paroh, Tălmăcel, p. u. Tălmăci.

Roșca Sofron, funcț. la „Albina”, Sibiiu.

Russu Aurel, cand. de avocat, Sibiiu.

Șandor de Vist, Nicolau, major în penz., Sibiiu.

Simu Romul, inv. în penz., Sibiiu.

Șpan, Dr. Petru, prof., Sibiiu.

Stan, Dr. Vasile, profesor, Sibiiu.

Stroia Stefan, protonot. comit., Sibiiu.

Șura-mare, biserica gr.-or., p. u. Sibiiu.

Tălmăcel, comuna, p. u. Tălmăci.

Tăslăuanu, Octavianu C., secr. adm. al Asoc., Sibiiu.

Țincu Petru, funcționar de bancă, Sibiiu.

Togan Nicolau, protopop, Sibiiu.

Tritean Lazar, asesor consistorial, Sibiiu.

(Sub-dir. desp.).

Vancu Eugen, funcț. de bancă, Sibiiu.

Vătășan Nicolae, prof. semin., Sibiiu.

Voilean Mateiu, asesor consist., Sibiiu.

Despărțământul Sighișoara.

Membri ordinari.

Moldovan Demetriu, protopop, Sighișoara.
(Dir. desp.).
 Șandru Calipsa, Sighișoara.
 Taflan George, notar, Crihalma, p. u. Co-
 mânia-inferioară.
 Tatar Zaharia, not. de trib., Elisabetopole.

Despărțământul Șimleu.

Membri fondatori.

Mica Vasiliu, posesor, Someș-Odorheiu.
 Nilvan Nicolau, avocat, Șomcuta-mare.
 Pop de Băsești, George, proprietar, Băsești.
 «Silvania», institut de credit, Șimleu.

Membri pe viață.

Cosma Andreiu, dir. exec., Șimleu.
 Cosma Francisc, Pir.
 Cosma Maria, soție de dir. de bancă, Șimleu.
 «Chiorana», institut de credit și econ., Șom-
 cuta-mare.
 Lengyel Teodor, paroh, Stremți, p. u. Hodod.
 Oficial parohial gr.-cat. rom., Șomcuta-mare.
 Pop, Dr. George, avocat, Zălau.
 Pop Petru, paroh, Babța, p. u. Bichiș.
 Pop Vasiliu, adv., Șimleu.
 Trif Tit, paroh, Babța, p. u. Bichiș.

Membri ordinari.

Avram Laurențiu, Chieșd, p. u. Șarmășag.
 Baliban Antoniu, preot, Băsești.
 Barboloviciu Alimpiu, vicar, Șimleu. *(Dir.
 desp.)*.
 Blaşa Teodor, înv. penz., Șomcuta-mare.
 Bohățel Ioan, preot, Hășmaș-Lăpuș, p. u.
 Hideag.
 Bohățel Teodor, preot, Mineu, p. u. Sâncraiu.
 Boroș Eugen, funcț. de bancă, Șimleu.
 Bojtor, Dr. Ambrosiu, medic, Ardihăț.
 Budișan Ioan, paroh, Pria, p. u. Cizer.
 Butean, Dr. Simion, avocat, Șomcuta-mare.
 Butean, Alexi Vasile, econom, Șomcuta-mare.
 Butean Vasile, preot, Săcălășeni.
 Coste Ioan, paroh, Hosufalău.
 Coza Ioan, preot, Pribilești, p. u. Fersig.
 Deleu, Dr. Victor, avocat, Șimleu.
 Dragomir, Ioan Ch., protopop, Năprade.
 Dragomir Teofil, proprietar, Lupoia, p. u.
 Creaca.

Felecan, Dr. Octavian, v.-not. comit., Zălau.
 Gyurkó, Dr. Vasile, avocat, Jibău.
 Hangea, Isidor B., preot, Buciumi, p. u. Șom-
 cuta-mare.
 Lengyel Ioan, preot, Oarța-de-sus, p. u. Ce-
 hul-Silvaniei.
 Marcu Iacob, notar penz., Berchez, p. u.
 Șomcuta-mare.
 Marcuș Augustin, oficial de bancă, Șimleu.
 Marinceș Simeon, preot, Bogdana, p. u. Bu-
 cium.
 Moldovan Mateiu, preot, Agriș, p. u. Trăznea.
 Medan Andreiu, adv., Șomcuta-mare.
 Meseșian, Dr. Coriolan, adv., Șimleu.
 Meseșian Gavriil, paroh, Chieșd, p. u. Șăr-
 mășag.
 Mircea, Dr. Augustin, adv., Bogdand.
 Munthiu Nicolau, secr. de bancă, Șimleu.
 Nemeș Traian, paroh, Asuagiul-de-sus, p. u.
 Ardihăț.
 Nilvan, Dr. Aurel, adv., Șomcuta-mare.
 Nistor, Dr. Aurel, avocat, Șomcuta-mare.
 Ōlsovsky Letiția, soție de avocat, Șomcuta-
 mare.
 Orian Aurel, preot, Cizer.
 Ostate Petru, preot, Curitău, p. u. Șarmășag.
 Papiriu Pop, Ioan, protop., Siciu, p. u. Pe-
 riceiu.
 Pintea, Dr. Augustin, cand. de adv., Șimleu.
 Pop Ioan, paroh, Someș-Uilac, p. u. Biușa.
 Pop, Ioan P., paroh, Domnin, p. u. Jibău.
 Pop Mihai, paroh, Cuceu, p. u. Jibău.
 Pop, Dr. Mihai, adv., Cehul-Silvaniei.
 Pop Vasiliu, preot, protopop onorar, Oarța-
 de-jos, p. u. Cehul-Silvaniei.
 Rădocea George, contabil la «Chiorana»,
 Șomcuta-mare.
 Schiop Vasilie, preot, Posta, p. u. Șomcuta-
 mare.
 Serb Ioan, protopop, Șomcuta-mare.
 Sima Laurențiu, preot, Săg, p. u. Cizer.
 Stoica, Dr. Dionisiu, publicist, Șimleu.
 Suciu, Dr. Ioan, adv., Zălau.
 Tarța, Dr. Aurel, cand. de avocat, Șomcuta-
 mare.
 Trif Gavriil, prof. emer., Șimleu.
 Varna Alexiu, protopop, Asuagiul-de-sus, p.
 u. Ardihăț.
 Vasváry Ioan, paroh, Bârseul-de-sus, p. u.
 Ardihăț.
 Vicaș Emil, paroh, Cosniciul-de-jos, p. u. Ip.
 Vicaș Augustin, Hidig, p. u. Șarmășag.

Despărțământul Tășnad.

Membri pe vieață.

Coroian Demetriu, protopop, Santău. (*Dir. desp.*)
 Fulep Georgiu, Santău.
 Fulep Ioan, Santău.
 Mureșan Vasiliu, preot, Săuca.
 Pop Gregoriu, protopop, Unimăt, p. u. Supurul-de-jos.
 Steer, Dr. Coriolan, avocat, Tășnad.
 Trușă Ioan, preot, Acăș.

Membri ordinari.

Cordiș Avram, preot, Derșida-mică, p. u. Bobota.
 Cosma Teodor, econom, Supurul-de-sus, p. u. Supurul-de-jos.
 Culic Paul, econom, Unimăt, p. u. Supurul-de-jos.
 Filep Georgiu, preot, Cănaș.
 Filep Gavriil, proprietar, Cănaș.
 Filep Samuil, proprietar, Acăș.
 Gozar Alexandru, jude comunal, Cănaș.
 Hoblea Vasiliu, preot, Cig, p. u. Sâncraiu.
 Lobonț Ioan, preot, Sărăuad, p. u. Tășnad.
 Lobonț Patriciu, preot, Silvaș, p. u. Săuca.
 Marcuș Victor, preot, Pir.
 Mocan George, jude comunal, Santău.
 Molnar George, proprietar, Santău.
 Mureșan Teodor, învățător, Blagea, p. u. Cehăluț.
 Păcaș Vasilie, preot, Hotoan.
 Ploscă George, proprietar, Acăș.
 Ploscă Vasilie, econom, Unimăt, p. u. Supurul-de-jos.
 Pop George, Tășnad.
 Sfura Vasilie, paroh, Blagea, p. u. Cehăluț.

Despărțământul Teaca.

Membri fondator.

Vescan, Dr. Ioan, avocat, Teaca.

Membri pe vieață.

Bran, Dr. Eugen, adv., Teaca. (*Dir. desp.*)
 Chereșeș Aurel, notar cerc., Cosma, p. u. Teaca.
 Hossu Ioan, paroh, Milașul-mare.

Membri ordinari.

Aron, Nicolae S., vice-protopop, Teaca.
 Augur Livia, Pintic, p. u. Teaca.
 Bran Amalia, soție de adv., Teaca.
 «Bistrițana», filiala instit. de econ., Teaca.
 Chibulcutean Sim., preot, Cosma, p. u. Teaca.
 Dredețian Ioan, preot, Socol, p. u. Tonci.

Furdu Toma, preot, Logig, p. u. Teaca.
 Hossu, Dr. Iuliu, preot, Milașul-mare.
 Hossu Victoria, soție de protopop, Milașul-mare.
 Marian Iosif, meseriaș, Teaca.
 Mânăstirean Leon, dirig. filialei «Bistrițana», Teaca.
 Pinteș Simion, preot, Ocnîța, p. u. Teaca.
 Simon Flora, Sângeorgiu, p. u. Sân-Petru.
 Vitez Zoe, Teaca.
 Vescan Ioan, oficial, Teaca.

Despărțământul Timișoara.

Membri fondatori

Gáll, Dr. Iosif, membru al casei magnaților, Lucareș, p. u. Topoloveșul-mare.
 Pap Vasilie, avocat, Arad.
 Țigle, Dr. Petru, avocat, Timișoara.
 «Timișana», institut de credit, Timișoara.
 Ungureanu Emanuil, adv., Timișoara.

Membri pe vieață.

Bandu Ioan, propr., Mehala, p. u. Timișoara.
 Cărbăș Romul, dir. executiv la «Timișana», Timișoara. (*Dir. desp.*)
 «Corona», institut de credit, Timișoara.
 Cosma, Dr. Aurel, avocat, Timișoara.
 Cosma Lucia, soție de adv., Timișoara.
 Mezin, Dr. Valeriu, adv., Timișoara.
 Mihailovici Costa, proprietar, Elisabetinul-Timișoarei.
 Oprean Arcadie, funcț. de bancă, Timișoara.
 Vaianțu Vasile, inv. în penz., Mehala, p. u. Timișoara.

Membri ordinari.

Adam Alexandrina, soție de adv., Timișoara.
 Adam, Dr. George, avocat, Timișoara
 Albon Mihai, proprietar, Blajova, p. u. Niczki-falva.
 Ardelean Mihai, comerciant, Timișoara.
 Baicu Tanasie, învățător, Ghiroc, p. u. Timișoara.
 «Bănățana», institut de credit, Bucovăț, p. u. Recaș.
 Buibaș Dimitrie, proprietar, Bucovăț, p. u. Remetea-timișană.
 Cărbăș Damaschin, proprietar, Belinț, p. u. Chisetău.
 «Chiseteiana», inst. de credit, Chisetău.
 Cioban, Dr. Pomp., avocat, Timișoara.
 Crăciunescu, Dr. Cornel, adv., Timișoara.
 Czaranu Constantin, comerciant, Timișoara.
 Drăgan Pavel, Sân-mihailul-român.
 Gerdan Nicolau, propr., Timișoara-Fabric.
 Georgieviciu, Dr. Lucian, adv., Recaș.

Gherga Cornel, preot, Bucovăț, p. u. Recaș.
Giulan Nicolae, econom, Utvin, p. u. Timișoara.

Groza Nicolae, preot, Sân-mihaiul-român.

Ioaneș Teodor, preot, Bencecul-român.

Jurma Constantin, Sân-mihaiul-român.

Jurma George, Sân-mihaiul-român.

Miat Constantin, Sân-mihaiul-român.

Micluța Nicolae, preot, Cerneteaz, p. u. Ier-mota-timișană.

Miculescu Ioan, funcț. de bancă, Timișoara.

Milu Pascu, funcționar, Timișoara.

Minișan Petru, contabil, Timișoara.

Nicolin Romul, barbier, Timișoara.

Pincu Nicolau, preot, Nicolințul-mare.

Popovici Dimitrie, preot, Budinț, p. u. Topolovețul-mare.

Rotariu Pavel, adv., Timișoara.

Secoșan Romul, preot, Ictar, p. u. Topolovețul-mare.

Selegean Gavriil, preot, Timișoara-Elisabetin.

Șepeșianu Lucian, paroh, Chisetău.

Serb Gerasim, protopresbiter, Belinț.

Sincai, Dr. Traian, adv., Vinga.

Teodorovici Ioan, maior ces. reg., Timișoara.

Tocitu George, preot, Murani.

Trăilă Georgiu, protop., Timișoara-Fabric.

Zarie Romulus, comerc., Timișoara-Fabric.

Despărțământul Treiscaune-Ciuc.

Membri fondatori.

Dobrean Augustin, cavaler al ordinului «Co-roana României», Tulgheș.

Dobrean Ioan, paroh, Corbu, p. u. Tulgheș.

Membri ordinari.

Burlea George, paroh, Zagon.

Câmpean Elie, protopop, Giurgeu-Sânmi-clăuș.

Ciobotariu Gavril, preot, Gyimes-Bükk, p. u. Gyimes.

Coman Ioan, capelan, Vama-Buzeului, p. u. Buzeul-ungar.

Cosma Aug., paroh, Micouifalău, p. u. Malnaș.

Curcubetă Iordan, capelan, Budila.

Dima Ioan, preot, Sita-Buzeu, p. u. Buzeul-ungar.

Dimian Constantin, protopresbiter, Brețcu. (*Dir. desp.*)

Donea-Donescu, Alexandru, paroh, Vașlab, p. u. Giurgeu-Sânmi-clăuș.

Neagovici-Negoescu, George, preot, Intorsura-Buzeului, p. u. Vama-Buzeului.

Nicolescu Aurel, Tulgheș.

Rădoi Nicolau, inv., Doboli-de-jos, p. u. Ileni.

Rafiroiu Ioan, paroh, Cernatul-de-jos.

Toma Ioan, paroh, Doboli-de-jos, p. u. Ileni.

Ticușan Eremie, inv., Intorsura-Buzeului, p. u. Vama-Buzeului.

Triff Pompei, paroh, Aita-mare.

Urzică Vasilie, paroh, Varviz, p. u. Ditro.

Urzicean Ioan, notar în penz., Corbu, p. u. Tulgheș.

Despărțământul Turda.

Membru pe viață.

Popescu, Dr. Georgiu, avocat, Turda.

Membri ordinari

«Arieșana», institut de credit și economii, Turda.

Costin Iosif, protopop, Turda.

Mesaroș Cornel, inginer la căile ferate, Budapesta.

Moldovan, Dr. Valer, adv., Turda.

Murășan Iovian, protopop gr.-or., Turda.

Nemeș Vicențiu, preot, Sân-Mărtinul-sărat, p. u. Grind.

Orășan Vicențiu, preot gr.-or., Agârbiciu, p. u. Ghiriș.

Pătăcean, Dr. Georgiu, adv., Turda.

Pop Gavrilă, preot, Măhaciu, p. u. Vințul-de-sus.

Pop-Masca, Basiliu, viceprotopop onorar, paroh, Beiu, p. u. Cianul-mare.

Pop Simeon, protopop, Luna, p. u. Grind.

Popescu, Dr. Iuliu, avocat, Turda.

Racovișan Nicolau, Schiop, p. u. Iara-de-jos.

Rus Nicolau, proprietar, Poiana, p. u. Turda.

Rășin, Nicolau P., v.-protopop, paroh, Turda.

Socol Iuhu, preot, Cianul-mare.

Suciu George, protopop, Indol, p. u. Turda.

Suciu Iuliu, cooperator parohial, Indol, p. u. Turda.

Vlăduț, Iuliu C., adv., Turda. (*Dir. desp.*)

Despărțământul Vârșeț.

Membru fondator.

Novac, Dr. Aureliu, avocat, Biserica-albă.

Membri pe viață.

Andreescu Ioan, paroh, Voivodinți, p. u. Coșteiu.

Cârje Valeriu, contabil la instit. «Luceafărul», Vârșeț.

Corcea Avram, preot, Coșteiu.

Đamian, Dr. Ioan, adv., Delta.

Jorgoviciu Iuliu, preot, Marghita-mare.

Oprea Traian, protopop, Vârșeț. (*Dir. desp.*).
 Proștean, Dr. Octavian, medic, Vârșeț.
 Ramneanțu Patrichie, înv., Coșteiu.
 Roșiu, Ioan M., adv., Biserica-albă.
 Tămășiel, Iuliu Tr., avocat, Biserica-albă.
 Zepeneag, Dr. Petru, adv., Vârșeț.

Membri ordinari

Balanescu D., Biserica-albă.
 Bercean Aurel, Vravecgal, p. u. Biserica-albă.
 Biserica gr.-or. română din Nicolințul-mare.
 Boborony Andrea, Biserica-albă.
 Bozanciu Simeon, notar în penziune, Biserica-albă.
 Ciuta Lazar, contabil, Vârșeț.
 Corcea Nicolae, contabil, Vârșeț.
 Coșteiu, comuna bisericească gr.-or., Coșteiu.
 Gașpar Georgiu, preot, Gătaia.
 Meogan Petru, comerc., Coșteiu.
 Moise Ioan, notar, Marcovăț, p. u. Temeș-Kutaș.
 Moise, Mihail P., comerc., Voivodinți, p. u. Coșteiu.
 Murășan Constantin, contabil, Vârșeț.
 Naia Ioan, învățător, Marghita-mare.
 Pincu Nicolae, preot, Nicolințul-mare.
 Popovici Antoniu, preot, Nicolințul-mare.
 Popovici Aureliu, paroh, Sânianăș, p. u. Zichy-falva.
 Popovici, Dr. Nicolae, avocat, Vârșeț.
 Popovici Stefan, Vârșeț.
 Porumb, Dr. Nestor, avocat, Biserica-albă.
 Sdicu Martin, paroh, Straja.
 Suci George, paroh, Sânmihaiu.

Despărțământul Zârnești.

Membrii fondatori.

Garoiu Nicolau, avocat, Zârnești.

Membri pe viață.

Ionică Ioan, inginer silv., Zernești.
 (*Dir. desp.*).

Membri ordinari.

Brumboiu Moise, preot, Tohanul-vechiu.
 Busioc Busioc, econom, Zernești.
 Clinciu Andrei, comerciant, Zârnești.
 Comșa, Ioan I., comerciant, Zârnești.
 Dan Iancu, econom, Zârnești.
 Dan Ioan, protopresbiter onorar, Zârnești.
 Dan Pompiliu, dir. și înv., Zârnești.
 Dobrescu Stefan, comerciant, Zârnești.
 Enescu George, comerciant, Poiana-mărului,
 p. u. Tohanul-vechiu.

Garoiu, Dr. Ioan, avocat, Zârnești.
 Gogonea Aron, preot, Poiana-mărului, p. u. Tohanul-vechiu.
 Hamzea Ioan, protopop, Zârnești.
 Hoadrea, Dr. Ilarie, avocat, Zârnești.
 Ioanovici Constantin, Zârnești.
 Meșianu, Dr. Eugen, avocat, Brașov.
 Meșianu, Dr. Iancu, proprietar, Zârnești.
 Micu Moise, preot, Poiana-mărului, p. u. Tohanul-vechiu.
 Moșoiu George, comerciant, Zârnești.
 Nastea George, vicenotar com., Zârnești.
 Nistor, Dr. Pompiliu, medic, Zârnești.
 Pană Nicolae, înv., Zârnești.
 Răuță Ioan, comerciant, Zârnești.
 Rimbeț Nicolau, Poiana-mărului, p. u. Tohanul-vechiu.
 Sperchez Nicolae, învățător, Zârnești.
 Strevoi Ioan, paroh, Zârnești.
 Tipeiu Nicolae, econom, Zârnești.
 Vodă Ioan, notar com., Zârnești.

Afară de despărțăminte

Membrii fondatori.

Belloescu Stroie, inginer din Săcele.
 Ciacian, Dr. Nicolau, medic, Pecica.
 Papp Ioan, episcop, Arad.
 Popovici George, locotenent-colonel, Graz.
 «Victoria», institut de credit, Arad.

Membri pe viață.

Bona Sidonia, soție de profesor, Segedin.
 Brote Eugen, București.
 Pop Iosif, jude de curie în penz., Budapesta.
 Popovici, Dr. Lazar, medic, Viena.
 Sturza, Dr. Marius, medic, Viena.
 Sida George, Budapesta.
 Szerb Georgiu, deputat dietal, Budapesta.
 Tamaș, Dr. Fulviu, Ruma, (Croatia și Slavonia),

Membri ordinari.

Antonescu Virgil, funcț. la «Victoria», Arad.
 Beleș Augustin, preot, Șimand.
 Bona Anton, profesor, Segedin.
 Borgovan, V. Gr., prof. desp., Năsăud.
 Ciorogariu Roman, dir. semin., Arad.
 Florian, Dr. Iuliu, preot militar, Cluj.
 Mezei Ioan, jude de curie, Budapesta.
 Mihai, Emil F., Budapesta.
 Mustețiu Iosif, căpitan, Alba-Iulia.
 Simu Ioan, înv. în penz., Arad.
 Strajan Mihail, profesor din Tiur.
 Șuluțu, Dr. Aurel St., prof. din Sibiu.
 Tămășdan, Dr. Liviu, avocat, Arad.

CONSPECTUL SUMAR
al membrilor Asociațiunii la 1 August 1910.

	Membri fondatori	Membri Pe viață	Membri ordinari	În total
1. Membri onorari	8			8
2. Membri secțiilor (ordinari) . . .	25			25
3. Membri secțiilor (coresp.) . . .	23			23
4. Desp. Abrud-Câmpeni	—	I	20	52
5. „ Agnita	—	—	—	14
6. „ Aiud-Teiuș	—	1	—	32
7. „ Alba-Iulia	—	—	3	29
8. „ Becicherecul-mare	—	—	1	7
9. „ Beiuș	—	—	1	41
10. „ Bistrița	—	11	8	28
11. „ Blaj	—	4	3	48
12. „ Bocșa	—	1	—	27
13. „ Brad	—	2	10	26
14. „ Bran	—	1	2	14
15. „ Brașov	—	3	14	87
16. „ Bucium	—	—	1	3
17. „ Buziaș	—	—	1	3
18. „ Caransebeș	—	2	3	22
19. „ Ceica	—	1	2	7
20. „ Ciacova	—	1	5	4
21. „ Cluj	—	2	2	28
22. „ Cohalm	—	—	1	9
23. „ Dej	—	3	2	28
24. „ Deva	—	1	4	28
25. „ Diciosânmărtin	—	—	2	13
26. „ Dobra	—	—	—	17
27. „ Făgăraș	—	2	8	50
28. „ Gherla	—	2	6	38
29. „ Hălmagiu	—	—	—	4
30. „ Hațeg	—	—	2	38
31. „ Hida-Huedin	—	1	1	18
32. „ Lăpușul-unguresc	—	1	1	27
33. „ Lipova	—	2	2	10
34. „ Lugoj	—	4	4	37
35. „ Mediaș	—	1	3	28
36. „ Mercurea	—	1	2	19
37. „ Mociu	—	1	2	13
38. „ Murăș-Luduș	—	1	3	19

		Membri fondatori	Membri pe viață	Membri ordinari	În total
39.	Desp. Murăș-Oșorheiu	— 1	4	15	20
40.	„ Murăș-Uioara	— —	1	25	26
41.	„ Năsăud	— 11	26	30	67
42.	„ Nocrichiu	— —	—	24	24
43.	„ Oradea-mare	— 1	2	28	31
44.	„ Orăștie	— 9	8	25	42
45.	„ Oravița	— 4	13	38	55
46.	„ Panciova	— 1	7	20	28
47.	„ Reghin	— 1	4	50	55
48.	„ Săliște	— 1	9	45	55
49.	„ Sânmiclăuș	— 2	5	9	16
50.	„ Sătmar-Ugocea	— 3	12	52	67
51.	„ Sebeș	— 2	5	39	46
52.	„ Sibiiu	— 7	24	81	112
53.	„ Sighișoara	— —	—	4	4
54.	„ Șimleu	— 4	10	54	68
55.	„ Tășnad	— —	7	19	26
56.	„ Teaca	— 1	3	15	19
57.	„ Timișoara	— 5	9	39	53
58.	„ Treiscaune-Ciuc	— 2	—	18	20
59.	„ Turda	— —	1	19	20
60.	„ Vârșeț	— 1	11	22	34
61.	„ Zărnești	— 1	1	27	29
62.	Afară de despărțăminte	— 5	8	13	26
Total		56 112	289	1579	2036

PRELEGERILE POPORALE

ținute în cursul anului 1909.

<i>Numele conferențiarului</i>	<i>Subiectul</i>	<i>Comuna</i>	<i>Despărț.</i>
1. Romul Furdui, prot.	Creșterea copiilor.	Albac	Abrud-Câmpeni.
2. I. Agârbicean, paroh.	Minunățiile pământului.	Bucium	"
3. " " "	Ioan Creangă.	"	"
4. Dem. Goia, paroh.	Ce are de făcut poporul pentru a scăpa din starea de acum.	"	"
5. Romul Furdui, prot.	Munca și crucea.	Câmpeni	"
6. " " "	Cugetări la aoul nou	"	"
7. Vasile Gan, preot.	Povețe bune poporului	Șarteș	"
8. Dem. Goia, preot.	Cultura vitelor	Șohodol	"
9. George Rasuga, inv.	Pomărit	Viadra de jos	"
10. I. Maior, prot.	Istoricul înființării „Asociațiunii“	Cacova	Aind-Teiuș
11. Augustin Ognean, inv.	Alcoholism	"	" "
12. Stefan Onișă, teol.	Eminescu	"	" "
13. Enea Pop Bota, preot.	Un nou izvor de bunăstare	Chișfalău	Alba-Iulia
14. " " " "	Folosul și însemnătatea măestrilor și a negoațelor	Cricau	" "
15. L. Dumitrean, paroh.	Despre emigrări, cauzele și urmările lor	"	" "
16. Simeon Comau, teol.	„Ai carte ai parte“	Dumitra	" "
17. " " "	Icoane din pomologie	"	" "
18. A. Marcu, paroh.	Bine-i că se duc Românii în America	Drimbar	" "
19. " " "	Icoane din pomologie	"	" "
20. Ioan Băltar, cand. de adv.	Inceputul neamului românesc	"	" "
21. Aurel Marcu, preot.	Datini rele	Hepria	" "
22. " " "	Icoane din pomologie (cu proiecțiuni de skeopticon)	"	" "
23. Enea P. Bota, paroh.	Folosul și însemnătatea negoațelor	Ighiu	" "
24. " " "	Despre măestrii	Metăș	" "
25. Ioan Domșa, inv.	Despre beție	"	" "
26. I. Borzea, cantiner.	Albinăritul și foloasele lui	Șard	" "
27. Alex. Borzea, stud. fil.	Despre plantele medicinale și negoțul cu ele	"	" "
28. I. Teculescu, prot.	Scopul Asociațiunii	Zlatna	" "
29. Adrian Țăpoșiu, inv.	Despre tovarășii	Toracul-mare	Becicherecul mare
30. " " "	" " "	" mic	" "
31. N. Fabian, prof.	Chemarea Românilor în patrie, sat și familie	Șonciș	Beiuș
32. " " "	Chemarea mamei române	Feniș	"
33. " " "	Creșterea pruncilor	Petrani	"
34. " " "	Despre carater (omenie)	Delani	"
35. " " "	Organismul „Asociațiunii“ în popor are menirea organismului unui om	Mezeieș	"
36. V. Ștefaniță, prof.	Scopul „Asociațiunii“	"	"
37. Preotul Goina.	Pomărit	"	"
38. Dr. Dion Login, adv.	Chestiuni sociale	Bistrița	Bistrița
39. Teodor A. Bogdan, inv.	Cultivarea pământului	Brășfalău de sus	"
40. " " " "	" " "	" jos	"
41. " " " "	" " "	„Caila“	"
42. Paul Tofan, veterinar	Economia de vite	Bileag	"
43. Gav. Hordoan, inv.	Despre pomărit	Șonfalău	"
44. " " "	" " "	Sărătul	"
45. Vasile Onișă, inv.	" " "	Galăț	"
46. " " "	" " "	Sebiș	"
47. Grig. Romanesei, inv.	Din domeniul economiei pământului și a pomăritului	Buștior	"
48. Vasile Baci, inv.	" " " " "	Ardan	"
49. Ioan Bârsan, preot.	" " " " "	Șoimuș	"
50. Dr. Valeriu Vicaș, cand. de adv.	Despre procese	Nușfalău	"

<i>Numele conferențiarului</i>	<i>Subiectul</i>	<i>Comuna</i>	<i>Despărț.</i>
51. Dr. Valer Vicaș, cand. de avocat.	Despre procese	Șirling	Bistrița
52. Dr. Valer Vicaș, cand. de avocat.	" "	Sântioana	"
53. Dr. I. Bălan, not cons.	Asociațiunea	Tău	Blaș
54. Ștef. Roșian, prof.	Alcoolismul și urmările lui	"	"
55. Dr. A. Chețan, prof.	Folosirea rațională a banilor imprumutați	"	"
56. A. Ciura, prof.	Asociațiunea	Cenăde	"
57. Ioan Maior, agron.	Boalele vitelor	"	"
58. V. Muntean, compt.	Asigurările	"	"
59. Dr. I. Bălan, not. cons.	Alcoolismul ș. a.	"	"
60. N. Pop, prof.	Nobilitatea pomilor	"	"
61. A. C. Domșa, publ.	Asociațiunea	Broșteni	"
62. Em. Vlăsa, propr.	Lucrarea pământului	"	"
63. E. F. Negruțiu, agron.	Îngrijirea vitelor	"	"
64. I. F. Negruțiu, prof.	Asociațiunea	Hususău	"
65. Dr. I. Sâmpălean, profesor.	Alcoolismul ș. a.	Lodroman	"
66. Dr. I. Rațiu, prof.	Pământul și starea noastră (istorică).	"	"
67. Dr. A. Chețan, prof.	Asociațiunea	Spătac	"
68. E. F. Negruțiu, agron.	Gunoirea pământului	și	"
69. Silviu Pop, agron.	Cultura cumpenelor	Lupu	"
70. A. C. Domșa, public.	Asociațiunea	Șoroștin	"
71. I. Fodor, prof.	Tovărășiile economice	"	"
72. I. Maior, agron.	Cele mai bune plante de nutreț	"	"
73. A. Ciura, prof.	Asociațiunea	Țapu	"
74. Dr. A. Chețan, prof.	Nutrirea țăranelui	"	"
75. Gavriil Precup, prof.	„Ai carte ai parte“	"	"
76. Dr. I. Rațiu, prof.	Asociațiunea	Michăsasa	"
77. Iustin Hossu, agron.	Puterea de muncă a bivoliilor	"	"
78. N. Pop, prof.	Albinele și viea	"	"
79. G. Precup, prof.	Asociațiunea	Ohaba	"
80. I. Maior, agronom.	Fânul ca nutreț	Colibi	"
81. Șt. Roșian, prof.	Folosul meseriilor	Tău	"
82. Dr. A. Chețan, prof.	Scopul Asociațiunii	Șoroștin	"
83. A. Ciura, prof.	Eminescu și literatura populară	"	"
84. Gavril Precup, prof.	Conservarea portului național	"	"
85. Petru Ieremis, paroh.	Despre legumărit	Bocșa română	Bocșa
86. I. Marcu, dir. desp.	Scopul Asociațiunii și relele cari bântue vieța poporului nostru	"	"
87. I. Marcu, dir. desp.	Despre religiozitate și moralitate	"	"
88. " " " "	Urmările alcoolismului	"	"
89. " " " "	Combaterea luxului	"	"
90. " " " "	Foloasele despre cruțare și păstrare	"	"
91. M. Stoia, preot și inv.	Din vieța Dnui Isus Christos	Podele	Brad
92. Dr. I. Radu, prof.	Urmările beției	"	"
93. " " " "	Începutul neamului nostru	Scroafa	"
94. M. Stoia, preot și inv.	Din vieța Dnui Isus Christos	"	"
95. Dr. I. Radu, prof.	Urmările beției	"	"
96—106. A. Nistor, preot.	Neindicat	—	Brașov
107. Dr. N. Stinghe, prof.	Șaguna	Brașov Sf. Nicolae	"
108. Vas. Sfetea, paroh.	Cine a inventat rachiul	"	"
109. Aurel Ciortea, prof.	Influența alcoolului asupra organismului	"	"
110. Dr. N. Stinghe, prof.	Șaguna	Brașov-Tocile	"
111. Vas. Sfetea, paroh.	Cine a inventat rachiul	"	"
112. Aurel Ciortea, prof.	Influența alcoolului asupra organismului	"	"
113. Ananie Boldor, inv.	Influența alcoolului asupra organismului pentru adulți și bărbați	Codlea	"
114. " " "	Tablouri din Geografie și Istorie pentru elevi	"	"
115. I. Comanescu, paroh.	Boalele și preîntâmpinarea lor	"	"
116. Nic. Bogdan, prof.	Șaguna	"	"

<i>Numele conferențiarului</i>	<i>Subiectul</i>	<i>Comuna</i>	<i>Despărt.</i>
117. A. Nistor, paroh.	Prăsierea și nutrirea vitelor	Codlea	Brașov
118. Vas. Negut, prof.	Monumente antice și scriitori români	Hălchiu	"
119. Nicolau Furnică, inv.	Influența alcoolului asupra organismului	"	"
120. Ananie Boldor, inv.	Alegerea semințelor	Țânțari	"
121. Nicolau Bogdan, prof.	Influența alcoolului asupra organismului	"	"
122. Ananie Boldor, inv.	Cultura pomilor	Vlădeni	"
123. Dr. Alex. Bogdan, profesor.	Influența alcoolului asupra organismului	"	"
124. E. Ungureanu, adv.	Folosul viermilor de mătase	Buziaș	Buziaș
125. Eugen Păcurariu, preot.	Asociațiunea	Jucul de sus	Cluj
126. Ioan Hațegan, prot.	Sudalme	" " "	"
127. Emiliu Fulea, stud.	Trecutul neamului nostru până în zilele noastre	" " "	"
128. Romul Moldovan, stud. în drept.	Biserica și școala	Feneșul săs.	"
129. Eugen Păcurariu, preot.	Beția	" "	"
130. Dr. Ioan Cherecheș, avocat.	Înțelesul culturii și folosul cetitului și scrisului	Ileanda-mare	Dej
131. Laurențiu Perhaița,	Alcoholism (cu proiecțiuni)	" "	"
132—154. 23 de prelegeri	poporale cu schiopticonul în diferite teritorul despărțământului Dej.	comune de pe	
155. Iosif Morariu, prot.	Asociațiune, scopul și mijloacele	Bătrâna	Dobra
156. " " "	O reprivire istorică asupra popoarelor din patrie, dela colonizarea Romanilor încoace	"	"
157. " " "	Combaterea beției	"	"
158. Ilarie Sârbu, st. teol.	Insemnătatea învățaturii	"	"
159. Oct. Fulea, contabil	Cum să folosim creditul ce ni-l acoardă băncile	"	"
160. Iosif Morariu, prot.	Insemnătatea „Astrei“ și prezidenției ei: Saguna, Cipariu	Vișca	"
161. Toma Rusu, dir. școl.	Economia de vite, soiurile mai alese	"	"
162. " " "	Despre tovrărășii	"	"
163. Iosif Morariu, prot.	Urmările viținului beției	"	"
164. " " "	Viața mântuitorului	Boiul de sus	"
165. Toma Rusu, dir. școl.	Fruntașii literaturii române: Alexandri, Eminescu	"	"
166. Vasile Șerban, inv.	Soiurile mai alese de bovine, îngrijirea lor	"	"
167. Iosif Morariu, prot.	Beția și urmările ei	"	"
168. T. V. Motora, paroh.	Combaterea unor obiceiuri rele la poporul nostru	"	"
169. Dr. Petru Fabian, canonic	Scopurile Asociațiunii	Bonț	Gherla
170. Dr. Petru Fabian, canonic	Despre cultura română	Iclodul-mare	"
171. Aug. Plăian, paroh.	Despre folosirea timpului	"	"
172. Dr. Vasile Moldovan, prof.	Despre Asociațiune	Lona	"
173. Dr. Petru Fabian, canonic.	Despre biblioteca populară	Mintiu	"
174. Dr. Vasile Moldovan, prof.	Insemnătatea școalei	Sânmiclăuș	"
175. Dr. Petru Fabian, canonic.	Foloasele învățaturii	Sec	"
176. N. Munteanu, prot.	Asociațiune	Clopotiva	Hațeg
177. " " "	Viața și faptele lui Iisus Christos	"	"
178. Dr. V. Radeșiu, cand. de adv.	Urmările beției	"	"

<i>Numele conferențiarului</i>	<i>Subiectul</i>	<i>Comuna</i>	<i>Despărț.</i>
179. Vict. Pop, contabil.	Soiurile mai alese de vite	Clopotiva	Hațeg
180. Șerban Șerban, inv.	Vieața și faptele lui Iisus Christos	Cârnești	"
181. Paul Oltean, inv.	Urmările beției	"	"
182. Vict. Pop, contabil.	Soiurile mai alese de vite	"	"
183. Emil Pușcariu, cand. de adv.	Contracte și testamente	"	"
184. Dr. G. Suci, adv.	Vieața și faptele lui Iisus Christos	Măceu	"
185. " " " "	Urmările beției	"	"
186. Iul. Albu, agronom.	Soiurile mai alese de vite	"	"
187. " " " "	Despre altoirea viței de vie	"	"
188. Dr. C. Popescu, prot.	Vieața și faptele lui Iisus Christos	Ocolişul-mare	"
189. Dr. V. Radeșiu, cand. de adv.	Urmările beției	"	"
190. Vict. Pop, contabil.	Soiurile mai alese de vite	"	"
191. Nic. Muntean, prot.	Vieața și faptele lui Iisus Christos	Ostrovul-mare	"
192. Dr. G. Suci, adv.	Urmările beției	"	"
193. Vict. Pop, contabil.	Soiurile mai alese de vite	"	"
194. Dr. A. Străitaru, adv.	Testamente	"	"
195. " " " "	Despre Testamente	Rechitova	"
196. " " " "	Urmările beției	"	"
197. Vict. Pop, contabil.	Soiurile mai alese de vite	"	"
198. Dr. V. Radeșiu, cand. de adv.	Vieața și faptele lui Christos	Riu de mori	"
199. Victor Pop, contabil	Soiurile mai alese de vite	"	"
200. Dr. V. Radeșiu, cand. de adv.	Urmările beției	"	"
201. Dr. C. Popescu, prot.	Asociațiunea	Ruși	"
202. " " " "	Vieața și faptele lui Iisus Christos	"	"
203. Dr. V. Radeșiu, cand. de adv.	Urmările beției	"	"
204. Vict. Pop, contabil.	Soiurile mai alese de vite	"	"
205. Iulius Albu, agron.	Cultivarea pomilor	"	"
206. Dr. V. Radeșiu, cand. de adv.	Despre Asociațiune	Subcetate	"
207. Dionisie Dobrean, preot.	Vieața și faptele lui Iisus Christos	"	"
208. Dr. V. Radeșiu, cand. de adv.	Urmările beției	"	"
209. Dr. A. Străitaru, adv.	Despre Asociațiune	Valea-Dălșii	"
210. " " " "	Despre testamente	"	"
211. " " " "	Despre cărțile funduare	"	"
212. " " " "	Despre urmările beției	"	"
213. Victor Pop, contabil.	Soiurile mai alese de vite	"	"
214. " " " "	Vieața și faptele lui Iisus Christos	"	"
215. Dr. C. Popescu, prot.	Despre Asociațiune	Vălcelele-bune	"
216. " " " "	Vieața și faptele lui Iisus Christos	"	"
217. Dr. V. Radeșiu, c. de adv.	Urmările beției	"	"
218. Vict. Pop, contabil.	Soiurile mai alese de vite	"	"
219. Dr. C. Popescu, prot.	Vieața și faptele lui Iisus Christos	Vălcelele-rele	"
220. Dr. V. Radeșiu, cand. de adv.	Urmările beției	"	"
221. Vict. Pop, contabil.	Soiurile mai alese de vite	"	"
222. Dr. G. Suci, adv.	Scopul Asociațiunii și scopul prelegerilor populare	Hațeg	"
223. Dr. Simion Tâmașiu, avocat.	Slova, lumina sufletului	Cubleșul-rom.	Hida-Huedin
224. Pavel Roșca, prot.	Omul ca ființă intelectuală	Sânmihaiul-deșert	"
225. Ioan Pop, prot.	Despre folosul însoțirilor de lectură	Fildul de mijloc	"
226. Toma Cocîș, inv.	Despre școala confesională	Fildul de jos	"
227. Dr. Alex. Bodea, adv.	Noua dare de pământ	"	"
228. Gavriil Bude, inv.	Altoirea, îngrijirea pomilor și folosul lor	Berința	Lăpușul-ung.
229. Vasile Duma, prot.	Folosul bibliotecilor	"	"

<i>Numele conferențiarului</i>	<i>Subiectul</i>	<i>Comuna</i>	<i>Despdr.</i>
230. Vasile Duma, prot.	Urmările alcoolismului cu privire la sănătatea omului	Cufosia	Lăpușul-ung.
231. Vasile Muste, prot.	Stricăciunea alcoolului din punct de vedere moral	"	"
232. Dr. Gavriil Buzura, avocat.	Urmările rele ale alcoolului din punct de vedere economic și social.	"	"
233. Vasile Duma, prot.	Alcoolismul	Poiana-porcului	"
234. Nic. German, paroh.	Stupărit	"	"
235. Vasile Duma, prot.	Acoholismul	Suciu de sus	"
236. Dr. Gavriil Buzura, avocat.	Bibliotecile populare	"	"
237. Dominic Rațiu, dir. de bancă	Calea către bunăstare	Sacul	Lugoș
238. Dr. Dionisie Roman, avocat.	Prelegere practică juridică	Dârlos	Mediaș
239. Fabian Toma, dir.	Prelegere economică practică	"	"
240. Vasile Pop, cand. de avocat.	Despre testamente	"	"
241. Dr. Dionisie Roman, avocat.	Cartea funduară	Ernea-săs.	"
242. Dr. Dionisie Roman, avocat.	Despre combaterea alcoolismului	"	"
243. Dr. Romul Boilă, adv.	Despre dreptul de alegător	"	"
244. Dr. Alex. Morariu, avocat.	Despre însoțiri și folosul lor	"	"
245. Avram S. Păcurariu.	Despre Asociațiune	Vingard	Mercurea
246. Nicolau Simulescu, inv. penz.	Patima beției și urmările ei	"	"
247. Dumitru Ivan, inv.	Cultivarea viței de vie	"	"
248. Nic. Căciulă, șef-cont.	Despre tovărășii	Gădălin	Mociu
249. Ioan Pop, teolog.	Contra beției	Mociu	"
250. Oct. Florian, paroh.	Contra beției	Ormenișul de câmpie	"
251. Ioan Pop, teolog.	Contra beției	Șermășel	"
252. " " "	" "	Tușin	"
253. Teod. Hărșan, preot.	Despre tovărășii și asigurarea vitelor	Lechinta de Murăș	Murăș Luduș
254. And. Badiu, preot.	Despre reuniunile de înmormântare	"	"
255. Dr. I. Oltean, adv.	Despre testamente	"	"
256. Teod. Hărșan, preot.	Despre tovărășii și asigurarea vitelor	Murăș Luduș	"
257. Arist. Banciu, stud.	Diferitele boale	—	M. Oșorheiu
258. Iosif Vancea, adv.	Cărțile funduare	—	"
259. Dr. Romul Muntean, cand. de adv.	Despre testamente	Alecuș	M. Uioara
260. Dr. Aristot. Banciu, rigor. în medicină.	Despre unele morhuri la poporul nostru	"	"
261. Emil Pop, prot.	Scopul Asociațiunii	"	"
262. Ioan Păcurariu, prof.	Cunoștințe și sfaturi igienice	Feldru	Năsăud
263. Alex. Haliță, prof.	Scopul și însemnătatea Asociațiunii	"	"
264. Ioan Păcurariu, prof.	Insemnătatea industriei și a comerțului la poporul nostru	"	"
265. " " "	Higiena țaranului	"	"
266. A. Hangea, inv. "	Foloasele învățaturii de carte la poporul nostru	"	"
267. M. Linul, inv.	Urmările beției	Ilva-mică	"
268. Ignat Seni, prof.	Scopul și însemnătatea Asociațiunii	"	"
269. A. Hangea, inv.	Foloasele învățaturii de carte la poporul nostru	Leș	"
270. M. Linul, inv.	Viața și faptele lui George Pop din Leș (fost locotenent primar și căzut în lupta dela Custoza)	"	"
271. Ign. Seni, prof.	Scopul și însemnătatea Asociațiunii	"	"
272. I. Păcurariu, prof.	Foloasele și însemnătatea industriei și a comerțului	TeLCiu	"
273. Victor Mătagna.	Sfaturi igienice cu privire la locuința, îmbrăcămintea și nutreământul țaranului	"	"

<i>Numele conferențiarului</i>	<i>Subiectul</i>	<i>Comuna</i>	<i>Despărț.</i>
274. I. Bojor.	Urmările nicotinelui și ale opiului din mac.	Teleciu	Năsăud
275. Ign. Seni, prof.	Scopul și însemnătatea Asociațiunii	Mocod	"
276. Mih. Someșan.	Despre alcoholism	"	"
277. A. Hangea, inv.	Foloasele învățaturii de carte la poporul nostru.	"	"
278. Ign. Seni, prof.	Scopul și însemnătatea Asociațiunii	Miței	"
279. M. Someșan.	Despre Alcoholism	"	"
280. A. Hangea, inv.	Foloasele învățaturii de carte la poporul nostru	"	"
281. Ign. Seni, prof.	Insemnătatea Asociațiunii.	Rebrîșoara	"
282. V. Motagnă.	Sfaturi igienice	"	"
283. M. Someșan.	Alcoholism	"	"
284. I. Bojor.	Nicotinism	"	"
285. Alex. Halită, prof.	Trecutul neamului românesc	Feldru	"
286. Maced. Linul, inv.	Beție	Leș	"
287. Ciril Deac, vicar.	Scopul și însemnătatea Asociațiunii	Ilva-mare	"
288. I. Păcurariu, prof.	Combaterea unor scăderi ale poporului nostru	"	"
289. Aurel Sasu, medicin.	Alcoholism	"	"
290. I. Pampu, inv.	Cauzele proceselor	Cichindeal	Nocrich
291. I. Petrișor, preot.	Povești morale și economice	"	"
292. Cristea Geagea, stud.	Românii din Macedonia	Fofeldea	"
293. Dr. Aurel Lazar, adv.	Foloasele învățaturii și însemnătatea „Astrei“	Ioșia	Oradea-m.
294. Alex. Muntean, prot.	Curățenia limbii	Ortiteag	"
295. Gh. Tulbure, ases.	Despre țărănul român	"	"
296. D-na Ana Velcelean, învățătoare.	Rolul mamelor române în educațiune	Petrovaselo	Panciova
297. Nicolae Tănțariu, funcț. adm.	Dă-mi Doamne mintea Românului cea din urmă	Petrovaselo	"
298. C. Dimian, paroh.	Iubirea creștinească	"	"
299. " "	Luxul la Români	Seleuș	"
300. Galacteon Șagău, protopop.	Scopul Asociațiunii	Reghinul-săs.	Reghin
301. N. Iosof, inv.	Despre pomărit	Aciliu	Săliște
302. I. Oțoiu, paroh.	Scăderi din viața poporului	"	"
303. I. Predovici, paroh.	Șaguna	Amnaș	"
304. S. Alămorean, paroh.	Izvoare și drumuri comunale	Alămor	"
305. Ilie Iosof, paroh.	Despre pomărit	Galeș	"
306. P. Bratu, inv.	Despre sudalme	"	"
307. N. Bembea, inv.	} Neindicat subiectul	"	"
308. N. Părăuar, inv.		"	"
309. Alex. Vlad, paroh.		"	"
310. Ioan Ghișoiu, paroh.	Pizma, ca păcat mare, din punct de vedere moral și social	Orlat	"
311. Dr. Ioan Lupaș, prot.	Sfânta Scriptură în limba românească	Săliște	"
312. Dr. N. Comșa, medic.	Foloasele și scăderile medicinei populare	"	"
313. Dr. D. Borcea, paroh.	Epistolele Ap. Pavel	"	"
314. I. Popa, paroh.	Pe urmele lui Christos	"	"
315. Dr. N. Petra, adv.	Căștigarea dreptului de proprietate pe baze de stăpânire	"	"
316. V. Suci, paroh.	Despre lux	Topârcea	"
317. C. Schiau, inv.	Viața de vie, mlădița și rigolarea păământului	"	"
318. G. Ittu, paroh.	Aerul, din punct de vedere igienic	Vale	"
319. Dr. N. Calefariu, med.	Scopul Asociațiunii	Sibiel	"
320. Dr. I. Lupaș, prot.	Trecutul comunei Sibiel	"	"
321. Cristea Geagea, stud.	Românii din Macedonia	"	"
322. Petru Bucșan, stud.	Chestii sociale	"	"
323. Dr. N. Oprean, adv.	Puterea culturii	Igriș	Sănmiclașul-mare
324. Dr. Ioan Demian, adv.	Păstrați portul românesc	"	"
325. Traian Stanciu.	Imbrățișarea meseriilor și a negoțului	"	"

<i>Numele conferențiarului</i>	<i>Subiectul</i>	<i>Comuna</i>	<i>Despărț.</i>
326. A. Berinde, paroh.	Înțelesul cuvintelor literatură și cultură	Seini	Sătmar Ugocea
327. Ioan Pavel, inv.	Cultura viței de vie americană	Cacova	Sebeș
328. N. Cărpinișan, paroh.	Îngrijirea și manipularea vinului	Laz	"
329. G. Tătar, contabil.	Insemnătatea și folosul însoțirilor	Deal	"
330. Dr. Atanasiu Moga, medic.	Boalele de copii	Rehău	"
331. Const. Oancea, paroh.	Despre alcoholism și urmările lui	Tărtăria	"
332. Ioan Pavel, inv.	Cultura viței americane	Săsciori	"
333. N. Cărpinișan, paroh.	Cultura pământului după comasare	"	"
334. Andrei Ludu, paroh.	Insemnătatea bibliotecilor populare	Vințul de jos	"
335. N. Cărpinișan, paroh.	Cultura pământului după comasare	"	"
336. Ioan Băilă, tutor orf.	Insemnătatea meseriilor	Cioara	"
337. Dr. M. E. Cristea, epp.	Despre beție	Sebeșul inf.	Sibiu
338. Dr. A. Crăciunescu, prof.	Educația culturală religioasă	"	"
339. I. Mateiu, teolog.	Foloasele cărții	"	"
340. Dr. A. Crăciunescu, prof.	Educația religioasă-morală și istorică-culturală	Porcești	"
341. Dr. A. Crăciunescu, prof.	Educația religioasă-morală și istorică-culturală	Șelimbăr	"
342. R. Simu, inv.	Rostul Asociațiunii în viața poporului nostru; despre rostul agenturilor și bibliotecilor populare; despre beuturile spirituoase și despre folosul tovărășiilor pentru asigurarea vitelor.	Vurpăr	"
343. Ioan Siara, paroh.	Foloasele învățaturii	"	"
344. Ioan Pampu, inv.	Tovărășiile satești	"	"
345. G. Simonca, inv.	Pomărit	Asuajul de jos	Șimleu
346. " " "	Pomărit	Bărsăul de sus	"
347. Daniil Graur, inv.	Vierit	Bocești	"
348. Nicefor Oșian, inv.	Boala, nutrirea și creșterea animalelor de casă; pomărit; legumărit	Bodia	"
349. " " "	Boala, nutrirea și creșterea animalelor de casă; pomărit; legumărit	Bogdana	"
350. " " "	Boala, nutrirea și creșterea animalelor de casă; pomărit; legumărit	Bucium	"
351. Nic. Munthiu, secret.	Tovărășii	Cățelul rom.	"
352. Dr. Dionisie Stoica, publicist.	Subiect cultural	"	"
353. George Nichita, inv.	Mătăsărit	Chieșd	"
354. Daniil Graur, inv.	Vierit	Cioara	"
355. Nicefor Oșian, inv.	Boala, nutrirea și creșterea animalelor de casă; pomărit; legumărit	Ciumărna	"
356. Nicolau Munthiu, secretar.	Însoțiri sistem Raiffeisen	Cizer	"
357. George Nichita, inv.	Mătăsărit	Corond	"
358. Dr. D. Stoica, publ.	Subiect, cultural	Curitău	"
359. Daniil Graur, inv.	Vierit	Marca	"
360. Dr. D. Stoica, publ.	Subiect cultural	"	"
361. Nicefor Oșian, inv.	Boala, nutrirea și creșterea animalelor de casă; pomărit; legumărit	Poptelec	"
362. " " "	Boala, nutrirea și creșterea animalelor de casă; pomărit; legumărit	Răstolțul-mare	"
363. Nic. Munthiu, secr.	Însoțiri sistem Raiffeisen	Sig	"
364. Dr. D. Stoica, publ.	Subiect cultural	"	"
365. Teodor Murășan, inv.	Despre tovărășii	Hotoan	Tășnad
366. Ioan Toduț, inv.	Insemnătatea școalei	Boianul-mare	"
367. Ioan Filip, inv.	Despre școală și limbă	P. Sărvăzal	"
368. Dr. Cornel Crăciunescu, adv.	Despre alcoholism și urmările lui	Sf. Mihail rom.	Timișoara
369. Dr. Valer Moldovan, avocat.	Scopurile Asociațiunii, istoricul înființării și activitatea	Feleindul ung.	Turda
366—389. Aurel Nistor, paroh	20 de prelegeri de conținut economic ținute în diferite comune din „Țara-Oltului“.		

Anexa V.

Conferențele ținute în cursul anului 1909.

<i>Numele conferențiarului</i>	<i>Subiectul</i>	<i>Comuna</i>	<i>Despărț.</i>
1. S. Stoica, medic.	Viirea și originea omului pe pământ	Abrud	Abrud-Câm-
2. Ioan Simu, paroh.	Răspuns conferenței de sus	"	peni
3. I. Agârbicean, paroh.	Mihail Eminescu	"	"
4. I. Dandea, cleric abs.	Literatura națională	Câmpeni	"
5. N. Fabian, prof.	Circulația averii spirituale	Beiuș	Beiuș
6. P. E. Papp, paroh.	Principiul național în literatura rom.	"	"
7. I. Nestor, medicinist.	Despre circulația sângelui	"	"
8. I. Ghelău, inv.	Rolul mamei în creșterea familiei	"	"
9. Dr. I. Ciordaș, adv.	Dreptul penal la noi și la alte popoare	"	"
10. G. Novac, forestier.	Despre rolul pădurilor în natură. Ro-	"	"
	mânul și codrul	"	"
11. Dr. C. Pavel, prof.	Din istoria limbei și literaturii române	"	"
12. I. Balea, contabil.	Din viața străbunilor noștri	"	"
13. R. Gedeon, prof.	Fazele dezvoltării limbei noastre	"	"
14. I. Roșu, inv.	Bunăstarea materială, ca condițiune prin-	"	"
	cipală pentru dezvoltarea culturală	"	"
15. G. Cearnău, industriaș.	Despre stupărit	"	"
16. V. Borlan, prof.	Pământul, aerul, apa, geologie	"	"
17. Dr. Dion. Login, adv.	Tablouri sociale	Bistrița	Bistrița
18. Dr. V. Onișor, adv.	Unirea principatelor	"	"
19. Ioan Corbu, notar.	Istoria străveche a pământului, for-	"	"
	marea coajei lui	"	"
20. Ioan Corbu, notar.	Istoria străveche a pământului, (conti-	"	"
	nuare)	"	"
21. Dr. Dezideriu Fülepp,	Ceva despre frumos	"	"
cand. de avocat.		"	"
22. Maria Dr. Onișor,	Rolul femeii în societate	"	"
soție de adv.		"	"
23. Dr. Gavr. Tripon, adv.	Simpatii și antip. în raporturile sociale	"	"
24. Dr. V. Onișor, adv.	O lună în Bosnia și Herțegovina	"	"
25. Dr. Gavr. Tripon, adv.	Despre fericire	"	"
26. Dr. Alex. Pop, med.	Despre medicina de casă și primele	"	"
	ajutoare în caz de morb	"	"
27. Ioan Corbu, notar.	Despre lumea celor mici (albinelor)	"	"
28. Dr. V. Onișor, adv.	Despre Cuza-Vodă	"	"
29. A. P. Bănuțiu, direct.	Despre teatru	"	"
de teatru.		"	"
30. Dr. T. Suci, prof.	Privire generală peste literatura română	Brad	Brad
31. " " " "	Vasilie Alexandri, viața și scrierile lui	"	"
32. Dr. I. Radu, prof.	Mihail Eminescu, viața și scrierile lui	"	"
33. T. L. Blaga, prof.	Viața în univers	"	Brașov
34. Dr. N. Vecerde, dir.	Constituția noastră bisericească	"	"
de bancă.		"	"

<i>Numele conferențiarului</i>	<i>Subiectul</i>	<i>Comuna</i>	<i>Despdrț.</i>
35. Dr. Const. Lacea, prof.	Pesimismul lui Eminescu alături de a lui Lenău	Brașov	Brașov
36. Dr. Alex. Bogdan, prof.	Apus de soare, drama lui B. S. Delavrancea.	"	"
37. Dr. I. Bunea, prof.	Renașterea în Italia	"	"
38. A. P. Bănuțiu, direct. de teatru.	Chestii de teatru	"	"
39. Dr. Eleonora Lemény, profesoară.	Poetele: M. Cunțan, E. Farago și E. Pitiș	"	"
40. A. Ciortea, prof.	Chestiuni de astronomie	"	"
41. A. Banciu, prof.	Cum se vorbim corect românește	"	"
42. Dr. N. Regman, prof.	Chestiuni sociale (disertație)	Caransebeș	Caransebeș
43. A. Sângeoaan, prof.	Chestiuni școlare	"	"
44. Dr. V. Suci, canonic.	Raportul dintre religie și știință	Cluj	Cluj
45. Seb. Bornemisa, stud.	Dare de seamă asupra nuvelor lui I. Agârbiceanu	Dobra	Dobra
46. Vasile Bota, prof.	Despre Câmpie	Iclodul-mare	Gherla
47. Ioan Vidu, inv.	Desvoltarea muzicii la Români	Sacul	Lugoș
48. Dr. V. Braniște, publ.	Condițiile de progres la poporul român	"	"
49. G. Simu, protopop.	Pentru literatura și cultura pop. rom.	Biertan	Mediaș
50. Dr. N. Simon, secret. grănițar	Viața și faptele lui George Pop, fost locotenent primar, din Leș, căzut în lupta dela Custozza	Năsăud	Năsăud
51. Dr. N. Vecerde, dir. de bancă.	Literatura și cultura poporului român, împreună cu teatru, concert și dans	Reghinul-săs.	Reghin
52. Gavril Precup, prof.	Literatura română	Săliște	Săliște
53. Dr. Eleonora Lemény, profesoară.	Despre „Faust“	Sibiu	Sibiu
54. G. Tulbure, asesor.	Coloniile macedo-române și tinerețea lui Șaguna	"	"
55. M. Voilean, asesor.	Despre expedițiile lui Nansen	"	"
56. O. C. Tăslăuan, secret.	Despre literatura mai nouă	"	"
57. Dr. A. Crăciunescu,	Viața lui Iisus	"	"
58. O. C. Tăslăuan, secret.	Despre Poporanism	"	"
59. Aurel Bratu, prof.	Despre Alcoholism	"	"
60. I. Agârbiceanu, preot.	Unele scăderi ale societății noastre	"	"
61. Dr. V. Braniște, pub.	Din viața lui Alexandru Mocsonyi	"	"
62. D-na Eugenia Tordășianu, profesoară.	Școala și familia	"	"
63. Grigorie Pop, preot.	Insemnătatea „Astrei“	Hotoan	Tășnad

ACTIVITATEA DESPĂRȚĂMINTELOR

în cursul anului 1909.

Ca să putem cunoaște în amănunte activitatea despărțămintelor în cursul anului 1909, am trimis și la sfârșitul anului trecut câte un formular tipărit pentru raportul general, rugând pe toți domnii directori să binevoiască a le înainta biroului central în cursul lunei Ianuarie 1910.

Dintre cele 56 de despărțăminte, câte a avut «Asociațiunea» la sfârșitul anului 1909, deși au fost rugate în repețite rânduri, abia au răspuns 44 de despărțăminte.

Formularul raportului general pe 1909 cuprinde următoarele rubrici:

1. Numărul membrilor (în cifre): fondatori, pe viață, ordinari, și ajutători;
2. Agenturile comunale și activitatea acestora;
3. Numărul bibliotecilor de pe teritoriul despărțământului.

Nr. curent	Comuna*)	Nrul volumelor Câți cetitori au în- prumutat cărți din bibliot. populare?	Câte broșuri gratuite a primit despărț. dela centru?	Câte broșuri gratuite a împărțit despărț. înre țărani?	Broșurile din bibl. poporală a Asocia- țiunii sunt înțelese de popor? Cari dintre ele sunt mai înțelese?	Există alte biblioteci pe teritoriul desp., bi- sericești, școl., etc.	
						Comuna	Feliul bibliotecii

4. Comunele aparținătoare despărțământului (numirea românească și numirea un-
gurească sau nemțescă, etc.):

Nr. crt.	Numirea românească	Numirea oficială	Numirea în alte limbi	Comitatul și cercul

5. În cari comune de pe teritoriul despărțământului s'au ținut cursuri de analfabeți
în iarna trecută 1908/9 și cu ce rezultat? Să se înșire chiar și cursurile de analfabeți,
cari nu s'au ținut în cadrele Asociațiunii.

Nr. crt.	În ce comună?	Cine a ținut cursul?	Câți analfabeți au învățat a scrie și ceti?	Care e % analfabeți- lor de pe teritoriul despărțământului?

6. Ce premii s'au împărțit și cui pentru instruirea analfabeților? Câte premii pentru
instruirea analfabeților a avut despărțământul la dispoziție fără să le poată împărți? Ce
dispoziții s'au luat în iarna aceasta pentru continuarea sau începerea cursurilor de analfabeți?

*) La bibliotecile ambulante a se arăta comunele în cari au circulat bibliotecile
în cursul anului 1909.

7. Prelegerile ținute pe teritoriul despărțământului în cursul anului 1909?

Nr. curent	Comuna	Subiectul prelegerii	Numele, profesiunea, pregătirea economică și domiciliul conferențiarului	Numărul ascultătorilor [cel puțin aproximativ]	Observațiuni (cu schiopticonul, cu demonstrațiuni practice, s'au împărțit ascultătorilor cărți, altoi, semințe, etc.)

8. Conferințele și seratele artistice ținute pe teritoriul despărțământului în cursul anului 1909.

Nr. curent	Locul unde s'a ținut?	Subiectul conferinții sau ce fel de serată?	Numele, profesiunea și domiciliul conferențiarului. Cine a aranjat serata?	Numărul ascultătorilor [cel puțin aproximativ]	Observațiuni (cu schiopticonul?) Ce încassări s'au făcut?

9. Are despărțământul schiopticon, și ce fel de diapozitive? Prelegerile populare avut-au vre-un rezultat practic (s'a înființat vre-o însoțire economică sau financiară?) Față de cari prelegeri arată poporul mai mare interes? Despărțământul a aranjat vre-o expoziție și cu ce rezultat? 10. Avera despărțământului la sfârșitul anului 1909. 11. Reuniunile românești de orice fel, (reuniuni agricole, tovarășii agricole, grânare bisericești, comunale etc., institute de credit și economii, însoțiri de credit sistem «Raiffeisen», societăți comerciale pe acții, însoțiri de temperanță, reuniuni de înmormântare, reuniuni pentru asigurarea vitelor, însoțiri de lăptărit, însoțiri de vieri (pivnițe), reuniuni pentru încurajarea industriei de casă, reuniuni de meseriași (sodali), reuniuni de comercianți, reuniuni de femei, coruri, reuniuni de cântări, tovarășii de consum, casine și alte soiuri de însoțiri și reuniuni), cari se găsesc pe teritoriul despărțământului. Se va arăta numirea exactă a reuniunii, anul înființării, unde își publică dările de seamă despre activitatea anuală și dacă s'a scris și publicat istoricul ei. (Acea dintre directori cari ne-au trimis date în anul trecut, în raportul de față le vor completa).

Nr. crt.	Numele reuniunii	Numărul membrilor	Avera	Când s'a înființat?	Se publică dări de seamă despre activitatea ei? S'a publicat istoricul ei? Alte observațiuni

12. Eventuale observațiuni sau propuneri ale directorului despărțământului. Alte momente mai însemnate din activitatea despărțământului. Cari mijloace practice le socotiți mai nimerite pentru înmulțirea membrilor Asociațiunii? Credeți realizabilă propunerea de a se înființa posturi de secretari salarizați în despărțăminte? Și cum? Despărțământul ar putea plăti din mijloacele sale pe un secretar permanent? Cam ce retribuție anuală credeți că trebuie să i-se dea? Ce premii a împărțit despărțământul pentru scopuri social-culturale?

Rezultatele răspunsurilor domnilor directori ai despărțămintelor se cuprind parte în extrasele de mai la vale, parte în anexele IV, V și VI, parte în textul raportului general.

1. Despărțământul Abrud-Câmpeni.

I. Numărul agenților 6. In comunele : Abrudsat, Bistra, Bucium, Câmpeni, Ofenbaia și Sohodol. Cu una mai puțin decât în anul trecut. Activitate mai mulțămitoare s'a desfășurat în agențiile din Câmpeni și Sohodol.

II. Numărul bibliotecilor 5. In comunele : Câmpeni cu 202 vol., Abrudsat cu 36 vol., Bucium cu 52 vol., Ofenbaia cu 36 vol., Sohodol cu 124 vol. Le-au folosit 130 cetitori.

Mai sunt 5 biblioteci parohiale în comunele : Câmpeni, Gârda-de-jos, Vidra-de-sus, Abrud și Ofenbaia.

III. Numărul reuniunilor : cele 14 arătate în anul trecut.

IV. Averea despărțământului : K 303·89.

V. Instrucția analfabeților : In Câmpeni înv. Avram Sârbu a instruit 10 analfabeți, iar în Vidra-de-sus înv. George Narița a instruit 15 analfabeți. Despărțământul le-a împărțit la fiecare câte un premiu de 30 cor. In total au învățat a scrie și ceti 25 de analfabeți.

VI. Observațiuni. Premii s'au împărțit unul de K 300, primit dela «Auraria» d-lui Ioan Agârbicean, preot în Bucium și altul de K 40 învăț. Ioan Simulescu în Abrudsat pentru pomărit (producerea de altoi).

Despărțământul ar jertfi K 100 pentru instituirea unui secretar salariat al desp. *Romul Furdii*, director.

2. Despărțământul Agnita.

Despărțământul s'a constituit numai la sfârșitul anului, așa că nu a avut timp să desvoalte o activitate mulțămitoare. *Ioachim Muntean*, director.

3. Despărțământul Aiud-Teiuș.

I. Numărul agenților : 0.

II. Numărul bibliotecilor : 0.

Este o bibliotecă parohială în Băgău.

III. Numărul reuniunilor : cele din anul trecut.

IV. Averea despărțământului : 0.

V. S'au ținut următoarele cursuri de analfabeți : 1. Aiud, Aurel Pop, fără rezultat. 2. Aiudul-de-sus, Simion Loloj, fără rezultat. 3. Măgina, Candin Suciu, fără rezultat. 4. Cacova, Aug. Ocnean și Basil Groze au instruit 15 analfabeți. 5. Poiana, C. Domșia a instruit 5 analfabeți. 6. Lopadea-română, Silviu Pauleti și Toma Pop, fără rezultat. 7. Ciurbrud, Aug. Marcu a instruit 10 analfabeți. 8. Asinip, Ioan Sântimbrean, fără rezultat. 9. Băgău, Ieronim Man și Emil Kecses au instruit 23 analfabeți. 10. Gârbova-de-jos, Șimion Marcu și Ioan Sârbu, fără rezultat. In total au învățat a scrie și ceti 43 de analfabeți. S'a dat un premiu de K 50 d-lor Ieronim Man și Emil Kecses din Băgău din partea comitetului central. Alte premii despărțământul nu a avut la dispoziție. In iarna aceasta s'a făcut din nou apel din partea comitetului cercual cătră toți preoții și învățătorii de pe teritorul despărțământului, să țină cursuri de analfabeți.

VI. Observațiuni : Postul de secretar salariat este absolut nerealizabil.

Ioan Maior, director.

4. Despărțământul Alba-Iulia.

I. Numărul agenților : 0

II. Numărul bibliotecilor 8. In comunele : Chișfalău, Ighiu, Țelna, Bucerdea-vinoasă, Alba-Iulia, Totoi, Dumitra și Zlatna.

Mai e o bibliotecă școlară în Șard și două biblioteci parohiale în Alba-Iulia și Șard.

III. Numărul reuniunilor 2. In Alba-Iulia «Reuniunea de cetire și cântări a merserșilor români» s'a înființat cam de 10 ani și «Reuniunea de înmormântare» ca filială a celei din Deva. S'a înființat în anul 1905.

IV. Averea despărțământului K 425·46,

V. Instrucția analfabeților: În Ighiu înv. Ioan Domșa a ținut curs cu analfabeții fără rezultat. În Șard înv. Aurel Pop și Enea P. Bota au instruit 7 analfabeți.

VI. Observări: Poporul a început a se ocupa mai intensiv cu albinăritul și pomăritul în urma prelegerilor populare. Despărțământul a aranjat o expoziție foarte reușită cu ocaziunea adunării cercuale, care s'a ținut în Zlatna. *I. Teculescu, dir.*

5. Despărțământul Becicherecul-mare.

I. Numărul agenturilor 7. Agenturile n'a prezentat nici un raport despre vre-o activitate mai intensivă.

II. Numărul bibliotecilor 1: În comuna Toracul-mic cu 39 volume. În comuna Ecica-română există o bibliotecă parohială.

III. Numărul reuniunilor 5. În afară de cele înșirate în raportul anului trecut, în anul 1885 s'au înființat în Ecica-română «Cor vocal bisericesc», în Foeni «Reuniune muzicală» (cu statute aprobate de minister) și în anul 1895 în Toracul-mare «Cor vocal bisericesc».

IV. Avera despărțământului: K 152-72.

V. Cursuri de analfabeți nu s'au ținut.

VI. Observări: În urma prelegerilor populare ținute în Toracul-mic și mare poporul discută chestia înființării unei tovarășii pentru valorizarea cerealelor. Poporul arată mai mare interes față de prelegerile economice. Despărțământul nu poate plăti din mijloacele proprii un secretar permanent. *V. Petrovici, director.*

6. Despărțământul Beiuș.

I. Numărul agenturilor 3, în comunele: Sâmbășag, Rogoz, B.-Lazuri-Cusâiș și Vașcău. Despre activitatea lor nu s'au primit rapoarte.

II. Numărul bibliotecilor 3. În comunele: S.-Rogoz 81 vol., B.-Lazuri-Cusâiș 82 vol., și Beiuș 246 vol. Cărți gratuite s'a împărțit între țărani în comunele: Mezieș, 40 broșuri, Burda, 15 broș., Teiuș, 4 broș., Curățele 10 broș., Șoncoiuș, 11 broș., Nimoșdi, 15 broșuri.

III. Numărul reuniunilor 4. În comuna Beiuș s'a înființat în anul 1871 „Casina română“, în Vașcău s'a înființat în anul 1905 «Șoimul», institut de credit și economii, în Beiuș s'a înființat în anul 1907 «Drăganul», institut de credit și economii, în Cusâiș s'a înființat în anul 1908 «Tovărășia de consum». Tovărășii de consum sunt în înființare în mai multe sate.

IV. Avera despărțământului: bibliotecile și dulapurile lor.

V. Cursuri de analfabeți nu s'au ținut. Un premiu de K 50 a rămas neîmpărțit.

VI. Despărțământul nu are schiopticon. Poporul se interesează mai vârtos de prelegeri economice, legi practice, istorice, biblice și finanțiale. Ideea de a se înființa secretari salariați e aproape cu neputință de realizat.

Nic. Fabian, direct. desp.

7. Despărțământul Bistrița.

I. Numărul agenturilor 18, în comunele: Bistrița, Borgoprund, Borgobistrița, Borgotiha, Borgosuseni, Brașfalăul-de-sus, Budacul-român, Galați, Monor, Nușfalău, Ragla, Serețel, Șieuți, Borgorus, Caila, Ardan și Brașfalăul-de-jos. Rapoarte detaliate despre activitatea agenturilor nu s'au primit.

II. Numărul bibliotecilor 15, în comunele; Bistrița cu 246 volume, Borgorus cu 45 vol., Ardan cu 46 vol., Budacul-român cu 41 vol., Caila cu 45 vol., Brașfalăul-de-sus cu 41 vol., Brașfalăul-de-jos cu 49 vol., Ragla cu 76 vol., Șoimuș cu 76 vol., Serețel cu 40 vol., Galați cu 40 vol., Nușfalău-Șerling cu 50 vol., Șieuți cu 100 vol., Borgoprund cu 100 vol. și Cușma cu 100 volume.

Există biblioteci bisericești în Bistrița, Nușfalău și Bogoprund.

III. Numărul reuniunilor 29; în Bistrița: «Reuniunea română de cântări din Bistrița», înf. 1894/5; «Reuniunea meseriașilor români», înf. 1900; «Reuniunea de în-

mormântare» a românilor gr.-cat., înf. 1898; «Reuniunea de înmormântare», a românilor gr.-or., înf. 1908; «Reuniunea de cetire și gimnastică», înf. 1908; «Fanfara tineretului poporan», (la guvern spre aprobare); «Coroana», institut de credit și economii cu 2 filiale în Lechința și Borgoprund, înf. 1903; „Bistrițiana“, inst. de credit și economii, înf. 1888; «Societatea acționară de cărămidărie»: Budușan & Comp., înf. 1909; s'a pornit înființarea «Societății de caritate», a damelor române din Bistrița (Statutele încă nu sunt aprobate); — în Borgoprund: «Reuniunea de înmormântare», înf. 1905/6; «Reuniunea de cetire» (cassină) condusă de români, altcum internațională; «Speranța», reuniune de împrumut și păstrare, înf. 1885; Insoțirea de credit »Raiffeisen», înf. 1904; — în Șoimuș «Tovărășia agricolă»; »Șoimușana», înf. 1894; «Tovărășia ocașională»; «Reuniune de înmormântare», înf. 1906; — în Borgosuseni: «Reuniune de înmormântare», înf. 1906; — în Buduș: «Reuniune de femei», înf. 1908; — în Brașfalăul-de-jos: «Reuniunea de femei», înf. 1908; — în Iad: «Reuniunea de femei», înf. 1908; — în Cușma: «Reuniune de femei», înf. 1808.

Mai există „Lăptăria din Buduș“, înf. 1907, care acum stagnează; apoi «Fanfara din Buduș», înf. 1907; «Societatea pavilionului din Ragla»; grânare de bucate în comunele Herina, Serețel și Șomfalău.

IV. Avera despărțământului K 257.—

V. Cursurile de analfabeți au fost oprite.

Dr. Gavril Tripon, direct. desp.

8. Despărțământul Blaj.

I. Numărul agențiilor 13, în comunele: Bia, Cenade, Cergăul-mare, Crăciunel, Lunca, Micăsasa, Mihalț, Roșia-de-Secaș, Sâncel, Spini, Tiur, Vesa, Tău. S'a sporit cu o agenție mai mult decât în anul trecut. Mai mare activitate au desfășurat agențiile din Lunca, Sâncel, Spini și Mihalț.

II. Numărul bibliotecilor 13: Bia cu 90 vol., Sâncel cu 79 vol., Lunca cu 138 vol., Tiur cu 37 vol., Cergăul-mare cu 62 vol., Cenade cu 50 vol., Veza cu 26 vol., Micăsasa cu 49 vol., Mihalț cu 162 vol., Roșia-de-Secaș cu 85 vol. Le-au folosit cam 528 cetitori. Broșurile economice sunt mai înțelese de popor. Sunt și 11 biblioteci școlare.

III. Numărul reuniunilor 6: «Reuniunea femeilor române gr.-cat. din Blaj», înf. la anul 1890; «Casina română», înf. la anul 1896; «Reuniunea învățătorilor din arhidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia-Făgăraș», înf. la anul 1897; «Reuniunea femeilor din Sâncel», pentru înfrumșetarea bisericei, înf. la anul 1900; «Societatea meseriașilor români din Blaj», înf. la anul 1903; «Reuniunea de înmormântare română din Blaj», înf. la anul 1905.

IV. N'are altă avere decât ceea ce a colectat pentru cursurile pentru analfabeți K 200.—

V. Despărțământul are schiopticon, iar diapozitivele le împrumută. Țăranii mai cu dare de mână încep a cultivă în mod rațional plante de nutreț și viea, plantează pomi, își asigură sămănăturile, își fac case igienice; cu un cuvânt se deșteaptă țăranul și ascultă cu mult interes sfaturile practice. Expoziție s'a aranjat la Șoroștin, cu ocazia adunării generale din vara anului 1909 cu rezultat bun.

În lipsa de mijloace nu se vor putea sistematiza posturi de secretari salariați. Desp. ar putea deocamdată să dea secretarului K 50.

V. În Benic înv. George Spătăcian a instruit 16 analfabeți, în Șanmihaiul-deșert înv. Vasile Dumitraș a instruit 20 analfabeți, în Morlaca înv. dir. Traian Șuteu a instruit 18 analfabeți, în Șoroștin înv. Valer Maior a instruit 12 analfabeți. În total au învățat a scrie și ceti 66 de analfabeți. Celor trei învățători li-s'au împărțit 3 premii à K 30, iar preotului un premiu de K 50. În iarna anului 1909/10 nu s'au ținut cursuri, deși au fost publicate premiile.

Ioan F. Negruțiu, dir. desp.

9. Despărțământul Bocșa.

I. Numărul agențiilor 1: Bocșa-montană.

II. Numărul bibliotecilor 3: desp. Bocșa are 107 vol., agenția din Bocșa-mont. cu 17 vol. și 351 broș., din Bocșa-română cu 5 vol. și 60 broșuri. Au împrumutat cărți

133 de inși. Desp. a primit dela centru 131 broșuri gratuite. Intre țărani desp. a împărțit 146 broșuri gratuite. Broșurile din biblioteca populară a „Asociațiunii” sunt înțelese în mare parte de popor. Mai înțelese sunt broșurile, cari tractează despre economie, pomărit, vierit etc. și poveștile. Există și biblioteci școlare în comunele: Bocșa-montană, Bocșa-română, Bărbos, Călnic, Ezeriș, Doman, Fizeș, Reșița-montană, Reșița-română.

III. Numărul reuniunilor 9: „Reuniunea învățătorilor români gr. or. din dieceza Caransebeșului”, inf. 1878; „Reuniunea română de cântări și muzică din Bocșa-montană”, inf. 1873; „Armonia, cor vocal gr.-cat., Bocșa-montană”, inf. 1853; „Corul vocal din Bocșa română”, inf. 1863; „Corul bisericii gr.-or. rom. din Jidovini”, inf. 1897; „Reuniunea română de cântări și muzică din Reșița-montană”, inf., 1872; „Reuniunea rom. de cântări și muzică din Reșița-română”, inf. 1892; „Reuniunea de cântări din Ocna-de-fier”, inf. 1901; „Reuniunea de cântări din Fizeș”.

IV. Avera despărțământului K 194·20.

V. Despărțământul n'are schiopticon. Despărțământul n'a aranjat nici o expoziție. Iniințarea posturilor de secretari salariați e nerealizabilă.

VI. Cursuri dn analfabeți nu s'au ținut în iarna a. 1908/9.

Ioan Marcu, direct. desp.

10. Despărțământul Brad.

I. Numărul agenturilor 2: In comunele: Cristur și Curechiu.

II. Numărul bibliotecilor 25. In comunele: Brad cu 136 vol., Cristior cu 42 vol., Cebea cu 214 vol., Curechiu cu 60 vol., Vaca cu 409 vol., Junc cu 55 vol., Mihăleni cu 47 vol., Cărăstău cu 40 vol., Blăjeni-Criș cu 42 vol., Blăjeni-Plai cu 42 vol., Baia-de-Criș cu 50 vol., Băița cu 24 vol., Crăciunești cu 24 vol., Luncoiul-de-jos cu 23 vol., Mesteacăn cu 41 vol., Rovina cu 27 vol., Ribicioara cu 28 vol., Ormindea cu 50 vol., Ribița cu 50 vol., Valeabrad cu 50 vol., Țărățel cu 60 vol., Căracin cu 27 vol., Peștera cu 27 vol., Săliște cu 23 vol., Trestia cu 23 vol. In comuna Cristior e și bibliotecă parohială. Dintre broșurile din biblioteca populară a Asociațiunii sunt mai înțelese de popor: poveștile de Reteganul.

III. Numărul reuniunilor: cele din anul trecut.

IV. Avera despărțământului: K 838·49.

V. In Brad d-nii profesori: Dr. I. Radu, I. German, Dr. Tr. Suciu, V. Boneu și M. Stoia au instruit 12 analfabeți; în Cebea inv. P. Rusu a instruit 19 analfabeți, în Curechiu, inv. I. Fodor a instruit 7 analfabeți, în Mihăleni M. Popovici, paroh, a instruit 3 analfabeți. In total au învățat a scrie și ceti 41 de analfabeți. Despărțământul n'a avut premii la dispoziție și prin urmare nu s'au dat.

VI. Despărțământul are schiopticon și următoarele serii de diapozitive: 1. Din istoria Românilor, 21 vovevozi, 2. 8 din frunțașii Românilor ardeleni, 3. 11 tipuri de porțuri românești, 4. 4 vederi din Zarand, 5. 4 tipuri de țigani, 6. 3 copii de pe tablourile de Grigorescu, 7. 7 vederi a muzeului național și a expoziției etnografice, 8. 58 diapozitive: cultura vitelor. 9. 65 pomăritul, 10. 30 diapozitive din vieța lui Iisus Christos, 11. 20 diapozitive din răsboiul pentru neatărnare. S'ar putea iniințã cu timpul postul de secretar salariat, plătit din mijloacele despărțământului, deocamdată cu K 300.

Dr. I. Radu, dir. desp.

11. Despărțământul Bran.

Activitatea despărțământului se mărginește numai la adunările cercuale. Cu ocazia adunării cercuale din anul trecut s'a aranjat o expoziție etnografică dela care s'au trimis 39 de obiecte pe seama Muzeului Asociațiunii.

G. Babeș, dir. desp.

12. Despărțământul Brașov.

I. Numărul agenturilor: cele din anul trecut.

II. Numărul bibliotecilor 23. In anul 1909 s'au făcut 2 biblioteci cu câte 96 vol., total 192 vol. Dela centru a primit despărțământul 4 broșuri gratuite. Despărțământul

a împărțit gratuit între țărani 85 broșuri. Mai există biblioteca bisericeii sf. Nicolae din Scheiu pentru parohienii dela aceea biserică cu 300 volume.

III. Reuniuni afară de cele raportate în anul trecut s'au mai înființat în anul acesta: Casina populară română din Scheiu, membri circa 40.

IV. Averele despărțământului: K 590-06.

V. Cursuri s'au încercat în Ghimbav, Codlea, Pe-Tocile-Brașov, Bod, Brașov-vechii, Dârste. Nu s'au putut însă ține din cauză, că analfabeții, aproape toți, sunt persoane trecute de 50 ani, cari nu se mai apucă ușor de învățat.

Despărțământul a publicat 2 premii de câte K 50 pentru instrucția analfabeților. Dintre acestea unul s'a dat părintelui A. Nistor din Arpătac, pentru instruirea țăranilor din Arpătac și filiale în scrisul și cetitul românesc. Celalalt a rămas neîmpărțit. Pentru 1909/10 de nou s'a adresat apel către preoți și învățători punându-li-se în vedere iarăș două premii, dar se vede, că din motivele arătate, nu s'au început nicăiri cursuri.

VI. Față de prelegerile populare arată poporul interes, numai să fie ținute la priciperea lui. Expoziție până acum nu s'a aranjat. În locul secretarului salariat propune să se angajeze 2 învățători agronomici, cari să cutriere comunele românești.

N. Bogdan, dir. desp.

13. Despărțământul Bucium.

Despărțământul s'a înființat la 15 Aprilie 1909, dar n'a putut funcționa.

V. L. Pop, dir. desp.

14. Despărțământul Buziaș.

N'a înaintat raport. Director al despărțământului e d-l Ioan Pepa, protopresb.

15. Despărțământul Caransebeș.

A înaintat următorul raport: Comitetul cercual a ținut, în cursul anului 1909, 4 ședințe. D-nii Dr. N. Regman și A. Sânjoan, profesori, au ținut câte o disertație.

A. Ghidiu, dir. desp.

16. Despărțământul Ceica.

S'a înființat la 28 Martie 1910.

Vasilie Papp, dir. desp.

17. Despărțământul Ciacova.

N'a înaintat raport. Directorul despărțământului f. Pinciu, protopop, a încetat din viață. Noul director e d-l G. Breban.

18. Despărțământul Cluj.

N'a înaintat raport. Director al despărțământului e d-l Eugen Pop-Păcurariu.

19. Despărțământul Cohalm.

N'a înaintat raport. Despărțământul nu funcționează de mai mulți ani. Director al despărțământului e d-l Ioan Bercan, preot.

20. Despărțământul Dej.

S'a înființat o bibliotecă a despărțământului în Dej cu 463 tomuri. S'au ținut 23 de prelegeri populare cu schiopticonul în diferite comune de pe teritorul despărț.

Dr. Teodor Mihali, dir. desp.

21. Despărțământul Deva.

N'a înaintat raport. Nu desfășură aproape nici o activitate de mai mulți ani. Directorul despărțământului e d-l Dr. Virgil Olariu, avocat.

22. Despărțământul Dicio-Sân-Mărtin.

N'a înaintat raport. Despărțământul n'a dezvoltat aproape nici o activitate. Directorul despărțământului e d-l Simion Călușiu, avocat.

23. Despărțământul Dobra.

I. Numărul agenturilor: 0.

II. Numărul bibliotecilor 1: în comuna Dobra.

III. Numărul reuniunilor 7, și anume, afară de cele 2 din anul trecut, mai sunt: instituttele de credit «Grănișerul», Dobra, «Progresul», Ilia, «Orientul», Dobra, însoțire «Raiffeisen», Câmpuri, «Grănar bisericesc», Câmpuri.

IV. Averele despărțământului: K 250'49.

V. Cursuri de analfabeți nu s'au ținut.

VI. Despărțământul are schiopticon și 5 serii de diapozitive comandate din Iași.

I. Morariu, dir. desp.

24. Despărțământul Făgăraș.

N'a înaintat raport. Nu desfășură aproape nici o activitate de mai mulți ani. Directorul despărțământului e d-l Iacob P. Macaveiu, vicar.

25. Despărțământul Gherla.

I. Numărul agențiilor 4, în comunele: Bonț, Mintiul Gherlei, Sec și Lona. Agențiile aceste și despărțământul s'au înființat în 1909, despre activitatea lor încă nu s'au primit rapoarte. Conducerea lor bună și interesarea poporului garantează prosperarea lor.

II. Numărul bibliotecilor 4, în comunele: Bonț cu 58 vol., Mintiul Gherlei cu 82 vol., Sec cu 81 vol. și Lona cu 88 vol. Au împrumutat cărți 225 înși. Dela centru a primit 130 broșuri gratuit. Există în Gherla încă următoarele biblioteci: 1. seminarială, 2. a societății teologilor «Alexi Șincai», 3. preparandială, 4. a tractului protopopesc al Gherlei, 5. a reuniunii învățătorilor din jurul Gherlei.

III. Numărul reuniunilor 4, și anume în Gherla: filiala «Economului» instituit de credit, înf. 1902, Reuniune de cântări, înf. 1907, «Sămănătorul», reuniune agricolă și Grânare bisericești în mai multe comune.

IV. Averele despărțământului: K 100.

V. În comuna Lona d-l Ioan Mureșan, preot, a instruit 25 analfabeți. Premii nu s'au împărțit și despărțământul n'a avut la dispoziție nici un premiu. În Lona se va continua cursul început și în Mintiul Gherlei se va începe.

VI. Despărțământul n'are schiopticon.

Dr. Petru Fabian, dir. desp.

26. Despărțământul Hălmagiu.

Nu s'a dezvoltat nici o activitate. Despărțământul e aproape de dizolvare. Voi încerca să-l reorganizez.

Cornel Lazar, dir. desp.

27. Despărțământul Hațeg.

I. Numărul agențiilor: cele din anul trecut.

II. Numărul bibliotecilor 15, în comunele: Hațeg cu 586 vol., Grădiște cu 77 vol., Boșorod cu 77 vol., Totești cu 15 vol., Barul-mare cu 78 vol., Silvașul-inf. cu 8 vol., Silvașul-sup. cu 9 vol., Demsuș cu 12 vol., Sâmpetru cu 7 vol., Bărești cu 10 vol., Ciopea cu 11 vol., Bouștarul-inf., cu 14 vol., Bățalar cu 10 vol., Merișor cu 7 vol. și Puiu cu 41 vol.

III. Numărul reuniunilor 10, și anume afară de cele din anul trecut mai sunt: Societatea cismarilor și tâlparilor, înf. 1669 și Societatea olarilor înf. 1785 în Hațeg.

IV. Averele despărțământului: Biblioteca centrală din Hațeg K 1000. Bibliotecile populare K 100. Schiopticonul K 389'48. Diapozitive, pânză, ladă, recușite K 200. Dulapurile pentru cărți K 40. Fondul despărț. pentru biblioteci și prelegeri K 492'44. Total K 2221'92.

V. Cursuri pentru analfabeți nu s'au ținut.

VI. Despărțământul are schiopticon cu vre-o 200 diapozitive. Prelegerile populare sunt ascultate de popor cu cea mai vie atențiune. Interesul cel mai mare îl arată față de prelegerile religioase și economice. Din cauza lipsei mijloacelor materiale înstituirea unui secretar salariat nu e realizabilă.

Dr. G. Suciu, dir. desp.

28. Despărțământul Hida-Huedin.

I. Numărul agențiilor: cele 5 din anul trecut.

II. Numărul bibliotecilor: cele 2 din anul trecut.

III. Numărul reuniunilor: cele din anul trecut.

IV. Averea despărțământului: K 181-33.

V. Cursuri de analfabeți s'au ținut în următoarele comune: Sânmihaiul-deșert, de învă. Vasile Dumitrașiu, a instruit 30 analfabeți, Cubleşul-român, de învăț. George Lazar, a instruit 23 analfabeți, Fildul-de-jos, de învă. Toma Cociș, a instruit 25 analfabeți și Fildul-de-mijloc, de învă. George Lung, a instruit 103 analfabeți. În total au învățat a scrie și ceti 181 de analfabeți. Toți patru învățătorii au fost premiați de către institutul «Vlădeasa» cu câte K 40. D-nii învățători George Lung și Vasile Dumitraș au fost premiați de comitetul central cu câte K 50, iar Vasile Dumitraș și cu premiul de K 30 al comitetului despărțământului nostru. Pentru continuarea cursurilor nu s'au luat dispoziții.

VI. Despărțământul n'are schiopticon. Poporul arată mai mare interes pentru prelegerile economice și religioase. Expoziție nu a aranjat. Autoritățile administrative n'au voit să iee la cunoștință ținerea prelegerilor populare. Instituirea unui secretar salariat e cu neputință în lipsa mijloacelor materiale. *Dr. S. Tămașu, dir. desp.*

29. Despărțământul Lăpușul-unguresc.

I. Numărul agenturilor 1: în comuna Suciul-de-sus.

II. Numărul bibliotecilor 3, în comunele: Berința cu 40 vol., Suciul-de-sus cu 50 vol. și Lăpușul-unguresc. Au împrumutat cărți 70 de inși. În comuna Lăpușul-ung. s'au primit broșuri gratuite dela centru în număr de 110. Despărțământul a împărțit 56 broșuri gratuite între țărani. Broșurile înțelese de popor sunt povestirile și scrierile pri-vitoare la economia de câmp și de vite. Există biblioteci parohiale în comunele: Cărbunar, Cărpiniș, Libotin, Rogoz, Rohia și S.-Copalnic.

III. Numărul reuniunilor 3. Afară de cele amintite anul trecut încă în Suciul-de-sus „Reuniunea de conzum și valorizare“, inf. 1909.

IV. Averea despărțământului K 281-54.

V. Cursuri de analfabeți s'au ținut în Borcut de învă. Ștefan Bărboș, instruind 3 analfabeți și în Lăscăia de învă. Grigorie Roman, care a instruit 10 analfabeți. În total au învățat a scrie și ceti 13 analfabeți. Premii nu s'au împărțit.

VI. Despărțământul n'are schiopticon. Prelegerile populare prin care s'a combătut patima alcoolismului au avut rezultate multămitoare. S'au înființat reuniuni de temperanță în Suciul-de-sus, Poiana-porcului și în Cufoaia. Realizarea propunerii de a se institui secretari salariați e prematură și greu de realizat.

Dr. Gavriil Buzura, direct. desp.

30. Despărțământul Lipova.

N'a înaintat raport. Nu funcționează de mai mulți ani.

31. Despărțământul Lugoj.

I. Numărul agenturilor: 0

II. Numărul bibliotecilor: 0

III. Numărul reuniunilor: acum se culeg datele.

IV. Averea despărțământului 0.

V. Curs de analfabeți a ținut învă. Alex. Onae în Lugoj. Premii nu s'au dat. În iarna aceasta nu s'a continuat cursul.

Dr. George Popovici, direct. desp.

32. Despărțământul Mediaș.

I. Numărul agenturilor: 0.

II. Numărul bibliotecilor: 0, dar există biblioteci bisericești-școlare în Biertan, Șaros, Mediaș, Agârbiciu, Frăua, Șeica și Blășiul.

III. Numărul reuniunilor 6, și anume: în Mediaș „Reuniunea femeilor“, inf. la 1875; în Ațel „Reuniunea femeilor“, inf. la 1908; în Moșna „Reuniunea femeilor“,

inf. la 1905; în Șeica: „Racoțana“, institut de credit și economii; „Ajutorul“, institut de credit și economii; în Mediaș filiala „Albina“, institut de credit și economii.

IV. Averea despărțământului. Afară de averea ce provine din taxele de membrii de alta nu dispune.

V. Cursuri de analfabeți nu s'au ținut.

VI. *Observări*: Despărțământul n'are schiopticon. Poporul arată mai mare interes de prelegeri economice și juridice cari se referesc la testamente, cartea funduară etc., și încă cu atât mai vârtos dacă prelegătorul are darul oratoriei.

Insoțiri economice sau finanțiare până în prezente nu s'au înființat.

Dr. Dionisie Roman, dir. desp.

33. Despărțământul Mercurea.

I. Numărul agenturilor 2: cele din anul trecut.

II. Numărul bibliotecilor 8, în comunele: Mercurea, Poiana, Dobârca, Apoldul mic, Sângătin, Reciu, Gârbova și Cârpeniș, cu câte 30—60 vol. Au împrumutat cărți la 30—50 înși.

III. Numărul reuniunilor: cele din 1908.

IV. Averea despărțământului K 109-72.

V. S'au ținut cursuri de analfabeți în următoarele comune: în Mercurea dnii Ieronim Puia și Matei Scorobeț au instruit 12 analfabeți și în Sângătin dl Ioan Dăian a instruit 25 analfabeți. Cu totul au învățat a scrie și ceti 37 de analfabeți. Premii nu s'au împărțit, căci n'au fost la dispoziția desp.

IV. Desp. n'are schiopticon. Poporul arată interes față de cele economice. Expoziție n'a aranjat. Propunerea de a înființa post de secretar salariat nu e realizabilă.

Avr. Păcurar, dir. desp.

34. Despărțământul Mociu.

I. Numărul agenturilor 0.

II. Numărul bibliotecilor 2: în comuna Ormenișul-de-Câmpie cu 120 vol. și în Mociu cu 200 vol.

III. Numărul reuniunilor 2, anume: «Câmpiana», soc. pe acții în Mociu și «Cruțarea», însoțire de credit sistem «Raiffeisen» în Gădălin, inf. 1909.

IV. Averea despărțământului K 88-85

V. Fondul bibliotecii „ 243-90

Total . K 332-75

V. Cursuri de analfabeți nu s'au ținut.

VI. Despărțământul nu dispune de mijloace pentru angajarea unui secretar salariat. În principiu nu suntem contra propunerii.

Vasile Hopârtean, dir. desp.

35. Despărțământul Murăș-Luduș.

I. Numărul agenturilor 0.

II. Numărul bibliotecilor 2: în Șeulia-de-Câmpie cu 45 vol. și în Lechința-de-Murăș cu 45 vol. Au împrumutat cărți 75 de înși. Despărțământul a primit 95 broșuri gratuite dela centru. Broșurile din biblioteca populară a Asociațiunii sunt înțelese. Există în M.-Luduș biblioteca tractului și biblioteca școlară.

III. Numărul reuniunilor 2: în Chimitelnicul-de-Câmpie, inf. 1909 și în Lechința-de-Murăș, «Tovărășii ocazionale pentru asigurarea vitelor».

IV. Averea despărțământului:

În bani gata K 310-15

În cărți „ 87-70

Total . K 397-85

V. În iarna acestui an s'au luat dispoziții ca să se țină cursuri de analfabeți. Despărțământul n'are schiopticon. Expoziție nu a aranjat. În urma prelegerilor

poporale s'au înființat două tovarășii ocazionale pentru asigurarea vitelor. Despărțăm. nu poate plăti un secretar.

Ioan Boeriu, dir. desp.

36. Despărțământul Murăș-Oșorheiu.

I. Numărul agenturilor 3, cele din anul trecut.

II. Numărul bibliotecilor 3, în comunele cele din anul trecut. Biblioteci parohiale deasemenea în comunele cele din anul trecut.

III. Numărul reuniunilor 0.

VI. Avera desp.: prețul cărților din cele 3 biblioteci: K 120.

V. Despărțământul n'are schiopticon.

IV. Cursuri de analfabeți nu s'au ținut. Premiul nu s'a împărțit deși comitetul a fost votat un premiu de 25 coroane. Premiul de 25 cor. s'a dat medicinistului I. Banciu din M.-Uioara, locuitor în România, care a ținut o prelegere în adunarea cercuală din Sânmărtinul-de-Câmpie.

Un secretar al desp. desigur ar înmulți numărul membrilor. Venituri pentru retribuirea secretarului desp. nu are.

Stefan Rusu, dir. desp.

37. Despărțământul Murăș-Uioara.

I. Agenturi 0.

II. Biblioteci 0.

III. Numărul reuniunilor: Grânare bisericești există aproape în fiecare comună. «Soimul», institut de credit și economii în M.-Uioara cu un capital de K 200,000, înf. 11 Noemvrie 1909.

Emiliu Pop, dir. desp.

38. Despărțământul Năsăud.

I. Numărul agenturilor 13: în Rebrîșoara, Rebra-mare, Parva, Nepos, Feldru, Ilva-mare, Leș, Ilva-mică, Maier, Salva, Telciu, Mocod, Tăure.

II. Numărul bibliotecilor 13: în Rebrîșoara cu 200 vol., Rebra-mare cu 100 vol., Parva cu 80 vol., Nepos cu 150 vol., Feldru cu 130 vol., Ilva-mare cu 150 vol., Ilva-mică cu 60 vol., Leș cu 60 vol., Maier cu 150 vol., Telciu cu 44 vol., Mocod cu 44 vol., Tăure cu 82 vol. și Năsăud cu 82 vol. Mai sunt biblioteci în Năsăud: a) biblioteca profesorală dela gimnaziu; b) biblioteca școalei gimnaz.; c) biblioteca reun. învățătorilor gr-cat. Mai sunt apoi: biblioteca școalei confes. în Maier; biblioteca școalei conf. în Rodna-nouă; biblioteca școalei conf. în Feldru; biblioteca reuniunii de lectură în Zagra.

III. Numărul reuniunilor 18. Afară de cele din anul trecut încă în Ilva-mare: Reuniune de lectură.

IV. Avera despărțământului K 93-93.

V. Cursuri de analfabeți nu s'au ținut.

VI. *Observări*: Despărțământul n'are schiopticon, dar îl împrumută pe al gimn. din loc. În urma prelegerilor populare, în Rebrîșoara s'a înființat o reuniune de consum, care în luna Iunie 1910 și-a deschis o prăvălie în această comună.

În Năsăud s'a luat hotărîrea pentru înființarea unei reuniuni de consum și valorizare și s'au și emis listele de subscripțiune pentru acții.

În Telciu s'a luat inițiativa pentru înființarea unei reuniuni de consum.

În Salva s'a înființat una, deasemenea în Rodna-veche.

Mai mult interes arată poporul față de prelegerile, ce privesc traiul lui și condițiunile de traiu. În Ilva-mare desp. a aranjat o expozițiune de industrie de casă și de obiecte vechi cu frumos rezultat; mai multe obiecte au fost trimise pe seama Muzeului Asociațiunii.

Înființarea postului de secretar salariat nu o credem de realizabilă din mijloacele despărțământelor. Ar fi bine dacă secretarilor actuali cari fac mai mulți membri li s'ar da premii.

Ioan Păcurariu, secretarul desp.

39. Despărțământul Nocrich.

I. Numărul agenturilor 10, în comunele: Alfiņa, Bendorf, Cichindeal, Fofeidea Ghijasa-inf., Ghijasa-sup., Ilimbav, Nocrich, Săsăuș și Vurpăr.

II. Numărul bibliotecilor 10; în fiecare agentură. În total 509 volume. Despărțământul a primit 197 broșuri gratuite dela centru. D-l N. P. Petrescu a donat 42 broșuri. Oamenii cetesc cu plăcere povești și istorioare.

III. Numărul reuniunilor 2; afară de cele comunicate pentru anul 1908 s'au mai înființat anul trecut: o însoțire de credit Raiffeisen în Cornățel și alta în Alțina.

IV. Avera despărțământului: K 163·44.

V. Cursuri de analfabeți nu s'au ținut.

VI. Despărțământul n'are schiopticon.

N. P. Petrescu, dir. desp.

40. Despărțământul Orade.

I. Numărul agenturilor 21; afară de cele din anul trecut s'a mai înființat în Orfiteag. Activitatea lor e slabă.

II. Numărul bibliotecilor 21, în fiecare agentură o bibliotecă.

III. Numărul reuniunilor 2, cele din anul trecut.

IV. Avera despărțământului: 0.

V. Cursuri de analfabeți absolute nu s'au ținut.

VI. Despărțământul n'are schiopticon.

Dr. Aurel Lazar, dir. desp.

41. Despărțământul Orăștie.

N'a înaintat raport. Director al desp. e d-l I. I. Lăpădatu, director de bancă.

42. Despărțământul Oravița.

Despărțământul a avut a se luptă cu indiferența publicului. În cursul anului fostul director și-a dat demisia, iar noul director s'a ales numai în adunarea cercuală din August. Dela începutul anului 1910 s'a început o activitate mai intensivă.

Victor Poruțiu, dir. desp.

43. Despărțământul Panciova. *

I. Numărul agenturilor 4, cele din anul trecut.

II. Numărul bibliotecilor 4, în comunele: Satul-nou cu 100 vol., Ofcea cu 30 vol., Alibunar cu 40 vol. și T.-Cuvin cu 100 vol. Au împrumutat cărți 105 înși. Despărțământul a primit 5 broșuri gratuite dela centru. În Satul-nou despărțământul a împărțit 150 broșuri între țărani. Broșurile din biblioteca populară a Asociațiunii sunt înțelese de popor, de asemenea cele economice sunt mai cu plăcere cetite de țărani și istorioarele. Comuna Petrovaselo are bibliotecă parohială cu 50 vol. și cetitori circa 40.

III. Numărul reuniunilor 8, și anume: în Satul-nou «Sentinela», institut de credit și economii, în Petrovaselo «Steaua» institut de credit și economii, în Panciova «Panciovana» institut de credit și econ., în T.-Cuvin «Dunăreana» institut de credit și econ., în Uzdin «Concordia» institut de credit și econ., în Petrovaselo Corul bisericesc lumesc, în T.-Cuvin Corul bisericesc lumesc și în Satul-nou Corul bisericesc lumesc.

IV. Avera despărțământului: 0.

V. Cursuri de analfabeți nu s'au ținut.

VI. Activitatea despărțământului va putea lua avânt mai mare prin angajarea unui secretar, care să călătorească din comună în comună. Retribuția lui s'ar putea acoperi din taxele ce ar intra din aranjarea de petreceri și prelegeri.

P. Stoica, dir. desp.

44. Despărțământul Reghin.

I. Numărul agenturilor: 0.

II. Numărul bibliotecilor 2: în Săcalul-de-pădure cu 240 vol. și în Reghin cu 265 volume. Au împrumutat cărți 80 de înși. Despărțământul a primit gratuit 30 broș. S'au împărțit 30 broșuri gratuite între țărani. Mai există biblioteci și în comunele: Potoc parohială, Idicel parohială, Ibănești parohială, Reghin protopresbiterală, Deda școlară, Toplița-română bisericească, Râpa-superioară parohială, Hodac parohială, Mures-Cueșd parohială.

III. Numărul reuniunilor: 0.

IV. Averele despărțământului K 302:40.

V. Cursuri de analfabeți nu s'au ținut.

VI. Despărțământul are schiopticon. Poporul arată mai mare interes față de prelegerile despre economie și istoria neamului românesc, cu preferință despre aspirările îndurate de el. Ideea posturilor de secretari salariați e bună, dar nerealizabilă neavând mijloace materiale.

Galacteon Șagău, direct. desp.

45. Despărțământul Săliște.

I. Numărul agenților 6: cele din anul trecut.

II. Numărul bibliotecilor 12: în Aciliu cu 200 vol., în Amnaș cu 40 vol., Cacova cu 395 vol., Galeș cu 132 vol., Săliște cu 1596 vol., Sibiel cu 337 vol., Tilișca cu 611 vol., Topârcea cu 138 vol., Gurarâului cu 500 vol., Mag cu 145 vol., Vale cu 220 vol., Orlat cu 280 vol. Au împrumutat cărți 947 de inși. Mai există și alte biblioteci în Aciliu, Cacova, Galeș, Săliște, Sibiel, Tilișca, Gurarâu, Mag și Orlat, toate școlare.

III. Numărul reuniunilor 10: în Gurarâului „Reuniunea femeilor“; Tilișca „Reuniunea femeilor“; Săliște „Casina română“, inf. 1878, „Reuniunea meseriașilor“, inf. 1880/1, „Reuniunea pompierilor“, inf. 1882, „Reuniunea de cântări“, inf. 1898, „Reuniunea de înmormântare“, inf. 1901, „Reuniunea de înfrumusețare“ inf. 1901, „Reuniunea economică, inf. 1901, „Cassa de păstrare“ (reuniune), inf. 1884.

IV. Averele despărțământului K 417:45.

V. Cursurile de analfabeți s'a încercat în unele comune însă rezultatul nu a fost satisfăcător.

VI. Despărțământul nu are schiopticon, s'a luat însă dispoziții a se procura unul. Despărțământul nu află de lipsă retribuția secretarului.

Dr. N. Calefariu, dir. desp.

46. Despărțământul Sânmiclăușul-mare.

N'a înaintat raport. Director al desp. e dl *Dr. Nestor Opresan*, avocat.

47. Despărțământul Sătmar-Ugocea.

I. Numărul agenților 1: în Seini care desfășură o activitate rodnică.

II. Numărul bibliotecilor 21: în Borlești cu 50 vol., Aciuia cu 150 vol., Pomi cu 50 vol., Amaș cu 50 vol., Apa cu 50 vol., Oșvarău cu 50 vol., Bicsad cu 50 vol., Mădăraș cu 50 vol., Dob cu 50 vol., Ardușat cu 50 vol., Jidani cu 103 vol., Craiu-Dorolț cu 103 vol., Sanislău cu 103 vol., Fântâna cu 103 vol., Mofținul-mic cu 80 vol., Iojip cu 40 vol., Șișești cu 40 vol., Lipău cu 40 vol., Culciul-mare 50 vol., Seini cu 300 vol., Turț cu 103 volume.

III. Numărul reuniunilor 20, și anume: Institutul de credit „Sătmăreana“, în Seini; „Aurora“, Baia-mare; „Arina“, Sanislău; „Perseul“, Chiuzbaia. Societăți de consum: în Borlești, Aciuia, Ardușat, Lipău, Cicârlău, Păpăcău, Boghiș. Grânare bisericesti: Tiream, Sanislău, Mofținul-mic, Sânmiclăuș, Istrău, Mădăraș, Jidani, Lipău, Vereșmart.

IV. Averele despărțământului K 1167.—.

V. S'a ținut un curs de analfabeți în Borlești de cătră dl Aurel Popan înv., care a instruit 30 de adulți.

VI. Un secretar retribuit nu ar putea desfășura o activitate mai mare, fiindcă poporul nu ține de loc la cultivarea lui proprie.

George Șuta, direct. desp.

48. Despărțământul Sebeșul-săsesc.

I. Numărul agenților 16, în comunele: Lancrem, Pianul-de-sus, Pianul-de-jos, Rechița, Sebeșul, Săsciori, Loman, Cacova, Laz, Rehău, Deal, Călnic, Vințul-de-jos, Daia, Cioara. Cut. Activitatea puțină.

II. Numărul bibliotecilor 15, în comunele: Lancrăm cu 20 vol., cetitori 25, cărți gratuite din centru 20. Pianul-de-sus cu 36 vol., cetitori 20, cărți gratuite din centru 36, Pianul-de-jos cu 154 vol., cetitori 30, cărți gratuite din centru 50. Rechita cu 35 vol., cetitori 10, cărți gratuite 35, Sibişel cu 35 vol., cetitori 10, cărți gratuite 35, Săsciori cu 131 vol., cetitori 50, cărți gratuite 50, Loman cu 35 vol., cetitori 10, cărți gratuite din centru 35, Cacova cu 42 vol., cetitori 5, cărți gratuite din centru 41, Laz cu 127 vol., cetitori 45, cărți gratuite din centru 40, Rehău cu 174 vol., cetitori 40, cărți gratuite din centru 35, Deal cu 41 vol., cetitori 10, cărți gratuite din centru 41, Călnic cu 86 vol., cetitori 15, cărți gratuite din centru 35, Daia cu 195 vol., cetitori 25, cărți gratuite din centru 35, Vințul de jos cu 51 vol., cetitori 10, cărți gratuite din centru 51, Cioara cu 90 vol., cetitori 30, cărți gratuite din centru 42.

Mai sunt 2 biblioteci școlare în Lancrăm și Sebeșul-săsesc.

III. Numărul reuniunilor: cele din anul trecut.

IV. Averea despărțământului:

a) In bani	K 223·43
b) Schiopticon	„ 300—
c) Dulap	„ 20—
<hr/>	
Total	K 543·43

V. Cursuri de analfabeți nu s'au ținut.

VI. Despărțământul are schiopticon, dar diapozitive nu. S'a aranjat cu ocaziunea adunării cercuale o expoziție etnografică în Cut cu rezultat mulțamitor.

Sergiu Medean, dir. desp.

49. Despărțământul Sibiiu.

I. Numărul agenturilor 9, în comunele: Sebeșul-de-jos, Săcădate, Tălmăcel Bungard, Ocna-Sibiului, Șura-mare, Porcești, Ruși și Vurpăr.

II. Numărul bibliotecilor 16: în Săcădate cu 120 vol., Veștem cu 160 vol., Tălmăcel, Bungard, Sadu, Roșia-săsască, Turnișor cu 60 vol., Ruși cu 43 vol., Ocna-Sibiului cu 112 vol., Hamba cu 60 vol., Cristian cu 70 vol., Vurpăr cu 63 vol., Sebeșul-inf. cu 85 vol., Porcești cu 75 vol., Șelimbăr cu 70 vol., Loamnaș cu 75 vol. La bibliotecile nou întemeiate au fost donate broșurile din ediția Asociației dela centru. S'au împărțit între țărani din edițiile Asociației și alte broșuri, precum și biblioteca copiilor și numeri din «Țara noastră», circa cam 150 broșuri. Broșurile din biblioteca populară a Asociației sunt înțelese mai ales acele cari dau îndrumări pentru vieța practică.

III. Numărul reuniunilor 33 și anume: în Sibiiu: «Albina», institut de credit și economii, Reuniunea română de muzică, Reuniunea sodalilor români, Reuniunea de înmormântare, Reuniunea română de agricultură, Reuniunea femeilor române, Casina română, Reuniunea femeilor române gr.-cat. pentru înfrumșetarea bisericii, Societățile elevilor seminarului Andreian, «Lumina», institut de credit și economii, Societatea abstenenților, în Avrig «Avrigeana», inst. de credit și «Tovărășia agricolă», în Boița «Turnul roșu», institut de credit și Casina română, în Sadu «Frățiatea», institut de credit și Societatea pentru asigurarea vitelor, în Săcădate «Plugarul» institut de credit și Societate de consum și valorizarea produselor, în Porumbacul-de-jos «Porumbăceana», inst. de credit, în Sebeșul-de-jos «Isvorul», institut de credit, în Ocna-Sibiului «Viitorul», institut de credit, însoțiri «Raiffeisen» sunt în comunele: Bungard, Gușterița, Nucet, Mohu, Veștem, Roșia-săsască, Șelimbăr, Tălmăcel, Cristian și Turnișor, unde se află și o societate a corului funebral.

IV. Averea despărțământului K 998·69.

V. Cursuri de analfabeți s'au ținut în mai multe comune din despărțământ, dar raport detaliat nu am primit. Premii pentru instruirea analfabeților s'au împărțit. Premiile au fost date și pentru zelul dovedit prin ținerea conferențelor și prelegerilor populare. Au fost premiați Ioan Popa, paroh, Constantin Moldovan, paroh și învățătorul Ieronim Neamț.

VI. Despărțământul are schiopticon și diapositive «vieța lui Isus Christos».

S'au înființat câteva însoțiri economice și financiare (Raiffeisen). Mai iubite sunt prelegerile istorice-culturale, liber rostite. Expoziție nu s'a aranjat, deoarece pe teritoriul despărțământului Sibiu, reuniunea agricolă aranjază an de an mai multe expoziții cu rezultat foarte frumos. Despărțământul e împotriva secretarilor salariați.

Dr. Aurel Crăciunescu, secretar.

50. Despărțământul Sighișoara.

Nu a înaintat raport. Despărțământul nu funcționează de doi ani.

51. Despărțământul Șimleu.

I. Numărul agenturilor: 0

II. Numărul bibliotecilor 21: biblioteci populare. Afară de cele arătate în raportul anului 1907 și 1908 s'au mai înființat: Siciu cu 24 vol., Mal cu 26 vol., Vâlcăul-unguresc cu 22 vol., Periceiu cu 22 vol., Mălădie cu 22 vol., Hususău cu 21 vol., Pria cu 17 vol., Stârciu cu 20 vol., Marin cu 20 vol., Iaaz cu 20 vol., Fizeș cu 16 vol., Ipp cu 14 vol., Doh cu 24 vol., Șumal cu 26 vol., Săg cu 31 vol., Marca cu 30 vol., Cizer cu 26 vol., Cățelul-român cu 27 vol., Badon cu 28 vol., Bocșița cu 28 vol., Asua-giul-de-jos cu 26 vol. Au împrumutat cărți 230 de înși. Broșurile înțelese de popor sunt povestirile lui I. P. Reteganul și Inceputul neamului de Dr. I. Lupaș.

III. Numărul reuniunilor: cele din anul trecut.

VI. Avera despărțământului K 12—.

V. S'au ținut cursuri de analfabeți în următoarele comune: în Doh preotul Augustin Mureșan, Supurul-de-sus inv. G. Nichita, Hidig inv. Nic. Pop, Iaaz preotul George Groze, Mal economul Mihai Sabou, Giurtelec inv. Danil Graur, Fizeș învăț. Valeriu Pâteaș, Șumal preotul Vasiliu Pop. Dl Nic. Pop inv. în Hidig a fost premiat cu 25 coroane.

VI. Poporul arată interes față de toate prelegerile, indeosebi față de cele economice.

Alimpiu Barbolovici, direct. desp.

52. Despărțământul Tășnad.

I. Numărul agenturilor: 0

II. Numărul bibliotecilor 3: în Santău cu 60 vol., Unimăt cu 132 vol., și Hotoan cu 30 vol. Le-au folosit cam 225 cetitori.

III. Numărul reuniunilor 4: „Vulturul“, institut de credit și economii Tășnad, inf., 1908; 3 însoțiri de credit sistem „Raiffeisen“ în Santău, Seuca și Căuaș, 3 to-vărășii de consum în Hotoan, Santău, Seuca. Mai sunt 2 grânare bisericești în Supurul-de-jos și Cehalul-romănesc.

IV. Avera despărțământului K 160-86.

V. Cursuri de analfabeți nu s'au ținut.

Dr. Coriolan Steer, direct. desp.

53. Despărțământul Teaca.

Înființat la 31 Iulie 1910.

54. Despărțământul Timișoara.

I. Numărul agenturilor: 0.

II. Biblioteci: Cele din anul trecut în număr de 13. Există în Timișoara bibliotecă școlară și bisericească.

III. Numărul reuniunilor 1: (Reuniunea de lectură) Casina română din Timișoara-Fabric, inf. 1872.

IV. Avera despărțământului:

1. 13 Biblioteci populare.

2. Fondul cultural de K 5,000— administrat de comitetul central și

3. Numărul depus la „Timișana“ K 838.30.

V. Cursuri de analfabeți nu s'au ținut.

VI. Credem că ar fi folositoare angajarea de secretari retribuți, plătindu-se cu 200—300 Cor. anual.
Romulus Cărăbașiu, dir. desp.

55. Despărțământul Treiscaune-Ciuc.

N'a înaintat raport. Despărțământul a ținut o adunare cercuală. Directorul desp. e dl Constantin Dimian, protopop.

56. Despărțământul Turda.

I. Numărul agenturilor: 0.

II. Numărul bibliotecilor 4: În Turda cu 341 vol., Indol cu 180., Tritiul de sus cu 121 vol., Agârbiciu cu 120 vol. Mai sunt biblioteci în: Turda, biblioteca reuniunii femeilor române și biblioteca tractului protopopesec gr.-or.

III. Numărul reuniunilor 3: În Turda reuniunea femeilor române și Instiit de credit „Arieșana“. Grânare bisericești mai în toată comuna.

IV. Averea despărțământului: 250 Cor. 11 bani.

V. Invățătorii din Cianul deșert și din (nedescriabil) au ținut cursuri cu analfabeții. Rezultatul nu se știe.
Iuliu C. Vlăduș, direct. desp.

57. Despărțământul Vârșeț.

Despărțământul n'a putut desfășura nici o activitate din cauza că intelectualii din aceste părți nu arată interes față de scopurile urmărite de Asociațiune.

Traian Oprea, dir. desp.

58. Despărțământul Zernești.

I. Numărul agenturilor 0.

II. Numărul bibliotecilor 0.

III. Numărul reuniunilor 9. În Zernești: Reuniunea femeilor române, înf. 1881, Reuniunea de înmormântare înf. 1902, «Creditul», soc. pe acții institut de credit și economii, Reuniunea femeilor pentru înfrumșețarea bisericilor gr.-or. rom., înf. 1906, Corul bisericesc, gr.-or. român înf. 1906; în Tohanul-vechiu: Reuniunea de înmormântare, înf. 1903, Tovărășia pentru asigurarea vitelor, înf. 1907, Fanfara țărănească, înf. 1906; în Poiana-Mărului Corul bisericesc, înf. 1908.

IV. Averea despărțământului K 102.

V. Cursuri de analfabeți s'a încercat să se țină în Zernești și Tohanul-vechiu dar nu s'au anunțat analfabeți.

VI. Despărțământul s'a reorganizat la 13 Decemvrie 1909; în cursul anului 1909 nu a desfășurat deci nici o activitate. Aderăm la propunerea de a înființa posturi de secretari salariați în despărțăminte.
Ioan Ionică, dir. desp.

TABLOUL SUMAR

despre starea și activitatea despărțămintelor în cursul anului 1909.

Nrul curent	Despărțământul	Membri					Comune	Agenturi	Biblioteci	Prelegeri	Conferințe	Observațiuni
		fundatori	pe viață	ordinari	ajutători	Total						
1	Abrud-Câmpeni	1	20	52	30	103	25	6	5	9	4	înființat la 1 August 1909
2	Agnita	—	—	14	—	14	35	—	—	—	—	
3	Aiud-Teiuș	1	—	32	20	53	46	—	—	3	—	
4	Alba Iulia	—	3	29	22	54	41	—	8	16	—	
5	Becicherecul-mare	—	1	7	5	13	11	7	1	2	—	—
6	Beiuș	—	1	41	8	50	157	3	9	7	12	
7	Bistrița	11	8	23	40	87	37	18	15	15	13	—
8	Blaj	4	3	47	12	66	40	13	13	32	2	
9	Bocșa	1	—	27	23	51	36	1	3	6	—	—
10	Brad	2	10	26	22	60	51	2	25	5	3	
11	Bran	1	2	14	—	17	11	—	1	—	—	—
12	Brașov	3	14	87	77	181	25	22	23	28	9	
13	Bucium	—	1	3	9	13	12	—	—	—	—	—
14	Buziaș	—	1	3	—	4	33	—	—	1	—	
15	Caransebeș	2	3	22	—	27	87	4	4	—	2	—
16	Ceica	1	2	7	—	10	—	—	—	—	—	
17	Ciacova	1	5	4	—	10	17	—	—	—	—	—
18	Cluj	2	2	28	—	32	56	20	20	5	—	
19	Cohalm	—	1	9	—	10	13	—	—	—	—	—
20	Dej	3	2	28	—	33	—	—	1	25	—	
21	Deva	1	4	28	—	33	11	—	1	—	—	—
22	Dicio-Sân-Mărtin	—	2	13	—	15	—	—	—	—	—	
23	Dobra	—	—	17	—	17	81	—	1	14	1	—
24	Făgăraș	2	8	51	—	61	—	—	—	—	—	
25	Gherla	2	6	38	27	73	62	4	4	7	1	—
26	Hălmeagiu	—	—	4	—	4	33	—	1	—	—	
27	Hateg	—	2	38	3	43	119	4	15	47	—	—
28	Hida-Huedin	1	1	18	45	65	80	5	2	5	—	
29	Lăpușul-unguresc	1	1	27	27	56	51	1	3	9	—	—
30	Lipova	2	2	10	—	14	—	—	—	—	—	
31	Lugoș	4	4	37	—	45	—	—	—	1	2	—
32	Mediaș	1	3	28	—	32	27	—	—	7	1	
33	Miercurea	1	2	19	—	22	23	2	8	3	—	—
34	Mociu	1	2	13	—	16	40	—	2	5	—	
35	M.-Luduș	1	3	19	—	23	35	—	2	4	—	—
36	Murăș-Oșorheiu	1	4	15	15	35	40	3	3	2	—	
37	Murăș-Uioara	—	1	25	61	87	29	—	—	3	—	—
38	Năsăud	11	26	30	26	93	34	13	13	28	1	
39	Nocrichiu	—	—	24	20	44	16	10	10	3	—	—
40	Oradea-mare	1	2	28	20	51	232	21	21	3	—	
41	Orăștie	9	8	25	—	42	71	4	4	—	—	—
42	Oravița	4	13	38	—	55	47	—	—	—	—	
43	Panciova	1	7	20	6	34	13	4	4	4	—	—
44	Reghin	1	4	50	14	69	31	—	2	1	1	
45	Săliște	1	9	45	8	63	15	6	12	22	—	—
46	Sănmiclăușul-mare	2	5	9	—	16	12	3	4	3	—	
47	Sătmăr-Ugocea	3	12	52	20	87	100	1	21	1	—	—
48	Sebeș	2	5	39	28	74	23	16	15	10	—	
49	Sibiu	7	24	81	132	244	36	9	16	8	10	—
50	Sighișoara	—	—	4	—	4	—	—	—	—	—	
51	Șimleu	4	10	54	—	68	201	—	21	20	—	—
52	Tășnad	—	7	19	8	24	27	—	3	3	1	
53	Teaca	1	3	15	2	21	—	—	—	—	—	—
54	Timișoara	5	9	39	—	53	51	—	13	1	—	
55	Treiscaune-Ciuc	2	—	18	—	20	—	—	—	—	—	—
56	Turda	—	1	19	10	30	54	—	4	1	—	
57	Vârșeț	1	11	22	—	34	40	—	—	—	—	—
58	Zărnești	1	1	27	30	59	5	4	4	—	—	
59	Membri afară de despărțăminte	5	8	13	—	26	—	—	—	20	—	—
	Total	112	289	1579	770	2750	2372	206	337	389	63	

s'a reorgan. in Dec. 1909
prelegerile ținute de
preotul Aurel Nistor

Nr. 667—1910.

RAPORTUL COMITETULUI

asupra socotelilor «Asociațiunii» pe anul 1909.

Onorată adunare generală!

Anul financiar 1909 a fost pentru «Asociațiune» mulțămitor, dacă considerăm că veniturile ei normale arată un plus de K 3466.— față de buget și de K 4625.— față de venitul anului 1908.

Creșterea întregă a venitului provine din taxele de membri, cari au dat K 4016.— peste preliminar; pe când alte poziții au rămas sub buget anume:

Veniturile extraordinare cu K 481.—

și Interesele de cont curent cu K 100.—;

iar Chiria, Interesele de efecte și Taxele de administrare sunt aproape egale cu bugetul.

In total venitul fondului general a fost de K 37,848.—,

Cheltuielile asemenea arată o creștere față de buget de K 789.— deși s'a economizat:

întregă dotațiunea de K 1000.— pentru un agronom, fiindcă nu s'a ocupat acest post,

K 762.— la dotațiunea bibliotecii,

„ 149.— „ „ pentru prelegeri și

„ 198.— „ Interesele de cont corent.

S'a spesat însă peste buget:

la spesele de cancelarie, luminat, încălzit	K 321.—
„ dotațiunea Revistei «Transilvania»	„ 2286.—
„ contribuțiune, echivalent, canalizare	„ 112.—
și „ spese neprevăzute	„ 200.—
Scăzând din venitul total de	„ 37848·30
cheltuielile de	„ <u>35093·21</u>
rămâne un escedent la venituri de	„ 2755·09

din care s'au întrebuițat K 2480·56 pentru amortizare din valoarea realităților și a mobilierului, iar restul de K 274·53 s'a adăogat la fondul general.

Stockul efectelor a crescut prin emisiuni nouă cu 1 acțiune «Albina» și 2 acțiuni «Sentinela»; s'a redus cu 5 acții «Munteana» în preț de K 200 cari în urma lichidării acestei bănci ne mai având nici o valoare, au fost răscumpărate de donator cu numărare.

La acest loc țin să amintesc, că mai multe acții primite odinioară, cari asemenea nu au nici o valoare sau nu aduc nici un venit, le-am luat în inventarul efectelor numai pentru evidența bucăților fără nici un preț. Dar ca să nu scadă capitalul fondului general, am urcat valoarea altor efecte cu suma cât fac acțiunile amintite. Am putut face cu ușurință

această urcare, fiindcă avem o samă de acțiuni, cari reprezintă o valoare cu mult mai mare, decât aceea cu care sunt luate la inventar.

Celelalte fonduri și fundațiuni în parte preponderantă s'au mișcat între marginile bugetului.

Singur Fondul G. Barițiu, deși a primit un ajutor extraordinar de K 1000 dela institutul «Albina», pe lângă dotațiunile regulate, arată o nouă scădere de K 1101—, reducându-se la K 9518—, în care sumă e cuprinsă și dotațiunea dela «Solidaritatea» de K 1096— pentru un agronom.

Scăderea aceasta provine mai ales din cheltuelile mari cu «Dicționarul numirilor de localități», pentru care Asociațiunea a jertfit în anul 1909 K 2584—; până când din vânzarea acestei lucrări abia s'au încassat K 880—.

Scăderi mai arată:

Fundațiunea I. Gallianu de	K 59— și
„ Ioan și Zinca Roman de	„ 131—;

dar acestea sunt numai aparente și provin de acolo, că unii stipendiști au ridicat o parte din stipendiu pe anul 1908 numai în 1909, iar altora li s'a dat anticipațiuni de stipendii pe 1910.

La fondul Avram Iancu și Fundațiunea Iohanna Bădillă, prin stabilirea echivalentului nou în sumă mai mare, au crescut spesele și s'a putut capitaliză la cel dintâi abia K 18—, la a doua K 828—.

Fondul Andreiu Mureșianu, din care s'au plătit 2 premii cu K 600— pentru 2 ani, a scăzut cu K 174—.

Fundațiunea Ioan Petran ar fi arătat o creștere de K 1867—, (cu K 300— mai mult), dacă nu plătiă anticipative K 300— stipendiștilor.

Fondul de zidire al Muzeului, care afară de chirii și de donațiunea institutului «Albina» de K 1000—, n'a avut alte venituri, abia arată o creștere de K 2—.

Celelalte fundațiuni au crescut normal:

Fundațiunea G. Boieriu cu	K 469—
„ G. Filepp	„ 2410—
„ Ioan Iancu	„ 289—
„ Nic. Marinoviciu	„ 130—
„ Dr. I. Moga	„ 34—
„ Dr. I. Nichita	„ 1602—
„ I. Olteanu	„ 2288—
„ I. Popp Maior	„ 205—
„ Demetriu Suci	„ 735—

Datoria de cont corent la «Albina» s'a redus cu K 5034— dela K 49253—, la K 44.219—.

Fundațiuni nouă n'a primit Asociațiunea în acest an.

Efectele fondurilor și fundațiunilor s'au sporit, ca și la fondul general numai din participări la emisiuni nouă și anume:

la fundațiunea I. Bădillă	cu 1 acție «Albina»
” ” Dr. I. Nichita	” 1 ” ”
” ” I. Petran	” 7 ” ”
și ” ” Teodor Sandu	” 6 ” «Luceafărul»

iar depozitele cu

1 libel de depunere «Ardeleana» sub numirea «fondul pentru ajuto-
rarea tehnicilor români» de K 259-90

Averea totală administrată de «Asociațiune» se .
cifră la sfârșitul anului 1909 cu ” 941,347-37
din cari subtrăgând datoriile de ” 49,634-73
rămâne avere curată de ” 891,712-64
adecă o creștere de K 12,531-13 față de anul 1908.

După acestea Vă rugăm :

1. Să luați la cunoștință acest raport.
2. Să censurați conturile: Bilanț, Venituri și Spese cu anexele lor și, aflându-le exacte, să încuviințați pluserogatele și să dați absoluturul pe anul de gestiune 1909.

Sibiiu, 2 Septemvrie 1910.

Iosif Sterca Șuluțu m. p.,
prezident.

Oct. C. Tăslăuanu m. p.,
secretar.

Bilanțul Asociațiunii.

Active.

Bilanț la

	K	f	K	f
Depozite spre fructificare			114686	—
Efectele fondului general	54040	—		
„ fondurilor și fundațiilor	202664	—	256704	—
Realități:				
casa din straga Șaguna Nr. 6	154200	—		
„ „ „ 8	82000	—		
edificiul școalei civile de fete	127200	—		
palatul Muzeului istoric etnografic	192000	—	555400	—
Debitori:				
fundațiunea I. Russu	5	20		
„ P. Murășan	256	—		
diverși	743	34		
anticipațiuni	152	80	1157	34
Mobilier			13400	—
			941347	34

Sibiu, 31 Decembrie 1909.

Ioan Vătășan m. p.,
cassier.

Examinând acest bilanț am constatat, că este exact și în consonanță cu

Comisiunea

Dr. Liviu Leményi m. p.**Nicolae Ivan** m. p.

Aprobat în ședința comitetului

Iosif Sterca Șuluțu m. p., prezident.

31 Decembrie 1909.

I

Pasive.

	K	f	K	f
Fondul general cu donaț. Stana și Stroie Belloiu			316387	08
„ Muzeului istoric etnografic			145635	—
„ George Barițiu			9518	—
„ Andreiu Mureșianu			9524	—
„ Avram Iancu			6388	—
„ despărțăm. Deva			670	—
„ „ Timișoara			5000	—
„ Ioan Simu			1047	—
„ cultural al băncilor			629	—
Fundațiunea Ioana Bădillă			29854	—
„ E. D. Bașiota			1557	—
„ George Boieriu			16291	—
„ anonimă din comitatul Dobâca			2767	—
„ George Filepp			55420	69
„ Ioan Gallianu			3441	—
„ Ioan Iancu			6625	21
„ Nicolae Marinoviciu			7558	—
„ Dr. Ioan Moga			2914	—
„ Dr. Ioan Nichita și fondul cult. selăgian			34570	81
„ Ioan Olteanu			102860	—
„ Ioan Petran			70469	56
„ Ioan Popp Maior			6153	—
„ Radu M. Rîureanu			3362	50
„ Ioan și Zinca Roman			10295	—
„ Teodor Sandu			25674	41
„ Demetriu Suciuc			9379	—
Creditori			57357	08
			941347	34

Nicolau Togan m. p.,
controlor.

cărțile de contabilitate, purtate în regulă. — Sibiiu, în 30 August 1910.
de reviziune:

Dr. O. Russu m. p.

ținută în 2 Septembrie 1910.

Oct. C. Tăslăuanu m. p., secretar.

Venituri și spese

Spese	Preliminat		Spesat	
	K	f	K	f
Salare	9350	—	9350	—
Spese de cancelarie, luminat, încălzit . . .	4500	—	4820	95
Chirie pentru birouri	1200	—	1200	—
Dotațiune pentru bibliotecă	1000	—	237	72
„ „ înzestrarea Muzeului . . .	1000	—	1000	—
„ „ revista «Transilvania» . . .	2800	—	5085	57
„ fondului George Barițiu	1000	—	1000	—
„ pentru secțiuni	650	—	650	—
„ „ prelegeri populare	2000	—	1851	20
Contribuțiune, echivalent, canalizare, apă, etc.	2000	—	2111	69
Interese de cont corent	7450	—	7252	54
Spese neprevăzute	300	—	533	54
Amortizări din realități și mobilier	—	—	2480	56
Escedent adaus la fondul general	78	—	274	53
			37848	30

Sibiiu, 31 Decemvrie 1909.

Ioan Vătășan m. p.,
cassier.

Examinând acest cont am constatat, că este exact și în consonanță
Sibiiu, în

Comisiunea de

Dr. L. Lemény m. p.

Nicolae Ivan m. p.

Aprobat în ședința comitetului

Iosif Sterca Șuluțu m. p., prezident.

la 31 Decembrie 1909.

2

Venituri	Preliminat		Încasat	
	K	f	K	f
Taxe de membri	16000	—	20016	22
Chirie	9970	—	9967	52
Interese de efecte	2950	—	2985	56
Interese de cont-curent	2700	—	2599	60
Taxe de administrare	1962	—	1959	50
Venituri extraordinare	800	—	319	90
			37848	30

Nicolau Togan m. p.,
controlor.

cu documentele de casă și cu registrele de contabilitate, purtate în regulă.
30 August 1910.

reviziune:

Dr. O. Russu m. p.

ținută în 2 Septembrie 1910.

Oct. C. Tăslăuanu m. p., secretar.

Debit.

Evidență specială a

	K	f	K	f
<i>I. Fondul Muzeului istoric-etnografic.</i>				
Interese de cont-corent	2515	90		
Serviciu	600	—		
Spese neprevăzute	352	10	3468	—
Sald la 31 Decembrie 1909			145635	—
			149103	—
<i>II. Fondul Gheorghe Barițiu.</i>				
Onorar la autori	550	20		
Spese de tipar	836	40		
Dicționarul numirilor de localități	2584	10		
Diverse cărți	548	28		
Secțiunile științifice-literare	835	70	5354	68
Sald la 31 Decembrie 1909			9518	—
			14872	68
<i>III. Fondul Avram Iancu.</i>				
Un stipendiu	100	40		
Echivalent și asigurare	126	27		
Taxă de administrare	33	—	259	67
Sald la 31 Decembrie 1909			6388	—
			6647	67
<i>IV. Fondul despărțământului Timișoara.</i>				
Despărțământului	197	—		
Taxă de administrare	25	—	222	—
Sald la 31 Decembrie 1909			5000	—
			5222	—
<i>V. Fundațiunea Iohanna Bădillă și Iohanna Moldovan etc.</i>				
Echivalent	430	20		
Taxă de administrare	290	—	720	20
Sald la 31 Decembrie 1909			29854	—
			30574	20

Fondurilor și Fundațiilor.

Credit.

	K	f	K	f
<i>I. Fondul Muzeului istoric-etnografic.</i>				
Starea la 1 Ianuarie 1909	145633	—		
Chirie	2400	—		
Donațiuni etc.	1070	—	149103	—
			149103	—
<i>II. Fondul Gheorghe Barițiu.</i>				
Sald la 1 Ianuarie 1909	9523	—		
Dotăriune din fondul general.	1650	—		
Cărți vândute	293	29		
Ajutor dela «Albina» Sibiiu	1000	—		
Dicționarul numirilor de localități	880	—		
«Solidaritatea» pentru un agronom	1096	30		
Dividendă	12	—		
Interese de cont-corent	418	09	14872	68
			14872	68
<i>III. Fondul Avram Iancu.</i>				
Sald la 1 Ianuarie 1909	6370	—		
Interese de cont-corent	277	67	6647	67
			6647	67
<i>IV. Fondul despărțământului Timișoara.</i>				
Sald la 1 Ianuarie 1909	5000	—		
Interese de cont-corent	132	—		
Interese de scrisuri fonciare	90	—	5222	—
			5222	—
<i>V. Fundațiunea Iohanna Bădillă și Iohanna Moldovan etc.</i>				
Sald la 1 Ianuarie 1909	29026	—		
Interese de scrisuri fonciare	935	—		
Interese de cont-corent	392	15		
Dividendă	160	—		
Extraordinare	61	05	30574	20
			30574	20

	K	f	K	f
<i>VI. Fundațiunea E. D. Bașiota.</i>				
Un stipendiu	40	20		
Taxă de administrare	16	—	56	20
Sald la 31 Decemvrie 1909			1557	—
			1613	20
<i>VII. Fundațiunea G. Boieriu.</i>				
Un stipendiu	200	40		
Patru ajutoare à K 20.—	80	20		
Taxă de administrare	160	—	440	60
Sald la 31 Decemvrie 1909			16291	—
			16731	60
<i>VIII. Fundațiunea anonimă din cottul Dobâca.</i>				
Un stipendiu	100	40		
Taxă de administrare	18	—	118	40
Sald la 31 Decemvrie 1909			2767	—
			2885	40
<i>IX. Fundațiunea I. Gallianu.</i>				
Un stipendiu	180	60		
Taxă de administrare	29	50	210	10
Sald la 31 Decemvrie 1909			3441	—
			3651	10
<i>X. Fundațiunea Nicol. Marinovici sen.</i>				
Un stipendiu	120	40		
Taxă de administrare	75	50	195	90
Sald la 31 Decemvie 1909.			7558	—
			7753	90
<i>XI. Fundațiunea Dr. I. Moga.</i>				
Un stipendiu	80	—		
Taxă de administrare	29	—	109	—
Sald la 31 Decemvrie 1909			2914	—
			3023	—

	K	f	K	f
<i>VI. Fundațiunea E. D. Bașiota.</i>				
Sald la 1 Ianuarie 1909	1546	—		
Interese de cont-corent	67	20	1613	20
			1613	20
<i>VII. Fundațiunea G. Boieriu.</i>				
Sald la 1 Ianuarie 1909	15822	—		
Interese de cont-corent	577	50		
Dividendă	280	—		
Extraordinare	52	10	16731	60
			16731	60
<i>VIII. Fundațiunea anonimă din cottul Dobâca.</i>				
Sald la 1 Ianuarie 1909	2766	—		
Interese de cont-corent	119	40	2885	40
			2885	40
<i>IX. Fundațiunea I. Gallianu.</i>				
Sald la 1 Ianuarie 1909	3500	—		
Interese de cont-corent	151	10	3651	10
			3651	10
<i>X. Fundațiunea N. Marinoviciu sen.</i>				
Sald la 1 Ianuarie 1909	7428	—		
Interese de cont-corent	325	90	7753	90
			7753	90
<i>XI. Fundațiunea Dr. I. Moga.</i>				
Sald la 1 Ianuarie 1909	2880	—		
Interese de cont-corent	56	60		
Interese de efecte	86	40	3023	—
			3023	—

	K	f	K	f
<i>XII. Fundațiunea Dr. I. Nichita și fondul cultural selăgian.</i>				
Ajutor bisericilor și școalelor din Selagiu	833	—		
Spese extraordinare	10	—		
Taxă de administrare	330	—	1173	—
Sald la 31 Decemvrie 1909			34570	81
			35743	81
<i>XIII. Fundațiunea I. Olteanu.</i>				
Subvențiune școalei civile de fete :	1790	—		
Subvențiune școalelor populare din Cojocna	500	40		
Taxă de administrare	180	—	2470	40
Sald la 31 Decemvrie 1909			102860	—
			105330	40
<i>XIV. Fundațiunea I. Petran.</i>				
Stipendii	2100	—		
Ajutor școalei din Gilău	60	—		
Reparaturi	360	—		
Spese extraordinare	142	26		
Taxă de administrare	200	—	2862	26
Sald la 31 Decemvrie 1909			70469	56
			73331	82
<i>XV. Fundațiunea Radu M. Rîureanu.</i>				
Un stipendiu	120	60		
Taxă de administrare	18	—	138	60
Sald la 31 Decemvrie 1909			3362	50
			3501	10
<i>XVI. Fundațiunea Ioan și Zinca Roman</i>				
Stipendiu	480	80		
Taxă de administrare	102	—	582	80
Sald la 31 Decemvrie 1909			10295	—
			10877	80
Sibiiu, 31 Decemvrie 1909.				
<i>Ioan Vătășan</i> , m. p., cassier.				

	K	f	K	f
<i>XII. Fundațiunea Dr. I. Nichita și fondul cultural selăgian.</i>				
Sald la 1 Ianuarie 1909	32968	45		
Dividendă	2244	10		
Interese de depozit	496	26		
Interese de cont-corent	35	—	35743	81
			35743	81
<i>XIII. Fundațiunea I. Olteanu.</i>				
Sald la 1 Ianuarie 1909	100572	—		
Interese de efecte	3700	—		
Interese de cont-corent	1058	40	105330	40
			105330	40
<i>XIV. Fundațiunea I. Petran.</i>				
Sald la 1 Ianuarie 1909	68902	92		
Interese de efecte	2075	—		
Interese de depozit	2254	64		
Interese de cont-corent	99	26	73331	82
			73331	82
<i>XV. Fundațiunea Radu M. Rîureanu.</i>				
Sald la 1 Ianuarie 1909	3356	—		
Interese de cont-corent	145	10	3501	10
			3501	10
<i>XVI. Fundațiunea Ioan și Zinca Roman.</i>				
Sald la 1 Ianuarie 1909	10426	—		
Interese de cont-corent	451	80	10877	80
			10877	80

Nicolau Togan m. p.,
controlor.

Efectele fondului general

la 31 Decembrie 1909.

Titlul		Valoarea			
		K	f	K	f
I. Acțiuni.					
7	acțiuni «Albina» à K 300	2100	—		
14	„ «Arieșana» à K 100	1400	—		
4	„ «Bihoreana» à K 225	900	—		
3	„ «Bocșana» à K 100	300	—		
5	„ «Chiorana» à K 100	500	—		
3	„ «Concordia», Uzdin à K 100	300	—		
3	„ «Coróna», Bistrița à K 200	600	—		
2	„ Corvineana» à K 100	200	—		
2	„ «Economul» à K 100	200	—		
1	„ «Făgețana» à K 200	200	—		
8	„ «Lucefărul» à K 100	800	—		
2	„ «Murășiana» à K 100	200	—		
2	„ «Murășanul» à K 200	400	—		
20	„ «Sătmăreana» à K 210	4200	—		
1	„ «Sebeșana», Sebeș à K 100	100	—		
14	„ «Sentinela» à K 100	1400	—		
3	„ «Silvania» à K 100	300	—		
12	„ «Șoimușana» à K 50	600	—		
3	„ «Șomeșana» à K 200	600	—		
4	„ «Steaua» à K 100	400	—		
1	„ «Vatra» à K 100	100	—		
1	„ «Zărândeana» à K 100	100	—		
4	„ «Abrudbányai takp. rt.» à K 100	400	—		
12	„ «Vajdahunyadi takp. rt.» à K 100	1200	—		
2	„ «Consum», Blaj à K 100	—	—		
1	„ «Gesellschaftshaus» à K 200	—	—		
1	„ Nagyvárad - Belényes - Vaskohi vasutt	—	—		
1	„ Szatmár-Nagybányai vasutt	—	—	—	—
Transport .				17500	

Titlul	Valoarea.			
	K	f	K	f
Transport .			17,500	—
II. Diverse efecte.				
4 buc. Credit fonciar român à Lei 5000, 5%	18,800	—		
1 „ Rentă română amort. à Lei 1000, 4%	940	—		
² / ₃ „ Lozuri austriace din 1860, à fl. 100, 4—	400	—		
1 „ Obligațiune rurală ungară, fl. 100, 4%	200	—		
1 „ Rentă comună Februarie-August fl. 100, 4·2%	200	—		
80 „ Obligațiuni «Transilvania» à fl. 100 5·4%	16,000	—	36,540	—
			54,040	—

Sibiu, 31 Decembrie 1909.

Ioan Vătășan m. p.,
cassier.

Nicolau Togan m. p.,
controlor.

Efectele fondurilor și fundațiilor la 31 Decembrie 1909.

	K	f	K	f
<i>1. Fundațiunea I. Bădillă.</i>				
9 acțiuni «Albina» à K 200	1800	—		
4 scrisuri fonciare «Albina» de 5% à fl. 1000	8000	—		
3 „ „ „ „ „ K 2000	6000	—		
2 „ „ „ „ „ 1000	2000	—		
1 „ „ „ „ 4 ¹ / ₂ % „ 2000	2000	—		
1 „ „ „ „ „ 1000	1000	—	20800	—
<i>2. Fondul G. Barițiu.</i>				
1 acțiune «Iulia»			100	—
<i>3. Fundațiunea G. Boieriu.</i>				
16 acțiuni «Albina» à K 200			3200	—
<i>4. Fundațiunea G. Filepp.</i>				
1 loz turcesc frs. 400	100	—		
1 loz Saxen-Meiningen	14	—	114	—
<i>5. Fundațiunea Dr. I. Moga.</i>				
8 obligațiuni «Transilvania» à K 200			1600	—
<i>6. Fundațiunea Dr. I. Nichita.</i>				
7 acțiuni «Albina» à K 200	1400	—		
22 „ «Bihoreana» à 200	4400	—		
16 „ «Economul» à 100	1600	—		
5 „ Ipar és gazd. Bank à K 220	1100	—		
4 „ Középszolnokm. Zilahi takp. à K 200	800	—		
15 „ «Selăgeana» à K 100	1500	—		
148 „ «Silvania» à K 100	14800	—		
1 „ «Someșana» à K 200	200	—		
7 „ Szilágycseh és vidéke takp. à K 200	1400	—		
1 „ Tipografia K 100	—	—		
3 lozuri Crucea roșie ung. à fl. 5, pe jumăt.	15	—		
2 „ Basilika à 5 fl. pe jumăt.	10	—		
1 „ din 1864 à fl. 100 pe jumăt.	100	—	27325	—
Transport			53,139	—

	K	f	K	f
Transport.			53139	—
<i>7. Depozitul A. Nichita.</i>				
1 acțiune Tipografia K 100	—	—		
1/2 din lozurile fundațiunei Dr. I. Nichita	125	—	125	—
<i>8. Fundațiunea I. Olteanu.</i>				
Nom. K 30000 rentă ung. 4% în coroane	28400	—		
„ „ 50000 scris. fonc. «Albina» 5% în cor.	50000	—	78400	—
<i>9. Fundațiunea I. Petran.</i>				
47 acțiuni «Albina» à K 200	9400	—		
10 „ «Bihoreana» à K 200	2000	—		
108 „ «Economul» à K 100	10800	—		
22 „ Kalotaszegi takp. à K 100	2200	—		
5 „ Kolozsm. takp. à K 100	500	—		
5 „ Kolozsvári keresk. bank à K 200	1000	—		
7 „ „ takp. és hitelb. à K 200	1400	—		
4 „ «Silvania» à K 100	400	—	27700	—
<i>10. Fundațiunea D. Suci.</i>				
4 acțiuni «Bihoreana» à K 200	800	—		
4 „ «Chiorana» à K 100	400	—		
33 „ «Selăgiana» à K 100	3300	—		
42 „ «Silvania» à K 100	4200	—		
8 „ Szilágycseh és vidéke takp. à K 200	1600	—	10300	—
<i>11. Fondul despărț. Timișoara.</i>				
1 scris fonciar «Albina» 4 1/2%	1000	—		
2 „ „ „ „ à K 500	1000	—	2000	—
<i>12. Fundațiunea I. Russu și soția Ecaterina.</i>				
60 acțiuni «Crișana» à K 100	6000	—		
4 „ «Zărândeana» à 100	400	—	6400	—
<i>13. Fundațiunea Teodor Sandu.</i>				
46 acțiuni «Făgetana» à K 200	9200	—		
12 „ «Luceafărul» à K 100	1200	—		
3 „ «Victoria» à K 200	600	—		
5 „ «Sebeșana», Caransebeș, à K 200	1000	—		
4 „ «Severineana» à K 50	200	—		
34 „ «Timișana» à K 200	6800	—		
28 „ «Someșana» à K 200	5600	—	24600	—
Transport			202664	—

	K	f	K	f
Transport .			202664	—
<i>Depozite.</i>				
1 libel de depuneri «Albina» Nr. 22678			23	61
1 libel de dep. «Arieșana» Nr. 1023, Desp. Turda			50	—
1 libel de depun. «Ardeleana» Nr. 4921, Fond. pentru ajutorarea tehnicilor rom.			259	90
1 libel de dep. «Crișana» Fund. Russu			1200	—
1 libel de dep. «Doina» Nr. 174, Fund. I. Iancu			6625	21
1 libel de depun. «Economul» Nr. 36, Fund. I. Petran			42587	56
1 libel de depun, «Silvania» Nr. 744, Fund. G. Filepp			55836	69
1 libel de depun. «Silvania» Nr. 392, Fondul cult. selăgean			285	15
1 libel de dep. «Timișiana» Nr. 2563, Fond. desp. Torac			72	35
1 libel de dep. «Timișiana» Nr. 3608, Fond. T. Sandu			71	14
1 libel de dep. «Timișiana» Nr. 4217, Fund. T. Sandu			1106	13
Bon în cont-corent «Silvania», Fund. Dr. I. Nichita			6568	26
Total .			114686	—

Sibiiu, 31 Decemvrie 1909.

Ioan Vătășan m. p.,
cassier.

Nicolau Togan m. p.,
controlor.

*Constatăm că efectele și libelele de depozit specificate în acest con-
spect se găesc parte în cassa de fier a «Asociațiunii», parte la in-
stitutul «Albina».*

Sibiiu, în 30 August 1910.

Comisiunea de revizuire:

Dr. L. Leményi m. p. **N. Ivan** m. p. **Dr. Russu** m. p.

S'a aprobat în ședința comitetului din 2 Septemvrie 1910.

Iosif Sterca Șuluțu m. p.,
prezident,

Oct. C. Tăslăuanu m. p.,
secretar.

Proiectul de buget al Asociațiunii pe anul 1911.

Nr. 667—1910.

RAPORTUL COMITETULUI *asupra bugetului «Asociațiunii» pe anul 1911.*

Onorată adunare generală!

Avem onoare a raporta că bugetul fondului general al anului viitor (1911) îl prezintăm echilibrat cu suma la venite și cheltueli de K 38,304; iar veniturile și cheltuielile celorlalte fonduri și fundațiuni le-am stabilit în senzul literelor fundamentale și ale Normativului de administrare, și nu oferă nici un moment mai important, ce ar merita să fie amintit în special.

Sibiiu, 2 Septembrie 1910.

Iosif Sterca Șuluțu m. p.,
prezident.

Oct. C. Tăslăuanu m. p.,
secretar.

Proiect de budget

Nr. crt.	Spese	Anii de observare				Preliminat pe 1911	
		1908		1909		K	f
		K	f	K	f		
	<i>I. Fondul general cu donațiunea Stana și Stroe Belloiu.</i>						
	Salare:						
1	Secretarului literar	3000	—	3000	—	3000	—
	„ administrativ	3000	—	3000	—	3000	—
	Cassierului	600	—	600	—	600	—
	Oficialului	1800	—	1800	—	1800	—
	Servitorului	960	—	960	—	960	—
2	Spese de cancelarie, luminat, încălzit, tipărituri	4692	—	4821	—	4700	—
3	Chirie pentru birouri	1200	—	1200	—	1200	—
4	Dotațiune pentru bibliotecă	102	—	238	—	1000	—
5	„ „ rev. «Transilvania»	2105	—	5086	—	5500	—
6	„ „ înzestr. Muzeului	—	—	1000	—	1000	—
7	„ fondului G. Barițiu	1000	—	1000	—	1000	—
8	„ pentru secțiuni	650	—	650	—	650	—
9	„ „ prelegeri populare	1402	—	1850	—	2000	—
10	„ „ masa stud. Cluj	—	—	44	—	44	—
11	„ „ un agronom	—	—	—	—	2000	—
12	Contribuțiune, echivalent, apă, hornar	1982	—	2112	—	2200	—
13	Interese de cont corent	7596	—	7252	—	7100	—
14	Spese neprevăzute	590	—	534	—	550	—
						38304	—
	<i>II. Fondul Avram Iancu.</i>						
	Un stipendiu			100	—		
	Asigurare și echivalent			70	—		
	Taxă de administrare			33	—		
	Capitalizare			77	—	280	—
	<i>III. Fundațiunea E. D. Bașiota.</i>						
	Un stipendiu			40	—		
	Taxă de administrare			16	—		
	Capitalizare			12	—	68	—
	<i>IV. Fundațiunea G. Boieriu.</i>						
	Un stipendiu			200	—		
	Patru ajutoare à K 20.—			80	—		
	Taxă de administrare			163	—		
	Capitalizare			462	—	905	—

pe anul 1911.

Nr. crt.	Venituri	Anii de observare				Preliminat pe 1911	
		1908		1909		K	f
		K	f	K	f		
	<i>I. Fondul general cu donațiunea Stana și Stroie Belloiu.</i>						
1	Taxe de membri	15250	—	20016	—	20000	—
2	Chirie	9968	—	9968	—	10067	—
3	Interese de efecte	2866	—	2986	—	3050	—
4	„ „ cont corent	2688	—	2600	—	2560	—
5	Taxe de administrare	1903	—	1960	—	1990	—
6	Venituri extraordinare	548	—	320	—	637	—
						<u>38304</u>	—
	<i>II. Fondul Avram Iancu.</i>						
	Interese de cont corent					280	—
	<i>III. Fundațiunea E. D. Bașiota.</i>						
	Interese de cont corent					68	—
	<i>IV. Fundațiunea G. Boieriu.</i>						
	Dividendă			320	—		
	Interese de cont-corent			585	—	905	—

S p e s e	Preliminat pe 1911			
	K	f	K	f
<i>V. Fundaș. anonimă din cottul Dobâca.</i>				
Un stipendiu	100	—	121	—
Taxă de administrare	19	—		
Capitalizare	2	—		
<i>VI. Fundașiunea I. Gallianu.</i>				
Un stipendiu	120	—	153	—
Taxă de administrare	30	—		
Capitalizare	3	—		
<i>VII. Fundașiunea N. Marinovicu sen.</i>				
Un stipendiu	120	—	330	—
Taxă de administrare	76	—		
Capitalizare	134	—		
<i>VIII. Fundașiunea Dr. I. Moga etc.</i>				
Un stipendiu	80	—	144	—
Taxă de administrare	29	—		
Capitalizare	35	—		
<i>IX. Fundașiunea Dr. I. Nichita și fondul cultural selăgian.</i>				
Ajutoare bisericilor și școalelor din Selagiu	989	—	2319	—
Taxă de administrare	341	—		
Capitalizare	989	—		
<i>X. Fundașiunea Ioan Olteanu.</i>				
Subvențiune școalei civile de fete . . .	1804	—	4800	—
„ școalelor confes. din Cojocna	500	—		
Taxă de administrare	192	—		
Capitalizare	2304	—		

V e n i t u r i	Preliminat pe 1911			
	K	f	K	f
<i>V. Fundaș. anonimă din cottul Dobâca.</i>				
Interese de cont corent			121	—
 <i>VI. Fundașiunea I. Gallianu.</i>				
Interese de cont corent			153	—
 <i>VII. Fundașiunea N. Marinoviciu sen.</i>				
Interese de cont corent			330	—
 <i>VIII. Fundașiunea Dr. I. Moga etc.</i>				
Interese de efecte	86	40		
Interese de cont corent	57	60	144	—
 <i>IX. Fundașiunea Dr. I. Nichita și fondul cultural selăgian.</i>				
Interese de efecte	1960	—		
„ „ depozit	342	—		
„ „ cont corent	17	—	2319	—
 <i>X. Fundașiunea Ioan Olteanu.</i>				
Interese de efecte	3700	—		
„ „ cont corent	1100	—	4800	—

S p e s e	Preliminat pe 1911			
	K	f	K	f
<i>XI. Fundațiunea Ioan Petran.</i>				
Şase stipendii à K 300	1800	—	4710	—
Ajutor şcoalei din Gilău	60	—		
Taxă de administrare	235	—		
Capitalizare	2615	—		
<i>XII. Fundațiunea Radu M. Rîureanu.</i>				
Un stipendiu	80	—	147	—
Taxă de administrare	19	—		
Capitalizare	48	—		
<i>XIII. Fundațiunea Ioan şi Zinca Roman.</i>				
Un stipendiu	300	—	455	—
Taxă de administrare	50	—		
Capitalizare	105	—		
<i>XIV. Fondul despărţ. Timişoara.</i>				
La dispoziţia despărţământului	197	—	222	—
Taxă de administrare	25	—		

Sibiu, 22 Iulie 1910.

Ioan Vătăşan m. p.,
cassier.

Aprobat în şedinţa comitetului central

Iosif Sterca Şuluţu m. p., prezident.

V e n i t u r i	Preliminat pe 1911			
	K	f	K	f
<i>XI. Fundațiunea Ioan Petran.</i>				
Interese de efecte	2360	—		
„ „ depozit	2350	—	4710	—
<i>XII. Fundațiunea Radu M. Rîureanu.</i>				
Interese de cont corent			147	—
<i>XIII. Fundațiunea Ioan și Zinca Roman.</i>				
Interese de cont corent			455	—
<i>XIV. Fondul despărțăm. Timișoara.</i>				
Interese de efecte	90	—		
„ „ cont-corent	132	—	222	—

Nicolau Togan m. p.,
controlor.

din 2 Septemvrie 1910.

Oct. C. Tăslăuanu m. p., secretar admin.

LISTA BURSIERILOR ASOCIAȚIUNII

pe anul școlar 1909/10.

1. *Dionisiu Nistor*, stud. în clasa a VIII-a gimnazială în Brașov; din fundațiunea «Marinovicu» K 120.—
2. *Victor Fetti*, student în clasa a II-a gimnazială în Năsăud; din fundațiunea «Bașota» „ 40.—
3. *Ariton Pescariu*, student în clasa a VII-a gimnazială în Blaj; din fundațiunea «I. Galianu» „ 120.—
4. *Ioan Pleșa*, student în clasa a VII-a gimnazială la gimnaziul din Brașov; din fundațiunea «Avram Iancu» „ 100.—
5. *Joe German*, student în clasa a VII-a gimnazială în Blaj; din fundațiunea «Riureanu» „ 80.—
6. *Ioan Morariu*, student în clasa a VII-a gimnazială în Gherla; din fundațiunea «Dobâca» „ 100.—
7. *Lucreția Iosif*, elevă în clasa a IV-a civilă a școlii Asociațiunii din Sibiu; din fundațiunea «Dr. I. Moga» „ 80.—
8. *Olimpiu Piso*, student în clasa a V-a gimnazială în Blaj; din fundațiunea «Ioan și Zinca Roman» „ 300.—
9. *Augusta Radu*, elevă în clasa II-a a școlii civile de fete a statului din Făgăraș; din fundațiunea «George Boeriu» din Vad „ 200.—
10. *Aurel Dobrescu*, rigor. în medicină, Budapesta; din fundațiunea «Ioan Petran» „ 300.—
11. *Nicolae Sc. Stefan*, student în medicină, an. II, Cluj; din fundațiunea «Ioan Petran» „ 300.—
12. *Romul Moldovan*, student în drept, an. IV, Cluj; din fundațiunea «Ioan Petran» „ 300.—
13. *Tit Liviu Crișan*, student în drept, anul IV, Cluj; din fundațiunea «Ioan Petran» „ 300.—
14. *Victor Stănilă*, student în medicină, an. I, Cluj; din fundațiunea «Ioan Petran» „ 300.—
15. *Vasilie Suciu*, student în matematici, anul I, Cluj; din fundațiunea «Ioan Petran» „ 300.—

Secțiile științifice-literare.

Proces verbal

luat în ședința plenară a secțiilor științifice-literare ale «Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român» ținută la 14 Iulie n. 1910 în Sibiiu.

Prezident:
Iosif Sterca Șuluțu.

Notar:
Octavian Goga.

1. Prezidentul salutând secțiile întrunite, deschide ședința plenară.
2. Prezidentul dispune să se constate numărul membrilor prezenți.

Se constată că dintre membrii ordinari ai secțiilor sunt de față:

din secția literară: Andreiu Bârseanu, Dr. Iosif Blaga, Virgil Onițiu,

Dr. Ioan Rațiu și Enea Hodoș;

din secția istorică: Iosif Sterca Șuluțu, T. V. Păcățianu și N. Togan;

din secția științifică: Dr. Ioan Radu, Simeon Stoica și Arseniu Vlaicu;

din secția școlară: Dr. Ioan Borgia, I. F. Negruțin, și Grig. Pletosu;

din secția economică: Romul Simu;

Sunt deci de față 15 membrii ordinari, cari conform §-lui 18 din Regulamentul general, pot lua hotărâri valabile.

Dintre membrii corespondenți s'au prezentat la ședința plenară următorii:

Dr. Ilie Beu, Dr. Nicolau Bălan, Alexandru Ciura și Gavriil Precup.

Ș'au motivat absența dintre membrii ordinari: Traian Barzu, Dr. V. Bologa, Aurel Ciortea, Parteniu Cosma, Dr. Ioan Lupaș, Dr. Ioan Preda, Dr. Ioan Stroia și Dr. Ambrosiu Chețanu.

3. Cu verificarea procesului verbal se încredințează domnii Dr. Ioan Borgia și Nicolau Togan.

4. Secretarul literar al «Asociațiunii» prezintă raportul său despre activitatea secțiilor în anul din urmă și programul lucrărilor menite pentru secții.

Raportul secretarului literar se ia la cunoștință și se anexează la acest proces verbal sub A.

După aceste ședința plenară trece în secții.

Ședința a II-a, din 14 Iulie n. p. m.

5. Domnul Andreiu Bârseanu, referentul secției literare, cetește raportul său, despre activitatea secției în cursul anului din urmă.

Se ia act. Raportul se anexează la acest proces verbal sub B.

Se pun la ordinea zilei singuraticile puncte ale raportului.

6. Secția literară propune ca să se premieze cu premiul «Andreiu Murășianu» volumul «Poezii» de Ecaterina Pitiș.

Ședința plenară primește propunerea.

7. Propunerea secretarului literar privitoare la alcătuirea unei lucrări comemorative din prilejul jubileului de 50 de ani al «Asociațiunii» este recomandată spre primire ședinței plenare.

Ședința plenară primește propunerea secretarului literar privitoare la alcătuirea unei scrieri comemorative conform programului cuprins în raportul anexat sub A.

8. Secția literară cere să se atragă din nou atențiunea Comitetului central asupra lucrării «Descântece» de Enea Hodoș, pentru a fi publicată de către Asociațiune în timp apropiat.

Se primește.

9. Secția literară propune ca proiectul de reorganizare al secțiilor științifice-literare prezentat de secretarul literar ședinței plenare și cuprins în raportul alăturat sub A. să formeze obiect de studiu pentru diferitele secții, cari se obligă, că din prilejul ședinței plenare a anului viitor să raporteze această chestiune.

Se primește.

10. Domnul T. V. Păcățianu referentul secției istorice prezintă și cetește raportul său despre activitatea secției în cursul anului trecut.

Se ia act. Raportul se anexează la acest proces verbal sub C.

11. Secția istorică propune a se alege de membru corespondent în secția istorică dl Dr. Elie Dăian protopop în Cluj.

Propunerea se primește. Domnul Dr. Elie Dăian se declară membru corespondent al secției istorice.

12. Secția istorică se obligă a delega dintre membrii săi un conferențiar pentru adunarea generală a «Asociațiunii» din acest an.

Se ia act.

13. Domnul Arseniu Vlaicu referentul secției științifice prezintă și cetește raportul său despre activitatea secției în anul trecut.

Se ia act. Raportul se anexează la acest proces verbal sub litera D.

14. Secția științifică propune a se alege membru corespondent Dl A. Bratu profesor în Sibiu.

Propunerea se primește și Domnul A. Bratu se declară membru corespondent în secția științifică.

15. Secția științifică propune ca suma de Cor. 600 votată pentru procurarea diazotivelor să se susție și în viitor.

Se recomandă comitetului central.

16. Domnul Dr. Ioan Borcia referentul secției școlare prezintă și cetește raportul său despre activitatea secției școlare în cursul anului trecut.

Se ia act. Raportul se anexează la acest proces verbal sub E.

17. Domnul Romul Simu își prezintă dimisia sa, motivată prin un morb mai îndelungat, din calitatea de referent al secției economice.

Se primește.

18. Domnul Romul Simu face propunerea ca suma de Cor. 2000 votată în trecut pentru ținerea prelegerilor populare să se ia și în bugetul anului viitor.

Se primește.

După aceste ședința s'a închis.

Ioșif Sterca Șuluțu, prezident. *Octavian Goga*, notar. — S'a verificat. Sibiu, în 20 Iulie 1910. *Nic. Togan*, m. p. *Dr. I. Borcia*, m. p.

Anexa A.

RAPORTUL

secretarului literar către adunarea plenară a secțiilor din 1910.

Onorată ședință plenară!

E un prilej atât de rar la noi când un mănunchiu de intelectuali se întrunește ca să cumpănească în timp cât de scurt măcar năzuințele noastre culturale. De aceea e firesc ca toate aceste puține întruniri să trezească sentimente de mulțămire în sufletele noastre și să aducă câteva note mai senine în accentele îndurerate cari se desfac astăzi din cele mai multe constatări cari privesc desfășurarea vieții noastre culturale. Corporațiunea menită a judeca problemele de căpetenie cari se pot desvoltă la adăpostul așe-

zământului nostru cultural a fost în timpul mai recent adunarea secțiilor științifice-literare ale Asociațiunii și astfel întrunirea acestei corporațiuni sunt socotite cu drept cuvânt ca prilejuri de cumpănire și îndrumare intelectuală.

Vă rog să-mi dați voie ca în scurte cuvinte să schițez executarea lucrărilor proiectate de ședința plenară a anului trecut, precum și câteva proiecte pe cari le socot potrivite ca adunarea de astăzi să le discute, rămânând, ca zelul și priceperea Dvoastră să găsească cele mai bune soluții pentru problemele cari se impun.

Cu privire la întregirea numărului membrilor din secția amintesc, că potrivit hotărârilor aduse în ședința plenară a anului trecut au fost înștiințați despre alegerea lor și invitați să participe la ședințe domnii:

Dr. I. Rațiu, membru ordinar, Dr. Al. Bogdan, membru corespondent, din secția literară; Al. Ciura și Dr. N. Bălan, membri corespondenți din secția școlară.

Prin această alegere întărindu-se puterile de muncă ale secțiilor, suntem în drept să ne așteptăm la un avânt spornic în viitor.

Între mijloacele de propagandă prin cari Asociațiunea a căutat cu deosebire în timpul din urmă să se introducă în conștiința țărânimii noastre se poate socoti la locul întâi *Biblioteca populară* — care și în anul trecut s'a îmbogățit cu câteva numere. În urma lipsurilor materiale cari opresc realizarea multora din strădaniile noastre și biblioteca populară trebuie să-și restrângă numărul broșurilor, deși dorința justă și des accentuată ar fi ca această publicație atât de utilă, — menită a răspândi cultura în pătura largă a poporului nostru dela sate — să aibă un caracter periodic lunar, aducând prin aceasta un serviciu mai mare și masselor de cetitori și chiar așezământului nostru, care numai apropiindu-se cât mai des de țărâניה noastră își poate îndeplini îndatoririle sale firești.

Broșurile cari au apărut dela adunarea din anul trecut a secțiilor sunt următoarele:

Nr. 35. N. Petra-Petrescu: *Din putere proprie, exemple de gândire nobilă, de putere de muncă și ajutorare proprie, traducere din limba germană.*

Nr. 36. Stefan Cacoveanu: *Floarea soarelui, legendă în versuri.*

Nr. 37. Octavian Goga: *Poezii alese.*

Alături de aceste mai așteaptă apariția o seamă de broșuri, cari în măsura mijloacelor materiale se vor publica pe rând. Din aceste se disting o serie de folositoare lucrări literare ale Dlui N. Petra-Petrescu, cari fiind mai numeroase, va trebui ca comitetul nostru central să decidă asupra condițiilor materiale de publicare.

În urma hotărârilor aduse în ședințele plene din trecut s'a înființat sub îngrijirea secției școlare «Biblioteca tineretului», menită a da o lectură potrivită tinerimei. Din anul trecut s'au scos următoarele broșuri, cari în câteva mii de exemplare s'au răspândit.

1. *I. Brătescu-Voinești: Puiul.*

2. *Mihail Sadoveanu: Vestitorii.*

3. *C. Negruzi: Meșterul orb, Lumânărica.*

4. *I. Popovici-Bănățeanu: Darul lui Christos, La fereastră.*

Prin alegerea nimerită a bucăților literare, prin ieftinătatea deosebită a broșurilor (6 bani exemplarul) această lectură va pătrunde în cercurile școlărești, fiind o adevărată binefacere.

Una din chestiunile mai de importanță asupra căreia va decide actuala ședință plenară este împărțirea «*premiului Andreiu Mureșanu*». Biroula publicat la timpul său concurs în urma căruia a intrat o singură carte: *Poesii de Ecaterina Pțiș*. Onorata ședință plenară pe baza dării de seamă ce va prezenta secția literară va avea să hotărască în această chestiune.

În ce privește propunerea secției economice privitoare la *angajarea unui conferențiar agronomic*, am onoare a vă raporta că comitetul central a publicat două concursuri, unul cu termenul de 1 Noembrie 1909, la care concurenții n'au întrunit condițiile prevăzute în concurs, și al doilea cu termenul de 31 Maiu 1910, în urma căruia comitetul central, în ședința sa ținută la 30 Iunie a. c., a angajat provizor pe un an, cu în-

cepera dela 1 Septemvrie a. c., pe dl *Aurel Cosciuc*, în condițiile fixate în concursul publicat în revista «Transilvania», 1909 p. 452. Rămâne ca dl Coșciuc să-și înceapă la toamnă activitatea, conformându-se îndrumărilor stabilite de secția economică și de comitetul central. — La sfârșitul anului trecut biroul central a făcut din nou o adresă către direcțiunea băncilor asociate «Solidaritatea», solicitând un ajutor material pentru această propagandă economică proiectată de instituția noastră. De astădată a răspuns numai «Albina» din Sibiu, trimițând suma de K 200 și „Grănițerul“, din Dobra trimițând K 40. În total s'a încassat deci K 240 față de K 1,066'30 din anul trecut. — În legătură cu aceasta amintesc că comitetul central a dat din suma de K 2,000, destinată pentru prelegerile economice, un ajutor de K 100 dlui învățător Nicolae Bembea din Sibiel ca să urmeze cursul de agricultură al Statului din Geoagiu, după terminarea căruia s'a angajat să țină prelegeri economice în despărțămintele Asociației.

Instrucția analfabeților care trezise atâta entuziasm în iarna anului 1908/9, a încetat aproape cu totul. Deși comitetul central a îndrumat despărțămintele să continue aceste cursuri și a intervenit pe lângă consistoarele bisericilor noastre să trimită preoților și învățătorilor un circular, prin care să-i îndemne și să-i oblige a se pune în serviciul acestei cauze atât de importante pentru deșteptarea culturală a țărânimii, — în cursul iernii trecute, după informațiile primite din partea biroului central, s'au ținut foarte puține cursuri de analfabeți.

Comitetul central în fața acestei lipse de interes, în ședința sa din Aprilie a. c. a decis să amâne tipărirea Abecedarului pentru analfabeți de dl N. Iosif, premiat de secțiile științifice-literare, mai ales că cheltuelile de tipar ale acestui abecedar în 5000 de exemplare urcă la suma de K 1,428'50. S'a tipărit însă al doilea abecedar pentru analfabeți lucrat de dl I. Bota, căruia i-s'a dat din partea Asociațiunii un ajutor de K 100. Acest abecedar se va și recomanda despărțămintelor spre întrebuințare până se va putea tipări cel lucrat de dl N. Iosif.

În ce privește propunerea secției școlare de a se înființa pe lângă Biblioteca Asociației o *secție a manualelor* de învățământ pentru școalele noastre de toate gradele, am onoarea a vă raporta că s'a publicat în revista «Transilvania» și în ziarele noastre un apel către autorii de cărți didactice, rugându-i să trimită Asociației câte două exemplare din lucrările lor. În urma acestui apel s'au primit la biroul central numai patru manuale în câte două exemplare.

Bibliografia publicațiunilor românești pe anul 1909 a apărut în «Transilvania» Nr. III—1910, satisfăcându-se astfel propunerii secției istorice din ultimele două ședințe plene ordinare.

Cât privește repertoriul bibliografic al scrierilor de valoare, cari ar merita să fie răspândite atât între intelectuali cât și între popor, propus în ședința plenară extraordinară a secțiilor științifice-literare din 13 Octomvrie 1909, biroul central s'a adresat la sfârșitul anului trecut tuturor membrilor secțiilor-științifice literare, invitându-i să recomande prin referenții fiecărei secții cărțile ce le vor afla vrednice de răspândit din partea Asociației, rămânând ca din listele de cărți primite dela fiecare secție, biroul central să întocmească o listă definitivă. Membrii secțiilor n'au răspuns însă la adresa biroului central, așa că repertoriul rămâne să se facă în viitor, eventual fără ajutorul secțiilor.

Raportând On. Ședințe plene că Comitetul a aprobat și biroul a executat toate hotărârile ședinței plene din anul trecut, amintesc că din privilegiul adunării generale din anul trecut dl *Dr. Valer Braniște*, membru în secția literară s'a achitat de angajamentul luat prin dezvoltarea conferinței sale *Alexandru de Mocsonyi* și că actuala ședință plenară are să decidă asupra ținerii unei conferințe pentru adunarea generală a acestui an.

Trecând la chestiunile cari reclamă o hotărâre din partea ședinței plene trebuie să amintesc, ca pe una din cele mai importante probleme, *serbarea jubilară* a așezământului nostru care în anul viitor împlinește 50 de ani. Din acest prilej e necesar ca și secțiile literare-științifice să aibă un rol potrivit cu menirea lor. Mai nimerit ar fi ca

din încredințarea secțiilor să se scoată într'un număr festiv al revistei «Transilvania» o lucrare comemorativă, care să înfățișeze istoricul dezvoltării așezământului nostru.

În următoarele am făcut un proiect de lucrare jubilară pe care vă rog să binevoii a-l discuta și eventual a-l augmenta cum ve-ți crede de cuviință.

Programul ar fi următorul:

I. Introducere generală despre importanța Asociațiunii și rostul acestui așezământ cultural la poporul nostru: *Andrei Bârseanu*.

II. Istoricul înființării Asociațiunii și a dezvoltării de 50 de ani. Adunările generale, prezidenții și funcționarii: *Dr. I. Lupaș*.

III. Averele Asociațiunii. Fondurile și dăruitorii: *I. Vătășan*.

IV. Școala civilă de fete a Asociațiunii. Istoricul dezvoltării acestei instituțiuni: *Dr. V. Bologa*.

V. Mijloacele de propagandă culturală și literară ale Asociațiunii și dezvoltarea lor. Publicațiunile. Biblioteca populară. Expoziții. Stipendiile. Prelegeri. Secțiile și activitatea lor: *Oct. Goga*.

VI. Muzeul istoric și etnografic: *Oct. C. Tăslăuanu*.

VII. Biblioteca centrală: *N. Togan*.

VIII. Istoricul despărțămintelor. Înființarea și activitatea lor: *O. Tăslăuanu*.

IX. Istoricul revistei «Transilvania»: *Dr. I. Rațiu*.

Această lucrare ar fi o oglindă a năzuințelor instituțiunii noastre și va fi un potrivit mijloc de propagandă.

În legătură cu serbarea jubilară din anul viitor cred că s'ar putea discuta și asupra altei chestiuni destul de importante. E vorba de un proiect de reorganizare a secțiilor științifice literare care ar putea prezenta mai multă garanță pentru o lucrare fructuoasă din partea acestei corporațiuni.

În cursul acestui an s'a ivit în publicitate și s'a discutat ideea unui congres al profesorilor. În această discuție s'a accentuat că ar fi nimerit ca la adăpostul Asociațiunii să se grupeze toți profesorii români din țară câștigându-și prin aceasta legătura atât de necesară a unei solidarități profesionale și mijloacele de a-și găsi calea unei cooperări în viitor.

În această ordine de idei s'a înfiripat și amintitul proiect de a reorganiza secțiile Asociațiunii. Ar fi o adevărată binefacere reciprocă ca în jurul așezământului nostru să se grupeze clasa de cărturari ce o avem și care astăzi în mare parte este copleșită de desinteres față de problemele Asociațiunii. Această apropiere nu se poate face însă până ce Asociațiunea va apela numai la sentimentul de jertfă, fără a putea da în schimb o retribuie cuvenită. S'ar putea face însă dacă s'ar găsi mijloacele pentru a crea o legătură între interesul profesional al diferitelor tagme de cărturari cari alcătuiesc clasa noastră intelectuală și interesul general al așezământului nostru.

Aceasta s'ar putea mai nimerit săvârși, dacă cadrele secțiilor științifice literare s'ar lărgi ca să poată cuprinde toate cele mai de seamă, — profesiunile intelectuale dela noi. Acest lucru mi-l închipuesc cam în felul următor: Să se schimbe actuala împărțire a secțiilor astfel, ca la baza ei să fie diferite profesii în locul celei de până acum care se împărțește după diferiții rami de știință și literatură. Secțiile astfel schimbate ar fi următoarele:

- I. Secția preoților.
- II. „ învățătorilor.
- III. „ advocaților.
- IV. „ profesorilor.
- V. „ medicilor.
- VI. „ funcționarilor de bancă.

Membru natural în fiecare din aceste secții ar fi orice membru al Asociațiunii — împărțit după profesiunea ce reprezintă. Diferitele secții și-ar alege apoi din trei în trei

ani comitete de muncă cari ar fi chemate ca să reprezinte și să discute chestiunile profesionale în revista «Transilvania».

Această schimbare ar putea aduce la o nouă viață însuflețirea de odinioară pentru problemele Asociațiunii. Din prilejul adunării generale s'ar ține și adunarea secțiilor cari în acelaș timp ar fi întrunirea unor congrese ce discută interesele profesionale ale tagmelor amintite. Și desigur că prin aceasta apoi s'ar apropia de Asociațiune cât mai mulți din oamenii noștri, cari astfel ar stârni în schimbul alipirii lor drept retribuire menajarea interesului lor profesional. Aceasta ar da și adunărilor noastre precum și întregei corporațiuni o semnificare cu totul superioară.

Vă rog să binevoiiți a discuta acest proiect schițat în câteva cuvinte, asupra căruia vom da și lămuriri verbale și pe care îl prezint mai mult pentru a cere părerea D-Voastră asupra unei idei care ni-se pare din cele mai acceptabile. Toate amănunțele ar putea să fie fixate numai în cazul când în principiu ideea ar putea avea consimțământul D-Voastră.

Atrăgând din nou atențiunea On. ședințe plene asupra chestiunilor ce așteaptă o rezolvire să-mi dați voe a le cuprinde în următoarea

Ordine de zi pentru ședința plenară a secțiilor:

1. Eventuale propuneri pentru completarea secțiilor.
2. Chestia împărțirii premiului A. Mureșianu.
3. Discuție pentru pregătirea unei lucrări jubilar.
4. Fixarea conferențelor din prilejul adunării generale.
5. Discuție pentru reorganizarea secțiilor științifice-literare.

Sibiu, 14 Iulie 1910.

Octavian Goga.

Anexa B.

RAPORTUL SECȚIEI LITERARE.

Onorată ședință plenară!

1. În cursul anului expirat secțiunea literară a îndeplinit următoarele lucrări:

1. Prin referentul său a cenzurat manuscrisele: «Nunta poporală», piesă teatrală de Nic. Micu, și disertația «Păcatele noastre» de preotul Victor Deciu din Cenadul-sărbesc, trimise spre a fi publicate în «Biblioteca poporală a Asociației».

2. Prin membrul său Enea Hodoș a cenzurat colecția de poezi populare, făcută de frații Vârșandan din Șimand (părțile Aradului) și înaintată de asemenea spre a fi publicată în «Biblioteca poporală».

3. A ținut prin membrul său corespondent Dr. Val. Braniște la adunarea generală a «Asociațiunii» din 12 și 13 Oct. n. 1909 o conferință despre mult regretatul Alexandru de Mocsonyi.

4. A colaborat prin 3 dintre membrii săi (2 ordinari și 1 corespondent) la foaia «Transilvania».

5. Pentru pregătirea *dicționarului portativ*, care va avea să cuprindă cuvintele și expresiunile aflătoare în scrierile poezilor și prozatorilor noștri mai de frunte și care nu sunt folosite la noi, a compus prin membrii săi cu locuința în Brașov o consemnare a lucrărilor literare mai de valoare, din care se vor scoate în cursul anului viitor cuvintele și expresiunile necunoscute la noi.

6. Cu compunerea *repertoriului cârților literare de valoare*, care ar merita să fie răspândite de „Asociațiune“ în mijlocul publicului nostru, au fost însărcinați membrii: Dr. Alexandru Bogdan și A. Bârseanu. O parte a acestei lucrări (cârțile de cetit, recomandabile pentru cărturari) s'a și îndeplinit, partea cealaltă (cârțile vrednice de cetit pentru popor) se va face în cursul vacanței de vară, așa încât în Nrii din toamnă aș «Transilvaniei» se va putea publica repertoriul, despre care e vorba,

II. In ceea ce privește *colaborarea la foaia «Transilvania»*, sulevată prin adresa biroului Onor. Comitet central din 20 Dec. 1909, membrii secțiunii se angajază și de astădată a contribui cu lucrări din partea lor la aceasta foaie, întrucât le vor permite împrejurările.

O urmărire sistematică a aparițiilor literare române și străine însă, împreună cu dări de seamă asupra lucrărilor mai de valoare, cu greu se va putea face din partea membrilor secțiunii, cari nu au la îndemână în cele mai multe cazuri aceste aparițiuni, ci s'ar putea îndeplini cu mult mui ușor, după a noastră părere, din partea secretariatului literar, care aflându-se în centrul «Asociației» și fiind în stare a cunoaște mai de aproape aceste aparițiuni, ar și putea informa mai cu înlesnire publicul asupra valorii lor.

Din partea lor membrii secțiunii se declară gata a scrie dări de seamă asupra acelor lucrări, care li-s'ar trimite anume spre acest scop din partea secretarului literar, în a cărui atribuțiune cade și conducerea organului de publicitate al «Asociației».

III. *La premiul „Andreiu Mureșianu“*, în suma de K 300, destinat a se distribui autorului celei mai bune cărți de cuprins literar, apărute la noi, în Ungaria, în cursul anului 1909, s'au prezentat două scrieri și anume: 1. Volumul de nuvele și schițe „In clasa cultă“ de Ioan Agârbiceanu (Vălenii-de-Munte, 1909), și volumul „Poezii“ de Ecaterina Pitiș (București 1909), — amândouă apărute în România în urma împrejurării, că autorii, — precum ne spun în scrierile, cu care însoțesc cărțile lor, — n'au aflat editori aici la noi, iar singuri n'au dispus de mijloacele trebuincioase, ca să-și tipărească lucrările lor.

Amândouă aceste cărți suut lucrări de valoare; amândouă sunt compuse de două dintre talentele noastre mai tinere, ale căror lucrări se cetesc cu mai mare plăcere în revistele noastre.

Despre volumul «In clasa cultă» de I. Agârbiceanu dl N. Iorga se exprimă astfel în „Neamul românesc literar“:

„In noua sa culegere de povestiri, „In clasa cultă“, se vorbește de acea parte a neamului românesc de dincolo, care s'a ridicat prin titluri și a pierdut legătura cu ceilalți, și ori cum, caută tot mai mult s'o peardă, să pară că o perde. In formă obiectivă, sunt aspre, dureroase, dar foarte adevărate constatări. Desprețuit pentru cei rămași la safe, asprimă parvenitului față de orice suflet, ce simte și cutează a o arată, furia de lux în ce privește femeile, vânătoarea de zestre a tinerilor, izgonirea părinților bătrâni din bogatele gospodării orășenești, terfelirea și distrugerea talentelor și energiilor în cârciumă, — iată-le pe toate „calitățile“ *suprapușilor* de peste munți, chemați a conduce un neam, pe care ei îl compromis și contribuie la distrugerea lui adesea. — Cartea dlui Agârbiceanu, un preot, un idealist, un iubitor de cei săraci și slabi, un desprețuit al ifosurilor și mofturilor neomenești, necreștine și neromânești, e și un strigăt de alarmă. Nu i-s'a răspuns, și înțelegem ușor, de ce“.

Iar despre „Poeziile“ d-șoarei Ecaterina Pitiș scrie:

„Oricine ar fi cetit în treacăt versuri purtând aceasta iscălitură simplă, trebuie să recunoască, nu numai că ele sunt corecte, dar că din ele se desface un spirit de sănătate curată, de visare cuminte, de înțelegere iubitoare pentru tot ce poate încunjură un suflet tânăr, care nu cere, decât să vadă, să audă, să admire, să priceapă. Accente de pasiune nu, ci doar' câteva tânguiri sfioase ori râvniri poetice. In schimb însă o sumă de lucruri adevărate și duioase într'o statornică armonie simplă. Milă pentru ce se perde din vieța omului ori din frumseța naturii, un gând de soră pentru paserile cerului și codrului, o lacrimă pentru cei morți în uitare, — și ce frumoasă e bucata, care pornește pe morții părăsiți în cimitirul străin, unde doar' roua dacă plânge pentru ei! — un zâmbet de mângâiere pentru ceice muncesc în suferință, — tabloul de secetă, — o desmierdare pentru florile grădinii de acasă, un suspin de primăvară, o licărire de dor pentru cei perduți, o muștrare pentru vieța ce se vestește sumbră celor mici și singuratici. Uneori, ca în „Primăvară“, îndemnul de a lăsa tot pentru a ascultă glasul firii nouă, o filozofie, care dela Eminescu încoace ne e familiară. — Se va zice:

lucruri cunoscute. De sigur, ele nu fac să fie cetite, când le scrie un tehnician experimentat, care-și combină mijloacele. Cu astfel de teme poetice e însă același lucru ca și cu vechile cântări ale poporului: fiecare glas tânăr le face nouă, și încăodată simți, cât sunt de duioase. — Fetele de astăzi să cetească aceeași scrie una din ele; se vor recunoaște în scrisul Ecaterinei Pitiș, dacă vor avea puritatea și modestia ei. Alte fete vor ceti pe urmă alte cântece. Iar din aceste flori de primăvară unele nu se vor trece nici atunci.

Am putea prin urmare recomanda cu inima liniștită spre premiare oricare din cele două volume, trecând cu vederea autorilor greșala involuntară, că n'au tipărit aici acasă lucrările lor, dacă în momentul ultim nu ni-s'ar fi făcut cunoscut, că dl I. Agârbiceanu și-a retras dela concurs volumul său. Rămâne deci o singură carte, „Poeziile“ dșoarei Ecaterina Pitiș, căreia secțiunea propune, să i-se deacearnă de astădată premiul A Mureșanu.

IV. In ceea ce privește *propunerile cuprinse în raportul dlui secretar literar*, secțiunea observă:

a) Cu privire la complectarea secțiilor, fiind numărul membrilor secțiunii noastre complet, nu are nici o propunere.

b) Cu privire la distribuirea premiului A. Mureșanu s'a exprimat mai sus.

c) Propunerea pentru pregătirea unei lucrări jubilară pentru jubileul de 50 ani dela înființarea „Asociațiunii“ o află de potrivită, împărțirea acestei lucrări o recomandă, iar în ceea ce privește persoanele, care vor fi însărcinate cu scrierea diferitelor capitole, să se întrebe toți membrii secțiunilor, dacă și cari sunt dispuși a lua parte la aceasta lucrare, ca astfel la colaborare să ia parte condeiele cele mai competente, de care dispune «Asociația» noastră.

d) Pregătirea conferinței pentru ședința festivă a secțiunilor dela adunarea generală viitoare a „Asociației“ revine de astădată, după ordinea stabilită de mai înainte, secției istorice.

Ce se atinge de proiectul de reorganizare a secției-științifice literare, părerea secțiunii este, că deoarece acest proiect are în vedere o schimbare totală a însăși ființei acestor secțiuni, punându-le pe o bază cu totul tot nouă, ședința plenară să nu ia de astădată nici o hotărâre în meritul acestei chestiuni, ci să o încredințeze secțiilor ca obiect de studiu în cursul anului viitor, îndatorindu-le, să vină cu propuneri pozitive în această privință la viitoarea ședință plenară ordinară.

Sibiiu, 1/14 Iulie 1910.

Andrieu Bârseanu,
referentul secțiunii.

Anexa C.

RAPORTUL SECȚIEI ISTORICE.

Onorată ședință plenară!

Secțiunea istorică vă face raport despre activitatea dezvoltată în cursul anului expirat, după cum urmează:

Secțiunea nu a ținut în cursul anului nici o ședință ordinară, — afară de cea de astăzi, — din motivul că nu i-s'a supus desbaterii și deliberării nici o chestiune, care cade în cercul ei de competență.

Din activitatea desfășurată de singuraticii membri ai secțiunii, avem să înșirăm următoarele:

Membrul *Iosif St. Șuluțu*, venerabilul nostru prezident, a publicat mai multe lucrări istorice, dintre cari e de remarcă, rectificarea făcută cu mare succes a unor afirmări greșite ale profesorului și istografului Dr. Friedjung, și stabilirea faptului, că ideea înființării «Asociațiunii» noastre cine a dat-o mai întâi?

Membrul *T. V. Păcățian* a publicat mai multe articole de conținut istoric în ziarul «Telegraful Român», a scris tot acolo biografia Mitropolitului Andreiu Șaguna, cu oca-

ziunea serbării centenariului dela nașterea sa, a scos din tipar volumul VI al «*Cărții de Aur*» și lucră acum la volumul VII al acestei publicațiuni.

Membrul *Dr. Ioan Lupaș* a publicat mai multe articole istorice în diferite ziare române, a scris din încredințarea consistorului mitropolitan gr.-ort. român monografia lui Șaguna, carte care a fost premiată anul acesta din partea «Academiei Române» și a ținut, la diferite ocaziuni, 19 conferințe și prelegeri populare, specificate în raportul său, pe care'l alăturăm,

Membrul corespondent *Victor Păcală* a publicat în «Transilvania» o interesantă lucrare, intitulată «Din etnografia comunei Rășinari», iar membrul corespondent Silvestru Moldovan asemenea a publicat mai multe articole din domeniul istoriei, în «Foaia Poporului» și în «Gazeta Transilvaniei.»

Cu privire la viitor nu avem stabilit nici un program special de muncă, decât numai cel stabilit în regulamentul general al secțiunilor științifice-literare ale «Asociațiunii.»

Rugăm onorata ședință plenară să iee spre știre comunicările acestea, iar cu privire la propunerile cuprinse în raportul secretarului literar, facem următoarele propuneri:

1. Pentru locul vacant de membru corespondent în secțiunea istorică candidăm pe protopopul din Cluj, *Dr. Elie Dăianu*.

2. În chestia acordării premiului Mureșianu ne alăturăm la părerea secțiunii literare.

Luăm cu plăcere act despre planul de a se scoate cu ocaziunea adunării generale din anul viitor a „Asociațiunii“ un număr festiv al „Transilvaniei“, dar ne exprimăm dorința, ca unul din articolele cu cari va fi încredințat dl *Dr. Lupaș* să le scrie, — să rămână rezervat pe seama celor din Blaj, unde se va ține adunarea generală a „Asociațiunii“ în anul viitor.

4. Cu ținerea conferinței, cu ocaziunea adunării generale din anul acesta a „Asociațiunii“ secțiunea încredințează pe membrul *Dr. Elie Dăianu*.

5. Propunerea domnului secretar literar referitoare la organizarea secțiunilor științifice literare secțiunea o primește în principiu, dar crede, că trebuie să fie întâi bine studiată, din care motiv propune să fie predată unei comisiuni speciale, compusă din câte un membru al fiecărei secțiuni cu însărcinarea, ca studiind-o bine din toate punctele de vedere să vină cu propunere motivată în fața ședinței plenare din anul viitor. Sibiiu, din ședința secțiunii istorice a „Asociațiunii“ ținută în 1/14 Iulie 1910.

T. V. Păcățian, m. p., referent.

Șulufiu, m. p., prezident.

Anexa D.

RAPORTUL SECȚIEI ȘTIINȚIFICE.

Domnilor membri!

Secțiunea științifică are onorul a comunica în celece urmează despre activitatea ei în cursul anului 1909/10.

1. *Ședințe* a ținut două, neaflând necesar a se întruni de mai multeori.

2. *Activitatea* singuraticilor membri ai secțiunii s'a continuat și în acest interval de timp în aceeaș intensitate, ba unii membri au pus deja sub tipar lucrări științifice de o valoare mai mare, alții lucrează și în curând vor tipări lucrările lor. Din acest motiv, lipsindu-le chiar timpul fizic, n'au putut iniția și duce la îndeplinire întocmai propunerile făcute în anul trecut. Acludem aci unele rapoarte despre activitatea singuraticilor membri.

3. *Complectarea secțiunii* propunem să se facă prin alegerea de membru corespondent a dlui Aurel Bratu profesor la seminarul Andreian, care propunem să fie ales în baza activității sale științifice, chiar și în cadrul Asociațiunii.

4. *Lucrarea jubilară* propusă de dl secretar Goga, fără a intra în discuție o aprobăm cu bucurie și rămânând deschisă chestia persoanelor, o recomandăm spre primire în cadrul planului prezentat.

5. *Conferența festivă* la adunarea generală o va ține secția care vine la rând. Fiind în perspectivă serbarea jubileului Asociațiunii în anul viitor, ar fi consult a se fixa deja de pe acum și conferența anului viitor.

6. *Reorganizarea secțiunilor* deocamdată propunem a se lua dela ordinea zilei și a rămâne în cadrul organizării actuale, care mult-puțin, dar totuș a produs rezultate reale, pe când o reorganizare în modul contemplat nu ni-se pare destul de înche-gată și ne temem că nu va putea produce rezultatele așteptate, ci din contră mai puțin ca până acum.

7. *Propuneri la buget* n'avem de făcut cu această ocaziune, ci sumele votate mai dinainte să se rezerve pentru destinația lor și mai departe.

Sibiu, 1/14 Iulie 1910.

Simeon Stoica,
prezident.

Arseniu Vlaicu,
referent.

Anexa E.

RAPORTUL SECȚIEI ȘCOLARE.

Domnilor!

Membrii secției școlare au săvârșit, în cursul anului trecut, următoarele lucrări în cadrul «Regulamentului» lor:

La 1 Sept. 1909, membrii din Sibiu ai secției au ținut o ședință în care s'au ocupat de două chestiuni:

1. Chestiunea abecedarelor pentru analfabeți. S'a hotărît ca cele două abecedare, alese de secție și îndreptate de autori după îndrumările date, să se trimită dlor I. F. Negruțiu și G. Precup la Blaj spre cenzurare.

D-lor au raportat în ședința secțiilor ținută la adunarea generală, pronunțându-se pentru abecedarul d-lui Iosif ca cel mai bun. S'a dat deci dlui Iosif premiul, iar d-lui Bota, autorul celui alt abecedar, ajutorul pus în vedere spre a-și tipări lucrarea.

Dl Dr. I. Stroia împreună cu mine ne-am luat îndatorirea de a revizui definitiv abecedarul premiat înainte de a fi dat la tipar.

Dupăce l-am revizuit, l-am predat d-lui secretar O. Tăslăuanu spre a calcula cât ar costă tipărirea abecedarului. D-l Tăslăuanu, punându-se în legătură cu mai mulți pictori și desenatori și cu tipografia arhidiecezană, a constatat că cheltuielile de tipar în 5000 de ex. s'ar urcă la suma de Cor. 1,428'50. Deci comitetul central, având în vedere că abecedarul d-lui Bota e tipărit, a hotărît să amâne publicarea lucrării d-lui Iosif «până la alte dispoziții».

2. Tot în ședința dela 1 Septemvrie am prezentat d-lor adunați manuscrisul manualului «Carte de cetire și gramatică maghiară pentru cl. I și II civ.» de Ana Ferențiu, asupra cărei cărți Comit. central cerea părerea secției școlare. D-nii prezenți s'au identificat cu raportul d-lui Dr. V. Bologa, care recomandase manualul spre tipărire. Cartea, care e foarte bună, s'a și tipărit sub îngrijirea d-lui Bologa, s'a introdus la școala Asociației și rămâne acum să fie introdusă și la celelalte școale rom. de fete.

3. D-l I. Negruțiu a lucrat «Planul de învățământ și îndreptarul metodic pentru școalele primare din provincia metropolitană de Alba-Iulia și Făgăraș».

4. Tot d-l Negruțiu — în colaborare cu d-l Ungureanu — a tipărit «Carte de cetire maghiară» pentru școalele primare cl. III, IV, V și VI.

5. D-l Gr. Pletosu — în colaborare cu d-l Gheție — a publicat în a doua ediție: „Retorică și carte de cetire“ pentru cl. V gimn.

6. D-l G. Precup a tipărit în Anuarul gimnaziului din Blaj un studiu despre „Educația la Români“ (apărut și în broșură),

7. Sub îngrijirea referentului secției s'au tipărit 4 broșurele menite să formeze începutul unei „biblioteci a tineretului“.

Nr. 1 *Puiul* de I. Al. Brătescu-Voinești; Nr. 2 *Vestitorii* de M. Sadoveanu; Nr. 3 *Meșterul orb, Luminărică*, de C. Negruzzi; Nr. 4 *Darul lui Christos, La fereastră*, de I. Popovici-Bănățeanu.

Exemplarul se vinde cu 6 bani și s'au desfăcut până acum:

Din Nr. 1: 2040 exemplare

„ „ 2: 2148 „

„ „ 3: 1088 „

„ „ 4: 1007 „

6281 exemplare

Dacă preoșimea și învățătorimea noastră s'ar interesa în măsură mai mare de răspândirea acestor broșurele, s'ar putea tipări mai multe numere într'un an și Asociația n'ar avea nici o cheltuială, fiindcă cheltuielile tiparului s'ar acoperi din prețul broșurilor, ba ar rezulta poate chiar un profit, cât de mic. Un merit deosebit pentru răspândirea broșurilor revine elevilor seminarului Andreian, cari într'o vacanță au dus acasă și au desfăcut un număr foarte mare de exemplare.

În vederea unei răspândiri cât mai grabnice și mai lesnicioase, secția roagă chiar On. Comit. central să dispună să se trimită dela biurou un număr mai mare de exemplare: la direcțiunile școlaelor noastre secundare, la protopopi, la prezidenții reuniunilor de învățători și de meseriași etc.

La școala Asociației am făcut experiența că broșurile se cer și să cetesc cu plăcere, îndeosebi: Brătescu-Voinești și Sadoveanu, cecece eră de prevăzut. Se întrebă chiar când apar numere nouă. Aceleași experiențe mi s'au împărțit și din altă parte. Ar fi de dorit să ni se comunice cât mai multe, ca să ne putem orienta pentru viitor.

Numerele viitoare am proiectat să cuprindă: Nr. 5 *Doi căldrași* de C. Sandu-Aldea, Nr. 6 *Doi bătrâni* de I. Agârbiceanu, Nr. 7 *Tușa Oana* de I. Agârbiceanu, Nr. 8 Un fragment din „*Amințiri din copilărie*“ de Creangă.

În ce privește propunerile d-lui secretar literar, secția școlară aprobă publicarea unui număr jubilar al „Transilvaniei“ întocmai în înțelesul propunerii.

Cu privire la reorganizarea secțiilor, membrii secției școlare aprobă principiul reorganizării după profesiunile noastre intelectuale, sunt însă de părere ca, din proiectatele două secții: a profesorilor și a învățătorilor să se facă uoa singură, iar numirile să se stabilească în felul următor: 1. secția bisericească, 2. juridică, 3. igienică (sau medicală), 4. școlară, 5. economică.

În ce privește în special reorganizarea secției școlare, ne luăm voie a face, pe baza celor publicate în „Tribuna“ și în „Luceafărul“ următoarele propuneri:

1. Toți profesorii și învățătorii vor face parte din secția școlară.

2. Comitetul de 5 să se aleagă pe un period de trei ani din aceeaș localitate sau din împrejurimea ei imediată, spre a se putea întruni oricând fără de a face cheltuieli Asociației.

3. Acest comitet e un organ executiv și are să stabilească, între altele, programul pentru desbaterile adunării generale.

4. Dacă va fi cu puțință, să se țină prima adunare generală în felul acesta — cel puțin a secției școlare — chiar acum la Dej, cu profesorii și învățătorii cari se vor înfățișa.

5. Pe baza celor publicate până acum, ne luăm voie a prezenta următorul proiect de program, propunând chiar unii referenți: 1. Chestiunea manualelor. 2. Organizarea bibliotecilor școlare (Blaj, Brașov). 3. Stabilirea lecturii la studiul limbii române (d-l director Onișiu, Negruțiu sau Precup). 4. Intocmirea cât mai practică a colecțiilor și laboratoarelor (d-l Ciortea). 5. Principii pentru unificarea terminologiei științifice. 6. Unificarea terminologiei școlare. (La fiecare școală sec. se facă un prof. un mic dicționar al terminilor uzitați). 7. Forma desbaterilor să fie cea obicinuită în toată lumea

la astfel de ocazii. Timpul să fie limitat: pentru referent, un sfert de ceas, pentru ceice iau parte la discuție, 5 minute. 8. Referadele — dacă e nevoie, chiar dezvoltate mai pe larg — și ideile mai importante, ivite în cursul desbaterilor, să se publice în „Transilvania”. Lucrări de utilitate generală — d. p. o listă a cărților potrivite pentru tinerime, cu indicarea edițiilor ieftine și bune — să se scoată în broșurele mici, cum se găsesc la Germani și la alte popoare culte, spre a se putea folosi cât mai mulți de ele.

Sibiu, 14 Iulie 1910.

Greg. Pletosu,
preș.

Dr. I. Borcia,
refer.

Ședințele comitetului central.

Ședința a VI-a a comitetului central ținută la 30 Iunie 1910.

Prezident: *Iosif Sterca Șuluțu*. Notar: *Oct. C. Tăslăuanu*. Membri prezenți: *Dr. I. Beu, Dr. V. Bologa, A. P. Bunea, P. Cosma, I. F. Negruțiu, Dr. Il. Pușcariu, Dr. E. Roșca, N. Togan și I. Vătdășan*.

Fundațiuni: (164, 165, 166. Nrii 634, 646 și 669—1910). Următorii bursieri își justifică sporul în studii și li-se votează bursele și pe anul școlar 1910/11: Vasile Suci, stud. în matem., fundațiunea Petran; Aurel Dobrescu, rigorosant în medicină, fundațiunea Petran; Ioan Morariu, stud. cl. VII la liceul din Gherla, fund. Dobăca.

Despărțăminte: (167. Nr. 673—1910). *Brad:* A hotărît să editeze o bibliotecă a desp. și să cumpere un cuptor pentru uscarea poamelor. În cursul anului 1910 s'au ținut în Brad 9 conferințe pentru intelectuali, iar în 7 comune s'au ținut prelegeri pentru popor. Cu ocazia adunării cercuale s'a ținut o conferență și s'au declamat poezii (*șed. comit. cerc. din 18 Iunie a. c. și adun. cerc. din Brad, ținută la 20 Iunie a. c.*)

— (168. Nr. 645—1910) *Sebeș:* Cu ocazia adunării cercuale din Sebeșel s'au ținut 2 prelegeri populare. Despărț. i-s'a votat ajutorul de 100 cor. pentru prelegerile populare (*ședințele comitetului cercual din 4 Maiu și din 7 Iunie a. c.; adun. cercuală din 6 Maiu a. c.*).

— (169. Nr. 591—1910) *Sibiu:* Cu ocazia adunării cercuale din Sebeșul-inferior s'au ținut următoarele prelegeri: Dr. M. E. Cristea, asesor: «Urmările nefaste ale alcoolului»; Dr. A. Crăciunescu: «Puterea credinței în viața unui popor»; I. Mateiu, învățător: «Foloasele cărții». S'au înființat o bibliotecă populară în Sebeșul-inferior, Porcești și Șelimbăr. În aceste din urmă două comune dl Dr. A. Crăciunescu, prof., a ținut câte o prelegere despre Asociație (*șed. comit. cerc. din 26 Februarie a. c.; adunarea cerc. din 6 Martie a. c.*).

— (170. Nr. 660—1910) *Tășnad:* I-s'a dăruit câte-un exemplar din toate publicațiunile populare ale Asociației.

— (171. Nr. 642—1910) *Teaca:* D-l Dr. Eugen Bran, avocat în Teaca, s'a încredințat cu înființarea unui nou despărțământ cu sediul în Teaca și cu convocarea adunării de constituire.

Școala civilă de fete: (172—177. Nrii 563, 608, 624, 653, 662 și 617—1910). S'au scutit de taxa școlară pe anul 1909/10 16 eleve. Manualul d-soarei Ana Ferențiu, Carte de citire și Gramatică maghiară pentru cl. I. și a II-a civilă s'a aprobat de ministrul de culte și instrucțiune publică.

Muzeu și bibliotecă (178—189. Nrii 658, 670, 661, 492, 595, 678, 612, 584, 589, 601, 577 și 627—1910). Secretarul Oct. C. Tăslăuanu a făcut în serbătorile Rusaliilor o excursie în Bran, cumpărând cu 57 cor. următoarele obiecte: un cojoc, o zăvăstă, un

păpușar, 4 ii, 80 de monede din epoca romană. A mai primit în dar următoarele obiecte: fotografia unei stâni dela d-l G. Proca, preot în Râșnov; un ștergar dela Joia Iosif Onciu din Fundata; un sfeșnic dela d-l preot G. Enescu din Moeciul-de-jos; un lot dela țăranul Ioan Gârbacea; o iie din Bran, o traistă de vânător, un blid vechiu, 3 șerpăre dela d-l P. Popovici din Brașov. Împreună cu fotografal Fischer din Sibiu a mai făcut fotografii de interioruri de case și de porturi. S'a cumpărat cu suma de 80 lei o copie după tabloul lui Avram Iancu, aflător în biblioteca Academiei române. S'au fotografiat cu 1740 Cor. 29 de porturi românești din veacul al XVIII-lea aflătoare în biblioteca muzeului Bruckenthal. D-na D. Secula n. Mera trimite biblioteca decedatului Dr. T. Mera, constatătoare din 545 opere în 604 vol., care s'a adăogat la biblioteca centrală. D-l prezid. Șuluțu dăruiește suma de 10 Cor. rezultată din vânzarea memoriului D-sale. D-l P. Șpan, profesor, dăruiește o cană cu capac. D-nul Ioan Bârlea, preot în Iod (Maramurăș), două fotografii reprezentând porturi țărănești din Maramurăș. D-l Dr. M. E. Cristea o bătă și o furcă din Săcelu-Maramurășului. D-l Crucian Mărgineanu din Cenade, o icoană a Maicii Domnului, o tablă pentru milă, 25 circulare ale mitropolitului Șaguna și un apel din 1848 semnat de Axente Severu. D-l Dr. G. Weigand și Dr. A. Marienescu dăruiesc cărți pentru Biblioteca Asociațiunii.

Conferențiarul agronomic: (161. Nr. 680—1910). În urma concursului publicat, cu termenul de 31 Iunie a. c., pentru ocuparea postului de conferențiar agronomic, au intrat cinci cereri. Comitetul central l-a numit provizor, pe un an, cu începere dela 1 Septembrie a. c. pe d-l Aurel Cosciuc, fost agronom al consistorului din Sibiu, în condițiile stabilite în concurs.

Abecedarul pentru analfabeți: (190. Nr. 638—1910). A apărut abecedarul pentru analfabeți de Ioan Bota, la a cărui tipărire Asociațiunea a contribuit cu 100 cor. Comitetul central recomandă despărțămintelor, spre întrebuintare acest abecedar.

Cărți cumpărate: (194. Nr. 643—1910). S'a cumpărat 200 ex. în preț de 50 cor. din broșura «Apărarea viilor de peronosporă», de Nic. Pop, profesor în Blaj.

Concedii: (197. Nr. 681—1910). Dlui secretar O. Goga, i-s'a acordat cu începere dela 1 Iulie un concediu până la 1 Decembrie n. 1910. În acest timp nu primește retribuție.

Extras din procesul verbal al ședinței.

Oct. C. Tăslăuanu,
secretar.

Ședința a VII-a a comitetului central, ținută la 30 Iulie 1910.

Prezident: *Iosif Sterca Șuluțu*. Notar: *Oct. C. Tăslăuanu*. Membri prezenți: *Dr. I. Beu, A. P. Bunea, Dr. L. Leményi, Iuliu Muntean, N. Togan și I. Vătășan*.

Membri onorari: (199. Nr. 792—1910). La propunerea d-lui prezident se decide ca comitetul central să propună adunării generale alegerea domnului Vasile Stroescu de membru onorar al Asociației.

Secțiile științifice-literare: (200. Nr. 790—1910). Se prezintă procesul verbal al ședinței plenare a secțiilor științifice-literare, ținute în 14 Iulie a. c. Hotărârile ei se iau la cunoștință cu aprobare. Se decide ca lucrarea dlui Enea Hodoș, despre Descânțece, să se tipărească în revista «Transilvania», de unde să se tragă și 500 de broșuri separate.

Fundațiuni: (202—207. Nrii 735, 736, 716, 738, 789 și 785—1910). Următorii bursieri ai Asociației își justifică sporul în studii și li-se votează bursele și pe anul școlar 1910/11: Victor Fetti, elev în cl. II la gimn. din Năsăud, fund. Bașiotă; Ioan Pleșa, elev în cl. VII la liceul român din Brașov, fund. Avram Iancu; Victor Stănilă, student în

medicină, anul II în Cluj, fundaș. Petran; Joe German, elev în cl. VII-a la liceul român din Blaj, fund. Rîureanu. Două burse din fundațiunea Petran, devenind vacante, se dau la concurs și anume bursa d-lui Tit Liviu Crișan, care nu și-a justificat sporul în studii și a d-lui Romul Moldovan, care a terminat facultatea juridică.

Despărțăminte: (208. Nr. 728—1910) *Abrud-Câmpeni*: S'au luat dispoziții pentru ținerea adunării cercuale (*ședința comit. cercual din 14/27 Iunie a. c.*).

— (209. Nr. 756—1910) *Brașov*: S'a hotărît a se da în 1910/11, 2 premii de câte 30 cor. pentru cele mai bineîngrijite grădini școlare. Cu ocazia adunării cercuale, ținută în Sânpetru, d-l N. Bogdan, prof., a vorbit despre «Calitățile și scăderile poporului nostru», d-l Dr. P. Pop, despre importanța meseriilor (*șed. comit. cerc. din 26 Maiu și 25 Iunie a. c.*; *adun. cerc. din 7/20 Iunie a. c.*).

— (210. Nr. 679—1910) *Dej*: Învită comitetul central să convoace adunarea generală din acest an în Dej pe zilele de 11 și 12 Septemvrie n. a. c. S'a încredințat biroul central cu convocarea adunării cercuale.

— (211. Nr. 769—1910) *Gherla*: Cu ocazia adunării cercuale, ținute în Minthiul-Gherlei, d-nul Ambrosie Plăian, preot, a ținut o prelegere despre «Însoțiri»; iar d-l Eugen Sziles, profesor, o disertație despre «Poeții noștri» (*adun. cerc. din 20 Iunie a. c.*).

— (212. Nr. 722—1910) *Lăpușul-unguresc*: Cere să se trimită un delegat la expoziția etnografică ce o va aranja cu ocazia adun. cercuale. Se autorizează directorul și comitetul cercual să rețină pentru Muzeu obiectele mai însemnate (*șed. comit. cerc. din 6 Iulie a. c.*).

— (213. Nr. 745—1910) *Marghita*: Se încredințează d-l Dr. Dionisie Stoica, directorul băncii «Luncana», să înființeze un despărțământ nou cu sediul în Marghita. Cu convocarea adunării de constituire se încredințează d-l Dr. Dionisie Stoica.

— (214. Nr. 764—1910) *Năsăud*: S'au ținut prelegeri în comunele Telciu, Mocod, Mititei și Rebrîșoara. În Rebrîșoara s'a înființat o reuniune de consum. Despărțământului i-s'a dăruit câte 10 exemplare din biblioteca poporală a «Asociațiunii» și i-s'au dat ajutorul de 100 cor. pentru ținerea prelegerilor populare (*șed. comit. cercual din 15 Iulie a. c.*).

— (215. Nr. 721—1910) *Sebeș*: Cu ocazia adunării cercuale s'a stabilit un program de muncă al despărțământului. În comuna Cioara s'a înființat o bancă poporală sistem «Raiffeisen». Despărțământului i s'au dat câte 5 ex. din publicațiunile populare ale Asociației și ajutorul de 100 cor. pentru ținerea prelegerilor populare.

Scoala civilă de fete: (216. Nr. 715—1910). Examenele dela sfârșitul anului s'au ținut dela 22—28 Iunie a. c. Cu ocazia examenelor d-șoara Elena Șandru a aranjat o expoziție de lucru de mână, colectând 232 cor. 52 bani, care sumă s'a adăogat la fondul elevelor absolvente.

Muzeu și Bibliotecă: (219—224 și 226. Nrii 774, 773, 737, 791, 781, 702 și 755—1910). Dl Andreiu Bârseanu a cumpărat dela d-na Zănescu din Brașov, 500 de tablouri ale pictorului Mișu Pop din Brașov, cu suma de 500 cor. D-l Dr. Sextil Pușcariu, prof. univ., a cedat Muzeului, în schimbul unor copii, cari au costat 176 cor., opt fotografii pictate pela anii 1870 de pictorul Koeler din Bistrița, reprezentând porturi românești din jurul Năsăudului. D-l O. C. Tăslăuanu a comandat pentru suma de 40 cor. două copii în colorii după niște porturi din sec. XVII-lea aflătoare în Muzeul din Budapesta. S'a cumpărat cu 40 cor. o fotografie mare, reprezentând un botez din comuna Șugag. D-l I. Pamfilie, arhitect în Sibiu, dăruște o carte veche bisericească găsită în biserica din Cărpiniș. D-l O. C. Tăslăuanu a cumpărat cu 6 cor. din Rășinari «Alexandria», scrisă de popa Sava Popovici, la anul 1873. D-nul Dr. At. Marienescu dărueste 11 cărți pentru biblioteca Asociației.

Cărți cumpărate: (225 Nr. 759—1910). S'au cumpărat 10 exemplare din „Monografia comunei Sâniosif” de Ștefan Buzilă, în preț de K 28.

Cărți dăruite: (227. Nr. 707—1910). S'au dăruit câteun exemplar din Biblioteca poporală a Asociațiunii dlui Ioan Hațegan, protopopul Cojocnei.

Membri noi: (229. Nr. 804—1910). Cassierul Asociației raportează că s'au înscris următorii membri noi:

- a) *membri fondatori:* 1. Dna Aurelia Dr. I. Margita, soție de avocat, Geoagiu, desp. Orăștie. 2. Dr. Ioan Margita, avocat, Geoagiu, desp. Orăștie.
- b) *membri ordinari:* 1. Aurel Bojiția, cassar de bancă Sebeș, desp. Sebeș. 2. Ioan Florian, notar, Laz, desp. Sebeș. 3. Dr. Traian Petrașcu, medic, Sebeș, desp. Sebeș. 4. Biserica gr.-or., Loman, desp. Sebeș. 5. Insoțirea de credit, Loman, desp. Sebeș. 6. George Mocan, jude com., Sânteu, desp. Tășnad. 7. George Pop, Tășnad, desp. Tășnad. 8. Romul Popescu, funcț. de bancă, Sibiu, desp. Sibiu. 9. Ioan Popescu, paroh, Toracul-mare, desp. Becicherec. 10. Traian Florian, arhivar la fil. Albina, Brașov, desp. Brașov. 11. Victor Popea, paroh, Satulung, desp. Brașov. 12. Zenovie Popovici, paroh, Satulung, desp. Brașov. 13. Ioan Pârvu, proprietar, Satulung, desp. Brașov. 14. Dr. Caius Brediceanu, avocat., Lugoj, desp. Lugoj. 15. Milos Milkovici, propr., Lugoj, desp. Lugoj. 16. Virgil Pop, contabil, Lugoj, desp. Lugoj. 17. Todor Crăciun, Lugoj, desp. Lugoj. 18. Aug. Cupșa, paroh, Cupșeni, desp. Lăpușul-unguresc. 19. Gavriil Muste, paroh, Curueni, desp. Lăpușul-unguresc. 20. Iuliu Anca, comerciant, Dicio-Sân-Mărtin, desp. Dicio-Sân-Mărtin.

Extras din procesul verbal al ședinței.

Ședința VIII-a a comitetului central, ținută la 17 August 1910.

Prezident: *Iosif Șterca Șuluțu*. Notar: *Octavian C. Tăslăuanu*. Membri prezenți: *A. P. Bunea, N. Ivan, Dr. L. Lemény, Dr. E. Roșca și Romul Simu*.

Adunarea generală: (231, 232, 233. Nrii 793, 860 și 846—1910). In urma cererii desp. Dej terminul adunării generale se fixează pe zilele de 18 și 19 Septemvrie n. 1910. — Se stabilește convocarea și ordinea de zi a adunării generale. — Se stabilește textul raportului general al comitetului central cătră adunarea generală.

Extras din procesul verbal al ședinței.

Ședința a IX-a a comitetului central, ținută în 25 August 1910.

Prezident: *Iosif Șterca Șuluțu*. Notar: *Oct. C. Tăslăuanu*. Membri prezenți: *Arseniu P. Bunea, Dr. I. Beu, N. Ivan, Dr. L. Lemény și R. Simu*.

Fundațiuni: (235. Nr. 840—1910). Ariton Pescariu, elev cl. VII în Blaj, bursier al fundațiunii Gallianu, își justifică sporul în studii. Bursa i-se votează și pe anul școlar 1910/11.

Despărțăminte: (236. Nr. 811—1910). *Blaj*. Cu ocazia adunării cercuale din Ohaba d-l Al. Ciura, prof., a ținut o prelegere despre Ioan Creangă. Cu ocazia adun. cerc. s'a aranjat o expoziție de cusături și țesături, împărțindu-se exposanților premii în sumă de 52 cor. (*procesul verb. al adun. cerc. din 2 Aug. 1910*).

— (237. Nr. 803—1910). *Lugoj*. In anul curent s'au ținut 4 prelegeri popcrale și s'au înființat 5 biblioteci poporale (*șed. comit. cerc. din 4 Iulie 1910*).

— (238. Nr. 876—1910). *Murăș-Luduș*. Cu ocazia adunării cercuale din M.-Luduș s'au ținut următoarele disertații: Ioan Boeriu, preot, despre «Desvoltarea fimbii românești», Liviu Dan, cand. de adv., despre «Rolul tinerimii în 1848 și chemarea ei de astăzi», A. Lupean, teolog, despre «Canonicul Bunea și activitatea sa». Despărțământul a primit biblioteca Boca și 200 cor. pentru augmentarea acestei biblioteci (*adun. cerc. din 7 August 1910*).

- (238. Nr. 850—1910). *Orăştie*. Cu ocazia adunării cercuale din Geoagiul-de-jos, d-l N. Todea, preot, a cetit o conferință despre „Cura naturală“ (*adun. cerc. din 16 Iulie 1910*).
- (240. Nr. 848—1910). *Sighișoara*. D-l N. Ivan a fost încredințat să convoace adunarea de reorganizare a despărțământului în Ibașfalău în 14:27 Sept. a. c.
- (241. Nr. 821—1910). *Teaca*. D-l Dr. Eugen Bran, avocat, raportează că la 31 Iulie a. c. s'a înființat despărț. Teaca. Director a fost ales d-l Dr. Eugen Bran (*adun. de constituire din 31 Iulie 1910*).

Muzeul: (242. Nr. 820—1910). D-l Iosif St. Șuluțu dăruiește pe seama Muzeului Asociațiunii o păreche de mânuși, o căciuliță de noapte a mitropolitului Șuluțu și o icoană reprezentând casa d-sale părintească.

Școala civilă de fete: (244. Nr. 818—1910). Pe anul școlar 1910/11 a fost angajată ca profesoară de muzică vocală dșoara Delia Olariu.

Cărți dăruite: (245. Nr. 797—1910). Preotului Simeon Stana din Archiș (Bihor) s'au dăruit publicațiunile populare ale Asociațiunii.

Membri noi: (247. Nr. 857—1910). Arhivarul Asociațiunii raportează, că s'au înscris următorii membri noi:

- a) *membri fondatori:* 1. Dr. Ioan Vescan, avocat, Teaca, desp. Teaca.
- b) *membri pe viață:* 1. Simion Luca, preot, Iladia, desp. Oravița.
- c) *membri ordinari:* 1. Nicolae S. Aron, vice-protopop, Teaca. 2. D-șoara Livia Augur, Pantic. 3. D-na Amalia Bran, soție de avocat, Teaca. 4. „Bistrițiana“, filiala institutului de credit, Teaca. 5. Simion Chibulcutean, preot, Cosma. 6. Ioan Dredetean, preot, Socol. 7. D-șoara Flora Simon, Sângiorgiul-de-câmpie. 8. Toma Furdu, preot, Logog. 9. Dr. Iuliu Hossu, preot, Milașul-mare. 10. D-na Victoria Hossu, soție de protopop, Milașul mare. 11. Iosif Marian, meseriaș, Teaca. 12. Leon Monastirean, dirig. fil. „Bistrițieana“, Teaca. 13. Simion Pinter, preot, Ocnița. 14. D-șoara Zoe Vitéz, Teaca. 15. Ioan Vescan, oficial, Teaca, toți din desp. Teaca. 16. Dr. Iuliu Florian, preot militar, Cluj, desp. Cluj. 17. Dionisiu Vajda, paroh, Cățcău, desp. Dej. 18. Ioan Alexandru, paroh, Ilimbav, desp. Nocrich. 19. Iuliu Ciorceriu, preot gr.-cat., Ileanda-mare. 20. Onisim Sas, învățător, Ileanda-mare. 21. Ieronim Bal, profesor, Ileanda-mare. 22. Stefan Buzilă, preot. gr.-cat., Sâniosif. 23. Ioan Bal, preot, Romuli. 24. Clement Grivașe, învățător, Năsăud, toți din desp. Năsăud. 25. Alexandru Precup, paroh, Țeușă-de-câmpie. 26. George Dănilă, paroh, Cheța, ambii din despărț. Murăș-Luduș. 27. Iosif Pop, proprietar, Cămărașul-deșert. 28. Toma Suciu, proprietar, Buza. 19. Grigore Pop, proprietar, Sâmbotelec. 30. Gavril Hintea, preot, Soatul-de-sus. 31. Constantin Rus, preot, Șarmașul-mare. 32. Iosif Rus, învățător în pensiune, Petea, toți din desp. Mocui.

Extras din procesul verbal al ședinței.

Ședința a X-a a comitetului central ținută în 2 Septembrie 1910

Prezident: *Iosif Sterca Șuluțu*. Notar: *Romul Simu*. Membri prezenți: *Dr. I. Beu, Dr. V. Bologa, Aug. Bunea, P. Cosma, N. Ivan, Dr. O. Russu, N. Togan și I. Vătășan*.

Școala civilă de fete: (249. Nr. 895—1910). S'au aprobat *socotelile școlii pe anul 1909—1910* cu un venit total de K 70,250, cu cheltueli de K 65,676 și cu un excedent de K 4,574; totodată să stabilește *bugetul școlii pe an. școl 1910—1911* la venite cu K 9,010 și la cheltueli cu K 68,851.

Socotelile și bugetul Asociațiunii: (250. Nr. 894—1910). *Socotelile Asociațiunii pe an. 1909* s'au aflat în deplină regulă; asemenea și *bugetul pe anul 1911* cu suma la venite și cheltueli de K 38,304, și ambele se înaintează adunării generale spre aprobare.

Extras din procesul verbal al ședinței.

Oct. C. Tăslăuanu,
secretar.

Convocare.

În sensul §§-lor 23 și 25 din statute membri «Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român» se convoacă la

Adunarea generală ordinară

în Dej, în zilele de 18 și 19 Septemvrie n. 1910.

Programul adunării:

Ședința I.

Duminecă, în 18 Septemvrie n. la orele 10¹/₂ a. m.

ORDINEA DE ZI:

1. Deschiderea adunării generale.
2. Înscrierea delegaților prezenți ai despărțămintelor.
3. Raportul general al comitetului central.
4. Alegerea comisiilor pentru:
 - a) examinarea raportului general;
 - b) censurarea socotelilor anului 1909 și a proiectului de budget pe anul 1911;
 - c) înscrierea membrilor.
5. Alegerea unei comisii pentru candidarea prezidentului, vice-prezidentului și a membrilor comitetului central pe un nou period de trei ani.
6. Prezintarea eventualelor propuneri*)
7. Conferința d-lui Dr. E. Dăianu despre Vasile L. Baron Popp.

Ședința II.

Luni, în 19 Septemvrie n., la orele 10 a. m.

ORDINEA DE ZI:

1. Raportul comisiei pentru examinarea raportului general și propunerile acestei comisii:
 - a) adunarea generală să ia act cu aprobare de cuprinsul raportului general al comitetului central;
 - b) să deie expresie durerii sale pentru pierderea membrilor decedați dela ultima adunare generală încoace;
 - c) să aleagă pe d-l V. Stroescu de membru onorar al Asociațiunii;
 - d) alte propuneri ale comisiei examinătoare în legătură cu raportul general al comitetului central.

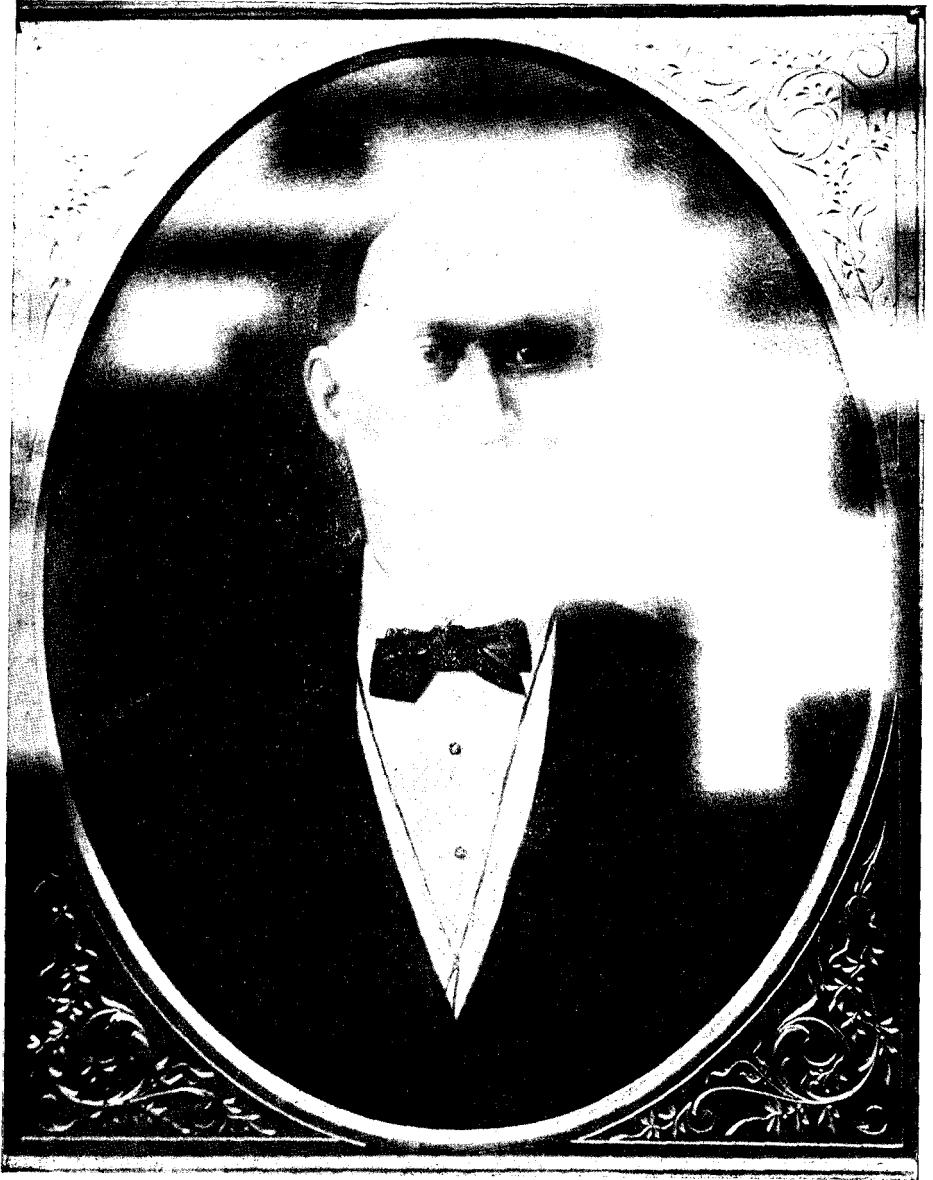
*) Eventualele propuneri au să fie înaintate, în scris, prezidiului «Asociațiunii» (Sibiiu, str. Șaguna, Nr. 6) cu 8 zile înainte de adunarea generală.

2. Raportul comisiei pentru censurarea socotelilor pe anul 1909, a proiectului de budget pe anul 1911 și propunerile acestei comisii:
 - a) adunarea generală să aprobe darea de samă a comitetului central despre gestiunea financiară a anului 1909 și să deje comitetului central absolutor pentru această gestiune;
 - b) să aprobe proiectul de budget pe anul 1911;
 - c) alte propuneri ale comisiei examinatoare.
3. Raportul comisiei pentru înscrierea de membri.
4. Alegerea prezidentului, vice-prezidentului și a membrilor comitetului central pe un nou period de trei ani.
5. Fixarea locului pentru adunarea generală viitoare.
6. Dispoziții pentru verificarea procesului verbal.
7. Închiderea adunării generale.

Sibiu, din ședința comitetului central al «Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român», ținută la 17 August 1910.

Iosif Sterca Șuluțu m. p.,
prezident.

Oct. C. Tăslăuanu,
secretar.

Baronul V. L. Popp.